

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

FARKLI ANA SANAT ATÖLYE FORMASYONLARININ,
ORTAÖĞRETİM GÖRSEL SANATLAR DERSİ, ÖĞRENCİ
KAZANIMLARINA ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nejat Erdi KORKMAZ

0000-0001-5170-8453

BURSA - 2022

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

FARKLI ANA SANAT ATÖLYE FORMASYONLARININ, ORTAÖĞRETİM
GÖRSEL SANATLAR DERSİ, ÖĞRENCİ KAZANIMLARINA ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nejat Erdi KORKMAZ

0000-0001-5170-8453

BURSA – 2022

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Nejat Erdi KORKMAZ

24/05/2022

TEZ YAZIM KILAVUZU'NA UYGUNLUK ONAYI

“Farklı Ana Sanat Atölye Formasyonlarının Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi, Öğrenci Kazanımlarına Etkileri” adlı yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Nejat Erdi KORKMAZ

Danışman
Doç. Dr. Rasim Başak

Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Başkanı
Prof. Dr. Sezen ÖZEKE

**EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS BENZERLİK YAZILIM RAPORU**

**BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA**

22/06/2022

Tez Başlığı / Konusu:

Farklı Ana Sanat Atölye formasyonlarının, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi, öğrenci kazanımlarına etkileri.

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç, Tartışma ve Öneriler kısımlarından oluşan toplam 166 sayfalık kısmına ilişkin, 22/06/2022 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı benzerlik tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %13'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir benzerlik içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza
22/06/2022

Adı Soyadı: Nejat Erdi Korkmaz
Öğrenci No: 801842002
Anabilim Dalı: Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Program: Resim-İş Öğretmenliği
Statüsü: Yüksek Lisans

Danışman
Doç. Dr. Rasim Başak
22/06/2022

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda 801842002 numara ile kayıtlı Nejat Erdi Korkmaz'ın hazırladığı “ Farklı Ana Sanat Atölye formasyonlarının ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi, öğrenci kazanımlarına etkileri” konulu Yüksek Lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı 24/05/2022 günü 14:00 – 16:00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin başarılı olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Sınav Komisyonu Başkanı
Prof. Gonca Erim
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Rasim Başak
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Sehran Dilmaç
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

ÖNSÖZ

Öğretmen yetiştirme söz konusu olduğu zaman, eğitim fakültelerinin ders programlarının iyileştirilmesi ve öğretmen adaylarına en verimli içeriklerin sağlanması önemli hususların başında gelmektedir. Donanımlı ve üstün meziyetli öğretmenlerin yetişmesi, gelecek nesillerin nasıl eğitim alacaklarının da göstergesidir.

Bu araştırmada, Resim-İş Eğitimi bölümlerindeki ana sanat dallarında verilen farklı ders içeriklerinin, farklı anlayışlarda ve farklı becerilere sahip öğretmenlerin yetişmesini sağlayıp sağlamadığı ve sağlıyor ise bu durumun eğitim sisteminde istenmedik bir durum oluşturup oluşturmadığı araştırılmıştır.

Sanat eğitimcisi yetiştiren kurumlarda, öğretmen adaylarının kazanmaları gereken en temel becerilerin neler olduğunun belirlenmesi ve geliştirilmesi, gelecek nesilleri eğitecek olan öğretmenlerin en verimli şekilde meslek hayatlarına hazırlanmaları anlamına gelmektedir, denebilir.

Araştırmanın her safhasında bana destek olan ve yönlendiren danışman hocam Sayın Doç. Dr. Rasim BAŞAK'a, birikimleri doğrultusunda öneri ve destekleri ile bana yardımcı olan Öğr. Gör. Engin KORKMAZ'a ve destekleri için aileme teşekkür ederim.

Nejat Erdi Korkmaz

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı	Nejat Erdi Korkmaz
Üniversite	Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı
Tezin Niteliği	Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	XVII+149
Mezuniyet Tarihi	24/05/2022
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Rasim Başak

FARKLI ANA SANAT ATÖLYE FORMASYONLARININ, ORTAÖĞRETİM GÖRSEL SANATLAR DERSİ, ÖĞRENCİ KAZANIMLARINA ETKİLERİ

Bu araştırmada, Resim-İş Eğitimi bölümlerindeki farklı ana sanat dallarından mezun olan öğretmenlerin, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını karşılamadaki farklılıkları ve bu farklılıkların ortaöğretim öğrencilerine ve kazanımlarına olan etkileri araştırılmıştır. Farklı ana sanat dalı içeriklerinin, öğretmenlerin farklı niteliklerde yetişmesini sağlayıp sağlamadığı ikileminden yola çıkarak, görsel sanatlar öğretmenlerinin sahip olmaları gereken temel uygulama becerilerinin neler olduğu ve bu becerileri hangi ana sanat dallarından kazanılabileceğine dair yanıtlar aranmıştır. Bu amaç doğrultusunda 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılı içerisinde ortaöğretim görsel sanatlar dersine giren öğretmenlere görüşme ve anket uygulamaları yapılmıştır.

Araştırmada nitel taramaya dayalı çoklu durum incelemesi yaklaşımı kullanılmıştır. Nitel tarama aracılığıyla, araştırmanın örneklemini oluşturan görsel sanatlar öğretmenlerinin problem durum ile alakalı bakış açıları ve meslekî deneyimlerini ortaya koymaları hedeflenmiştir. Bu bağlamda anket soruları ve yüz yüze görüşme olarak iki farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Araştırma sorularına ilişkin hazırlanmış 30 adet anket sorusu ve yedi adet görüşme sorusu bulunmaktadır. Araştırmanın anket uygulamasına katılan 40, görüşme yapılan 14 görsel sanatlar öğretmeni bulunmaktadır. Anket uygulamasından toplanan veriler sayısal ve yüzde değerleri üzerinden tablolarda gösterilmiş ve yorumlanmıştır. Ayrıca katılımcılar ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler açıklanarak katılımcıların problem durum hakkındaki görüşleri kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiştir.

Katılımcılardan elde edilen veriler ışığında, ortaöğretim görsel sanatlar dersinin uygulama temelli kazanımlarının resim disiplini etrafında şekillendiği çıkarımı yapılmıştır. Yine katılımcıların yanıtlarından yola çıkarak tüm görsel sanatlar öğretmenlerinin sahip olması gereken sanatsal becerilerin Resim Ana Sanat Dalı içeriğinde daha fazla bulunduğu ve öğretmenlerin bu ana sanat dalı etrafında şekillenmiş bir eğitim almaları gerektiği çıkarımına ulaşılmıştır. Ayrıca farklı ana sanat formasyonlarının görsel sanatlar dersinin gerektirdiği temel nitelikleri eşit derecede öğretmenlere sağlayamayacağı fikri ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın sonunda Resim-İş Eğitimi bölümleri ile görsel sanatlar dersinin içeriklerinin birbirini karşılayamadığı ve görsel sanatlar dersi müfredatı doğrultusunda öğretmen yetiştirme gerekliliği vurgulanmıştır. Sonuç olarak görsel sanatlar dersinin öğrenciler için yalnızca kişisel gelişim dersi değil, kendi içerisinde öğrenilmesi gereken teknik bilgi ve kuralları barındırdığı ve öğretmenlerin bu nitelikleri karşılayabilecek becerilerinin olması gerektiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sanat eğitimi, ana sanat dalı, resim-iş eğitimi, eğitim fakültesi.

ABSTRACT

Name and Last Name	Nejat Erdi Korkmaz
University	Bursa Uludag University
Graduate School	Graduate School of Educational Sciences
Major	Fine Arts Educaiton
Focus	Art Education
Degree Awarded	Master of Arts (MA)
Page Number	XVII+149
Degree Date	24/05/2022
Advisor	Rasim Başak, Ph.D., Associate Professor

ART TEACHERS' STUDIO MAJORS AND THEIR EFFECTS ON ART ADUCATION LEARNING OUTCOMES IN THE MIDDLE SCHOOL CURRICULUM

This study investigates differences of art teachers with various undergraduate studio majors in achieving middle school visual arts class outcomes, and influences of these differences on students and learning outcomes. It could be expected that differences in undergraduate studio major area expertise and backgrounds may yield to differences in art teacher training outcomes and teacher qualifications when they graduate. Therefore, we explored answers to the research questions of what essential art teacher studio qualifications, expertise and skills are necessary in teacher training and which studio majors may provide these necessary qualifications, expertise and skills correspondingly. Based on the study objective, data were collected through interviews and survey questionnaire from the participant art teachers in the 2020-2021 educational school year.

The study is structured as a qualitative model and designed as Multiple-Case study based on Descriptive survey research. The study aimed to identify teacher perspectives and experiences about research problem. The data were collected by means two instruments; a survey questionnaire and interviews. The survey questionnaire included 30 items and the interviews included 7 questions. A total number of 40 art teachers responded to survey questionnaires and the interviews were conducted with 14 participants. The data collected through survey questionnaire were tabulated and shown as figures and percentages, then inferences were also made based on both survey answers and qualitative information collected through interviews.

The results based on collected data showed that art education course learning outcomes are clustered around drawing and painting studio based outcomes. Participant opinions and collected data also revealed that the skills and artistic competencies required for art teaching are mostly provided in art studio major (painting and drawing) educational

objectives and studio practices, comparably more than any other studio major areas. Consequently, more participants reported that it would be beneficial for art education program curriculum that studio education content and practices should be designed based more on a painting and drawing centered construct. In addition, it was inferred that other studio major areas were insufficient in providing necessary qualifications, expertise and skills equally needed for all art teachers.

The results revealed that undergraduate art education program curriculum currently in use is limited in corresponding visual arts course curriculum objectives and learning outcomes. Art education program content and curriculum should be modified or re-designed based on National Visual Arts course curriculum objectives and learning outcomes. Lastly, it should be reminded that art course objectives are not solely based on individual self-development but they also enforce specific technical skills, competencies and academic outcomes. Therefore, art teachers need to gain skills and expertise to meet these particular outcomes needed in the art classrooms.

Key words: Art education, studio major areas, visual arts course, education of art teacher.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	xi
İÇİNDEKİLER	xiii
TABLolar LİSTESİ.....	xv

1. BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. Sanat	2
1.2. Sanat Eğitimi	4
1.2.1. Türkiye’de Sanat Eğitiminin Gelişimi.	6
1.2.2. Cumhuriyet Dönemi Sanat Eğitimi.	7
1.2.3. Günümüz Türkiye’inde Görsel Sanatlar Öğretmeni Yetiştirme.....	9
1.3. Problem Durumu	14
1.3.1. Beşinci Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı.	15
1.3.2. Altıncı Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı.	16
1.3.3. Yedinci Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı.....	16
1.3.4. Sekizinci Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı.	16
1.4. Araştırmanın Amacı	21
1.5. Araştırmanın Önemi	22
1.6. Sınırlılıklar.....	23

2. BÖLÜM

YÖNTEM	24
2.1. Araştırma Modeli	24
2.2. Evren ve Örneklem.....	25
2.3. Veri Toplama Araçları.....	28
2.4. Geçerlilik ve Güvenilirlik.....	29
2.4.1. İçsel Geçerlilik.	30
2.4.2. Dışsal Geçerlilik.....	31
2.4.3. Güvenilirlik.	31

2.5. Verileri Toplama Süreci	32
2.6. Veri Analizi	34

3. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR.....	37
----------------------------------	-----------

3.1. Katılımcıların, Farklı Ana Sanat Dallarında Eğitim Alınmasının, Görsel Sanatlar Dersi Kazanımlarına Etkisine ilişkin Görüşleri.....	37
--	----

3.1.1 Anket Sorularına Verilen Yanıtların İçerik Analizleri.....	37
--	----

3.1.2 Görüşme Sorularına Verilen Yanıtların İçerik Analizleri.....	67
--	----

4. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	125
-------------------------------	------------

4.1. Sonuç.....	125
-----------------	-----

4.1.1. Anket Sorularına Verilen Yanıtların Çıkarımları.....	126
---	-----

4.1.2. Görüşme Sorularına Verilen Yanıtların Çıkarımları.....	129
---	-----

4.2. Öneriler.....	134
--------------------	-----

KAYNAKÇA.....	137
----------------------	------------

EK 1.....	145
------------------	------------

EK 2.....	148
------------------	------------

TABLOLAR LİSTESİ

<i>Tablo</i>		<i>Sayfa</i>
1	Sanat Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme Süreci.....	10
2	Anket sorusu 1: (Katılımcıların cinsiyet dağılımı.).....	26
3	Anket sorusu 2: (Katılımcıların meslekte geçirdikleri yıl.).....	26
4	Anket sorusu 3: (Hangi ana sanat dalından mezun oldunuz?).....	34
5	Anket sorusu 4: (Millî Eğitim Bakanlığı öğretim programı kapsamında, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımları açısından, hangi ana sanat disiplininin daha kapsamlı bir yeri olduğunu düşünüyorsunuz?).....	35
6	Anket sorusu 6: (Mezun olduğunuz ana sanat dalının, ortaöğretim görsel sanatlar dersinin uygulama temelli kazanımlarını karşılama durumunun yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?).....	36
7	Mezun oldukları ana sanat dalının, ortaöğretim görsel sanatlar dersinin uygulama temelli kazanımlarını karşılamada yetersiz olduğunu düşünen öğretmenlerin dağılımı.....	37
8	Anket sorusu 8: (Yeniden seçim şansınız olsaydı, farklı bir ana sanat dalını seçer miydiniz?).....	38
9	Katılımcıların 8 numaralı anket sorusuna verdikleri yanıtların ana sanat dallarına göre dağılımları. (Yeniden seçim şansınız olsaydı farklı bir ana sanat dalını seçer miydiniz?).....	38
10	Anket sorusu 9: “8 numaralı anket sorusu ile alakalı olarak” (Yukarıdaki soruya cevabınız evet ise bunun hangi ana sanat dalı olduğunu belirtiniz.).....	40
11	Anket sorusu 11: (Tüm Görsel Sanatlar öğretmenlerinin aynı ana sanat dalından mezun olup, farklı yan sanatlar seçmesi fikrini doğru buluyor musunuz?).....	42
12	Anket sorusu 13: (Tüm Görsel Sanatlar öğretmenleri için tek bir ana sanat seçeneği olsa bu ana sanat dalı hangisi olmalıdır?).....	44
13	Anket sorusu 15: (Öğretmenlerin farklı ana sanat dallarından mezun olmaları, ortaöğretim ders kazanımlarını öğrenciye aktarırken genel eğitim sistemi bakımından adaletsiz bir durum oluşturmakta mıdır?).....	45
14	Anket sorusu 17: (Ana sanat seçiminizi, öğretmenlik mesleğindeki gerekliliği için mi yoksa alternatif çalışma seçeneklerine sahip olabilmek için mi seçtiniz?).....	47

15	17. anket sorusu ile alakalı olarak, öğretmenlerin, ana sanat seçimlerini hangi amaç doğrultusunda yaptıklarının bölümlere göre dağılımı.....	48
16	Anket sorusu 18: (Farklı ana sanat dallarından mezun Görsel Sanatlar öğretmenleri, Görsel Sanatlar dersinin gerektirdiği sağlam bir desen, boyama ve renk bilgisi gibi temel uygulama becerilerine aynı düzeyde sahip midir?).....	50
17	Anket sorusu 20: (Öğrencilere renk, kompozisyon veya doku gibi kesin uygulama sınırlılıklarına sahip olmayan kazanımlara yönelik uygulama yaptırırken, mezun olduğunuz ana sanat dalı doğrultusunda mı uygulamalar yaptırıyorsunuz?).....	52
18	20 numaralı anket sorusuna verilen cevapların, ana sanat dallarına göre dağılımını gösteren tablo. (Öğrencilere renk, kompozisyon veya doku gibi kesin uygulama sınırlılıklarına sahip olmayan kazanımlara yönelik uygulama yaptırırken, mezun olduğunuz ana sanat dalı doğrultusunda mı uygulamalar yaptırıyorsunuz?).....	53
19	Anket sorusu 21: (Görsel sanatların yüzey uygulamalarını oluşturan en temel unsurlar; çizme, boyama, gördüğünü veya hayal ettiğini herhangi bir yüzeye iyi bir şekilde aktarabilme becerisidir.).....	55
20	Anket sorusu 23: (Bir önceki soru ile alakalı olarak, bu temel beceriler bütün ana sanat alanlarının içeriklerinde eşit derecede mevcuttur.).....	56
21	Anket sorusu 25: “Ana sanat dalı fark etmeksizin, tüm Görsel Sanatlar öğretmenleri, sınıf içi uygulama çalışmalarında gerekli yeterlilik ve alan bilgisine aynı düzeyde sahiptirler”.....	58
22	Anket sorusu 27: (Görsel Sanatlar öğretmenleri, genellikle öğrencilere kendi ana sanat formasyonları doğrultusunda uygulamalar yaptırmaktadır).....	59
23	Anket sorusu 29: (Bir Görsel Sanatlar öğretmeni, yeterli düzeyde sahip olmadığı bir uygulama becerisini, yine de öğrenciye kazandırabilir).....	61
24	Katılımcılar ile yapılan görüşme soruları ve açıklamaları.....	65
25	Görsel sanatlar dersi bağlamında kazanımları kapsayan en geniş içerikli ana sanat dalının hangisi olduğuna ilişkin görüşler.....	116
26	Lisans eğitimi süresince, öğrencilerin farklı ana sanat formasyonları ile eğitim almaları hakkındaki görüşler.....	116
27	Görsel Sanatlar öğretmenlerinin alan becerilerinin ne yönde olması gerektiğine dair görüşler.....	117
28	Tüm ana sanat dallarının eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandırıp kazandıramadığına dair görüşler.....	118

29	Katılımcıların, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin, uygulama çalışmalarını kendi ana sanat dalları doğrultusunda yaptırıp yaptırmadıklarına dair görüşleri.....	118
30	Farklı ana sanat dallarından mezun olmanın Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını karşılama bakımından adaletsiz bir durum oluşturup oluşturmadığına dair görüşler.....	119
31	Katılımcıların mevcut sisteme alternatif düşünceleri.....	120

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Eğitim seviyesinin, bir toplumun gelişmişlik seviyesini gösteren en önemli işaretlerden birisi olduğunu söylemek hiç yanlış sayılmaz. Bilim, sanat ve kültür alanlarında gelişmiş toplumların küresel çapta söz sahibi olduğu görülmektedir. Hatta bu toplumların genellikle sanata ve bilime yön verdikleri görülebilir. Bilinçli ve aydınlanmış bir toplum yaratmanın yolu, muhtemelen iyi bir eğitim sisteminden geçmektedir. İyi bir eğitim sisteminin merkezinde ise iyi yetişmiş öğretmenlerin olacağı söylenebilir.

Bir öğretmen sadece iyi bir alan bilgisine sahip olmakla kalmamalı, bunun yanında genel kültür bilgisi olan çok yönlü kişi olmalıdır. Bahsedilen kaliteli eğitim sistemini kurabilmek için kaliteli öğretmenler yetiştirmek başlıca amaç olmalıdır. “Öğretmenlerin iyi yetişmesi söz konusu olduğunda da ilk sırada incelenecek konu, öğretmen yetiştirme programları ve bu programların uygulanmasında karşılaşılan sorunların çözümü olmalıdır” (Kavuran, 2002, s. 1).

Ertürk, 1993 yılında yayınlanan çalışmasında eğitimi, bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişimler oluşturma süreci olarak tanımlamıştır. Bir diğer tanıma göre ise eğitim “Belli amaçlara göre insanların davranışlarının planlı olarak değiştirilmesinin ve geliştirilmesinin yasa ve ilkelerini bulmaya ve bu amaçla teknikleri geliştirmeye çalışan bir bilim dalıdır” (Erden, 2006). Işık’a (2019) göre tarihe bakıldığında eğitimin kurumsallaşmasında payı olan ilk düşünür Platon’dur. Atina’da kurduğu “Akademia” isimli okulla eğitim anlayışını pratik hayata geçiren Platon’u diğer düşünürlerden ayıran en önemli etkenlerden biri kurduğu eğitim sistemiyle toplumu etkilemiş biçimidir.

Tarihi insanlık kadar eski olan eğitim, öncelikle ailenin sorumluluğunda başlar, daha sonra devlet sisteminin bir parçası olan formal bir eğitim sistemi olarak okullarda devam eder. Bu olgu insanlık var olduğu sürece varlığını koruyacaktır. Bir çocuk kendisini tek başına eğitemeyeceğine göre, birey veya çocuğun belirli uyarılar karşısında nasıl tepki vereceğini ve nasıl davranacağını ona öğretecek bir yetişkin, öğretmen veya kurumun olması zorunlu bir durumdur.

Eğitimi sadece tek yönlü bir süreç olarak algılamamak gerekir. Kişinin sadece bilgi birikimini artırmayı düşünmek, eğitim denilen olguyu oldukça sığ bir alana sokacaktır, denebilir. “Çağdaş anlayışa göre eğitim: bireyin bedensel, duygusal, düşünsel ve sosyal

yeteneklerinin kendisi ve toplumu için en uygun düzeyde geliştirilmesi sürecidir” (Yeşilyaprak, 2006, s. 2).

Bireylerin eğitim süreçlerinde, pozitif bilimlerin yanı sıra, insani duygularla beraber duyarlı olmayı ve yaratıcılıklarını geliştirmeyi hedeflemenin doğru olacağı söylenebilir. Bu istedik davranışları öğrenciye kazandırmak için öğrenciyi anlamak, onunla duygusal ve tinsel olarak iletişime geçmek gerekecektir.

Pozitif bilimlerin yanında öğrenci ile böyle bir iletişim kurabilmek için en iyi yol, sanatı eğitimin içerisine sokmak olacaktır. Başka bir deyişle “ Bireyin bütün eğitim basamaklarında sanatla ilişki içinde bulunmalarına gerek vardır” (Özer, 2001, s. 4).

1.1. Sanat

Görüş ayrılıkları ve kültürel bakış açıları sebebi ile sanatın tarih boyunca birçok karşılığı ve tartışmalı anlam içerikleri olmuştur. Sanat denilince insanların aklına gelen ilk ifadelerden birisi, “Duygu ve düşünceleri aktarma aracı” tanımıdır. Tabii ki sanat olgusu bu kadar basit bir şekilde tanımlanabilecek bir şey değildir. Farklı anlayışlara göre, farklı şekiller almış sanat tanımları, bu olgu hakkında kesin ifadeler kullanılmasını zorlaştırmaktadır. Ancak şu söylenebilir: Sanatın geçmişi evrimsel süreçte insanlığın ellerini kullanmaya başladığı zamana kadar dayanabilir. “Sanatın nasıl doğduğu kesin olarak bilmiyoruz. Resim heykel, barınak, dokuma gibi etkinlikleri sanat olarak kabul ettiğimiz zaman, sanat ve sanatçının bulunmadığı hiçbir toplum yoktur” (Ersoy, 2002, s. 29).

“Sanatın ilk olarak nasıl ortaya çıktığını bilmesek de elde bulunan veriler ışığında tarihi iki buçuk milyon yıl öncesine uzanan ‘Acheulian’ el baltalarını, Lascaux ve Chauvet mağaralarındaki duvar resimlerinden çok daha önce var olmuş ilk sanat eserleri olarak değerlendirebiliriz” (Başak, 2016). Kaynaklarda sıklıkla, insanlığın var oluşundan beri insanların hayatında önemli bir yer kaplayan sanatın, önceleri dinsel amaçlar doğrultusunda insanlara hizmet ettiği, zamanla kayıt, belge ve portreler yolu ile insanların kendilerini tarihe geçirmelerine olanak sağladığı düşünülmektedir. “Resim benzetme ve canlandırma gücü, tarihin karanlık çağlarında bile insanoğlunu etkiliyor, mağara duvarlarına yaptığı resimlerde etkin bir gücün toplandığına, bunların bir tür büyü olduğuna inanıyor, tasvir yoluyla düşmanı yok etmek, av bereketini sağlamak istiyordu” (İpşiroğlu ve İpşiroğlu, 2017). Teknolojik gelişmeler sayesinde sanat da kendini yenilemiş ve zaman içerisinde farklı malzemeler kullanılarak teknik ve üsluplarda da gelişmeler sağlanmıştır. Bu gelişmelerin ışığında ortaya çıkan farklı üsluplar, zamanla kendi alanlarını yaratmış ve öncesinde tek bir çatı altında sayılan resim sanatı, farklı disiplinlere doğru evrilmiştir denebilir.

Resim sanatı, kendi içerisinde farklı amaçlara yönelik bölünerek baskı, grafik, kaligrafi (resimsel yazı), endüstriyel tasarım (Bunun içerisine mimari de katılabilir) gibi dallara ayrılmıştır. Bugün birbirinden ayrı tutulan ve farklı formasyonlarda eğitimleri verilen bu disiplinler temelde resim sanatının uzantılarıdır. Buna örnek olarak Orta Çağ ve Rönesans dönemlerinde yaşamış olan ressam, bugünkü ressam gibi sadece resim yapmamış; mimari çizimler, makine tasarımları, kitap resimleri, illüstrasyonlar ve hatta bir doktor gibi insan vücudunu inceleyip anatomi çizimleri yapmışlardır. Hem birer sanatçı hem de bilim insanı gibi davranarak disiplinler arası çalışmalar üretmişlerdir denebilir. “Gerek sanatçıların, gerekse bilim adamlarının çalışmalarına kendilerini adanarak çok yoğun bir şekilde çalıştığı, günlük işlerini bıraktığı, toplumdaki geçici olarak uzaklaştığı ve günlük sorunlarını erteledikleri söylenebilir” (Yetişken, 1991, s. 50).

İnsanlıkla beraber varlığına başlamış ve insanlıkla beraber büyüyüp gelişmiş olan sanat, sadece bir oyun veya duyguları ifade etme aracı değil, aynı zamanda mecburi bir eylem, psiko-fizyolojik bir davranıştır, denebilir. “Sanat, insan yapısındaki fizyolojik ve psikolojik boşluğu tamamlayan ruhsal, zihinsel ve duygusal yönden insanda bir nevi tatmin duygusunu okşayan aynı zamanda da insana yaşamı içerisinde mutluluk veren çok geniş bir olgudur” (Keskinçelik, 2021, s. 7). Tarih öncesinden günümüze uzanan süreçteki sanatsal gelişim ile çocukluktan yetişkinliğe uzanan sanatsal değişimin birbiri ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Önceleri sadece çizgisel ve basit geometrik şekiller ile başlayan çocukluk ve Tarih Öncesi Dönem’in, zamanla üç boyutlu çizimlere, gölgelendirmeye ve hatta daha sonra biçimi bozmaya doğru evrilmekte olduğu görülebilir.

İnsanın iki ayağı üzerine kalkıp elini kullanmaya başladığı andan itibaren etrafını süslemeye, değiştirmeye, iz bırakmaya ve müdahale etmeye başladığı düşünülebilir. Bunun sonucunda deneysel yollar ile biçimler, şekiller, izler oluşmaya başladığını ve bu işaretlere anlamlar yüklenmeye başladığı söylenebilir. “Sanat, insanlık tarihi kadar eskidir. Tapınakları, duvar resimlerini, heykelleri, dokumaları, sanat eseri olarak kabul ediyorsak o zaman dünyada sanatın ve sanatçının bulunmadığı tek bir yer ve topluluk yoktur” (Bilgin, 2021). Buradan yola çıkarak resim yapmanın, insanlığın dünya üzerinde yaptığı ilk ve en önemli şeylerden biri olduğunu söylemek yanlış sayılmaz. İletişim, haberleşme, bilgi aktarma ve alfabe gibi önemli insani ihtiyaçların bile temellerini oluşturan resim çizme eylemi, nesillerden nesillere aktarılmış ve her defasında üzerine yeni şeyler eklenerek günümüze kadar eklektik gelişimini devam ettirmiştir. Freedman’a (2003) göre sanat iletişimseldir ve insanlara diğer araçlarla erişemedikleri dünyayı farklı açılardan algılayabilme imkânı sunar. Her alanda olduğu gibi, resim çizmede yeteneği olanlar, insanlık tarihi boyunca bu alanı benimsemiş ve dönemin

gerektirdiği beceri ve gereklilikleri yerine getirerek bu disiplinde ustalaşmaya başlamışlardır, denebilir.

İnsanlığın dünya üzerinde çoğalmaya başlamasının kaçınılmaz bir sonucu olarak insanlar kendi meslek alanlarında profesyonelleşmeye başlamıştır ve her meslek alanı sahibi kendi gelişimini bir sonraki kuşağa öğreterek bilginin aktarılmasını sağlamışlardır. Bu sayede her nesil, bir alan ile alakalı olarak her şeyi yeniden keşfetmek ve geliştirmek zorunda kalmamış, atalarının kaldığı yerden o alanın üzerine koyarak alanı devam ettirmişlerdir.

Profesyonel mesleklerin ortaya çıkması tabii ki sanat alanında da kendini göstermiştir ve ressamlar, geliştirdikleri bilgi, birikim, yöntem ve teknikleri öğrencilerine öğretmek sanatın gelişimine katkıda bulunmuşlardır, denebilir. Bu gelişimin bir sonucu olarak sanat eğitimi, önceleri sistematik olmayan bir şekilde ustalardan çıraklarına bilginin aktarılması ile gerçekleşirken zamanla ülkelerin eğitim sistemlerinin içerisinde yer almaya başlamıştır.

1.2. Sanat Eğitimi

Daha önce ifade edildiği üzere, gelişmiş ülkelere bakıldığında sanatın hayatın, dolayısıyla eğitimin merkezinde yer aldığı söylenebilir. Sanat ile eğitimin ayrılmaz bir bütün olduğunu düşünen San'a (1979b) göre sanat, Kişinin duygu ve düşünce arasındaki iç içe geçmiş bir bağlantıyı vurgulamaktır. Bu bağlantının sağlanması eğitimin temel amaçlarından biri olduğuna göre, sanat eğitiminin genel eğitim sistemi içerisinde yer alması, eğitim sürecini daha etkili kılacak bir güce sahip olmasını sağlamaktadır.

Araştırmanın “Sanat” alt başlığı altında bahsedildiği üzere resim çizmek, bugünkü iletişimin temellerini oluşturmaktadır. Bu açıdan baktığımızda eğitimin bile temelini oluşturan sanat olgusu, insanın kendini geliştirmesini, yeteneklerinin farkına varmasını, doğayı anlayabilmesini ve hatta dünya ile tinsel bir bağ kurmasını sağlayan bir araçtır. “İnsanın genel eğitimini bir bütünlük içerisinde düşünürsek, sanat eğitimi genel eğitimin bir parçası olarak kabul etmek zorundayız” (Tuzlak, 2004, s. 11). Resim, heykel, mimarlık, grafik sanatlar, endüstri tasarımı, sinematografi, moda tasarımı, video sanatı gibi oldukça geniş dalların tümüyle ilgili olan, okul öncesinden yükseköğretime kadar her aşamadaki sanat eğitimi ve öğretimi ile ilgili kuramsal ve uygulamalı çalışmalara “Görsel Sanatlar Eğitimi” ya da yalnızca “Sanat Eğitimi” demek yeterli olacaktır. (Kırıçoğlu, 2005, s. 2). Ayrıca Balamir'e (2010) göre sanat eğitimi, sanat ile uğraşan sanat yapıtı ile karşı karşıya gelerek onu değerlendirme isteğinde bulunan bireyde duygu, düşünme, anlam çıkarma, çağrışım ve imgeleme gibi belli başlı zihinsel süreçleri eğitmektir. “Günümüzde çağdaş sanat eğitiminin ana amacı öğrenciyi, kapasitesi doğrultusunda entelektüel, duygusal ve sosyal gelişme açısından destekleyerek onun kişisel istemlerine yanıt verebilme çabasını hedefler. Ayrıca

sanat sadece estetik amaçları değil, eğitici ve öğretici amaçları da bu anlamda düşünülmesi gereken önemli bir konudur” (Artut, 2002, s. 106). Sanat eğitiminin amacının yalnızca entelektüel bireyler yetiştirmek olmadığını öne sürerek öğrencinin temel sanat teknik ve uygulamalarını öğrenmesi gerektiği öne sürülebilir.

Mekanikleşen ve tekdüzeleşmeye başlayan günümüz toplumlarında yaratıcı, üretken, farklı düşünen ve becerikli insanlar yetiştirmek, eğitim sisteminin başlıca amaçlarından olmalıdır, denebilir. “Sanat aracılığı ile birey yaratma güdüsü içinde bulunacak, yaratıcılığı ile de kendisine güvenmeyi, özgür düşünebilmeyi, çevre ve doğaya daha duyarlı olmayı ve olaylara daha geniş açıdan bakabilmeyi öğrenecektir” (Ertemin, 1997, s. 6).

Genç nesillere sanat eğitimi vermek, herkesi sanatçı yapmaya çalışmak anlamına gelmediği gibi, öğrencilerin yalnızca duyarlı ve entelektüel yönlerini geliştiren bir süreç olmadığı da düşünülmelidir. Sanat eğitimi de diğer alanlar gibi kendi içerisinde öğrenilmesi gereken kural ve yöntemleri olan bir alandır. Bu süreçte sanata ve sanatçı olmaya meyilli gençleri erkenden fark etmek de sanat eğitiminin amaçları arasında sayılabilir. “Fakat ne yazık ki, insanların çoğu ortaokul ve ya lise eğitiminden sonra resmi bir sanat eğitimine ve hatta hiçbir görsel sanat üretimi deneyimine sahip değildir” (Klose, 2014, s. 6).

San’a (1979a) göre sanat eğitimi sayesinde sadece ders başarılarının artması değil; iyi, düşünceli, saygılı ve duyarlı insan yetiştirmek de sanat eğitiminin amaçları arasında sayılabilir. Sanat eğitiminde sanatın mı öğretileceği, yoksa insanın eğitiminin mi ilk amaç olacağı sorularıyla belirlenen değişik anlayış ve tutumlar var olagelmiştir. İnsanların birbirine olan saygısı, güveni ve inancının kaybolduğu bu çağda iyi düşünceli, çevresine özen gösteren, geleceği ve gelecek nesilleri önemseyen bireylere ihtiyaç vardır. Sanat ile uğraşan ve haşır neşir olan kimselerin, bu insan profilini oluşturan kesim olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Kavuran’ın aktarımına göre Serap Etike bu konu ile alakalı şöyle söylemiştir:

Güzeli, özgünü, estetik olanı düşünmek, aramak, bulmak, yeni ve özgün olarak uyuma, bütünlüğe ulaşmaya çalışmak gibi düşün ve eylemleri içeren sanatsal çabalar bireylerde bir tavır, tutum ve alışkanlık olarak yerleştiğinde insanlığı daha güzel bir dünyaya götürecektir. Dünyaya ön yargısız, çıkarsız ve güzel bakabilen insanların çoğalması; matematikte, fende, tarihte, dilde, teknikte ve her konuda başarıyı ve beraberinde evrene mutluluğu getirecek ve belki silahın, silahlanmanın, savaşın anlamsızlığı somutlaşarak insan aklı insanlık için daha güzel bir dünyayı yaratacaktır (Etike’den akt. Kavuran, 2002, s. 9).

Sanat eğitiminin amacı, nitelikli ve iyi insan yetiştirmede, eğitim sisteminin amaçları ile paralellik göstererek, bütünsel bir sistem içerisinde aklın ve duygunun birlikte hareket

etmesini sağlayarak çok daha etkili bir eğitim sistemi yaratmaktır, denebilir. “Sanat eğitiminin tarihine bakıldığında, bugünkü konumuna gelene kadar sanatın farklı amaçlara hizmet ettiği görülmektedir. Kimi zaman yetenek ön plana çıkmış ve ‘Sanat, sanat içindir.’ denilmiş, bazen de uygulamalı sanat, endüstriyel sanat, kültürel sanat, estetik sanat gibi ifadeler ile günlük sanat konuları ön plana çıkarılarak eğitimde öncelik kazanmıştır.” (Read, 2018, s. 17).

1.2.1. Türkiye’de Sanat Eğitiminin Gelişimi.

Türkiye’de Batılı anlamda sanat eğitiminin görülmesi, Meşrutiyet hareketleri ile su yüzüne çıkmıştır, denebilir. Daha öncesinde sanat ve sanat eğitimi adına açılmış Nakkaşhaneler usta-çırak ilişkisine dayalı bir eğitim yürütmekteydi. Buralarda minyatür sanatçıları, el yazmalarını ve saray belgelerini resimlemek için çalışırlardı.

“Osmanlı Devleti orduyu modernleştirme çalışmalarına başladıktan sonra, Batılı yöntemlerle eğitim yapan askerî okullar kurmaya karar vermiştir. Bu okulların ilki Mühendishane-i Berri Hümayun ’dur. Ardından Harbiye (Kara Harp Okulu) ve Bahriye (Deniz Harp Okulu) okullarının açılması gibi reformlar takip etmiştir.” (Tansuğ, 2008, s. 52).

İlk olarak Mühendishane-i Berri Hümayun okulunda, askeri amaçlar doğrultusunda yeni çizim teknikleri müfredata girdiği bilinmektedir. Batılı perspektif kuralları ve üç boyutlu bir nesneyi iki boyuta yansıtma kuralları, askeriyede ve harita çıkarma tekniklerinde kullanılmak üzere eğitim programına dâhil olmuştur. İşte bu gelişme, Batılı anlamda resim sanatının Türkiye topraklarında sistematik olarak eğitim kurumlarına ilk girişidir, denebilir.

Sultan Abdülaziz’in destekleri ile yurt dışına sanatçılar gönderilmiş ve Avrupalı sanatçılar saraya davet edilmiştir. “Sultan Abdülaziz Dönemi, resim sanatına olan ilgi ve desteğin artması ile ünlüdür” (Kaya, 2019, s. 83). Bu dönemde saraya davet edilen sanatçılardan M. Guillemet, İstanbul’da Batılı anlayışta resim eğitimi veren ilk özel okul olarak “Academie De Dessin Et De Peinture” okulunu açmıştır. “Bu gelişmeler sonucunda sanat eğitime yönelik kurumsallaşma gereksinimi doğmuş ve 1883 yılında Osman Hamdi Bey’in önderliğinde kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi ile bugünkü akademik sanat eğitimi kurumsallaştırılmıştır” (Kıratlı, 2005, s. 5). Yeni ders programları eklenen ve giderek büyüyen bu kurumda 1911 yılında kadınların da sanat eğitimi alması için İnas Sanayi-i Nefise Mektebi açılmıştır. Ardından Cumhuriyet Dönemi ile birlikte okul, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi adını almıştır. Turani’ye (1984) göre Sanayi-i Nefise’de Osman Hamdi Bey’in müdürlük yaptığı 1908 yılına kadar öğretim sorumlulukları hep yabancı hocalarda olmuş fakat bu tarihler boyunca burada yetişen gerçek anlamda sanatçı da olmamıştır. Bu nedenle de 1908’e kadar Mühendishane ve Harbiye resimhanelerinin, Sanayi-i Nefise’den daha hareketli ve resim öğretiminde de daha yararlı olduğu belirtilmektedir.

“İstanbul’da başka bir sanat okulu 1957 yılında, Bauhaus ekolünü izleyerek ‘Tatbiki Devlet Güzel Sanatlar Okulu’ adıyla kurulmuştur” (Uğurlu, 2013, s. 20). Tüm bu gelişmeler ile birlikte sanat eğitiminin ve sanatın yaygınlaşmaya başladığını söyleyebiliriz.

1.2.2. Cumhuriyet Dönemi Sanat Eğitimi.

Cumhuriyetin ilanından sonra her alanda olduğu gibi Türk sanatı, Atatürk’ün destekleri ve girişimleri sayesinde Türk sanatının ulusal ve çağdaş bir kimliğe bürünmeye başladığı söylenebilir. Bu amaç doğrultusunda 1921 yılında Türk Ressamlar Cemiyeti kurulmuş ve takip eden senelerde yurt dışına devlet bursu ile sanatçılar gönderilip batı sanatını yakından inceleyerek, yeni kurulmuş devletin, sanat alanında Batı’yı yakalaması amaçlanmıştır. Sanayi-i Nefise Mektebi’nde başlayıp Cumhuriyet döneminde devam eden yurt dışına öğrenci gönderme uygulaması ile yurda geri dönen sanatçıların birçoğu bugünkü adı Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi olan kurumda hocalık yapmışlar ve çağdaş Türk sanatına büyük katkı sağlamışlardır. “Cumhuriyetin ilk yıllarında yurt dışında eğitime gönderilen gençlerin elde ettikleri bu şans yaşadıkları zorluklar tarafından ne kadar gölgelenmiştir tam olarak bilinmese de, kesin olarak söylenebilecek tek şey genç sanatçıların bu eğitim süreçlerinin Türk resim sanatının tarihinde olduğu kadar sanat eğitimi tarihinde de son derece önemli bir yer almış olmalarıdır” (Dilmaç ve Topla, 2011, s. 88). 1933-1936 yıllarında hayata geçirilen ve Kurtuluş Savaşı’nı görselleştiren İnkılap Sergileri’nin yanı sıra, Cumhuriyet Halk Partisi tarafından düzenlenmiş olan Yurt Gezileri (1938-1944) ise toplum ile sanatı kaynaştırmak ve sanatçılara yeni ufuklar açmak amaçlamıştır (Osma, 2003, s. 10,12).

“Cumhuriyet döneminde resim öğretmeni eğitmek amacı ile ilk defa Güzel Sanatlar Akademisi bünyesinde resim öğretmenliği kursu açılmıştır. Resim öğretmeni olmak isteyen öğrenciler, İsmail Hakkı Baltacıoğlu’nun ‘Resim Öğretim Yöntemi’ derslerini almışlardır ve başarılı olanlar resim öğretmenliğine hak kazanmışlardır.” (Özsoy, 2007, s. 78).

Atatürk’ün girişimleri ile Türkiye’ye çağrılan John Dewey ve G.Stiekler gibi ünlü eğitim bilimciler, Türk eğitim sistemi hakkında raporlar hazırlamış ve eğitim yapılanması hakkında önerilerde bulunmuştur. Bu eğitimcilerin önerileri ve raporları doğrultusunda 1932-1933 öğretim yılında, İsmail Hakkı Tonguç önderliğinde, Gazi Eğitim Enstitüsü bünyesinde Resim Şubesi ve İş Şubesi olarak iki ayrı bölüm açılmıştır. Daha sonra bu iki şube birleştirilerek ‘Resim-İş’ adını almıştır (Kurtuluş, 2000, s. 22). Kurulmuş olan bu Resim-İş Bölümü, Türkiye Cumhuriyeti’nin Resim-İş öğretmeni yetiştiren tek kurumu olmuştur.

Cumhuriyet döneminin bir diğer önemli eğitim kurumunun Köy Enstitüleri olduğu söylenebilir. Köy Enstitüleri sanatın ve sanat eğitiminin gelişip yayılması bakımından etkin

rol oynamıştır, denilebilir. Köy Enstitülerinin, iş içinde eğitim ve sanat yolu ile eğitim ilkelerine dayandırılarak açıldığı bilinmektedir. Sanat yolu ile eğitim ilkesinin Sanat Eğitimi Hareketi ile ilgisi olduğu söylenebilir. “Tonguç’un Avrupa’daki sanat eğitiminde yenilikler olarak söz ettiği, Almanya’da 1887’de ortaya çıkan ve 1912’de Dresden’deki sanat kongresinde çocuğun duyarlılığının eğitilmesi olarak ifade edilen Sanat Eğitimi Hareketi, eğitim dizgesinde bir reform hareketi olarak gelişmiştir” (Kurtuluş, 2002a, s. 31).

Köy Enstitülerinin kurulmasında başı çeken isimlerden İsmail Hakkı Tonguç, iş eğitimini ön plana koymuş ve eğitimin amacının yaşamsal temel bilgiler vermek olduğu düşüncesinden yola çıkmıştır. “Tonguç’un sanat eğitimi alanında getirdiği yeniliklerin yanında, eğitim alanına getirdiği bir diğer önemli katkı da ‘İş Okulu’ yaklaşımıdır” (Kurtuluş, 2000, s. 26). İ. Hakkı Tonguç’un yanı sıra, H. Ali Yücel ve İ. Hakkı Baltacıoğlu gibi isimler, eğitim alanında aydınlanma hareketinin başkahramanlarından, denebilir. Anadolu’nun her yerinde köylerin kalkınmasını esas alan ve günümüzde sanatın pek çok alanında sanatçı yetiştirmeyi başarmış Köy Enstitüleri 1954 yılında kapatılmıştır.

“Siyasal ve toplumsal bunalımın yaşandığı 1970’li yıllardaki olumsuzluklar eğitim kurumlarında da kendisini göstermiştir. Eğitimin sekteye uğramasından dolayı 1978 yılında açılan hızlandırılmış eğitim programları ile üç yıl yerine 3-9 ay süresinde verilen yetersiz eğitim ile öğretmenler mezun edilmiştir” (Aydoğan, 2010, s. 28). 80’li yıllara gelindiğinde yükseköğretim kurumları üniversitelerin altında toplanmış ve bu üniversiteler Yükseköğretim Kurumuna (YÖK) bağlanmıştır. Bu değişime bağlı olarak yapılan değişikliklerle beraber “Ana Sanat Dalları” ortaya çıkmıştır. Resim, Grafik, Heykel, Seramik, Tekstil, Özgün Baskı ve Geleneksel Türk Sanatlarının bunların başında yer aldığı söylenebilir. “Fakat Resim-İş Eğitimi Bölümlerinin, aralarında bağlantılı olmayan ana sanat dallarına ayrılması mesleki yeterlilik açısından olumsuz sonuçlar getirmiştir. Mesleğe başlayan öğrenci, okul programlarını uygulamada zorlanmıştır” (Uğurlu, 2013, s. 26).

Hazırlanan ilk ve ortaöğretim ders müfredatları, resim dışında diğer plastik sanatlar alanlarını da kapsadığı için “Resim” adı, dersin içeriğini karşılamadığı gerekçesiyle, “Sanat Eğitimi” ya da “Güzel Sanatlar” olarak adlandırılması önerisi, Gazi Eğitim Enstitüsü hocaları tarafından teklif edilmiştir. Talim Terbiye Kurulu komisyonu tarafından 1992 tarihinde dersin adının değiştirilmesi talebi haklı bulunmuştur. Kurtuluş’un (2002b) yaptığı bir araştırmaya göre; cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren günümüze değin Resim-İş, bugünkü adı ile Görsel Sanatlar, ders saatlerinin giderek azaldığı ve bu durumun derse yönelik öğrenci tutumlarına olumsuz yönde yansıdığı görülmüştür.

Bu tarihlerde, lise düzeyinde sanat eğitimi ile alakalı olarak yaşanan en büyük gelişme kuşkusuz güzel sanatlar liselerinin açılmasıdır. “Üniversitelerdeki sanat eğitimi veren bölümlere öğrenci yetiştiren bu kurumlarda, ilköğretim okullarından mezun olmuş istekli öğrenciler yetenek sınavları ile alınmaktadır. Dört yıllık eğitim veren bu kurumlarda ilk yılda yabancı dil ağırlıklı eğitim verilmektedir” (Ünver, 2002, s. 21).

90’lı yıllara gelindiğinde, öğretmen yetiştirmede sisteminde bazı sıkıntıların ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Yüksek Öğretim Kurumu, eğitimde birlik ve bütünlük sağlamak amacıyla, standartlaştırılmış programlar ile öğretmen yetiştirmeye yönelik şablon programlar hazırlamıştır. “Ancak her fakülteadaki akademik kadroların farklılığı nedeniyle, kurumlar arasında programlarda %20’ye varan farklılıkların olmasına olanak sağlanmıştı. Bu farklılaşma o kadar arttı ki, programlar arasındaki paralellikler azalmaya ve başta belirlenen standarttan uzaklaşmaya başlandı” (Ataman, 1998, s. 266).

Sürecin getirdiği sıkıntı neticesinde Yükseköğretim Kurulu, eğitim fakülteleri sisteminde bazı değişikliklere gitme kararı almıştır. “1994 yılında başlayıp 1998 yılında neticelendirilmesi planlanan ve YÖK/Dünya Bankası tarafından yürütülen Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi çerçevesinde gerçekleştirilen etkinlikler, yeni bir yapılanmayı hedefleyerek, bu düzenlemenin amaç ve ilkeleri doğrultusunda uygulanmıştır” (Yüksek Öğretim Kurumu, 1998, s. 3).

1.2.3. Günümüz Türkiye’inde Görsel Sanatlar Öğretmeni Yetiştirme.

Altinkurt’un aktarımına göre Erbay Mutlu, üniversitelerin sanat eğitimi veren kurumlarında, programları çerçevesinde hem sanatçı hem sanat eğitmeni yetiştirmeleri beklendiğini söylemektedir. Ayrıca, bu kurumlar amaç ne olursa olsun, sanatın gelişmesine ve yayılmasına katkı sağlayan ve yükseköğretim düzeyinde sanat eğitimi veren kurumlardır diye eklemektedir. (Mutlu’dan akt. Altinkurt, 2015, s. 8).

Bu bağlamda eğitim fakültelerinin tek işlevinin öğretmen yetiştirmek olmadığı söylenebilir. Bir sanat eğitimcisinin öncelikle kendi sanat dalını en iyi şekilde öğrenmesi ve uygulayabilmesi gerektiğini söylemek yanlış sayılmaz. Bir Görsel Sanatlar öğretmeni alanına ne kadar hâkim ve uygulamada başarılı ise, öğrenciye alanı ile ilgili aktarabileceği kazanımlar da o derece güçlü olacaktır, denebilir.

Yükseköğretim düzeyinde sanat eğitimi özellikle 1993-1997 yıllarındaki hızla artan üniversiteler ile yaygınlaşmaya başlamıştır. Eğitim fakültelerine bağlı Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinin ilki daha önce de bahsedildiği gibi Gazi Üniversitesi’ne bağlı Resim-İş Bölümü iken daha sonrasında bu okulu Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesine bağlı Resim-İş Öğretmenliği Bölümü takip etmiştir. “Önceleri sayıları beş olan eğitim fakültelerinin Resim-

İş Öğretmenliği Bölümleri, 2000’li yıllarda yirminin üzerine çıkmıştır. Sayıları artmaya devam eden bu bölümlerin ders programlarında yenilemeler yapılmakta, teknik imkânları artırılmaktadır” (Aydoğan, 2010, s. 29).

Karayağmurlar’a (2002) göre de ülkemizin sanat eğitiminde birçok sorun bulunmaktadır. Özellikle de üniversite aşamasına kadar neredeyse yok sayılan sanat eğitimi, üniversite düzeyinde de aşılması gereken sorunlar ile karşılaşmaktadır. Bu problemlerin başında ise müzelerin yaygınlaşmadığı bir ortamda okul-müze ilişkisinin kurulamadığı eğitim programlarının ve yeniden yapılanmanın yarattığı sorunlar gelmektedir. Buna göre, eğitim bilimi ve sanattaki gelişmeler ışığında programların yapılanması önerilirken sanat eğitimcisi yetiştirecek bölümlerin, müzesi, galerisi olan illerde açılması, diğer yerlerin ise hedef programlar doğrultusunda iş ve teknik eğitimi bölümlerine dönüştürülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca bu alandaki lisansüstü programların sanat ve bilim dalı olarak yeniden yapılanması ve güzel sanatlar fakülteleri ile işbirliği olanaklarının artırılması ve programlar arası geçiş olanaklarının sağlanması önerilmiştir.

Sanat eğitiminde, sanat eğitimcisi yetiştirme süreci ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim evrelerini kapsayan uzun bir süreci içine alan ve akademik boyutları olan çok aşamalı bir eğitim sürecidir. Uçan’a (2004) göre tüm bunlar beş aşamadan oluşan bir süreçtir ve aşağıdaki tabloda sınıflandırılmaktadır.

Tablo 1

Sanat Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme Süreci.

Seviye	Aşama	İşlev
İlköğretim	Ön tanıma Ön yönelme	Temel sanatsal yaşantıları geçirme, yeteneklerini belli etme ve ortaya koyma, bunun için gerekli fırsatları sağlama ve kullandırma.
Ortaöğretim	Hazırlama Yönlendirme	Temel sanatsal ve eğitbilimsel yetenekleri geliştirme, sanatın ve eğitbilimin temel dallarına yoğunlaşma.
Lisans	Biçimlendirme Yeterliliklendirme	Öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği temel sanatsal, genel kültürel, eğitbilimsel yeterlilikler ve öğretmen kimliği ve yetkisi kazandırma.

Yüksek Lisans	Derinleşme Uzmanlaştırma	Öğretmenlik alanına ilişkin çalışma ve inceleme konularında alan daraltma, önemli ayrıntılara girme, ustalıklı duruma gelme.
Doktora	Geliştirme Yetkinleştirme	Alana ilişkin çalışma, inceleme ve araştırma konularında daraltılmış alanlarda ince ayrıntılara inme, bunlar üzerinde özenle ve önemle durma, çok yüksek düzeyli bir meslek bilinci ve yaşamına erişme.

Tabloda görüldüğü üzere sanat eğitimi, yöntem ve kuramları ile başlı başına bir bilim dalı konusudur. Sanat eğitimcisi yetiştirme her aşamasında, üst düzey alan bilgisinin kişiyi daha becerikli daha nitelikli bir sanatçı-öğretmene dönüştüreceği kabul edilebilir.

Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması kapsamında yayınlanan “Fakülte-Okul İşbirliği” kitabının “Öğretmen Yeterlilik Göstergeleri” başlığı altında bu programda yetişen öğretmenlerin, “Konu Alan Bilgileri” ve “Alan Eğitimi Bilgileri” için ölçütler veriliyor. Gerekçesi ne olursa olsun, müzesi ve galerisi olmayan kentlerde, yetersiz kadrolarla eğitim yapan sanat bölümlerinde alan derslerinin de yetersiz olduğu düşünüldüğünde, bu ölçütlerde yer alan alanın, kavram, bilgi, deney ve becerilerinden yoksun öğretmenlerin nasıl eğitim vereceklerini düşünebilirsiniz (Karayağmurlar, 2002, s. 4).

Günümüzde dijital galeri ve müzelerin varlığı Görsel Sanatlar dersi eğitim sürecine bir nebze destek olmakla beraber, verimli bir sanat eğitiminde, öğrencilerin sanat eserlerini doğrudan gözlemlemelerinin daha doğru bir yol olduğu düşünülebilir. Bilgisayar veya sanal gerçeklik (VR) uygulamalarında, teknoloji doğrultusunda her ne kadar yüksek çözünürlüklü görsel örnekleri öğrencilere sunulsa da orijinal bir eserin karşısında durup onu izleme deneyimi (nominal otantisite) ile arasında büyük farklar olacağı düşünülebilir.

Estetikte, otantiklik konusu ele alındığında geniş kapsamlarda iki farklı anlama gelebilmektedir. Bunlardan birisi *Nominal Otantisite* (Nominal authenticity, Nesnel Otantisite) kavramıdır. Bir diğer isimle *Nominal Otantiklik* kavramı, eserin kökeni, nereden, nasıl ve hangi şartlardan, hangi kaynaktan, hangi bağlamlardan geldiği, aslına uygun kökeninden ve bağlamlarından koparılmadan sunulması, sergilenmesi ile ilişkilidir.

Sergilenmesi sürecinde, eserin adının aslına ve bağlamına uygunluğu yanında izleyici için hazırlanan estetik deneyim ve fiziksel çevre şartlarının da aslına uygun bir şekilde yapılandırılması otantiklik kavramıyla ilişkili konulardır. Ancak bunların ötesinde, otantiklik kavramı bir diğer anlam daha taşır, *Ekspresif Otantisite* (Expressive authenticity, İfadeye dayalı Otantisite) olarak adlandırılan bu kavram, bir eserin; sanatçının veya içinde yaratıldığı toplumun değerlerinin, inançlarının, kişiliğinin doğru bir ifadesi, doğru bir yansıması olup olmadığıdır (Dutton, 2013, s. 259).

Eğitmcilerin yeterli alan bilgisine sahip olmamalarının, sağlıklı bir öğretmen yetiştirme yöntemi olmadığı kabul edilebilir. Yeterli alan deneyimi olmadan, sanatçı-öğretmen niteliğinden uzak kişilerin verdikleri atölye derslerinde, öğrencilere sanatsal çalışma yaptırmak yerine “Görsel Sanatlar öğretmeni nasıl yapılır?” sorusuna yanıt veren kuramsal açıklamalar yapan öğretmenlerin var olacağı düşünülebilir. Karayağmurlar’a (2002) göre Alman resim öğretmeni Carl Götze’ün büyük bir öngörü ile ileri sürdüğü düşüncüler bugün bile kavranamamış görünmektedir. Carl Götze’ün konu ile alakalı ısrarla üzerinde durduğu üç nokta bulunmaktadır.

1. Resim dersi her okulun ana derslerindedir.
2. Her öğrenci, doğayı ve kendi çevresindeki nesnelere biçim ve renkleriyle bağımsızca gözlemlemeyi ve gözlemlerini yalın, açık seçik ortaya koymayı (çizerek, resmederek) öğrenmelidir.
3. Her öğretmen resim çizebilmeli ve geliştirmiş olduğu sanat görüşü yanında, güçlü sanatsal ilgileri de bulunmalıdır.

Sanat görüşü ve çizim becerisinin sadece sanat eğitimcilerinin değil tüm eğitimcilerin sahip olması gereken bir nitelik olduğu düşünülebilir. Yukarıda da belirtildiği üzere çizim yapabilmek ve kendini ifade edebilmek görsel sanatlar alanlarının temel niteliklerindedir, denebilir. “Sanat eğitiminin tek amacı öğrencilerin psiko-motor gelişimlerini sağlamak olmamalıdır. Özellikle bu eğitimde öğrencilere görsel not alabilme kazanımı hedeflenmelidir. Bu konuda bir eskiz defteri onlara yardımcı olabilir” (Kayabaş, 2021, s. 23). Herhangi bir görsel sanatlar alanında eğitimci yetiştirmek isteniliyorsa, bu eğitimcilerin en başta çizim yapabiliyor olmaları esas olarak kabul edilebilir. Peki, günümüzde sanat eğitimcisi yetiştiren kurumlarda Görsel Sanatlar dersi öğretmenleri hangi alanlarda uzmanlaşmaktadırlar ve uzmanlaştıkları alanlar öğrencilerin kazanımlarını karşılamak için ideal alanlar mıdır? Bilim ve felsefenin tüm alanlarında olduğu gibi sanat alanında verilen eğitimin günümüze kadar nasıl gerçekleştiği ve bugün nasıl olması gerektiği her zaman tartışma konusudur. Tansuğ’a (1988) göre sanat yapma yeteneği olan kimseler bu yeteneklerini icra edebilmek üzere

akademiler ve konservatuarlar gibi kurumsal ya da özel atölyeleri tercih ederler. Bu yetenekli bireyleri sanatçı ve sanat eğitimcisi olarak yetiştirip görevlendirmek ise ilkel toplumlardan bu yana süregelen bir gelenektir.

“2003-2004 Eğitim-Öğretim yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan ilköğretim programlarında yapılacak olan yenilikler, YÖK tarafından geliştirilmiş lisans programlarında değişikliğe gidilmesine neden olmuştur” (Ertan, 2019, s. 16). Eğitim sistemindeki ihtiyaçlar göz önüne alınarak eğitim alanındaki fakültelerin ana bilim dallarının yeniden düzenlenmesi gündeme gelmiş, bununla alakalı YÖK Başkanlığı tarafından 28.02.2017 tarihinde bölüm ve anabilim dalı şablonları yeniden düzenlenmiştir. Uygulanan yeni programlar ile bazı derslerin adı, kredisi, sayısı ve içeriği ile ilgili değişiklikler yapılmıştır.

Yeniden yapılanma sürecindeki eğitim fakültelerinde uygulanan değişiklikler ile alan derslerinin sayısı azaltılmıştır. Yeniden Yapılanma Programı’na gidilen eğitim fakültelerinin Resim-İş Eğitimi Programı’nda teorik dersler ve mesleki uygulamalar artırılmıştır. Farklı bir disiplin olan atölye dersinde saat kısıtlamasına gidilmiştir. Bu bağlamda geçmişteki ve günümüzdeki uygulamalar ve incelenerek sanatsal düşünme ve yaratma özelliği olan atölye sistemi tekrardan ele alınmıştır (Bulut, 2001).

Günümüzde sanat eğitimcisi yetiştiren Resim-İş Eğitimi Bölümlerinde öğretmen adayları, Yükseköğretim Kurumları sınavından belirli baraj puanını sağlamaları hâlinde yetenek sınavları ile seçilmektedir. Öğrenim süreleri boyunca alan eğitimi, meslek bilgisi ve genel kültür alanlarında eğitim gören öğrenciler ikinci sınıftan itibaren seçtikleri ana sanat dalları doğrultusunda sanat eğitimlerine devam etmektedirler. Altı yarıyıl boyunca seçtikleri ana sanat dallarında öğretimlerine devam eden öğretmen adayları, bunun yanı sıra farklı seçmeli sanat atölye dersleri seçerek farklı disiplinlerde kendilerini geliştirmektedirler. Her ana sanat dalının içeriği ve uygulama yöntemleri birbirinden farklılık gösterip görsel sanatların farklı alanlarına hizmet etmektedirler. Peki, tüm bu sanat disiplinleri yukarıda bahsedildiği gibi öğretmen adaylarına gerekli “çizebilme” becerisini sağlayabilirler mi? Araştırmanın temel sorunu olan bu duruma, ilerleyen bölümlerde yanıtlar aranacaktır.

Ana Sanat Atölye dersini Resim olarak seçen öğrencilere, Seçmeli Sanat Atölye derslerinin en az bir yarıyılık kısmında üç boyutlu (heykel veya seramik) derslerinden biri zorunlu olarak seçtirilir. Diğer Ana Sanat Atölye derslerinden birini seçen öğrencilere ise Seçmeli Sanat Atölye derslerinin ilk yarıyılık kısmında Resim dersi zorunlu olarak seçtirilir. (YÖK, 2018). Bunun yanı sıra yalnızca birinci sınıfta Desen I ve Desen II dersleri yer almaktadır ve geri kalan altı yarıyıl boyunca desen dersi öğrenciler tarafından tecrübe

edilmemektedir. Farklı uygulama alanlarında uzmanlaşan öğretmenler ortak meslek bilgisi derslerini almaktadırlar ve Görsel Sanatlar dersinin gerektirdiği beceri ve niteliklere uygun yetiştirildikleri varsayılmaktadır. “Eğitim Fakültesi’nde öğrenimine devam eden öğretmen adayları Resim-İş Öğretmenliği adı altında okumakta, Resim-İş öğretmeni adayı olarak aslında olmayan bir öğretmenliğe hazırlanmakta ve mezun olunca Görsel Sanatlar öğretmeni olarak atanmaktadırlar” (Ayaydın, 2009, s. 34). Günümüz Resim-İş Eğitimi Bölümlerinde okutulan programın ilköğretim ve ortaöğretim Görsel Sanatlar dersini ne kadar karşıladığı tartışma konusudur. “İlköğretim okullarında yer alan Görsel Sanatlar dersinin içeriği ile bu dersi yürütecek olan öğretmenlerin yetiştirildiği Resim-İş Öğretmenliği Bölümlerinin içeriği arasında tam bir uyumun olduğu söylenemez” (Ayaydın, 2009, s. 34). Görsel Sanatlar dersinin gerektirdiği temel beceriler ve Resim-İş Eğitimi Bölümlerinin öğretmen adaylarına kazandırdığı niteliklerin birbirleri ile uyuşması beklenmektedir. İçeriği yüzünden dersin adı Görsel Sanatlar olarak değiştirilse de içeriğindeki uygulama temelli kazanımlar çoğunlukla resim disiplini ile bağlantılıdır. Görsel Sanatlar dersinin kazanımları referans noktası olarak kabul edildiğinde günümüzde görsel sanatlar eğitimcisi yetiştiren kurumların programlarında bazı değişiklikler yapması gerektiği söylenebilir. Bir sanat eğitimcisinin temel niteliklerinin ne yönde olması gerektiği, araştırmanın yanıt aradığı sorulardan birisidir ve araştırmanın devamında katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda bu soruya yanıt aranmıştır. Araştırmanın devamında sanat eğitimcilerinin ne yönde eğitim aldıkları ve yönelimlerin ne derece etkili olduğu sorusuna dayalı olarak problem durum incelenmiştir.

1.3. Problem Durumu

Öğretmen yetiştirme konusunda öncelikli araştırılacak konulardan birinin, öğretmen yetiştirme programlarını ve formasyonlarını incelemek ve iyileştirmek olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Özel alan eğitimi, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi, iyi bir öğretmeni oluşturan üçayağı sağlamaktadır, denebilir. Sanat eğitimi söz konusu olduğunda öğretmenlerin alan eğitimlerinin bir miktar daha önem kazandığı düşünülebilir. Sanatsal beceriler bağlamında yetersiz kalan bir sanat eğitimcisinin, öğretmenlik bilgisi ne kadar iyi olursa olsun, Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını öğrencilerine aktarırken zorluk çekebileceği öne sürülebilir.

Bir öğretmenin niteliğini, öğretmenlik bilgisinin yanı sıra alan bilgisi oluşturmaktadır. Özellikle sanat gibi beceri ve yeteneğe dayalı bir alanda bu alan bilgisinin gerekliliği daha çok ön plana çıkacaktır. “Eğitim Fakülteleri, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde yer alan Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dallarının amacı; Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde olan ve

olmayan kurumlarda ilk ve ortaöğretim kurumlarına, alanında nitelikli Resim-İş öğretmeni ya da sanat eğitimcisi yetiştirmektedir” (Beyoğlu ve Akyürek , 2017, s. 140).

Öyle bir Görsel Sanatlar öğretmeni düşünün ki, eline fırça almamış, desen çizmemiş veya teorik derslerin yanında bu becerileri yeterince deneyimlememiş olsun. İşte böyle bir Görsel Sanatlar öğretmenin kendi deneyimlemediği bir uygulamayı öğrenciye aktarırken başarılı olup olamayacağı tartışmaya açıktır. Böyle bir durumun tartışmaya açık olabilmesi, mevcut vaziyetin daha da geliştirilebilir olması ve mümkün olan en verimli uygulama biçimi olmadığı fikrini sunabilir. Gerektiğinde öğrencilerine çizim yapması gerekecek, boya karıştırmasını gösterecek, fırça tutmasını gösterecek bir öğretmenin, sanat gibi bir alanda bunu sadece teorik bilgi ile başaramayacağı düşünülebilir. Öğretmenlik becerisinin, zaman ve tecrübe ile kendi kendisini geliştirebilir bir durum olduğu söylenebilir. Ancak nitelikli bir sanat eğitimcisi söz konusu olduğunda, kişi ne kadar iyi bir öğretmen ve teorik bilgilere hâkim olursa olsun, aynı zamanda asgari düzeyde sanatçı özellikleri taşıması gerektiği savunulabilir.

Yetiştirilen sanat eğitimcileri, ortaokul düzeyinde Görsel Sanatlar derslerine girmekte ve Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenmiş öğretim programlarında yer alan Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını öğrencilere aktarmaktadır. Öğretim programları incelendiğinde, bu kazanımların çeşitli ana sanat dalları ile ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak diğer taraftan, bu kazanımların çoğunlukla Resim Ana Sanat Dalının konuları olduğu görülmektedir.

2018 yılı Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın kazanımları incelendiğinde uygulama temeline dayalı Görsel İletişim ve Biçimlendirme öğrenme alanında, beşinci sınıf düzeyinde yedi kazanımdan beş tanesi resim ve çizim becerisi ile ilişkilidir. Altıncı sınıflarda ise dokuz kazanım alanının beş tanesi Resim Ana Sanatının kapsamındadır. Yedinci sınıf kazanımlarının sekiz tanesinden altı tanesi ve son olarak sekizinci sınıflarda dokuz kazanım alanının altı tanesi resim disiplini ile ilintilidir. 2018 programının uygulanma amacı, “Bilim ve teknolojiye dayanan hızlı değişim, birey ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretmen teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireyden beklenen rolleri etkilemesidir” (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018). Bu bahsedilen kazanımlar uygulama temelli kazanımlar olup diğer kazanım alanlarının ana sanat dalları ile doğrudan bağlantıları olmadığı için bahsedilmemiştir.

1.3.1. Beşinci Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı.

Bu düzey, Görsel Sanatlar dersi Biçimlendirme alanında görsel sanat çalışması hazırlarken uygulama basamaklarından oluşan sürecin takip edilmesi önemli görülmektedir. Mekân olgusu içerisinde ölçü ve oranı, oran orantıya uygun insan figürü çizimlerini, renk

perspektifini kullanılmasına ve çalışmalarında teknolojinin kullanımına yönelik kazanımlar bulunmaktadır. Diğer kademelerde de olduğu gibi sanat elemanları ve tasarım ilkelerinden yararlanılması beklenmektedir.

1.3.2. Altıncı Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı.

Altıncı sınıf Görsel Sanatlar dersinde öğrencilerin Görsel İletişim ve Biçimlendirme duygu ve düşüncelerini ifade ederken sanat elemanları ve tasarım ilkelerinden yararlanması ön plana çıkmaktadır. Ayrıca sanatçıların eser üretirken kullanmış oldukları teknik ve materyallerin analiz edilmesi üzerinde durulur. Üç boyutlu çalışmalarda kullanılan teknikleri öğrenmesi ve geleneksel Türk sanatlarının yöntemlerini öğrenmesi de kazanımlar arasında görülmektedir.

1.3.3. Yedinci Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı.

Yedinci sınıf Görsel İletişim ve Biçimlendirme alanına dair kazanımlar, öğrencinin görsel sanat çalışması hazırlarken, uygulama süreçlerini eskiz defterinde göstermesi, farklı teknikleri bir arada kullanması, gözleme dayalı çalışmalar yaparak perspektif tekniklerini uygulaması, yaşantısına dair hikâyeleri görsel sanat çalışması olarak ifade etmesi ve tüm bu çalışmaları sanat elemanı ve tasarım ilkelerini kullanarak ortaya çıkarması hedefine yönelik hazırlanmıştır.

1.3.4. Sekizinci Sınıf Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı.

Bu kademedeki öğrencilerin önceki senelerde öğrenilen bilgileri özümsemesi üzerine durulmuştur. Görsel İletişim ve Biçimlendirme alanında öğrencinin görsel sanat çalışması sırasında eskiz defteri kullanması, farklı perspektif tekniklerini kullanabilmesi ve diğer kademelerde olduğu gibi çalışmaları hazırlarken sanat elemanları ve tasarım ilkelerini kullanması önemli görülmüştür.

Resim-İş Eğitimi Ana Bilim dallarının, farklı ana sanat formasyonlarından mezun olan öğretmenlerden, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını, eşit niteliklere sahip oldukları düşünülerek öğrencilere kazandırmaları beklenmektedir. Ancak farklı ana sanat dallarının içeriklerindeki teorik bilgiler ve özellikle uygulama çalışmaları birbirlerinden farklılık göstermektedirler. Bu farklılığın, öğretmenlerin uygulama anlayışını ve bazı uygulama becerilerini etkilediği düşünülebilir. Farklı disiplinlerden mezun, farklı becerilere sahip Görsel Sanatlar öğretmenlerinin olması, ortaöğretim düzeyindeki öğrenciler açısından ve eğitimin eşit fırsatlarla sunulması bakımından istenmedik bir durum oluşturup oluşturmadığı, araştırmanın yanıt aradığı bir başka konudur.

Eğitim programlarında, öğrencilerin her ne kadar bir sanatçı gibi değil, sanata duyarlı kişiler olarak eğitilmesi amaç edinilmiş olsa da öğrencilerin arasından güzel sanatlar liselerine devam etmek isteyen veya sanatçılığı meslek edinmek isteyen yetenekli ve üstün becerilere sahip öğrenciler çıkabileceğini unutmamak gerekir. Kişilerin sanatçı karakterlerinin küçük yaşta fark edilmesinin ve bu yönde eğitim almasının önemi bilinmektedir. “Sanat eğitiminin küçük yaşlardan itibaren yürütülmesinin önemi gittikçe daha çok açığa çıkmaktadır” (Kurbanov, 2010, s. 64). Gelecekteki yaşam biçiminin çocukluk döneminde oluşmaya başlaması nedeni ile ilk ve ortaöğretim düzeyindeki çocuğa verilecek eğitimin niteliği önemlidir. Bu noktada Görsel Sanatlar öğretmenlerinin öğrencileri bu yönde eğitecek kişiler olduğunu unutmamak gerekir.

Eğitim fakültesi öğrencileri, üçüncü yarıyıldan itibaren seçtikleri Ana Sanat Atölye derslerine başlamakta ve mezun olana kadar aynı ana sanat dalı öğrencisi olarak kalmaktadır. Bir örnek ile açıklanacak olursa üniversitelerin programlarına göre değişiklik göstermekle birlikte, herhangi bir ana sanat öğrencisi üçüncü yarıyıldan itibaren Resim Atölye dersini seçmeli olarak görecektir ve sekiz yarıyıl süren eğitimi boyunca yalnızca bir dönem resim disiplininde eğitim almış olacaktır. Bu durumun aksine Ana Sanat Atölyesi Resim olan bir öğrenci altı yarıyıl boyunca Resim Atölye dersi almış olacaktır. Öğretmenlik mesleğine başladıklarında bu iki örnekteki öğretmenler, aynı ders kazanımlarını ortaöğretim düzeyindeki öğrencilere vermek ile yükümlü olacaklardır. Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümünden mezun olmuş bir öğrenci her ne kadar teorik olarak Resim Ana Sanat Dalına aşına veya ilgili olsa da altı yarıyıl boyunca eline fırça ve boya almamış bir ana sanat öğrencisinin, bir Resim Ana Sanat Dalı öğrencisi ile aynı uygulama bilgisine sahip olamayacağı rahatlıkla söylenebilir. Bu durumun tam tersini de düşünebilir; bir Resim, Grafik vs. Ana Sanat Dalı öğrencisinin, Heykel Ana Sanat Dalı öğrencisi gibi uygulama becerilerine sahip olamayacağı da düşünülebilir. Tabii ki tüm öğretmenlerin her ana sanat dalında uzmanlaşamayacağı bir gerçektir. Ancak araştırmada, bu ana sanat dalları içerisinde en kapsamlı ve ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi çerçevesinde kazanımları en çok karşılayan dersin, anket yanıtları ve öğretmen görüşlerine bağlı olarak tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Oysa Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri, Resim-İş Öğretmenliği programlarına bakıldığında kuramsal dersler, mesleki deneyim, uygulamalar ve atölye çalışmaları gibi kompleks bir yapı içinde sadece dört senelik bir lisans programı öngörülmüştür. Bu durum, şaşkınlıkla karşılanmalıdır. Çünkü birbirinden son derece farklı disiplinleri gerektiren derslerin, niteliksel özelliklerinden dolayı böyle kısa zamanda verilmesi

mümkün değildir. Durum, özellikle atölye çalışmaları gibi son derece işlevsel olan bir disiplin için daha da düşündürücüdür (Bulut, 2001, s. 81).

Örneklerde bahsedildiği gibi, farklı ana sanat dallarının, farklı disiplinlerde uzmanlaşmış öğretmenlerin yetişmesine sebep olduğu açıktır. Buradan hareketle, Resim-İş Eğitimi Bölümlerinden mezun olan tüm öğretmenlerin kazanımları karşılama bakımından eşdeğer niteliklere sahip olamayacakları çıkarımı yapılabilir. Bu noktada herhangi bir ana sanat dalına ön yargı ile yaklaşılmadığını ve yalnızca görsel sanatlar alanının temel becerilerinin neler olduğunun ve bu becerilerin hangi ana sanat dalından kazanılacağı belirlenmesi gerektiğini hatırlatmak gerekir.

Araştırmanın, birinci bölümünde, “Sanat” alt başlığında bahsedildiği üzere, günümüzde kullanılan tüm görsel iletişim, tasarım ve estetik ilkeleri çizgi çizmeye ve gördüğünü aktarabilmeye dayanmaktadır. İnsanın sanatsal gelişimi ve çocuğun sanat gelişiminin birbirine benzediği konusuna da araştırmanın başlarında değinilmişti. Bu durumda bir kişinin sanatsal gelişim açısından, diğer tüm ilkelere önce doğru çizilemeyi ve istediğini yüzeye aktarabilme becerisini kazanması gerektiği söylenebilir. Çizileme ve gördüğünü aktarabilme becerisinden sonra kişi yaratıcılığı doğrultusunda farklı yönere eğilecek ve tekniğini geliştirip daha farklı çalışmalar yapabilecektir. Farklı alanlarda uygulamalar yapmış ve öğrencilerine de bu yönde uygulamalar yaptıran öğretmenlerin çok farklı bakış açıları olabilmektedir.

Görsel Sanatlar dersini diğer derslerden ayrı tutarak bu alana yönelik teknik, yöntem, beceri ve tecrübe kazanılmasından ziyade, öğrencinin kişisel gelişimini tamamlaması için kullanılan bir ders hâline getirildiği söylenebilir. “Görsel Sanatlar disiplinine yüklenen öyle amaçlar vardır ki bu durum dersi bir disiplin alanı özelliğinden oldukça uzaklaştırır ve çoğu zaman kendi dışında başka alanların uygulandığı ikincil öneme sahip bir ders konumuna getirir” (Alakuş, 2002, s. 1). Oysa sanat eğitimi de matematik, fizik, edebiyat gibi kendi alanındaki teknik, kural, disiplin ve yöntemleri öğreten bir ders olması gerektiği savunulabilir. “Sanat eğitimi kavramı, sanatın tüm alanlarında, okullarda ilgili bölüm ve sınıflarda bu alana ilişkin olarak verilen dersleri tanımlar” (Koçkar, 2001, s. 6).

Sanat eğitimi yalnızca genel eğitim sisteminin içerisinde yardımcı bir ders olarak görmenin, ülkemizi temsil edebilecek usta sanatçılar yetiştirme konusunda pek de verimli olmayacağı söylenebilir. “Özellikle ilköğretim programında önemli bir ifade, beceri dersi olarak görülen bu ders ne yazık ki ‘mihver dersler’ adı verilen matematik ve fen derslerinin ağırlığı altında ezilmektedir” (İnanç ve Dilmaç, 2015, s. 383). Spor ve sanat gibi dallarda erken yaşlarda eğitime başlamanın ne kadar önemli olduğu göz önünde bulundurulduğunda,

çocukların sanatsal çalışmalarına müdahale etmeden onları kısıtlamamak adına sanatın temel disiplinlerinde erken yaşta ustalaşmalarının engellenebildiği düşünülebilir. “Ülkemizde sanata ilişkin yapılan derslerin tümü boş vakit geçirme aracı olarak düşünüldüğü için yetenekli çocukların çoğu kaybolup gitmektedir. Belki biraz aile anlayışı ile ya da rastlantısal olarak sanat eğitimi veren okullara yönlendirilen çocuklar için sanatçı olma şansı sağlayan bir eğitim başlayabilmektedir” (Koçkar, 2001, s. 6).

Ülkemizdeki sanat eğitimi anlayışında öğrenciler gerçekten sanat disiplinlerine dair eğitim almak istiyorlarsa, bu eğitim güzel sanatlar liselerinde veya üniversitelerin güzel sanatlar fakültelerinde başlamaktadır, denebilir. Ülkemizde birçok yetenekli gencin yalnızca üniversitelerin yetenek sınavlarına hazırlanacakları dönemlerde ellerine kâğıt kalemi alıp gerçek anlamda desen çizmeyi öğrenmeye başladığı söylenebilir. ‘Ağaç yaş iken eğilir’ sözünden yola çıkarak, sanatçı adaylarının görsel sanatların temel becerilerini bu yaşlarda öğrenmeye başlamanın oldukça geç bir dönem olduğu belirtilebilir. Kırıçoğlu’na (2005) göre düz liselerden mezun olan öğrenciler, yalnızca üniversite sınavını kazanmayı hedefledikleri için kültür-sanat alanına ilgi duymamaktadırlar. Hatta bu yüzden lise düzeyindeki resim dersleri işlenmemektedir. Daha önceki süreçte ise sanat eğitimindeki ders süreleri, öğretim donanımları, çalışma mekânları ve atölyeler ile ilgili büyük sorunlarla karşı karşıyayız. Kimi öğrencilerin, üniversitelerin herhangi bir bölümü kazanamadıkları zaman bir resim kursuna gidip birtakım ezber yöntemler ile sanat bölümlerine girdikleri bilinmektedir. Bununla alakalı olarak güzel sanatlar fakülteleri ve Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalına öğrenci almak için yapılan sınavların öğrencilerin kültürel altyapılarını ve hedeflerini ölçmekten uzak oldukları düşünülebilir. “Lisede farklı dallarda okuyan birçok öğrenci, üniversite sınavlarındaki başarısızlık sonucunda resim öğretmeni olabilme düşüncesi ile yetenek seçme sınavına girerek başarı göstermektedir. Dolayısıyla sanatsal değerlendirmeleri yok denecek kadar az olan bu öğrenciler, birdenbire kendilerini sanatın içinde bulmaktadırlar” (Bulut, 2001, s. 83). “Sanat Eğitimi” denen kavramın çocuğun sanatsal yönlerinin eğitilmesi ve sanatsal yetkinlik kazanması anlamına gelmesi gerektiği düşünüldüğünde bu eğitimin küçük yaşlardan itibaren verilmesinin ne derece önemli olduğu son derece açıktır. Bunun tüm çocukları sanatçı gibi yetiştirmek anlamına geldiği düşünülmemeli. Nasıl ki tüm öğrencilere matematik, dil bilgisi, kimya veya tarih öğretirken bu alanlarda bir kariyerleri olmayacaksa bile bu alanların temel disiplinlerini ve kuralarını öğretmek önemliyse, sanat alanında da öğrencilerin, sanatçı olmayacaksa bile sanata dair temel becerileri öğrenmeleri gerektiği savunulabilir. Bu süreçte, çocuk yaştaki yetenekli öğrencilerin öğretmenler tarafından fark edilip konservatuar veya

güzel sanatlar liselerine yönlendirilmesinin, başarılı sanatçılar yetiştirme yolunda önemli bir adım olacağı düşünülebilir.

Dünyada bu anlamda en disiplinli ve başarılı sonuçlar veren ülkelerden birisinin Rusya olduğu söylenebilir. Akademik resim anlayışı ile sanat eğitimi yöntemleri ve formları sistemleştirilmiş ve çok büyük bir başarı elde etmiştir.

Resim sanatında, Rus okulları ve akademileri, Avrupa'nın sanat okulları arasında ilk sıraya çıkmayı başarmıştı. Fransız çağdaş sanatçılarından biri bu konu ile ilgili şöyle söylemiştir: “Rus eğitimcilerinin öğretmen metodu bizim okullardan ve Avrupa'nın en iyilerinden çok daha kaliteli ve iyilerdi. Canlı modelin çalışılmasında en iyi yöntem Rus eğitim sisteminde yaratılmıştır (Arslan, 2017, s. 22).

Rus sanat eğitiminde çocukların sanatsal kabiliyetleri küçük yaştan itibaren fark edilip usta sanatçı-öğretmenler tarafından yetiştirilmektedir. Buna örnek olarak Moskova Sanat Koleji gösterilebilir. Kolej, desteklemekten gurur duyduğu akademi geleneklerine bağlı olarak yetenekli öğrencilere meslek sanatçıları olarak gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaktadır.

Dört yıllık ilkokuldan sonra yetenekli çocuklar sanat kolejine seçilirler. Eğitim-öğretim ücretsiz olup eğitim süresi yedi yıldır. Bu kolejin başarılı öğrencileri, V.Surikov Moskova Devlet Akademisi Sanat Enstitüsü ve I. Repin St. Petersburg Devlet Akademisi Resim, Heykel ve Mimarlık Enstitülerinde yüksek sanat eğitimi almaya hak kazanırlar. Öğrenciler, potansiyellerine dayalı program ve yöntemler ile okul sergileri vasıtasıyla profesyonel sanat hayatına hazırlanmaktadır (<http://en.rah.ru/>).

Öğrencilerin ilkokulu tamamladıktan sonra akademilerin sanat eğitimine başlayabilmeleri, çok küçük yaştan itibaren görsel sanatların temel disiplinlerinde tecrübe sahibi olmaları anlamına gelmektedir. Çocukların yaratıcı süreçlerine müdahale etmemek ile onlara doğru çizim yapmayı öğretebilmeyi birbiri ile karıştırmak gerektiği söylenebilir.

B.Ioganson St. Petersburg Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Sanat Koleji, 1934'te Sovyetler Birliği'nin yetenekli çocukları için kurulmuştur.

Leningrad'daki Güzel Sanatlar Akademisi binasında bulunan ortaokul, Sanat Ortaokuluna dönüştürülmüştür. 1947'de Sanat Ortaokulu, SSCB Sanat Akademisi'nin bir bölümü haline gelmiştir. Dört yıllık ilkokuldan sonra yetenekli öğrenciler, Moskova Sanat Kolejinden farklı olarak sekiz yıllık eğitim süreli sanat kolejine seçilirler ve buradan mezun olan başarılı öğrenciler de, I. Repin St. Petersburg Devlet Akademisi Resim, Heykel ve Mimarlık

Enstitüsünde yüksek sanat eğitimi programlarına kabul edilmektedirler (Arslan, 2017, s. 43).

1997 yılından bu yana Kolej, "I.E.Repin" adında her yıl uluslararası çocuk sanatları yarışları yapmakta ve öğrencilerin eserlerini sergilemeye deva etmektedir. Bu okulların öğretmen kadroları ise çoğunlukla I.E.Repin Resim, Heykel ve Mimarlık Bölümü mezunlarından oluşmaktadır. Arslan'a (2017) göre Rusya'da sanat eğitimcisi yetiştirmek için ayrı bir yükseköğretim kurumu yoktur. Güzel Sanatlar Akademilerinin bir bölümü olarak üç yıllık eğitimini tamamlayanlar sanat eğitimcisi olabilmektedirler. Bu öğrenciler istekleri doğrultusunda sınavları başarıları halinde akademinin yüksek eğitim (sanatçı yetiştirme programı) bölümüne devam edebilmektedirler.

Sanatçıları çocuk yaştan itibaren eğitmeye başlayan sistemlerde, yetiştirilen sanatçıların niteliklerinin ve başarılarının, sanat eğitiminin erken yaşta ve disiplinli bir şekilde verilmesiyle doğru orantılı olduğu kabul edilebilir. Ülkemizin sanat eğitimi anlayışında çoğunlukla çocuğun yönlendirilmemesi ve sanatsal gelişimine müdahale edilmemesi gerektiği fikri öne sürülmektedir. "Sanat eğitimcilerinin hemen tümünün birleştikleri bir nokta, çocuğun sanat etkinliğinde çocuğun özgür bırakılması, bildiğince çizerek, yoğurarak kendi ölçülerini kendisinin saptamasının sağlanmasıdır" (Karaca, 2006, s. 8). Bazı noktalarda doğruluk payı olması ile birlikte, çocuğun sanatı öğrenilmesi gereken bir alan olarak görmemesi, sanat eğitimcilerinin yalnızca çocuğun sanatsal gelişim süreçlerinden haberdar olan pedagoğlara çevireceği düşünülebilir. Eğer çocuğun temel sanatsal teknik ve yöntemlerini öğrenmesi önemli amaçlar arasında yer almıyorsa Görsel Sanatlar öğretmeni yetiştirmek bu bağlamda önemini yitirmektedir, denilebilir.

Kısacası, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersinin uygulama temelli kazanımlarının, hangi ana sanat dalı içeriklerinde daha fazla bulunduğu belirlenmesinin, en azından Görsel Sanatlar ders kazanımları ile Görsel Sanatlar öğretmeni yetiştiren kurumların arasında daha nitelikli bir bağ kurulabilmesine yardımcı olacağı düşünülebilir.

1.4. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, eğitim fakültelerinin Resim-İş Eğitimi Bölümlerinde farklı ana sanat formasyonları ile eğitim verilmesinin sonucunda, bu farklılıkların ortaöğretim düzeyinde, öğretim programlarında yer alan ders kazanımlarının karşılanmasında bir etkisinin olup olmayacağının ortaya konulmasıdır. Araştırmada bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmaktadır.

1. Ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi bağlamında, ders içeriğinde en çok kullanılan ve en temel beceriler hangi ana sanat dalı formasyonundan kazanılabilir?

2. Farklı ana sanat atölye içeriklerinin, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımlarının gerçekleştirilmesindeki etkileri nelerdir?
3. Görsel Sanatlar öğretmenlerinin mezun oldukları ana sanat dalları, Görsel Sanatlar dersinin uygulama süreçlerini nasıl etkilemektedir?

Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin anket ve görüşme sorularına vermiş oldukları yanıtlar doğrultusunda, yukarıda bahsedilen sorulara cevap aranmıştır. Öğretmenlerin, eğitim almış oldukları ana sanat dallarının, Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını karşılama bakımından etkilerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Ayrıca katılımcı öğretmenlerin, Görsel Sanatlar dersi uygulamalarında en çok başvurulan ana sanat dalını belirlemelerinin, eğitim programlarının geliştirilmesine büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, eğitim fakültelerinin, Resim-İş Eğitimi programlarında uygulanagelen farklı ana sanat alanları öğretim programlarının, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi içeriklerinde oluşturduğu uygulama farklılıklarının ortaya çıkarılması amacı doğrultusunda yapılandırılmıştır. Öğretmenlerle yapılacak görüşmeler ve sorulacak anket soruları doğrultusunda, tecrübeli öğretmenlerin konu hakkındaki görüşleri değerlendirilmiştir. Eğitim sistemi içerisinde görev yapan öğretmenlerin, ana sanat farklılıkları ve bu eğitimin Görsel Sanatlar dersine olan etkilerine dair düşüncelerinden yola çıkılarak araştırma sorularına cevap aranmıştır. Sanat eğitiminde alan bilgisinin ne derece önemli olduğuna ve alan eğitiminin hangi yönde yoğunluk kazanması gerektiğine dair öğretmen görüşleri önemli veriler sunmaktadır. Ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi müfredatında sıkça karşılaşılan uygulama yöntemleri ile görsel sanatlar öğretmenlerinin sahip olduğu uygulama yetkinliklerinin birbirlerini karşılayıp karşılamadığının saptanması, nitelikli sanat eğitimcilerinin yetiştirilmesinde önemli bir adım olarak kabul edilebilir. Öğretmenlerin mevcut sistem hakkındaki düşünceleri ve görüşleri, eğitim fakültelerinde uygulanan programın doğruları ve yanlışlarına dair veriler sunmaktadır. Bu sayede öğretmen yetiştirme programlarının eksiklikleri hakkındaki görüşler tespit edilerek, nitelikli görsel sanatlar öğretmenleri yetiştirme konusunda literatüre katkı sağlamaya çalışılmaktadır. Öğretmenlerin, farklı ana sanat dalı eğitim ve donanımlarının, ortaöğretim görsel sanatlar dersi kazanımlarına nasıl yansıdığına dair tecrübelerini ve olası çözüm yöntemleri önermeleri beklenmektedir.

Eğitim sisteminin başarısının çok büyük oranda uygulanan eğitim programına ve yetiştirilen eğitimcilerin niteliklerine bağlı olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin alan bilgileri ile ilgili yetersizlikleri veya birbirleri ile farklılık gösteren formasyonların, ulusal ve ortak eğitim sistemini olumsuz yönde etkileyeceği düşünülebilir. Eğitim sisteminin içerisinde

tecrübe sahibi öğretmenlerin bu konu hakkındaki görüşlerinin derlenmesi ve bir çıkarıma varılmasının, eğitim sisteminin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi bakımından katkı sağlayacağı açıktır. Araştırma soruları doğrultusunda, öğretmenlere yöneltilmiş sorular ışığında, ortaöğretim görsel sanatlar dersinin kazanımlarını karşılamada en yeterli ana sanat dalının belirlenmesi hedeflenmiştir. Görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda, ana sanat dallarının ders kazanımlarını karşılamada hangi bakımlardan eksik kaldığının belirlenmesi, programların ve ders içeriklerinin yapılandırılmasında yol gösterici olacaktır. Araştırma sonuçları doğrultusunda, Resim-İş Eğitimi alanı program içerikleri, Ana Sanat Dalı seçimi ve bu Ana Sanat Dalı öğretim süreçlerinin yapılandırılması bakımından anlamlı çıkarımlar yapılması mümkün olacaktır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında ortaöğretim kurumlarında görev yapmakta olan 40 adet görsel sanatlar öğretmenin anket yanıtları ve 14 adet görsel sanatlar öğretmenin yüz yüze vermiş olduğu cevaplar ile sınırlıdır. Anket soruları *Google Formlar* aracılığı ile çevrimiçi olarak öğretmenlere ulaştırıldığı için daha geniş kapsamlı olarak farklı bölge ve illerden öğretmenlere ulaşım mümkün olmuştur. Elde edilecek olan veriler, katılımcı öğretmenlerin görüşleri, kişisel deneyimleri, eğitim geçmişleri ve mesleki deneyimleri ile sınırlı olup ülke genelindeki tüm görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşlerini temsil etmeyebilir.

2. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin, lisans eğitimi sürecinde aldıkları ana sanat formasyonlarının, ortaöğretim ders kazanımlarını karşılama konusunda yeterliliklerinin yanında, olumlu ya da olumsuz etkilerinin olup olmadığının ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda, var olan durumun katılımcıların kişisel mesleki deneyimleri doğrultusunda nitel verilere dayalı olarak, betimlenip ortaya konulması amaçlandığından nitel taramaya dayalı çoklu durum incelemesi yaklaşımı kullanılmıştır.

“Durum çalışması literatürde farklı isimlerle yer almaktadır. Bu çalışma için yapılan araştırma esnasında karşılaşılan isimler; olay incelemesi, durum çalışması, örnek olay çalışması, vaka çalışması şeklindedir” (Aytaçlı, 2012, s.2). Merriam (2013) durum çalışmasını sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesi olarak tanımlamaktadır. Creswell’e (2007) göre ise durum çalışması; araştırmacının zaman içerisinde sınırlandırılmış bir veya birkaç durumu çoklu kaynakları içeren veri toplama araçları (gözlemler, görüşmeler, görsel-ışitseller, dokümanlar, raporlar) ile derinlemesine incelediği, durumların ve duruma bağlı temaların tanımlandığı nitel bir araştırma yaklaşımıdır. Yin (2003) ise durum çalışmasını; 1) araştırmada “nasıl” ve “niçin” sorularına odaklandığı, 2) araştırmacının olaylar üzerinde çok az ya da hiç kontrolünün olmadığı, 3) olayı ya da olguyu kendi doğal yaşam çerçevesinde çalıştığınızda 4) olay ve gerçek yaşam arasındaki bağ yeterince açık olmadığı zamanlarda kullanılan bir araştırma yöntemi olarak tanımlamaktadır. Durum çalışmaları deneysel çalışmaların aksine karşılaştırma yapmaz, keşfetmeye çalışır. Araştırmacı hipotezi test etmek ya da ilişkileri ispatlamak yerine olayların ve davranışların kategorilerini tanımlamaya çalışır. (Hancock ve Algozzine, 2006). Durum çalışmasında genelleştirme yerine durumdan en mükemmel şekilde ne anlaşıldığının çalışılması tasarısı üzerine vurgu yapılmaktadır (Denzin ve Lincoln, 1994, s.435).

Bogdan ve Biklen’e (1998) göre durum çalışması türlerinden birisi olan çok vakalı çalışmalar (çoklu durum incelemesi), araştırmacıların iki ya da daha fazla katılanla veya ortamda çalıştıkları çalışmalara denilir. Bilimsel gerçekte, tek bir deneye dayalı olan deneysel araştırmalar nadirdir, daha çok farklı koşullar altında aynı deneyi tekrarlayan çoklu deneylere dayanır. Aynı yaklaşım çoklu durum çalışmalarında da vardır (Yin, 2003, s.10). Konuyu araştırma bağlamında ele aldığımızda her bir Görsel Sanatlar öğretmeni ile yapılan uygulama ve görüşmelerin bir durumu çalışması olduğu düşünüldüğünde, birden fazla katılımcının konu

ile alakalı görüşlerinin incelenmesi araştırmanın çoklu durum deseni ile şekillendiğini göstermektedir. “Çoklu durum desenleri bütüncül olarak da gerçekleştirilebilir. Her bir durum kendi içinde bütüncül olarak ele alınır ve daha sonra birbirleriyle karşılaştırılır” (Şimşek ve Yıldırım, 2008, s.291-292).

Bu süreçte, katılımcıların anket sorularının bir kısmına vermiş oldukları yanıtlar tablolarda nicel veriler halinde görülse de bu sayısal değerler yalnızca katılımcıların konu ile alakalı fikirlerinin dağılımını göstermektedir. Katılımcı görüşlerinin belirlenmesinin amaçlandığı araştırmada, katılımcıların yanıtlarından elde edilen sayısal değerlerden çok, onlara atfettiği anlamlara odaklanılmıştır. Bu bağlamda katılımcılardan, her anket sorusunun altına verdikleri yanıtları açıklamaları istenmiştir. Bu sayede katılımcıların düşüncelerini daha açık bir şekilde ifade edebilmesi sağlanmıştır. “Nitel araştırmaların tasarlanması ve yürütülmesi sürecinde araştırmacılar, esnek ve dinamik bir çalışma alanına sahip olurlar. Araştırma sürecinin her basamağında araştırmacıların yeni yöntem ve yaklaşımlar geliştirebilmesi ve araştırmanın etkisini artıracak yeni düzenlemeler yapabilmesi olarak ifade edilen esneklik, nitel araştırmanın araştırmacıya sunduğu temel özelliklerdendir.” (Baltacı, 2019, s. 371).

Nitel tarama aracılığıyla, araştırmanın evrenini oluşturan Görsel Sanatlar öğretmenlerinin bakış açıları, aldıkları ana sanat alanı eğitimi profilleri ve mesleki deneyimlerinin bir kesit olarak ortaya konulması amaçlanmıştır. Kavramsal çerçeve doğrultusunda, problem durumunun ortaya konmasıyla başlayan nitel araştırma sürecinin, katılımcı görüşleri temelinde toplanan veriler üzerinden yapılacak çıkarımlarla ve yorumlarla öğretmen yetiştirme alanındaki literatüre katkı sağlaması beklenmektedir. Araştırma özelindeki amaç, problem durum ile ilgili genel bir bakış açısı ortaya konulmasıdır. Nitel araştırma yöntemleriyle, olguların tanımlanması ve anlaşılması sürecinde detaylı betimlemeler yapılması mümkün olmakta, bunun yanında çoklu bakış açıları ve değişkenler doğrultusunda yapılan betimlemelerle evren hakkında geçerli çıkarımların yapılması mümkün olabilmektedir.

2.2. Evren ve Örneklem

Nitel araştırmalar, öznel anlayış ile ayrıntılı olarak bütünsel verileri vurgulamaktadır. Bu doğrultuda küçük ve sistematik olarak seçilmiş örneklerin yoğun bir şekilde araştırılması söz konusudur. Genel olarak nitel araştırmalardaki örnekler başka hedeflere uygulanan ölçütlerle değerlendirilmekten ziyade, belirli bir çalışmanın amaçlarına ne kadar iyi hizmet ettiğine göre yargılanmalıdır (Given, 2008). Genel olarak nitel araştırmalarda örneklem, araştırma problemini çözüme erişirecek derinliğe sahip bir nitelikte olan kişi veya gruplardır

(Finnegan, 1996). “Örnekleme yöntemleri temelinde olasılıklı ve amaçlı örnekleme olmak üzere ikiye ayrılır” (Dökme ve Yağar, 2018, s.4). Araştırmada birçok nitel çalışmalarda olduğu gibi amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. “Nitel araştırmalarda en sık kullanılan örnekleme yöntemleri amaçlı, rastgele, gönüllü ve evren örneklemlerdir” (Başkale, 2016, s. 26). Bu örnekleme yöntemi ile konu hakkında bilgili ve deneyimli bireylerin ya da grupların seçilmesi önemlidir. Bu bağlamda araştırma örneklemini iki farklı Görsel Sanatlar öğretmenleri grubu oluşturmaktadır. Bunlardan ilki 2020-2021 Eğitim Öğretim yılında, ortaöğretim düzeyinde öğretmenlik yapan ve amaçlı-rastgele seçilmiş 40 tane Görsel Sanatlar öğretmeni oluşturmaktadır. “Şüphesiz örnekleme ile ilgili en önemli anahtar kelimelerden biri, örneklemin evrenin özelliklerini yansıtması anlamında kullanılan temsil gücüdür” (Baştürk ve Taştepe, 2013, s.135). Bu bağlamda seçilmiş olan örneklemin evrenin tüm özelliklerini yansıtması adına Resim-İş Eğitimi Bölümlerinden mezun olmuş ve öğretmenlik mesleğine devam etmekte olan katılımcılar amaçlı olarak seçilmiştir. Örnekleme oluşturulurken, araştırmanın amacına en iyi şekilde hizmet edeceği düşünülen ve en uygun birimler dikkate alınmıştır.

Google Formlar aracılığı ile hazırlanan sorular bağlantı linki ile araştırmacının yakın çevresinde bulunan öğretmenlere ulaştırılmıştır. *Google Formlar* aracılığıyla yapılandırılan anket sorularının öncesinde katılımcılara, Katılımcı Bilgilendirme ve Onay Formu aracılığıyla, araştırmanın içerik ve kapsamı, etik yükümlülükleri, süreçleri, araştırma veri güvenliği ve araştırmacı sorumlulukları hakkında bilgilendirme yapılarak gönüllülük temelinde katılımları rica edilmiştir. Bağlantı gönderilen Görsel Sanatlar öğretmenlerinden, anket sorularını kendi meslek arkadaşlarına iletmeleri rica edilmiştir. Bu sayede Türkiye'nin farklı bölgelerinde bulunan çok sayıda Görsel Sanatlar öğretmenlerine anket soruları ulaştırılmıştır. Bu öğretmenlere çoktan seçmeli ve açık uçlu şekilde toplam 30 anket sorusu yöneltilmiştir. Oluşturulan anket soruları dijital ortamdan yanıtlanacağı için görsel sanatlar öğretmenleri seçilirken herhangi bir şehir veya okul kısıtlaması yapılmamıştır. Bu sayede hem farklı coğrafyalarda görev yapan öğretmenlerin tecrübelerinden faydalanılmış hem de ulaştırılan anketlere hızlı bir şekilde dönütler sağlanmıştır.

Ayrıca ana sanat dallarından (Resim, Heykel, Seramik, Özgün Baskı, Tekstil, Grafik, Fotoğraf) ikişer öğretmen seçilerek toplam 14 öğretmen ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Örnekleme çeşitliliğinin veri zenginliğini ve evrenin temsil gücünü arttıracığı düşünülerek bu öğretmenler, anket sorularını yanıtlamamış öğretmenlerden seçilmişlerdir. Katılımcıların anket sorularını yanıtlamamış olmalarının, yöneltilen sorular karşısında ön bilgiye ve ön hazırlığa sahip olmadan veri zenginliğine ve güvenilirliğine destek olacağı düşünülmüştür. 14

kişilik öğretmen grubu araştırmanın amaçları paralelinde amaçlı-rastgele olarak seçilmiştir. Katılımcılar yine örneklemin temsil gücünü yansıtabilmeleri adına Resim-İş Eğitimi Bölümlerinden mezun olmuş ve mesleklerine devam etmekte olan kişilerden gönüllülük esasına dayalı olarak seçilmiştir.

Yüz yüze görüşme yapılan öğretmenler için şehir veya okul kısıtlaması yapılmamıştır. Yine araştırmacının yakın çevresindeki görsel sanatlar öğretmenlerinin yardımı ile birçok öğretmene sosyal medya üzerinden ulaşılmış ve konuyu özetleyen kısa bir metin ile öğretmenlerden uygun bir zamanda *Zoom* üzerinden görüşme yapılması talep edilmiştir. Olumlu geri dönüş yapan öğretmenler ile iletişime geçilerek görüşmeler sağlanmıştır. Öğretmenlerin yanıtlarında taraflı davranmamaları adına görüşme öncesinde katılımcılara, kimlik bilgilerinin araştırmada yer almayacağına dair bilgilendirmeler yapılmıştır. Ayrıca görüşmeler öncesinde, katılımcılara, Katılımcı Bilgilendirme ve Onay Formu aracılığıyla, araştırmanın içerik ve kapsamı, etik yükümlülükleri, süreçleri, araştırma veri güvenliği ve araştırmacı sorumlulukları hakkında bilgilendirme yapılarak, gönüllülük esasında katılımları rica edilmiştir.

Araştırmanın anket sorularına yanıt veren öğretmenlerin, meslek içerisinde buldukları yılların farklılıkları, verecekleri cevaplarda farklılık göstereceği düşüncesi ile öğretmenlerin meslek hayatlarındaki sürelerine ilişkin bilgiler ve cinsiyet dağılımları, aşağıda tablo ile gösterilmiştir.

Tablo 2

Anket sorusu 1: (Katılımcıların cinsiyet dağılımı.)

Cinsiyet	f	(Oran)%
Kadın	27	67,5
Erkek	13	35,5
Toplam(N)	40	100,0

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi katılımcıların %67,5'lik kısmını kadınlar, %35,5'lik kısmını erkekler oluşturmaktadır. Bu da örneklemin çoğunluğunu kadın öğretmenlerin oluşturduğunu göstermektedir. Bu dağılımın, ülke genelindeki görsel sanatlar öğretmenleri cinsiyet oranıyla tutarlı olduğu düşünülebilir. Tablo 2'de ise öğretmenlerin ne kadar süredir meslek yaşantılarında olduklarına dair yüzdeler görülmektedir.

Tablo 3*Anket sorusu 2: (Katılımcıların meslekte geçirdikleri yıl.)*

Süreler	f	(Oran)%
0-5	4	10,0
6-10	8	20,0
11-15	12	30,0
16+	16	40,0
Toplam(N)	40	100,0

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere katılımcıların çoğunluğunu 16 yıldan fazla süredir meslek hayatında olan tecrübeli öğretmenler oluşturmaktadır. En az yüzdeler kısmı ise 0-5 sene aralığında meslek hayatında var olan yeni öğretmenler oluşturmaktadır. Katılımcıların %70'lik çoğunluğu 10 yıldan fazla meslek tecrübesine sahiptir. Katılımcıların uzun süredir mesleki deneyimlere sahip olmalarının, elde edilen verilerin güvenilirliğini arttıracaklarını gösterebilir. Uzun süredir farklı okullarda ve farklı öğrenciler ile tecrübe kazanmış olan öğretmenlerin problem durum ile ilgili aktarabileceği daha fazla verinin olduğunu varsayabiliriz.

2.3. Veri Toplama Araçları

Nitel araştırmalarda değişik veri toplama yöntemleri mümkün olduğunca birlikte kullanılmalıdır. Durum çalışması için kanıtlar altı kaynaktan gelmektedir: Belgeler, arşiv kayıtları, görüşmeler, direkt gözlem, katılımcı gözlem, fiziksel eserler (doküman incelemesi). Veri toplamada çoklu veri kaynağı kullanma, durum çalışması veri tabanı oluşturma, kanıt zincirini sürdürme önemli ilkelere (Yin, 2003). Nitel araştırmalarda genellikle gözlem, yapılandırılmış veya yarı yapılandırılmış görüşme, odak grup görüşmesi, söylev ve metin analizi gibi veri toplama yöntemleri kullanılmaktadır (Forrester ve Sullivan, 2018).

Araştırmada veri toplama aracı olarak 30 soruluk anket uygulaması (Ek 1) ve yedi sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi (Ek 2) kullanılmıştır. Anket soruları hazırlanırken her anket sorusunun ardından katılımcıların verdikleri yanıtların nedenlerini açıklayabilecekleri ek yanıtlar istenmiştir. Bu sayede toplanmak istenilen verilerin daha zengin ve yorumlanabilir hâlde olacağı düşünülmüştür. Anket ve görüşme yöntemlerinin birlikte kullanılmasının, veri çeşitliliği ve geçerliliğini arttıracakları düşünülmektedir. Veri çeşitliliğinin artırılması adına, anket ve görüşme uygulamalarına farklı katılımcılar seçilmiştir. Bu sayede elde edilen veriler daha tutarlı hale getirilmiştir.

Araştırma örnekleminde yer alan kişilerin, araştırma konusu hakkında bilgi, duygu ve düşüncelerini aktif olarak açıkladığı, yaşam öyküsünü anlattığı veri toplama tekniği, görüşme olarak adlandırılır. Görüşmenin amacı, katılımcıların iç iç dünyalarına erişerek onların kişisel bakış açılarının belirlenmesidir. Görüşme, araştırılan konu hakkında bireyin yaşamışlıkları, farklı deneyimleri, tutumları, düşünceleri, niyetleri, yorumları ve tepkileri gibi bilgilere ulaşılmasına olanak sağlar (Bengtsson, 2016). Marshall'a (1996) göre yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve odak grup görüşmesi şeklinde farklı görüşme teknikleri vardır.

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir (Türnüklü, 2000, s. 547).

2.4. Geçerlilik ve Güvenilirlik

Geçerlilik, güvenilirlik ve doğruluk gibi özelliklerin, bir araştırmanın kalite ölçütleri arasında yer aldığı söylenebilir. Geçerlilik ölçütlerinin araştırma sonuçlarının doğruluğunu sağladığı düşünülebilir. Araştırmanın verilerinin elde edildiği temel kaynağı, katılımcı Görsel Sanatlar öğretmenlerinin anket ve görüşme sorularına verdikleri yanıtlar oluşturmaktadır. Yin (2003) bir araştırma deseninin niteliğinin arttırabilmesi için şu dört özelliğe bakılması gerektiğini belirtmektedir: yapı geçerliliği, iç geçerlilik, dış geçerlilik ve güvenilirlik. Lincoln ve Guba'ya (1985) göre çalışmanın onaylanabilirliğini göstermek için alıntılar, hikâyeler oldukça önemlidir. Bunun için bulgular araştırmacının önyargıları ya da görüşleri yerine katılımcıların kendi ifadelerini içermelidir. Katılımcılara yönelmek amacı ile hazırlanan sorular araştırmanın güvenilirlik ve doğruluğunu arttırmak adına belirli ölçütler doğrultusunda hazırlanmıştır. “Bilimsel bir çalışmada güvenilirlik; çalışma sahibin hesaplarının tutarlılığı, istikrarı ve tekrarlanabilirliği ile birlikte, araştırmacının bilgileri doğru bir şekilde toplama ve kaydetme yeterliliği ile ilgilidir” (Balat, Kayalı, Gündüz, ve Göktaş, 2019, s. 53). Literatürde, geçerlilik türlerini tanımlamak adına birçok farklı yaklaşım kullanılmıştır. Araştırma bulgularının gerçekleri ifade ettiğini belirtmek amacı ile içsel geçerlilik ölçütleri dikkate alınırken bu gerçek ifadelerin uygulanabilir ve tutarlı olduğunu belirtmek amacı ile dışsal geçerlilik ölçütleri dikkate alınmıştır. “İçsel geçerlilik araştırma sonuçlarına ulaşırken izlenen sürecin çalışılan gerçekliği ortaya çıkarmadaki yeterliliğidir” (Karataş, 2015, s. 77). Araştırmanın devamında, geçerlilik ve güvenilirliğin sağlanması adına ne tür önlemlerinin alındığı açıklanmıştır.

2.4.1. İçsel Geçerlilik.

Araştırma sürecinde çıkarımlara dayalı içsel geçerliliğinin sağlanabilmesi için yöneltilen tüm sorular katılımcıların problem durum hakkındaki fikirlerini doğrudan ölçmek adına detaylı bir şekilde hazırlanmıştır. Araştırma grubuna katılmış kişiler öğretmenlik görevine devam etmekte olan kişilerin gönüllük esasına dayalı katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Sorular öncelikle araştırmacı tarafından hazırlanmış, daha sonra sanat eğitimi alanında uzman üç akademisyenin desteği ile doğrudan araştırma sorularına yanıt arar nitelikte yeniden şekillenmiştir. Bu bağlamda sorular tek tek ele alınıp, olası yanıtların araştırma sorularına yanıt verip vermediği kontrol edilmiştir. Araştırma sorularını hedef almayan ve yanıtları araştırmaya hizmet etmediği düşünülen sorular ankette çıkarılmıştır. Katılımcıları yöneltebileceği düşünülen sorular sade ve tarafsız bir dil ile yeniden düzenlenmiştir. Bu ölçütlerden geçen soruların amaçlanan verileri ölçtüğüne kanaat getirildikten sonra alanında uzman akademisyenler tarafından onaylanmıştır. Bu sorular mümkün olduğunca kısa ve net olacak şekilde katılımcılara yöneltilmiştir. Anket ve görüşme sorularına verilen yanıtlar detaylı bir şekilde açıklandıktan sonra katılımcıların fikirleri doğrultusunda çıkarımlar yapılmış ve yalnızca elde edilen yanıtlar doğrultusunda bir sonuca ulaşılmıştır.

Bir araştırmanın iç geçerliliğini artırmada en çok uygulanan stratejilerden biri üçgenleme tekniğidir. Üçgenleme iki ya da daha fazla veri toplama yönteminin (örneğin görüşmeler ve gözlemler) ya da iki ya da daha fazla veri kaynağının (örneğin farklı grup üyeleriyle bireysel görüşmeler) sonuçlarının karşılaştırılmasıdır. Bu şekilde yöntemlerden birinin zayıf yönleri diğer yöntemin güçlü yönleriyle telafi edilebilir (Mays ve Pope, 2000; Streubert ve Carpenter, 2011).

Anket sorularında bulunan açıklama bölümleri ve görüşme soruları, katılımcıların konu ile alakalı görüşlerini daha derinlemesine aktarabilmeleri adına oluşturulmuştur. Yalnızca anket sorularına verilen çoktan seçmeli yanıtlar ile değil, katılımcıların probleme ilişkin farklı bakış açılarından oluşan ifadelerinin yer alması, araştırmaya zengin ve beklenmedik veriler sunmuştur. “Görüşme yolu ile araştırılan konu hakkında bireyin deneyimleri, tutumları, düşünceleri, niyetleri, yorumları ve tepkileri gibi gözlemlenemeyen bilgilere ulaşılması umut edilir.” (Karataş, 2015, s. 71). Katılımcıların, gerçekleştirilen görüşmeye verdikleri yanıtların analizleri yapılırken, yalnızca katılımcıların ifade ve görüşleri temel alınarak çıkarımlarda bulunulmuştur. Katılımcıların görüşme sorularına verdikleri yanıtlar, hiçbir şekilde değiştirilmeden doğrudan alıntılar ile gösterilmiştir ve elde edilen sonuçlar sadece ve doğrudan katılımcılardan elde edilen verilere dayanmaktadır. Lincoln ve Guba’ya (1985) göre ayrıntılı betimleme, içerik hakkında yeterli bilginin verilmesi, ham

verinin ortaya çıkan kavram ve temalara göre yeniden düzenlenmiş bir biçimde okuyucuya yorum katmadan ve verinin doğasına mümkün olduğu ölçüde sadık kalınarak aktarılmasıdır. Doğrudan alıntılar bu amaçla araştırmacılar tarafından sık kullanılır. Okuyucu ayrıntılı betimleme ile verilerin elde edildiği ortamı zihinde canlandırabilir ve kendi ortamına ilişkin olası sonuçları daha kolay çıkarabilir. Burada çalışmanın sonuçları ve hipotezleri sonraki çalışmalarda benzer bir duruma aktarılabilir. Katılımcılar, görüşme sorularında yöneltilen soruya tam anlamıyla yanıt vermediği takdirde sorular, soruluş amacı açıklanarak katılımcılara tekrar yöneltilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda araştırma sorularına yanıtlar bulunmuş ve bunun yanı sıra katılımcı görüşleri doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur. Katılımcılardan elde edilen verilerin, katılımcıların sanatsal ve kültürel altyapıları, mesleki tecrübeleri, eğitim almış oldukları okullar ve eğitimciler gibi değişkenlere bağlı olarak farklılık gösterdiği düşünülebilir. Veri toplama araçlarına bağlı olarak araştırmada elde edilen sonuçlar, araştırma sorularına net yanıtlar vermiş ve araştırmanın sonunda her bir araştırma sorusunu yanıtlamaya yardımcı olmuştur.

2.4.2. Dışsal Geçerlilik.

Dışsal geçerliliğin, elde edilen sonuçların benzer gruplara veya ortamlara aktarılabilirliği ile ilgili olduğunu düşündüğümüzde, araştırmanın örneklem grubu belirli bir bölge veya okul kapsamında sınırlı kalmadığı için araştırmanın dışsal geçerlilik ölçütlerinin karşılandığı görülmektedir. Katılımcıların farklı yaş gruplarından olmaları, farklı anlayışlardaki sanat eğitimcilerinden mezun olmuş olmaları ve farklı bölgelerde görev yapıyor olmaları elde edilen verilerin anlamını artırmaktadır. Nitel çalışmaların genelleme amacı yoktur ve bütün deneyimler bireyin durumunu anlamaya odaklanır. Ancak katılımcıların yaşadıkları deneyimler ayrıntılı tanımlanmalıdır ki çalışmayı okuyanlar sonuçları kendi çalışmalarında uygulayabilsinler (Sharts -Hopko, 2002). Yin'e (2003) göre ise durum çalışmalarında istatistiksel bir genelleme söz konusu değildir ve ancak "analitik genelleme" yapılabilir. Genelleme yapabilmek için teori ikinciye veya üçüncüye tekrarlanıp test edilmelidir. Aynı sonuçlar bulunmaya başladığında teori kabul edilir. Deneysel çalışmalarda da altta yatan aynı yineleme mantığıdır.

2.4.3. Güvenilirlik.

Araştırmanın güvenilirlik ölçütlerinin sağlanması için uzman görüşleri, pilot uygulaması ve verilerin kaydedilmesi gibi birtakım önlemlerde bulunulmuştur. Bu bağlamda, anket ve görüşme soruları öncelikle sanat eğitiminde uzman akademisyenler tarafından incelenmiştir. . "Araştırma konusu hakkında genel bilgiye sahip ve nitel araştırma yöntemleri

konusunda uzmanlaşmış kişilerden, yapılan araştırmayı çeşitli boyutlarıyla incelemesinin istenmesi inanılabilirlik konusunda alınabilecek önlemlerden biridir. Bu yöntem uzman incelemesi (peer debriefing) olarak adlandırılmaktadır” (Creswell, 2003). Anket ve görüşme sorularının tutarlı bir şekilde ölçüm yapmasını sağlamak amacı ile araştırma örneklemini oluşturan katılımcılardan önce görsel sanatlar öğretmenlerine pilot anket uygulaması yapılmıştır. Görsel sanatlar öğretmenlerinin verdikleri yanıtlardan, yöneltilen soruların doğru bir şekilde anlaşıldığı teyit edilmiştir. Verilen yanıtlar incelenerek araştırma sorularına yanıt verip vermedikleri incelenmiştir. Anket ve görüşme sorularının tutarlılık sağlaması araştırmanın güvenilirlik ölçütlerini sağladığını göstermektedir. Ayrıca katılımcılar ile *Zoom* üzerinden yapılan görüşmelerde ise katılımcıları bilgilendirerek yapılan konuşmaların ses kayıtları alınmış ve veri analizi sırasında veri kaybının önlenmesi sağlanmıştır. Araştırmada, elde edilen veriler analiz edilirken katılımcıların sözleri doğrudan alıntı yapılmıştır.

2.5. Verileri Toplama Süreci

Araştırmada, ortaöğretim düzeyinde çalışan görsel sanatlar öğretmenlerine, farklı ana sanat formasyonlarından mezun olmanın, ortaöğretim görsel sanatlar dersi kazanımına ne tür etkilerinin olduğunu değerlendirmeleri için 30 soruluk anket formu oluşturulmuş ve veri toplama araçlarından biri olarak kullanılmıştır. Anket soruları, öğretmenlerin farklı ana sanat dalları içerikleri hakkında ne düşündüklerini ve görsel sanatlar dersi içeriğinde hangi ana sanat dalının ağırlıkla yer aldığını belirlemeleri amacı ile hazırlanmıştır. Farklı ana sanat dallarından mezun öğretmenlerin ders işleyiş süreçleri, öğretmen adaylarının ana sanat seçimlerini neye göre yaptıkları, görsel sanatlar öğretmenlerinin sahip olmaları gereken temel becer ve bu becerilerin hangi dallardan daha verimli şekilde edinilebileceği gibi soruların da öğretmenlerin farklı formasyonlara bakış açıları hakkında anlamlı veriler sunacağı düşünüldükten katılımcılara yöneltilmiştir.

Rastgele seçilmiş 40 ortaöğretim görsel sanatlar öğretmenin vereceği cevaplar araştırmanın verilerini oluşturacağı için hatalı işaretlenmiş, eksik doldurulmuş veya geçersiz sayılacak formların olacağı ihtimali göz önünde bulundurularak çok daha fazla görsel sanatlar öğretmenine anket soruları ulaştırılmıştır ve 53 tane görsel sanatlar öğretmeninden dönüt alınmıştır. Toplanan anket yanıtlarından eksik veya hatalı doldurulmuş olanlar elenerek geri kalan formlardan rastgele 40 adet seçilmiştir.

Anket sorularının geliştirilmesi aşamasında, benzer nitelikteki bilgi toplama araçları incelenmiş, araştırmanın amacına uygun ve yeterli sayıda soru maddesi hazırlanmıştır. Soruların içerikleri ve *yapısal geçerlilik* ölçütlerini (construct validity) karşılayabilmek için hakkında veri toplanacak durumu açık bir şekilde yansıtabilmeleri yanında soruların açık

anlaşılır nitelikte olup olmadığını doğrulamak amacı ile tez danışmanının yanı sıra, Resim-İş Eğitimi alanında doktorasını tamamlamış iki adet akademisyene ve ortaöğretim düzeyinde görev yapmakta olan, ankete katılmayacak görsel sanatlar öğretmenlerine görüş ve önerileri sorulmuştur. Bu görüşmelerden sonra sorularda gerekli değiştirme ve düzeltmelere gidilmiş ve sorular son hâlini almıştır. Anket formunda, çoktan seçmeli soruların yanı sıra öğretmenlerin cevaplarının nedenlerini açıklayabileceği açık uçlu sorularda bulunmaktadır. Açık uçlu sorular sayesinde katılımcıların görüşleri derinlemesine ölçülmüş olacaktır. Görsel sanatlar öğretmenlerinin fikirlerini rahat bir şekilde ifade edebilmeleri için hiçbir şekilde isimleri ve kimliğe dair bilgiler istenmemiştir. Bursa Uludağ Üniversitesi Etik Kurulundan gerekli etik izinler alındıktan sonra, hazırlanan sorular *Google Formlar* uygulaması aracılığı ile görsel sanatlar öğretmenlerine ulaştırılmış ve yanıtları toplanmıştır. Bu çevrim içi platform kullanılarak görsel sanatlar öğretmenlerinden çok daha hızlı bir şekilde dönüşler alınmıştır. Anket soruları herhangi bir basılı materyal ile yüz yüze dağıtılıp toplanmadığı için, veriler toplanırken kurum veya şehir kısıtlamasına gidilmemiştir. Bu durumda, farklı coğrafyalardan katılımcılara ulaşılması ve veri toplanması mümkün olmuştur, böylece katılımcı ve veri çeşitliliği aracılığıyla içsel ve dışsal geçerlilik ölçütlerine katkı sağlandığını söylemek mümkündür. Araştırmacının yakın çevresindeki görsel sanatlar öğretmenlerinden başlamak üzere dijital olarak anketler dağıtılmış ve hızlı bir şekilde geri dönüşler alınmıştır. Bağlantı adresi şeklinde paylaşılan anket formu, katılımcıların birbirleri arasında bu bağlantıyı paylaşmaları sayesinde Türkiye'nin farklı bölgelerindeki görsel sanatlar öğretmenlerine ulaştırılmıştır.

Anket sorularının yanı sıra yedi adet açık uçlu görüşme sorusu, katılımcıların problem durum hakkındaki kişisel görüşlerini daha derin ve farklı açılardan aktarabilmeleri için hazırlanmıştır. Anket sorularında olduğu gibi görüşme sorularında da yapısal geçerlilik ölçütlerini sağlamak için alanında uzman akademisyenlerin görüşlerine başvurulmuş ve sorular son halini almıştır. Katılımcı görüşleri doğrultusunda görsel sanatlar dersi için en geniş kazanım alanına sahip ana sanat dalının belirlenmesi ve farklı ana sanat dallarının, görsel sanatlar dersi kazanımlarını karşılamada farklılıklar yaratıp yaratmadığının belirlenmesi hedeflenmiştir. Görüşme soruları hazırlanırken katılımcıları yönlendirmeyecek sorular hazırlamaya dikkat edilmiştir. Katılımcıları yönlendirmemek adına sorularda, ana sanat dallarına ve uygulama yöntemlerine dair olumlu ya da olumsuz ifadelerin geçmemesine özen gösterilmiştir. Öğretmenlerin verecekleri yanıtların tutarlılığını ölçmek amacıyla farklı bağlamlarda aynı maddenin ölçümünü mümkün kılacak, yanıtların tutarlılığını belirleyecek sorulara yer verilmiştir. Bu yöntemin içsel geçerlilik ölçütlerine katkı sağladığı bilinmektedir

2.6. Veri Analizi

Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ve içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu yöntemde, verilerin orijinal hâline sadık kalınarak ve gerektiğinde katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntı yapılarak betimsel bir yaklaşımla veriler sunulmaktadır. “Bu yaklaşımda amaç, görüşme ve gözlem sonucu elde edilen verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulmasıdır. Veriler daha önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılır, özetlenir ve yorumlanır” (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 224).

Analiz işlemi yapılırken veriler, anket soruları ve görüşme soruları olmak üzere iki başlık altında düzenlenmiştir ve bu iki başlık üzerinden çıkarımlarda bulunulmuştur. Anket ve görüşme soruları analiz edilip yorumlanırken, aynı zamanda araştırma sorularına yanıt verip vermedikleri incelenmiştir. Yorumlama ve analiz sırasında katılımcıların ifadelerine doğrudan yer verilmiştir. Veriler işlenirken katılımcıların cinsiyet dağılımı ve meslek süreleri gibi bilgilerin sonucu etkilemediği fark edilip oluşturulan bu çerçevenin dışında bırakılmıştır.

İçerik analizi yöntemi ile araştırmanın özüne ilişkin kalıpları, temaları, ön yargıları ve anlamları belirlemek amacı ile veriler dikkatli ve sistematik bir şekilde incelenmiştir. “İçerik analizinde amaç, katılımcıların görüşleri ile dosya ve belge incelemesi yoluyla elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır” (Baltacı, 2019, s.377). Betimsel analizde ise amaç, görüşme ve gözlem sonucu toplanan verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucu ile buluşturulmasıdır. Betimsel analiz ile özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizi ile derinlemesine bir işleme tabi tutulmuştur. Betimsel analiz sürecinde görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilmiştir. Bu bağlamda elde edilen veriler önce sistematik bir şekilde betimlenmiş ve daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanıp yorumlanmıştır. Betimsel analiz süreci dört aşamadan oluşmaktadır bunlar; 1) Betimsel analiz için çerçeve oluşturma 2) Çerçeveye göre verilerin işlenmesi 3) Bulguların tanımlanması 4) Bulguların yorumlanması. Bu bağlamda veriler, anket ve görüşme kategorileri olmak üzere iki gruba ayrılmış ve araştırma soruları bağlamında bir çerçeve oluşturulmuştur. Daha sonra oluşturulan bu çerçeveye göre elde edilen veriler okunup düzenlenmiştir. Ayrıca kayıt altına alınan görüşmeler metin haline getirip önemli ifadeler seçilmiştir. Heritage’ye (1984) göre araştırmacı veri setini üzerinde daha kolay çalışabileceği bir forma dönüştürmelidir. Ses kaydı ile yapılan bir mülakat sonucunda araştırmacının elinde saatlerce süren karşılıklı konuşma olabilir. Bu ses kayıtları üzerinde çalışmak ve analiz etmek belirli güçlükler içereceğinden, araştırmacı, ses kayıtlarını üzerinde çalışma yapabileceği bir forma dönüştürmelidir (Jupp’dan

akt. Baltacı, 2017). Düzenlenen veriler tanımlanarak alıntılar ile desteklenmiş ve okuyucuya sunulmuştur. Son olarak, tanımlanan bulgular açıklanmış yorumlanmış ve anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Verilerin çözümlenme ve analiz sürecinde, öncelikle anketlere verilen yanıtlar üzerinde çalışılmıştır. Geri dönüşü yapılan anketler tek tek incelenip verilen yanıtların eksik olup olmadığı tespit edilmiştir. Eksik veya hatalı doldurulan anketler inceleme dışında tutulmuştur. Anketler, uygulanan anket sayısının çok fazla olmaması ve soru tiplerinin uygun olmaması nedeni ile herhangi bir istatistik yazılım programı kullanmadan betimleyici istatistiksel ölçütler (miktar, yüzde, oran) ve nitel ölçütler doğrultusunda değerlendirilmiştir. Anketin çoktan seçmeli sorularındaki seçenekleri yanıtlayan görsel sanatlar öğretmenlerinin sayısı (f) ve bu sayıların toplam katılımcı ile olan oranı (%) tablolarda yer almıştır. Yüzde hesaplamalarında ortaya çıkan sayılar, tam sayı ve virgülden sonra tek rakam şeklinde tabloda yer almıştır. Katılımcıların çoktan seçmeli sorulara verdikleri yanıtlar bu ifadeler aracılığı ile tabloda gösterildikten sonra, ortaya çıkan yanıtlardan anlamlı çıkarımlar yapılmaya çalışılmış ve katılımcıların fikirleri yorumlanmıştır. Katılımcıların problem durum hakkındaki görüşlerini daha derinlemesine ölçmek adına, tüm çoktan seçmeli soruların ardından katılımcılara verdikleri yanıtların sebeplerini açıklamaları için açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Bu sorular çoktan seçmeli sorulara verdikleri yanıtların sebeplerini ve diğer düşüncelerini belirlemek amacıyla yöneltilmiştir. Katılımcıların açık uçlu sorulara verdikleri yanıtları yorumlamadan önce, nesnel değerlendirmeye katkı sağlamak ve araştırmada kişiye özel bilgilerin gizli tutulmasını sağlamak amacıyla katılımcı numaraları verilmiştir. Tüm katılımcılara kimliklerini gizli tutmak adına numaralar verilmiştir. Açık uçlu anket sorularında, görsel sanatlar öğretmenlerinin sıklıkla değindikleri ve araştırma için anlam ifade eden düşünceleri doğrudan araştırma içerisinde gösterilmiş ve katılımcıların ifadelerinden problem durum ile alakalı düşüncelerine yönelik anlamlı çıkarımlar yapılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın bulgular ve yorumlar kısmında, anket sorularına verilen yanıtların analizinin ardından, anket sorularını yanıtlamamış Görsel Sanatlar öğretmenleri ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin içerik analizine yer verilmiştir. *Zoom* üzerinden gerçekleştirilen görüşmeler katılımcıların izni ile ses kaydı olarak kayıt altına alınmıştır. Katılımcıların yanıtları analiz edilip açıklanırken katılımcıların sözleri doğrudan alıntılar ile araştırmada gösterilmiştir. Anket çalışmasında olduğu gibi her bir katılımcıya numara verilerek kimlikleri gizli tutulmuştur. Katılımcıların ifadelerine dair alıntılar yapılırken katılımcı numaraları belirtilmiştir. Görüşme sorularına verilen yanıtların analizleri katılımcı sırası ile gerçekleştirilmiştir. Örneğin bir numaralı katılımcının görüşme sorularına verdikleri

yanıtlar ve elde edilen sonuçlar soru sırasına göre tartışılıp analiz edildikten sonra, iki numaralı katılımcı ile yapılan görüşmenin analizine geçilmiştir. Her bir görüşme sorusunun ardından katılımcının problem duruma ilişkin görüşü ve fikirleri saptanmaya çalışılmış, gerekli olduğu takdirde literatür ile desteklenmiştir. Tüm Görsel Sanatlar öğretmenlerinin vermiş oldukları yanıtlar tek tek incelenip tartışıldıktan sonra, araştırma sorularına ilişkin genel çıkarımlarda bulunulmuştur. Yazılı dökümü yapılan görüşme kayıtları sistematik hale getirilebilmek amacıyla içerik analizine tabi tutulmuştur. Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlarda sıklıkla kullandıkları kelime ve kavramlar kodlanmış ve bu kodlar belirli temalar altında toplanmıştır. Her bir görüşme sorusu bağlamında yeni kod, tema ve tablolar kullanılmıştır. Daha sonra bu kod ve temalar doğrultusunda katılımcıların vermiş olduğu yanıtlar hem sayısal olarak gösterilmiş hem de yorumlarda bulunulmuştur. Tablolarda katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar kodlanırken katılımcı numarası belirtilmiştir (K1, K2, vs.). Kodlamada veriler belirli işaretçiler kullanılarak görünür hale getirilir. Bunun yanında kodlama, verilerin belirli bir anlam bütünlüğünü yakalamasını sağlar, kodlama ile veriler daha kolay bir şekilde kavramsallaştırılabilir (Keller, 1995). Anket ve görüşme sorularına verilen yanıtlar doğrultusunda yapılan çıkarımlar, katılımcıların alakalı soruya verdikleri yanıtlarda neyi amaçladığı ve araştırmanın sorularına ne yönde yanıt verdiklerinin belirlenmesi ile yapılmıştır. Katılımcının görüşleri hangi doğrultuda ise, ifadeleri doğrudan ve değiştirilmeden aktarılmıştır. Katılımcıların, sorulan sorulara verdikleri cevapların yanı sıra ifade ettikleri ek görüşler, çıkarımların doğrulanması sürecinde kullanılmış ve daha kapsamlı görüş ve önerilerin ortaya konulmasını mümkün kılmıştır.

3. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmada ele alınmış problem durum olan, Resim-İş Eğitimi Bölümlerindeki farklı ana sanat dalı içeriklerinin, ortaöğretim ders kazanımlarına etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerinin yer aldığı verilerin istatistiksel tabloları ve bu tabloların yorumlanmasına yer verilmiştir. Bu bağlamda görsel sanatlar öğretmenlerinin anket sorularına verdikleri yanıtların nicel verilerine dayalı betimleyici istatistiksel tablolar hazırlanmıştır. Ayrıca her sorunun ardından yöneltilen açıklama kısmına verilen yanıtlardan alıntılar yapılmıştır. Ayrıca görsel sanatlar öğretmenleri ile yapılan yüz yüze görüşmelerin notları ve öğretmenlerin açıklamaları, her bir görüşme sorusunun başlığı altında genel bir çıkarıma varacak biçimde değerlendirilmiştir.

3.1. Katılımcıların, Farklı Ana Sanat Dallarında Eğitim Alınmasının, Görsel Sanatlar Dersi Kazanımlarına Etkisine İlişkin Görüşleri

Katılımcıların yanıtladıkları anket soruları ve görüşme sorularına verdikleri yanıtlar ayrı iki kategoride incelenmiştir. Araştırmanın devamında öncelikle anket soruları istatistiksel tablolar halinde gösterilmiştir. Ardından görüşme soruları, katılımcıların sözlerinden alıntılar yapılarak açıklanmıştır.

3.1.1 Anket Sorularına Verilen Yanıtların İçerik Analizleri.

Görsel sanatlar öğretmenlerinin mezun oldukları ana sanat dallarının, vermiş oldukları cevapları etkileyip etkilemeyeceğini görmek için öncelikle katılımcıların ana sanat dağılımını aşağıdaki tabloda inceleyebiliriz.

Tablo 4

Anket sorusu 3: (Hangi ana sanat dalından mezun oldunuz?)

Ana sanat	f	(Oran)%
Resim	19	47,5
Heykel	4	10,0
Grafik	12	30,0
Seramik	0	0,0
Özgün baskı	2	5,0
Fotoğraf	1	2,5
Tekstil	2	5,0

Toplam(N)	40	100,0
-----------	----	-------

Tabloda görüldüğü üzere katılımcı öğretmenlerden %47,5'lik bir oran ile en çok Resim Ana Sanat Dalı mezunu görsel sanatlar öğretmeni bulunmaktadır. Ayrıca %2,5'lik bir oran ile en az Fotoğraf Ana Sanat Dalı mezunu öğretmen bulunurken sadece Seramik bölümünden mezun olmuş görsel sanatlar öğretmeni bulunmamaktadır.

Araştırmanın bu bölümünde, görsel sanatlar öğretmenlerinin, farklı ana sanat dallarından mezun oluyor olmasının, ortaöğretim ders kazanımlarına herhangi bir etkisinin olup olmadığına ve farklı ana sanat içeriklerinin bu kazanımları karşılamada eşit seviyede yeterli olup olmadığına ilişkin anket sorularına verdikleri cevapların analizleri yer almaktadır.

Katılımcılara sorulan sorular tek tek analiz edilmiş olup her bir soruya verilen yanıtların dağılımı tablo halinde gösterilmiştir ve açıklamaları yapılmıştır. Ayrıca katılımcıların çoktan seçmeli sorulara verdikleri yanıtların hemen ardından gelen açık uçlu sorular, katılımcıların verdikleri yanıtları neden ve sebeplere dayandırabilmelerini sağlamıştır. Bu sayede görsel sanatlar öğretmenlerinin konu hakkındaki görüşlerini daha derinlemesine analiz edebilme şansına sahip oluyoruz. Bu açık uçlu sorulara verilen yanıtlardan, problem duruma ilişkin ifadeler seçilmiş, ortak bir çıkarım yapıp tarafsız bir şekilde yorumlanmıştır. Tüm analiz ve açıklamaların ardından, verilen yanıtlar doğrultusunda genel bir yargıya varılmaya çalışılmıştır.

Tablo 5

Anket sorusu 4: (Millî Eğitim Bakanlığı öğretim programı kapsamında, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımları açısından, hangi ana sanat disiplininin daha kapsamlı bir yeri olduğunu düşünüyorsunuz?).

Ana sanat	f	(Oran)%
Resim	28	%70
Grafik	3	%7,5
Heykel	1	%2,5
Özgün baskı	1	%2,5
Seramik	0	%0,0
Tekstil	0	%0,0
Fotoğraf	0	%0,0
Eşit	7	%17,5
Toplam(N)	40	%100,0

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere ilk anket sorusu olan ve ortaöğretim görsel sanatlar dersi kazanımlarını kapsayan en kapsamlı ana sanat dalının hangisi olduğu sorusunda, öğretmenler %70’lik bir oran ile Resim Ana Sanat Dalı seçeneğini işaretlemiştir.

Katılımcıların hangi ana sanat dallarından mezun olduklarına dair demografi sorusuna, 40 katılımcıdan 19 tanesi (%47,5) Resim Ana Sanat Dalını işaretlemesine karşın, bu soruda 28 adet “Resim” cevabı yer almaktadır. Buradan hareketle, dokuz adet (%22,5) görsel sanatlar öğretmeni kendi ana sanatları olmayan Resim Ana Sanat Dalını daha kapsamlı bulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri açık uçlu cevaplarda resim ana sanatının daha kapsamlı bir alan olduğuna ve diğer ana sanat dallarını kapsadığına dair yorumlar mevcuttur. Birkaç örnek cevap ile “Resim” seçeneğini işaretleyen katılımcıların yorumlarına aşağıda yer verilmiştir.

“Görsel Sanatlar dersinde, resim disiplini içerik açısından diğer alanlardan daha fazla kazanım karşılayabilir” (Katılımcı No: 9).

“Resim sanatı içinde tüm disiplinleri barındırıyor” (Katılımcı No: 24).

“Çünkü resim bütün görsel sanatların temelini oluşturur” (Katılımcı No: 33).

Resim ana sanat seçeneğinden sonra en çok tercih edilmiş olan seçenek ‘Eşit’ yanıtı olmuştur. Katılımcıların %17,5’lik kesimi, tüm ana sanat dallarının aynı seviyede Millî Eğitim programında var olduğunu düşünmektedir.

Her ne kadar grafik, heykel gibi ana sanat dallarına ait kazanımlar programın içerisinde bulunsa da çoğunluğun vermiş olduğu yanıtlar ve araştırmanın giriş kısmında değinildiği üzere, resim ana sanat dalının, ortaöğretim ders kazanımlarında daha fazla rol aldığı söylenebilir. Daha önce değinildiği üzere, öğretmenlerin tüm ana sanatlarda uzmanlaşması mümkün olmadığı için en kapsamlı ana sanat dalını belirlemek, görsel sanatlar dersini en verimli hâle getirebilmek adına önemli bir adım olacaktır. Bir diğer anket sorusunda ise öğretmenlerin kendi ana sanatlarının, ortaöğretim görsel sanatlar dersi kazanımlarını karşılamada yeterli olup olmadığı sorulmuştur.

Tablo 6

Anket sorusu 6: (Mezun olduğunuz ana sanat dalının, ortaöğretim görsel sanatlar dersinin uygulama temelli kazanımlarını karşılama durumunun yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?)

Yanıtlar	f	(Oran)%
Evet	21	52,5
Hayır	19	47,5
Toplam(N)	40	100,0

Yukarıdaki tablo incelendiği zaman, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin hemen hemen yarısı kendi mezun oldukları ana sanat dalının ders kazanımlarını karşılamada yeterli olduğunu düşünmektedir, denebilir. Öte yandan, bir Görsel Sanatlar öğretmenin mezun olduğu ana sanat dalının, ders kazanımlarını karşılama durumunun yeterli olmadığını düşünmesi ikilem oluşturan bir durumdur. Araştırmanın evreni çerçevesinde %47,5'lik bölümü oluşturan öğretmenler, kendi ana sanatını yetersiz bulmaktadır ve bu oldukça büyük bir orandır. Anket formları teker teker incelendiğinde, ana sanat formasyonunun yetersiz olduğunu düşünen öğretmenlerin çoğunluğunu Grafik Ana Sanat Dalı mezunu öğretmenler oluşturmaktadır. Aşağıdaki tabloda hayır cevabını veren 19 öğretmenin mezun oldukları ana sanat dağılımı görülmektedir.

Tablo 7

Mezun oldukları ana sanat dalının, ortaöğretim görsel sanatlar dersinin uygulama temelli kazanımlarını karşılamada yetersiz olduğunu düşünen öğretmenlerin dağılımı.

Ana sanat	f	(Oran)%
Grafik	11	57,9
Resim	6	31,6
Heykel	1	5,3
Fotoğraf	1	5,3
Toplam(N)	19	100,0

Yukarıdaki tablo incelendiğinde mezun oldukları ana sanatlarının, ortaöğretim ders kazanımlarını karşılamada yetersiz olduğunu düşünen öğretmenlerin %57,9'u Grafik Ana Sanat Dalı mezunu öğretmenlerdir. Genel demografik dağılıma bakıldığı zaman, araştırmanın evreninde 12 Grafik Ana Sanat mezunu öğretmenin 11'i ana sanatlarını bu bağlamda yeterli bulmamaktadır ve bunun oldukça yüksek bir oran olduğu söylenebilir. Öte yandan Resim Ana Sanatı mezunu 19 öğretmenin 6'sı tanesi kendi ana sanatını yetersiz bulmaktadır. Heykel ve Fotoğraf bölümünden ise birer öğretmen ana sanatlarının yetersiz olduğunu düşünmektedir.

Verilen cevapların dağılımları incelendiğinde, Resim Ana Sanat Dalı mezunu olmayan görsel sanatlar öğretmenleri, çoğunlukla kendi ana sanatlarının, ortaöğretim görsel sanatlar dersi uygulama temelli kazanımları bakımından yetersiz olduğunu düşünmektedirler, denebilir. Öğretmenlerin bu soruya ek olarak yazdıkları açıklamalarda ise kendi ana sanatını yetersiz gören %50'lik kesimde, öğrencilik dönemlerinde ana sanat alanları ile ilgili iyi bir eğitim alamadıklarını ve ders imkânlarının kısıtlı olduğu söylemi görülmektedir. Buradan hareketle, bazı görsel sanatlar öğretmenlerinin lisans eğitimi süresince kendi ana sanat

dallarında nitelikli eğitim alamadıklarını ve bu yüzden kendilerini yetersiz gördükleri çıkarımına varılabilir. Üniversitelerin Resim-İş Eğitimi Bölümlerinde yeterli atölye imkânlarının ve nitelikli kadroların bulunmamasının, kendilerini yeterli hissetmeyen sanat eğitimcilerinin yetiştirilmesine sebep olabileceği düşünülebilir. Bu yorumların çoğunluğu grafik dalından mezun öğretmenlerden gelmiştir. Öte yandan kendi ana sanat dallarını kazanımları karşılama bakımından yeterli gören Resim, Grafik, Özgün Baskı ve Heykel Ana Sanat Dalından mezun olmuş öğretmenlerin yorumlarında ise, ana sanatlarının görsel sanatlar dersinin temel kazanımlarını karşılamada yeterli olduğu, seçtikleri ana sanat dalının ders kazanımları bakımından içeriğin çoğunluğunu oluşturduğunu ve ana sanatlarının en kapsamlı ana sanat olduğu gibi söylemler bulunmaktadır. Bu soruyu destekler nitelikte diğer bir soruda ise öğretmenlerin yeniden seçme şansları olsa farklı bir ana sanat seçip seçmeyecekleri sorulmuştur. Bu sorudaki amaç, öğretmenlerin dallarından memnun olup olmadıklarını ve bunların sebeplerini öğrenmektir.

Tablo 8

Anket sorusu 8: (Yeniden seçim şansınız olsaydı, farklı bir ana sanat dalını seçer miydiniz?)

Yanıtlar	f	(Oran)%
Evet	12	30,0
Hayır	28	70,0
Toplam(N)	40	100,0

Yukarıdaki tablo ile alakalı olarak her ana sanat dalının kendi içerisinde evet ve hayır yanıtlarını veren öğretmenlerin dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Verilen yanıtların yüzdelerinden yola çıkarak her ana sanat dalı mensubunun kendi ana sanat dalına bakış açısı hakkında önemi çıkarımlarda bulunulabilir.

Tablo 9

Katılımcıların 8 numaralı anket sorusuna verdikleri yanıtların ana sanat dallarına göre dağılımları. (Yeniden seçim şansınız olsaydı farklı bir ana sanat dalını seçer miydiniz?)

Ana sanat	Evet		Hayır	
	f	(Oran) %	f	(Oran)%
Resim	3	%15,7	16	%84,3
Grafik	6	%50	6	%50
Heykel	0	%0	4	%100
Özgün Baskı	2	%100	0	%0

Tekstil	1	%50	1	%50
Fotoğraf	0	%0	1	%100
Toplam(N)	11		28	

Öğretmenlere, yeniden seçme şansları olsaydı farklı bir ana sanat dallarından mezun olmak isteyip istemedikleri sorulduğunda %70'lik kesimin buna hayır cevabını verdiği görülmektedir. Daha önceki sorulara verilen cevaplar ile kıyaslandığında, burada bir ikilem görülmektedir. Görsel sanatlar öğretmenlerinin %47'lik kısmı kendi ana sanatlarının ortaöğretim uygulama temelli kazanımlarını karşılamada yetersiz olduğunu düşündüğü hâlde, öğretmenlerin %70'i farklı bir ana sanat dalından mezun olmak istemediklerini söylemektedir. Bu durumun, Leon Festinger tarafından ortaya konulan Bilişsel Çelişki Kuramı ile bağdaştırılabilir bir durum olduğu söylenebilir. Bu kuram sosyal psikoloji alanının temel teorilerinden birisidir. “BÇK, bireylerin inançları ile çelişen bir duruma maruz kaldıklarında yaşadıkları zihinsel rahatsızlık ya da zihinsel stres olarak tanımlanmaktadır” (Akhanlı, 2019, s. 2). Bir takım inanç, düşünce veya değer yargısına sahip insanların, bu düşüncelerine karşıt bir durum veya düşünce ile karşılaştıklarında, kendi değerlerinden vaz geçmeme adına, ortaya çıkan karşıtlıkları görmezden gelebilme veya kabul etmeme durumudur, denebilir. Bu bilişsel çelişki ile bağlantılı olarak öğretmenlerin, lisans eğitimleri sırasında seçtikleri ana sanatları, kendi sorumluluklarında gördükleri, kendileri ile özdeşleştirdikleri, kendi tercihleri olduğundan onu savunma gerekliliği gördükleri ve seçimlerinin, meslek hayatlarında bazı gereksinimleri karşılamada yetersiz kalması durumunu kabul etmek istemediklerini düşünmek mümkündür.

Görsel sanatlar öğretmenlerine, ders kazanımları bakımından en kapsamlı ana sanat dalı sorulduğunda, %70'lik bir oranla resim disiplini cevabını vermelerine rağmen, Resim Ana Sanat Dalından mezun olmamış birçok öğretmen, kendi ana sanatlarını değiştirmek istememektedir. Buradan hareketle, görsel sanatlar öğretmenlerinin, problem duruma ilişkin ideal şartların ne olduğu konusunda çoğunlukla hem fikir olduğu, ancak yine de kendi seçimlerinin arkasında oldukları söylenebilir. Bu durum, öğretmenlerin ana sanat seçimlerinde, öncelikli kaygılarının ders kazanımları olmadığı çıkarımını sunabilir. “Ülkemizde ilköğretimden itibaren üniversiteye kadar öğrenciler çeşitli sınavlardan geçerek eğitim alacakları alanlara yerleşmektedirler. Herhangi bir ön lisans ve lisans programına yerleşmeleri ile kaygıları bitmemekte, öğrenimin bitirilmesi ve gelecek kaygısı devam etmektedir.” (Dilmaç, 2010, s. 51). Daha sonraki sorularda değinileceği üzere, öğretmenler alternatif iş bulabilme imkânları doğrultusunda da ana sanat seçimleri yapabilmektedirler.

Buradan çıkarımla, öğrencilerin ana sanat seçimlerini yaparken eğitim süreçlerindeki kazanımlar değil, başka faktörleri de dikkate aldıklarını söylemek mümkündür. Bir diğer önemli çıkarımla, ana sanat seçimleri ve eğitim içerikleri yapılandırılırken öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği öğrenci kazanımlarının pek dikkate alınmadığını söylemek mümkün olabilir. Bu durumun kazanımları karşılama bakımından farklı nitelikte öğretmenler yetişmesine sebep olacağı söylenebilir.

Ana sanat dallarında değişiklik yapmak isteyen öğretmenlerin çoğunlukla hangi dalı tercih ettikleri ve bu öğretmenlerin çoğunlukla hangi ana sanat dalından mezun oldukları, araştırmanın sonucu için bir fikir sunacaktır. Farklı bir sanat dalından mezun olabilmeyi isteyen 12 görsel sanatlar öğretmenin 6 tanesi Grafik, üç tanesi Resim, iki tanesi Özgün Baskı ve bir tanesi Tekstil Ana Sanat Dalı mezunu öğretmenlerdir.

Görsel Sanatlar öğretmenlerine, aynı soru ile alakalı olarak, cevapları evet ise hangi ana sanatı seçmek istedikleri sorusu yöneltilmiştir. Bu soru ile alakalı tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 10

Anket sorusu 9: “8 numaralı anket sorusu ile alakalı olarak” (Yukarıdaki soruya cevabınız evet ise bunun hangi ana sanat dalı olduğunu belirtiniz.)

Ana sanat	f	(Oran)%
Resim	7	58,3
Heykel	3	25,0
Grafik	2	16,7
Tekstil	0	0,0
Seramik	0	0,0
Özgün baskı	0	0,0
Fotoğraf	0	0,0
Toplam(N)	12	100,0

Yukarıdaki tabloda, farklı bir ana sanat dalından mezun olma fikrine evet diyen Görsel Sanatlar öğretmenlerinin, hangi dalı tercih ettiklerinin istatistikleri görülmektedir. Daha önce belirtildiği üzere, altı kişi (%50) ile Grafik Bölümü, ana sanatını değiştirmek isteyen öğretmenlerin çoğunlukla bulunduğu bölümdür. Yine Tablo 6 incelendiğinde, ana sanatlarının ortaöğretim ders kazanımlarını karşılamada yetersiz olduğunu düşünen grafik mezunu 11 öğretmen çoğunluğu oluşturmaktadır. Burada ise ana sanatını değiştirmek isteyen görsel sanatlar öğretmenlerinin %58,3'lük bir oran ile Resim

Ana Sanat Dalını tercih ettiğini görmekteyiz. Şimdiye kadar çoğunlukla Resim dalının, ortaöğretim ders kazanımları bakımından daha kapsamlı bir yeri olduğunu düşünen ve ana sanatlarını değiştirme şansları olsa çoğunluk ile Resim Ana Sanatını tercih eden Görsel Sanatlar öğretmenlerinin cevapları, araştırmanın çıkarımları hakkında ipuçları vermeye başladığı söylenebilir.

Cevaplar her ne kadar öğretmenlerin görüşleri hakkında bir fikir verse de öğretmenlerin açık uçlu sorulara vermiş olduğu yanıtlar, öğretmenlerin bu durum hakkındaki görüşlerini daha iyi betimlemektedir. Görsel Sanatlar öğretmenlerinin bu soruya verdikleri cevaplardan yola çıkarak, Resim Ana Sanat Dalının Görsel Sanatlar dersi içeriğinde çok daha kapsamlı bir yere sahibi olduğunu ayrıca diğer ana sanat disiplinlerinin de temelini oluşturduğu söylenebilir. Anketi yanıtlayan Görsel Sanatlar öğretmenlerinin çoğunluğu, sağlam desen çizebilmenin daha önemli olduğunu ve bu beceriye sahip öğrencilerin tüm ana sanatlarda başarılı olabileceğini destekler nitelikte yanıtlar vermişlerdir. Bu cevaplardan, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımlarında, hangi ana sanat alanına ait kazanım olursa olsun, sağlam resim bilgisi ve altyapısı edinmiş öğretmenlerin, kazanımları rahatlıkla karşılayabileceğini öne sürmek mümkündür. Resim disiplininin daha kapsamlı bir alan olduğunu belirten öğretmenlerin cevaplarından sonra sekiz katılımcının, Grafik Bölümünün yaratıcılık anlamında daha verimli olduğu ve bu bölümün daha fazla iş imkânına sahip olduğu söylemleri yedi numaralı açık uçlu anket sorusuna verilen cevaplar arasında yer almaktadır.

Verilen cevapların arasında, Grafik Bölümünden Resim Dalına geçiş yapmak isteyeceğini belirten bir katılımcı, not ortalamasının yüksek olduğu için Grafik Bölümünü seçtiğini, ancak bunun yanında detaylı bir Resim Ana Sanat Dalı eğitimi de alacağını düşündüğünü belirtmiştir. Bu cevaptan yola çıkarak kimi öğrencilerin ana sanat dallarının içerikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ve not ortalamalarının, ana sanat seçiminde büyük rol oynadığını söyleyebiliriz. Bazı üniversitelerin ana sanat seçim sistemlerinde öğrencileri ilk yıllarının not ortalamalarına göre sıralandıklarını ve ortalamaları yüksek olan öğrencilerin istedikleri ana sanat dalını seçebildikleri biliniyor. Öğrenciler çoğunlukla alternatif meslek edinebilme niyeti ile Grafik Ana Sanat Dalını seçerek arz-talep dengesi oluşturmaktadırlar. Grafik gibi alternatif iş imkânlarına sahip ana sanat dalları, öğrenciler tarafından çokça talep edilerek ortalaması düşük öğrencilerin ana sanat seçimlerini etkileyebilmektedir. Bu tür yanlış yönelimlerin, hem öğretmenin meslek hayatını, hem de araştırma örneklemini oluşturan öğretmenlerin çoğunluğuna göre

ortaöğretim ders kazanımlarını olumsuz yönde etkileyeceğini söylemek yanlış sayılmayacaktır.

Öğretmen adaylarının bilinçli bir şekilde ana sanat seçimlerini yapabilmeleri, eğitim fakültelerinin sorumluluğundadır, denebilir. Öğrencilerin ana sanat içerikleri ve öğretmenlik hayatlarında ne tür becerilere ihtiyaç duyacakları hakkında daha çok bilgilendirilmesi, nitelikli öğretmen yetiştirme hususunda en önemli faktörlerden birisidir. Öğrencilerin bilinçsizce veya ilk yıllarındaki not ortalamalarının sonucuna bağlı olarak ana sanat dalı seçmeleri, hem kendi hayatları boyunca mutsuz olabilecekleri sonucunu hem de gelecekteki öğrencilerini etkileyecek sonuçları doğurabilir. Üniversitelerin Resim-İş Eğitimi Bölümleri, tüm ana sanat dallarının içeriklerinin tanıtıldığı ve öğrencilerin bu alanlardan ne tür kazanımlar edinebileceklerinin açıklandığı seminerler veya yönlendirmeler uygulamalıdır.

Sekiz numaralı soru, ana sanat dallarındaki farklı içeriklerin, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin gözünden nasıl görüldüğünü tespit etmek ve bu farklılığın ortadan kalkmasına ilişkin görüşlerini almak adına sorulmuştur. Bu soruya verilen yanıtlar ile katılımcıların, görsel sanatlar öğretmenlerinin ülke standartlarında tek bir ana sanat dalından mezun olma fikrine bakış açıları ölçülmüş olacak; ardından gelen soru ile de bu ana sanat dalının hangisi olması gerektiği sorulacaktır. Bu yanıtlar bize meslekte bulunan Görsel Sanatlar öğretmenlerinin hangi ana sanat dalını daha önemli buldukları fikrini sunacaktır. Ayrıca anket yanıtlarının ardından öğretmenlerin verdikleri yanıtların sebeplerini açıklamaları istenmiştir.

Tablo 11

Anket sorusu 11: (Tüm Görsel Sanatlar öğretmenlerinin aynı ana sanat dalından mezun olup, farklı yan sanatlar seçmesi fikrini doğru buluyor musunuz?)

Yanıtlar	f	(Oran)%
Evet	26	65,0
Hayır	14	35,0
Toplam(N)	40	100,0

Ortaya çıkan tabloya bakıldığında, öğretmenlerin %65'lik çoğunluğunun, tüm Görsel Sanatlar öğretmenlerinin tek bir ana sanat dalından mezun olması fikrini doğru bulduğu görülmektedir. Bu tabloyu destekleyici nitelikte olan açık uçlu sorulara bakıldığı zaman, evet yanıtını veren öğretmenler, tüm öğretmenlerin eşit nitelikte olması gerektiğini savunmaktadırlar. Bir katılımcı, tüm öğretmenlerin aynı ana sanat dalından mezun olması

durumunda, tüm Görsel Sanatlar öğretmenlerinin temel niteliklere sahip olabileceğini belirtmiş ve bunun Resim Ana Sanat Dalı olması gerektiğini belirtmiştir.

Bir diğer katılımcı yorumunda tüm Görsel Sanatlar öğretmenlerinin aynı işi yapıyor olması ancak farklı dallarından mezun olmalarının doğru olmadığını belirtmiştir. Ayrıca Resim dışında farklı bir Ana Sanat Dalından mezun olmuş öğretmen, dersin başarısını olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Bir diğer Görsel Sanatlar öğretmeni yorumunda ise, kendisinin Resim Ana Sanat Dalı mezunu olduğunu ve ders içeriğinin temelde resim disiplininin oluştuğunu söylüyor ve öğrenciler ile birlikte derste resim yaptığını belirtiyor. Ancak diğer ana sanat dallarından mezun olmuş öğretmen arkadaşlarının, çoğunlukla resim yapmadıklarını dile getiriyor ve kişinin yapamadığı şeyi öğretemeyeceğini söylüyor.

Bu görüşlerin aksine, soruya hayır cevabı veren öğretmenlerin genel yorumlarından, farklı ana sanat dallarından mezun olmanın bir zenginlik ve çeşitlilik olduğu çıkarımına varılıyor. Katılımcılar ayrıca, herkesin ilgisinin ve yeteneğinin farklı olduğunu, farklı bakış açılarından öğretmenlerin olmasının daha faydalı olduğunu söylemektedir. “Sanat eğitimi denildiğinde kastımız yalnızca resim dersleri değil. Üniversite aşamasına dek bütün eğitim kurumlarımızda bireyin kendisini ve çevresini tanımasına, değişik araç ve gereçleri kullanarak anlatmasına olanak sağlayacak programlar hazırlanmalı, bunun için de resimden dramaya dek değişik anlatım olanaklarını kazandırabilecek eğitimcilerin yetiştirilmesine olanak sağlanmalıdır” (Karayağmurlar, 2002, s. 5).

Yaratıcılıktan uzak kalmış el becerisine sahip sanat eğitimcileri, bahsedilen nitelikli öğretmen profiline uzak bir çizgi seyretmektedir, denebilir. Yukarıda belirtildiği üzere bireyin eğitiminde, sanatın tüm alanlarında deneyim sahibi olması önemlidir. Sanatın sadece resim disiplininin ibaret olmadığını ve diğer disiplinler ile bağlantısının her daim olması gerektiği inkâr edilemez. “Ana sanat dalları birbirinden kopuk olarak düşünülmemelidir. Öğretmen adayı kendi ana sanat dalında uzmanlaşırken diğer ana sanat dallarının da temel eğitimini almalıdır” (Balcı ve Özsoy, 1996, s. 49). Fakat neredeyse tüm Görsel Sanatlar disiplinlerinin temelinde resim becerisinin var olduğunu da unutmamak gerekir. İlkokuldan üniversiteye kadar farklı sanatsal çalışmalar içerisinde bulunan kişilerin kendilerini ifade etmekte veya sanat ile ilgili daha fazla bilgi birikimine sahip olacağı düşünülebilir. Ancak ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımlarına bakıldığı zaman, ders içeriğinin yoğunlukla çizebilme becerisi üzerinden temellendiği görülmektedir. Bu noktada, eğer öğrencilere sanatın tüm alanlarında eğitim verilmek isteniyorsa ders kazanımlarının bu doğrultuda hazırlanması gerektiği söylenebilir. Öte taraftan, ders kazanımlarının yeterli derecede verimli hazırlandığı varsayılırsa o zaman görsel sanatlar öğretmenlerinin bu kazanımları

karşılamada yeterli olması sağlanmalıdır. Mevcut durumda, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin tüm ders kazanımlarını eşit düzeyde kazandıramayacağı fikri, varlığını sürdürmektedir, denebilir.

Bu iki farklı görüşe verilen yorumlardan yola çıkarak tüm öğretmenlerin aynı temelden geliyor olmaları, eşit nitelikte öğretmen yetiştirme esasına daha uygun düşeceği söylenebilir. Özellikle ortaöğretim ders kazanımlarının belli başlı alanlarda toplanmış olmasına rağmen, farklı ana sanat dallarında uzmanlaşmış öğretmenler yetiştirmek, ders kazanımlarını karşılamada farklı seviyede öğretmenler olması anlamına geleceği düşünülebilir.

13 numaralı anket sorusunda öğretmenlere, tüm Görsel Sanatlar öğretmenlerinin tek bir ana sanat dalından mezun olma ihtimali olsa bunun hangisi olması gerektiği sorulmuştur. Bu soru diğer sorulara referans olarak hangi ana sanat dalının daha verimli, kapsamlı ve öğretmenlerin ihtiyaçlarına uygun olduğunu saptamak adına görsel sanatlar öğretmenlerine yöneltilmiştir. Dört numaralı anket sorusunu (Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programı kapsamında, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımları açısından, hangi ana sanat disiplininin daha kapsamlı bir yeri olduğunu düşünüyorsunuz?) doğrular nitelikte bir sorudur ve cevapların güvenilirliğini artırmaktadır.

Tablo 12

Anket sorusu 13: (Tüm Görsel Sanatlar öğretmenleri için tek bir ana sanat seçeneği olsa bu ana sanat dalı hangisi olmalıdır?)

Ana sanat	f	(Oran)%
Resim	35	87,5
Grafik	4	10,0
Heykel	1	2,5
Özgün baskı	0	0,0
Seramik	0	0,0
Fotoğraf	0	0,0
Tekstil	0	0,0
Toplam(N)	40	100,0

Tabloda görüldüğü üzere, 40 Görsel Sanatlar öğretmeninden 35'i, tek bir ana sanat seçeneği olsa, bunun Resim Ana Sanat Dalı olması gerektiğini düşünmektedir. Öğretmenlere yöneltilen, mezun oldukları dalların yeterliliği veya ana sanatlarını değiştirmek gibi, kendi sorumluluklarında olan durumlara verdikleri cevaplar ile ortaöğretim ders kazanımlarını en

çok kapsayan ders veya tek ana sanat seçeneği olsa bunun hangisi olması gerektiği gibi ideal durumu arayan sorulara çelişkili cevaplar vermişlerdir. Buradan hareketle, öğretmenler, kazanımlar açısından olması gereken ideal durum hakkında aynı görüşte birleşirken, aynı zamanda mevcut durumda kendi ana sanatlarının da yeterli olduğunu düşündükleri çıkarımı yapılabilmektedir. Bu durum, daha önce değinilen Bilişsel Çelişki Kuramı'na uygun bir örnek olarak kabul edilebilir. Soruya Grafik cevabı veren dört kişinin tamamı Grafik Ana Sanat mezunu, "Heykel" cevabını veren katılımcı ise Heykel Ana Sanat mezunudur. Dağılımın bu şekilde olması, yine bu kuramı destekler nitelik taşımaktadır. Çünkü bu beş öğretmenden hiçbirisi kendi ana sanatı dışında bir cevap vermemiştir. Burada araştırmaya en büyük katkı sağlayacak nokta, öğretmenlerin %87,5 gibi büyük bir oranla, ideal durumu bulmak adına aynı ana sanatı seçiyor olmalarıdır. Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin, kendi dallarını yeterli görseler dahi büyük çoğunlukla, ders kazanımları bakımından en uygun disiplinin resim olduğunu belirtmeleri, araştırmanın temel sorunlarından birisini aydınlatır niteliktedir. Araştırmanın bu kısmına kadar öğretmenlerin çoktan seçmeli sorulara ve açık uçlu sorulara verdikleri cevaplardan yola çıkarak, resim alanının, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını karşılama bakımından daha yeterli görüldüğü çıkarımı güçlenmektedir.

Anket sorularından 10 numaralı soruda ise öğretmenlere, farklı ana sanat dallarından mezun oluyor olmanın, farklı nitelikte öğretmenler yetiştirdiği için, genel eğitim sisteminde adaletsiz bir durum oluşturup oluşturmadığına dair görüşleri sorulmuştur. Bu soru, ana sanat farklılıklarının ders kazanımlarına olumsuz bir şekilde etkileyip etkilemediği, katılımcılara sormaktadır. Verilen yanıtlar doğrultusunda, öğretmenler kazanımları karşılarken mezun oldukları ana sanat dalının herhangi bir etkisinin olup olmadığı sonucuna varılmak istenmiştir. Öğretmenlere yöneltilen bu soru, yukarıda analiz edilen son iki soruyu destekler bir nitelikte sorulmuştur. Tüm öğretmenlerin aynı ana sanat dalından mezun olması ve tek bir sanat dalından mezun olma fikrine ilişkin soruların ardından, öğretmenlere, bu farklılığın, öğrenci perspektifinden fırsat eşitliğine ters bir durum olup olmadığı sorularak cevapları analiz edilmiştir.

Tablo 13

Anket sorusu 15: (Öğretmenlerin farklı ana sanat dallarından mezun olmaları, ortaöğretim ders kazanımlarını öğrenciye aktarırken genel eğitim sistemi bakımından adaletsiz bir durum oluşturmakta mıdır?)

Yanıtlar	f	(oran)%
Evet	20	50,0

Hayır	20	50,0
Toplam(N)	40	100,0

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin bu konu hakkındaki görüşleri eşit çıkmıştır. Öğretmenler bu soruya ilişkin görüşlerini açık uçlu soruya verdikleri yanıtlar ile açıklamışlardır. Katılımcılardan evet cevabı veren bir öğretmen, tüm öğretmenlerin aynı temeli alması gerektiğini ve aynı niteliklere sahip olarak mezun olması gerektiğini belirtmektedir. Farklı iki katılımcı ise ortaöğretim Görsel Sanatlar dersinin resim temelli olduğunu, diğer ana sanat dallarının bunu karşılamada yetersiz olduğu, dolayısıyla tüm öğretmenlerin aynı eğitimden geçmesi gerektiği görüşünü savunmaktadırlar. Öğretmenlerin verdikleri genel cevaplar doğrultusunda, evet cevabı veren öğretmenler genellikle farklı anlayış ve uygulama temelinden gelen öğretmenlerin, dersin temelinin oluşturduğu resim bilgisini aynı seviyede öğrenciye kazandıramayacağı görüşündelerdir.

Bu görüşlerin aksine, bu durumun adaletsiz bir durum oluşturmadığını belirten öğretmenler ise, Resim-İş Eğitimi Bölümünden mezun olan tüm öğretmenlerin, aynı derecede temel kazanımlara hâkim olduğu görüşünü savunmaktadırlar.

Bir katılımcı, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin hangi ana sanat dalından mezun olursa olsun, resim yeteneği olduğu için bu durumun sorun teşkil etmeyeceğini belirtmektedir. Bir diğer Görsel Sanatlar öğretmeni, öğretmenlerin farklı alanlara ilgisinin ve yeteneğinin olduğunu ve her öğretmenin becerisi olduğu alanda daha mutlu ve dolayısıyla başarılı olacağını belirtmiştir. Bu soruya hayır cevabı veren birçok katılımcı, farklı görüşlerde olan öğretmenlerin yetişmesinin bir zenginlik ve çeşitlilik olduğu fikrini belirtmişlerdir. Bu görüşlerden yola çıkarak Görsel Sanatlar öğretmenlerinin yarısının, öğretmen adaylarının, Resim-İş Eğitimi Bölümlerinde hemen hemen aynı temeli aldığını, bunun yanında ana sanat farklılıklarının ise farklı görüşler doğurduğu için bir zenginlik oluşturduğu görüşünde oldukları çıkarımı yapılabilir.

Öğretmenlerin, ana sanat seçimlerini yaparken alanların içerikleri hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmayabildiğini, bir katılımcının daha önce verdiği cevaplar arasında görülmüştür. Öğretmenlerin bazen bu bilgi eksikliğinden, kimi zaman da öğretmenlik haricinde başka bir meslek edinebilme kaygısı yüzünden, farklı ana sanat alanlarına yönelebildikleri söylenebilir. Öğretmenlerin farklı nedenler doğrultusunda tercih yapıyor olmaları, öğretmenlik mesleğine olan yaklaşımlarının da farklılık gösterebileceği düşüncesini bize sunmaktadır.

Mezun olduktan sonra, öğretmenlik haricinde bir alanda çalışmak isteyen öğrencilerin, ana sanat seçimlerini, öğretmenlik mesleğine devam etmek isteyen öğrenciler ile aynı kaygılar doğrultusunda yapmayacağını ileri sürülebilir. Bu durumun genel eğitim sisteminin çatısı altında, farklı nitelikte öğretmenler yetişmesini sağlayabileceği düşünülebilir. Öğretmenlere yöneltilen, farklı ana sanat dallarından mezun olmanın bir adaletsizlik oluşturup oluşturmadığı sorusunu destekler nitelikte olan bir başka soru daha katılımcılara sorulmuştur. Öğretmenlerin, meslek hakkındaki idealist düşünceleri doğrultusunda mı, yoksa mesleklerine alternatif oluşturabilme kaygısından dolayı mı ana sanat seçimleri yaptıklarını öğrenmek, araştırmanın sonunda ulaşılmaya çalıştığımız yargıya destek olacak niteliktedir.

Tablo 14

Anket sorusu 17: (Ana sanat seçiminizi, öğretmenlik mesleğindeki gerekliliği için mi yoksa alternatif çalışma seçeneklerine sahip olabilmek için mi seçtiniz?)

Yanıtlar	f	(Oran)%
Öğretmenliğime alan bilgisi anlamında avantaj sağlaması için.	19	47,5
Alternatif çalışma seçeneklerine sahip olabilmek için.	21	52,5
Toplam(N)	40	100,0

40 tane Görsel Sanatlar öğretmeninden 19 tanesi, ana sanat seçimini meslek yaşantısındaki gerekliliğinden dolayı yaptığını söylerken 21 tanesi, mezun olduktan sonra başka iş olanakları sunduğu için bu seçimi yaptığını belirtmektedir. Buradan hareketle, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin neredeyse yarısının ana sanat dallarını alternatif meslek seçeneklerine sahip olabilmek için seçtiği söylenebilir. Öğretmenlerin maddi kaygılar nedeni ile ana sanat seçimlerini yapmaları, öğretmenlik mesleğine karşı tutumları hakkında ipuçları vermektedir. Öğretmen adaylarının, atanamamaları durumunda geleceklerini garanti altına almaya çalışmaları çok normaldir. “Günümüzde öğretmen adaylarının kaygılarını daha çok göreve atanıp atanamayacakları oluşturmaktadır.” (Dilmaç, 2010, s. 51). İleride ideal birer öğretmen olması beklenen bu öğrencilerin, başka hedefler doğrultusunda ana sanatlarını belirlemeleri, öğretmenlik mesleğine bakış açılarının çok farklı olduğunu göstermektedir. Konu ile alakalı olarak Özsoy’un (2016) Gazi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı’nda gerçekleştirdiği araştırmadan elde ettiği sonuçları örnek olarak gösterilebilir.

Özsoy'un "Sanat eğitiminde özel öğretim metotları dersinin araştırma teknikleri dersi ile birleştirilmesi, bir uygulama örneği" isimli deneysel araştırmasını Gazi Üniversitesi bünyesinde öğrenimine devam eden görsel sanatlar öğretmeni adayları ile gerçekleştirmiş ve şu sonuçları elde etmiştir: Dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin üniversiteye ilk geldiklerinde %50'den fazlasının sanatçı olmayı istediği, kalan bir kısmının yalnızca meslek sahibi olabilmek için bu bölümü tercih ettiği ve çok az bir bölümünün görsel sanatlar öğretmeni olmak için bu bölümde okuduğunu bize sunmuştur (Özsoy, 2016, s. 99-117). Örneklerden de anlaşılacağı gibi Görsel Sanatlar öğretmeni adaylarının yanlış yönelim veya öğretmenlik niteliklerini ön planda tutmamalarının, mesleki niteliklerini geliştirmeleri açısından olumsuzluklara yol açabileceği düşünülebilir. Burada araştırmaya en çok yardımcı olacak nokta ise alternatif çalışma olanaklarını göz önünde bulunduran Görsel Sanatlar öğretmenlerinin, ağırlıklı olarak hangi ana sanat dallarından olduğunun belirlenmesidir. Aşağıdaki tabloda öğretmenlerin mezun oldukları ana sanat dallarına göre, seçimlerini hangi esasa dayalı olarak yaptıkları istatistiksel görülmektedir.

Tablo 15

17. anket sorusu ile alakalı olarak, öğretmenlerin, ana sanat seçimlerini hangi amaç doğrultusunda yaptıklarının bölümlere göre dağılımı.

Ana sanatlar	Öğretmenliğime alan bilgisi anlamında avantaj sağlaması için		Alternatif çalışma seçeneklerine sahip olabilmek için	
	f	(Oran)%	f	(Oran)%
Resim	13	68,43	6	31,57
Grafik	5	41,7	7	58,3
Heykel	1	25	3	75,0
Tekstil	0	0,0	2	100,0
Özgün baskı	0	0,0	2	100,0
Fotoğraf	0	0,0	1	100,0
Seramik	0	0,0	0	0,0
Toplam(N)	19		21	

Öncelikle, araştırma örnekleminde her ana sanat dalından eşit sayıda öğretmen olmadığı için bütün dalları kendi içerisindeki cevap oranları ile kıyaslamak daha doğru bir olacaktır. Örneğin, Resim Ana Sanat Dalından mezun olmuş toplam 19 Görsel Sanatlar öğretmenin 13 tanesi, ana sanat seçimini, öğretmenliğinde alan bilgisi anlamında avantaj sağlaması için seçtiğini belirtirken 6 tanesi alternatif çalışma seçeneklerine sahip olabilmek

için seçim yaptığını söylemiştir. Tekstil, Özgün Baskı ve Fotoğraf Ana Sanat Dallarından mezun öğretmenlerin tamamı, alternatif çalışma olanakları doğrultusunda seçimlerini yapmışlardır. 4 tane Heykel Ana Sanat Dalı mezunu öğretmeninden 1 tanesi, seçimini öğretmenlik alan bilgisi anlamında avantaj sağlaması amacı ile yaparken, %75'lik kısmı alternatif iş imkânları doğrultusunda bu seçimi gerçekleştirmiştir. Grafik dalından mezun öğretmenlerin ise %58,3'lük kesimi, bu bölümü alternatif iş olanakları için seçtiğini söylemektedir. Bu tablodan hareketle, ana sanat dallarının kendi içlerinde vermiş oldukları yanıtların oranları doğrultusunda, öğretmenlik alan bilgisi anlamında en avantajlı görülen ve bu yüzden tercih edilen Ana Sanat Dalının Resim olduğu çıkarımı yapılabilir. Birbirlerini destekler nitelikteki bu yanıtlardan yola çıkılarak öğrencilerin, okul yıllarında farklı bakış açılarından dolayı yapmış oldukları seçimler, öğretmenlik hayatlarında, bazı sebepler ile değişmektedir, denebilir. Öğretmenler, öğrencilik yıllarında kendi meslek yelpazesini genişletmek adına ana sanat seçimleri yaparken, öğretmenlik sürecinde bu seçimin ders kazanımları bakımından eksiklik oluşturmaya başladığını fark ettikleri, öğretmenlerin cevaplarından yola çıkılarak söylenebilir.

Böyle bir durumun, ortaöğretim öğrencisi perspektifinden bakıldığında adaletsiz bir durum oluşturduğu çıkarımı yapılabilir. Çünkü bütün ortaöğretim öğrencilerinin, kendi ana sanatını yeterli gören ve gerekli tüm resim altyapısına sahip Görsel Sanatlar öğretmenleri tarafından yetiştirilemediği öne sürülebilir. Bazı öğrencilerin Görsel Sanatlar öğretmenleri, alternatif meslek imkânları olması gerekçesiyle bir ana sanat dalı seçerek dersin içeriğini ikinci planda düşünmektedirler. Öte yandan, öğretmenlerin çoğunluk olarak belirttiği üzere, Resim Ana Sanat Dalı'ndan mezun öğretmenler dersin kazanımlarını karşılamada daha kapsamlı bir altyapıya sahip olabildikleri düşünülmektedir. Bu durum, öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde ortak standartlarda eğitim alamadığının bir göstergesidir, denebilir.

Ortaöğretim öğrencilerine eşit imkânlar sunmadığı düşünülen bir diğer husus ise, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin aynı düzeyde temel resim becerilerine sahip olup olmaması konusudur. Farklı ana sanat formasyonlarından mezun olan Görsel Sanatlar öğretmenlerinin, eğitim süreçlerinde çok farklı disiplinlerde çalışmalar yaptıkları bilinmektedir. Bir Tekstil Fotoğraf veya Seramik Ana Sanat Dalı öğrencisinin, yan dal olarak seçmediği takdirde, resim sanatına dair hiçbir uygulama becerisini, bir Resim Ana Sanat öğrencisi kadar geliştiremeyeceği düşünülmektedir. Bu konu hakkında, görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 16

Anket sorusu 18: (Farklı ana sanat dallarından mezun Görsel Sanatlar öğretmenleri, Görsel Sanatlar dersinin gerektirdiği sağlam bir desen, boyama ve renk bilgisi gibi temel uygulama becerilerine aynı düzeyde sahip midir?)

Yanıtlar	f	(Oran)%
Evet	14	35,0
Hayır	26	65,0
Toplam(N)	40	100,0

Verilen cevapların dağılımına göre Görsel Sanatlar öğretmenlerinin %65'lik çoğunluğu, bahsedilen temel uygulama becerilerinin, farklı ana sanatlardan mezun öğretmenlerde aynı düzeyde olmadığını düşünmektedirler. Farklı ana sanat formasyonlarından, farklı niteliklerde öğretmenler yetişmesinin, istenen bir durum olmadığı düşünülmektedir. Bu soruya verilen yanıtlar, farklı nitelikte Görsel Sanatlar öğretmenlerinin yetişmesinin, ortaokul öğrencilerinin perspektifinden eğitimde fırsat eşitliğine ters bir durum olduğu düşüncesini desteklemektedir.

Yukarıdaki soru ile alakalı bir örnek verecek olursak, Resim Ana Sanat Dalında eğitim almış olan bir Görsel Sanatlar öğretmenin, bahsedilen beceriler ile alakalı daha fazla deneyimi ve uygulama şansı olduğu için, herhangi bir ana sanat dalından mezun olmuş Görsel Sanatlar öğretmenin uygulama becerileri ile aynı olmayacağı söylenebilir. Ancak ortaöğretim ders kazanımları incelendiği zaman, Resim Ana Sanatı daha fazla içerik kapsamaktadır ve temel becerilere diğer disiplinlerden daha fazla sahiptir, denebilir. Bu durumda bir ortaöğretim öğrencisi olarak, Görsel Sanatlar dersine hangi ana sanat dalından bir öğretmenin geleceği tamamen şans unsuruna bağlıdır. Bu durum araştırmanın asıl sorunlarından birisine ışık tutar niteliktedir.

Bu soru ile alakalı olarak, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin sorunun devamında yaptıkları açıklamalardan bir takım çıkarımlara varılmıştır. Öğretmenler, farklı alanların, kişileri farklı becerilere ve uygulamalara yönlendirdiğini söylemektedir. Bir katılımcı, yaptığı açıklamada, ortalama tüm öğretmenlerin az da olsa temel becerilere sahip olabileceğini ancak aynı düzeyde olduğunu düşünmediğini söylemektedir. Katılımcı bu cümlesi ile araştırmanın, temel sorunlarından birisine değinerek tüm öğretmenlerde belirli ortak temeller olduğunu ancak aynı seviyede olmadığını belirtmiştir. Bu yanıt, böyle bir durumun oluşmasının ortaöğretim öğrencileri perspektifinden adaletsiz bir durum oluşturduğu çıkarımını

güçlendirmektedir. Başka bir katılımcı ise, Resim Ana Sanat Dalından mezun olan öğretmenlerin, bu konularda daha deneyimli ve beceri düzeylerinin yüksek olduğunu söylemektedir. Seramik ve Heykel gibi Ana Sanat Dallarının bu anlamda eksiklik gösterdiği düşüncesinde olduğunu söyleyen bir katılımcı yorumunun yanı sıra, örneğin Tekstil Ana Sanat mezunu bir öğretmenin yağlıboya gibi alanlarda kısıtlı kaldığını söyleyen başka bir katılımcı da mevcuttur. Bu görüşte olan Görsel Sanatlar öğretmenlerinin verdiği cevaplara ilginç bir benzetme yaparak yanıt veren bir diğer katılımcının cümlesi ise aynen şu şekildedir. “4 yıl bir enstrümanı sürekli çalarak mı uzmanlaşırsınız yoksa haftada bir kez yeterli midir? Diye cevap veriyorum” (Katılımcı 15). Burada katılımcı, Seçmeli Sanat Atölye olarak Resim seçilmesi halinde bile, temel uygulama becerilerinde yeterli uzmanlık sağlayamayacağı

Bu görüşlerin aksine, temel uygulama becerilerinin tüm ana sanat dallarında eşit seviyede kazanılabileceği görüşünü savunan Görsel Sanatlar öğretmenleri de görüşlerini bildirmişlerdir. Temel Tasarım dersinde aldıkları eğitimin, bu becerileri karşılamada yeterli düzeyde verildiği, katılımcılar tarafından genellikle dile getirilmiştir. Her ne kadar Temel Tasarım dersinde bu bilgiler edinilse de takip eden üç yıllık süreçte, farklı ana sanat formasyonlarında bulunup bu becerileri hiçbir zaman kullanmayan öğretmen adaylarının olduğu bilinmektedir. Bu temel becerileri yalnızca bir yıl süreyle görmüş olan Görsel Sanatlar öğretmenleri ile dört yıllık eğitim süreci boyunca görmeye devam eden öğretmenlerin arasında, uygulama becerisi bakımından büyük farklar olacağı bir gerçektir. Ayrıca desen gibi bir alanın, sanat eğitimcisi yetiştiren kurumlarda yalnızca ilk senelerinde programlarında bulunması büyük bir eksiklik olarak nitelendirilebilir. Sadece Resim Ana Sanat Dalının değil, tüm görsel sanatlar disiplinlerinin temelinde desen becerisinin önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Görsel sanat eğitiminde biçim, şekil ve form gibi temel kavramları desen bilgisi olmadan kavramanın mümkün olmayacağı savunulabilir. Desen en basit hâli ile biçimi görme şeklidir. Hangi disiplinde eğitim almış olursa olsun, bir sanat eğitimcisinin asgari düzeyde sanatçı özellikleri taşımasının önemli olduğunu yineleyerek desen dersinin yalnızca birinci sınıfta değil, eğitim süresi boyunca tüm öğrenciler tarafından tecrübe edilmesi gereken bir alan olduğu düşünülebilir. “Uygulamanın en temel değeri çizgi ve onunla oluşturulan desendir. Hiçbir resim formsuz olamaz. Resme giden yolda ilk adım desendir. Bu nedenle tüm öğretim düzeylerinin programlarında uygulamalı konular her ne olur ise olsun içerisinde deseni barındırır.” (Bayav, 2003). Yine bir diğer katılımcı, öğretmenlerin bu uygulama becerilerine aynı düzeyde sahip olup olmadığını sorduğumuzda, Resim Bölümü öğrencisi kadar olmasa da sahip olabilecekleri yanıtını vermiştir. Burada katılımcının cevabında bir çelişki görülmektedir. Katılımcı bu soruya evet cevabı vermesine karşın, yine Resim Ana

Sanat Dalından mezun öğretmenlerin bu beceriye daha fazla sahip olduğunu belirtmiştir. Verilen bu cevabın da araştırmanın asıl amaçlarından birisine hizmet eder nitelikte olduğu söylenebilir. Temel seviyede, tüm Görsel Sanatlar öğretmenlerinin bu uygulama becerilerine sahip olduğu görüşü, soruya evet cevabını veren katılımcıların genel yargısını oluşturmaktadır diyebiliriz.

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin dersi işleyiş biçiminin, yukarıda bahsedilen hususlar doğrultusunda şekillendiğini söylemek mümkündür. Bir Görsel Sanatlar öğretmenin, uygulama çalışmalarını mezun olduğu ana sanat dalının doğrultusunda yaptırıp yaptırmadığı araştırmanın varacağı çıkarım için önemlidir. Bu amaçla katılımcılara yöneltilmiş sorunun analizi aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 17

Anket sorusu 20: (Öğrencilere renk, kompozisyon veya doku gibi kesin uygulama sınırlılıklarına sahip olmayan kazanımlara yönelik uygulama yaptırırken, mezun olduğunuz ana sanat dalı doğrultusunda mı uygulamalar yaptırıyorsunuz?)

Yanıtlar	f	(Oran)%
Evet	16	40,0
Hayır	7	17,5
Sadece kazanım açısından gerektiğinde	17	42,5
Toplam(N)	40	100,0

Tabloda görülen istatistiksel sonuçlar doğrultusunda, öğretmenlerin %42,5'lik çoğunluğu, sadece kazanım açısından gerektiğinde mezun oldukları ana sanat dalı doğrultusunda uygulamalar yaptırdıklarını söylemektedirler. 40 tane Görsel Sanatlar öğretmeninden 16 tanesi, öğrencilere mezun oldukları ana sanat dalı doğrultusunda uygulama çalışması yaptırdıklarını söylemişlerdir. Bu da öğretmenlerin %40'lık büyük bir kesimine denk gelmektedir. Hayır, yanıtını veren 7 öğretmenin 3 tanesi Resim, 3 tanesi Heykel 1 tanesi Grafik Ana Sanat Dalı mezunu öğretmenlerden oluşmaktadır. Bu soruya verilen yanıtlarda, her ana sanat dalını kendi içerisinde verilen cevapların yüzdesine bakarak irdelendiğinde, çıkarım yapılabilir bir sonuç verecektir.

Tablo 18

20 numaralı anket sorusuna verilen cevapların, ana sanat dallarına göre dağılımını gösteren tablo. (Öğrencilere renk, kompozisyon veya doku gibi kesin uygulama sınırlılıklarına sahip olmayan kazanımlara yönelik uygulama yaptırırken, mezun olduğunuz ana sanat dalı doğrultusunda mı uygulamalar yaptırıyorsunuz?)

Ana sanatlar	Evet		Hayır		Sadece kazanım açısından gerektiğinde	
	f	(Oran)%	f	(Oran)%	f	(Oran)%
Resim	12	63,3	3	15,7	4	21,0
Grafik	3	25,0	1	8,4	8	66,6
Heykel	0	-	3	75,0	1	25,0
Tekstil	0	-	0	-	2	100,0
Özgün baskı	1	50,0	0	-	1	50,0
Fotoğraf	0	-	0	-	1	100,0
Toplam(N)	16		7		17	

Tablodaki dağılım incelendiğinde, Resim Ana Sanat mezunu katılımcıların %63,3'lük kesiminin, Görsel Sanatlar dersinde, kendi ana sanatları doğrultusunda uygulamalar yaptırmakta olduğu görülmektedir. Bu oran kendi ana sanat dalı doğrultusunda uygulama yaptıran öğretmenlerin en çok Resim Bölümünde olduğunu göstermektedir. 12 tane Grafik mezunu öğretmenden üç tanesi (%25,0), ders içi uygulama çalışmalarını kendi dalı doğrultusunda yaptığını söylemiştir ve sekiz tanesi (%66,6) sadece kazanım açısından gerektiğinde bu şekilde uygulamalar yaptırdığını ifade etmiştir. Bu tablodan yola çıkarak Grafik Ana Sanatından mezun öğretmenlerin, sadece kazanımlar açısından kesin sınırlılıklar olduğu takdirde kendi sanat dalları doğrultusunda uygulamalar yaptırdığını, kazanım açısından bir sınırlılık olmadığı sürece, küçük bir azınlık haricinde Grafik Ana Sanat Dalının uygulama temellerini kullanmadığı çıkarımı yapılabilir. Heykel Ana Sanat Dalından mezun olmuş dört katılımcıdan üç tanesi (%75,0) Görsel Sanatlar dersinde kendi ana sanatları doğrultusunda uygulamalar yaptırmadıklarını dile getirirken bir tanesi (%25,0) sadece kazanım açısından gerektiğinde bu şekilde uygulamalar yaptığını belirtmiştir. Bu dağılımdan yola çıkarak Heykel Ana Sanat Dalından mezun Görsel Sanatlar öğretmenlerinin üç boyutlu çalışmalar gibi kesin sınırlılığı olan kazanımlar haricinde kendi ana sanat formasyonları doğrultusunda uygulama çalışmaları yaptırmadıkları öne sürülebilir. Aynı şekilde Tekstil Ana

Sanatından mezun olmuş iki katılımcı da sadece kazanımın içeriği mecbur kıldığı takdirde kendi ana sanat dalı uygulamalarına yöneldiklerini belirtmişlerdir. Son olarak, araştırma örnekleminde bulunan ve Özgün Baskı Ana Sanat Dalından mezun olmuş 2 öğretmenden 1'i, görsel sanatlar dersi uygulama çalışmalarını kendi mezun olduğu ana sanat dalı doğrultusunda yaparken bir diğeri sadece kazanım açısından gerekli olduğunda kendi ana sanat dalı ile ilişkili uygulamalar yaptırdığını belirtmektedir.

Tüm bu verilerden yola çıkarak, Resim dalından mezun olmuş öğretmenlerin, kendi ana sanat dalı uygulama yöntemlerini, diğer dallardan mezun olmuş öğretmenlerden çok daha fazla kullandığı söylenebilir. Bu çıkarım, daha önce değinildiği üzere Resim Ana Sanat Dalının, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersinde çok daha fazla kapsayıcı bir rolünün olduğunu destekler niteliktedir. Bir Görsel Sanatlar öğretmenin, kendi mezun olduğu ana sanat dalının uygulama yöntemlerini değil de eğitim sürecinde hiç tecrübe etmediği doğrultuda uygulama çalışmaları yaptırmasının öğretim süreçlerinde yetersizliklere ve sorunlara sebep olacağı düşünülebilir.

Öğretmenlerin, farklı ana sanat formasyonları hakkındaki görüşleri, araştırmanın amacına büyük katkı sağlayacağı bir gerçektir. Farklı ana sanat içerikleri, ortaöğretim ders kazanımlarına bir etki ediyorsa bunun Görsel Sanatlar öğretmenleri perspektifinden ne yönde olduğunu belirlemek, araştırmanın hedeflerindendi, denebilir. Bu bağlamda, Görsel Sanatlar dersini oluşturan temel becerilerin hangileri olduğunu ve bu becerilerin hangi ana sanat içeriğinde daha kapsamlı olduğunu belirlemek, araştırmaya büyük katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda öğretmenlere sayı ölçeği kullanılarak hazırlanmış sorular yöneltmiştir. Katılımcılar yöneltile soru ile alakalı görüşlerini katılmıyorum, çoğunlukla katılmıyorum, kısmen katılıyorum ve katılıyorum olarak dört derece üzerinden ve kendi düşüncesi doğrultusunda yanıtlayabilmektedirler. Aşağıdaki soruda katılımcıların, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin sahip olması gereken becerileri belirtmeleri adına, bazı uygulama becerilerinin en temel unsurlar olup olmadığı fikri öne sürülmüştür. Katılımcılardan bu fikre hangi derece katıldıklarını belirtmeleri istenmiştir.

Tablo 19

Anket sorusu 21: (Görsel sanatların yüzey uygulamalarını oluşturan en temel unsurlar; çizme, boyama, gördüğünü veya hayal ettiğini herhangi bir yüzeye iyi bir şekilde aktarabilme becerisidir.)

Yanıtlar		f	(Oran)%
Katılmıyorum	(1)	3	7,5
Çoğunlukla katılmıyorum	(2)	6	15,0
Kısmen katılıyorum	(3)	6	15,0
Katılıyorum	(4)	25	62,5
Toplam(N)		40	100,0

Tabloda görüldüğü üzere, Görsel Sanatlar öğretmenlerine, yüzey uygulamalarını oluşturan temel unsurlarının, çizme, boyama, gördüğünü veya hayal ettiğini herhangi bir yüzeye iyi bir biçimde aktarabilme becerisi olduğu fikri sunulmuş ve %62,5'lik çoğunluk buna katılıyorum cevabı vermiştir. 40 tane Görsel Sanatlar öğretmeninden yalnızca üç tanesi (%7,5) bu fikre katılmadığını söylemiştir. Geriye kalan 12 katılımcı ise daha çekimser bir tutum ile kısmen katılıyorum ve kısmen katılmıyorum anlamına gelen ikinci ve üçüncü derece sıklıklarını yarı yarıya işaretlemişlerdir.

Öğretmenler bu soru ile akalı açıklama kısmına verdikleri cevaplarda, çoğunluk olarak bu tanımın doğru olduğunu ve yüzey çalışmalarının özünü bu unsurların oluşturduğuna katıldıklarını belirtmişlerdir. Üçüncü derece kısmen katılıyorum seçeneğini işaretleyen bir Görsel Sanatlar öğretmeni, bunların yanında yaratıcılığın da önemli bir unsur olduğunu eklemiştir. Bu soruya katılmıyorum cevabını veren katılımcılardan ise Görsel Sanatların çok daha geniş bir kavram olduğu ve bu unsurlardan daha fazlasının olduğu yönünde bir yanıt gelmiştir. Görsel Sanatların daha fazla unsur ve becerilerden oluştuğu sanatçılar ve sanat eğitimcileri tarafından bilinmektedir. Ancak sadece yüzey uygulamaları olarak ifade edildiğinde birçok uygulama alanını elemiş oluyoruz. Desen ve çizim becerisinin tüm görsel sanatlar disiplinlerinin temelini oluşturduğuna daha önce değinmiştik. "Resim derslerinin amaçları arasında; öğrencilere gözlemlerini, izlenimlerini, duygularını tasarımlarını ve imgelerini resim yoluyla ifade edebilme ve canlandırabilme yetkisi kazandırmak ayrıca öğrencileri çevredeki, tabiattaki ve sanat eserlerindeki güzelliği görmeye, bulmaya ve bunların değerlerini anlamaya yönelterek onların estetik duygularını geliştirmek vardır" (Öztop, 1983). Öğrencilerin kendilerini resim yolu ifade edebilmelerinin temel koşullarından

birisinin, yüzey uygulamalarında belirli becerilere sahip olabilmek oluğu söylenebilir. 14 numaralı soruda katılımcıların bu becerileri en temel unsurlar olarak görüp görmedikleri ölçülmek istenmiştir. Katılımcının verdiği yanıt ile bu becerileri temel elemanlar olarak görmediği anlaşılmaktadır. Ancak bu yanıt aynı zamanda bize önemli veriler de sunmaktadır.

Görsel sanatların temel becerileri her ne olursa olsun, tüm ana sanat dallarında eşit seviyede mevcut olması gerektiği, herkes tarafından kabul görecektir, denebilir. Herhangi bir ana sanat dalında, temel görsel sanatlar becerilerini geliştirecek uygulama içerikleri mevcut değilse, bu farklı ana sanat formasyonlarının aynı ders kazanımlarını eşit nitelikte karşılayamayacağı açıkça düşünülebilir. Bu durumun da araştırmada daha önce değinildiği üzere ortaöğretim öğrencileri üzerinde adaletsiz bir durum ortaya koyacağı sonucuna ulaşılabilir. 23 numaralı anket sorusunda katılımcılara, bir önceki soruya verdikleri yanıt ile ilintili olarak bahsi geçen becerilerin tüm ana sanat dallarının programlarında eşit derecede bulunup bulunmadığı sorulmuştur.

Tablo 20

Anket sorusu 23: (Bir önceki soru ile alakalı olarak, bu temel beceriler bütün ana sanat alanlarının içeriklerinde eşit derecede mevcuttur.)

Yanıtlar	f	(Oran)%
Katılıyorum	18	45,0
Katılmıyorum	22	55,0
Toplam(N)	40	100,0

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin %55'i, bahsi geçen temel uygulama becerilerinin tüm ana sanat içeriklerinde eşit seviyede mevcut olmadığı görüşündelerdir. Öğretmenlere Tablo 14'te, farklı ana sanatlardan mezun olmuş olan Görsel Sanatlar öğretmenlerinin dersin temel uygulama becerilerine aynı düzeyde sahip olup olmadıkları sorulduğunda, %65'lik bir çoğunluk, hayır cevabı vermiştir. Bu soruyu destekler nitelikte olan yukarıdaki soruda ise, katılımcıların neredeyse yarısı, temel uygulama becerilerinin ana sanatlarda eşit düzeyde olduğu yanıtını vermiştir.

Küçük bir farkla da olsa, bazı katılımcıların verdikleri yanıtlar doğrultusunda, bahsi geçen uygulama becerilerinin ana sanat içeriklerinde aynı seviyede mevcut fakat öğretmenlerin bu beceriye aynı seviyede sahip olamadıkları sonucu çıkıyor. Buradan hareketle, ders içeriğinin yeterli, ancak verilen eğitimin yetersiz olabileceği çıkarımı yapılabilmektedir. Öğretmenlerin açık uçlu soruya verdikleri yanıtlarda, tüm ana sanatların resim ve çizim üzerine yoğunlaşmadığına dair yanıtlar mevcuttur. Bir Görsel Sanatlar

öğretmeni ise tüm ana sanat dallarının önceliklerinin farklı olduğunu belirtmiştir. Farklı önceliklere sahip uygulama anlayışlarının, öğretmenlerin bazı yetilerini geliştirirken bazı becerilerinin de zamanla körelmesine neden olabileceği öne sürülebilir. Lisans eğitimi süresince diğer ana sanat dalları ile ilgili sınırlı da olsa bilgi birikimlerinin olduğunu ancak sadece kendi alanlarında uzmanlaşabildiğini söyleyen bir katılımcının cevabı, bu çıkarımı destekler niteliktedir. Bu yanıtların aksine, Temel Tasarım dersi alan Görsel Sanatlar öğretmenlerinin, bu becerilere sahip olabileceği görüşü katılımcıların diğer yarısı tarafından dile getirilmiştir. Bir katılımcı tüm ana sanatların temelinde bu becerilerin yattığını dile getirerek katılıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Genel olarak tüm ana sanat alanlarının temelini aynı olduğu düşüncesi, katılımcıların diğer yarısı tarafından kabul gören bir görüştür, denebilir.

Verilen yanıtlardan yapılabilecek en önemli çıkarım ise bir katılımcı tarafından yanıt olarak sunulmuştur. Tüm Görsel Sanatlar öğretmenleri, Temel Tasarım dersinde bu temel becerileri edinmiş olsalar dahi hepsi geriye katan 3 yıl içerisinde farklı uygulama alanlarında uzmanlaşmaktadır. Bu farklı uzmanlaşmalar sürecinde, bahsi geçen becerileri içeriğinde barındıran en kapsamlı dalın, Resim Ana Sanat Dalı olduğunu belirtmek yanlış sayılmayacaktır. Her sanat disiplininde olduğu gibi pratik yapmak ve uygulamayı tekrarlamak, gelişim sağlamanın tek yolu iken, uygulamanın tekrarlanmamasının, kişinin becerilerinde körelmelere neden olacağı söylenebilir. Buradan hareketle, bir Görsel Sanatlar öğretmenin eğitim süresi boyunca çizme, boyama, gördüğü veya hayal ettiğini bir yüzeye aktarabilme gibi becerileri tekrarlamaması, Görsel Sanatlar dersi uygulamaları bağlamında, farklı nitelikte öğretmenlerin var olmasına sebep olacaktır, denebilir.

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin sınıf içi uygulamalarda eşit niteliklere sahip olup olmadığını tespit etmek adına, birbirini destekler nitelikte başka bir soru katılımcı öğretmenlere yöneltilmiştir. Bu soruda yine dört dereceden oluşan sayı ölçeği kullanılarak öğretmenlerin fikirlerini derecelendirmeleri istenmektedir. Görsel Sanatlar dersi bağlamında, sınıf içi uygulama çalışmalarında, tüm öğretmenlerin aynı düzeyde alan becerisine sahip olup olmadıkları ölçülmek istenmiştir. Katılımcıların bu fikre ne düzeyde katıldıkları ölçülerek, mezun oldukları ana sanat dallarının ders kazanımlarını karşılamada fark yaratıp yaratmadığına dair çıkarımlar yapılabilecektir.

Tablo 21

Anket sorusu 25: “Ana sanat dalı fark etmeksizin, tüm Görsel Sanatlar öğretmenleri, sınıf içi uygulama çalışmalarında gerekli yeterlilik ve alan bilgisine aynı düzeyde sahiptirler.”

Yanıtlar		f	(Oran)%
Katılmıyorum	(1)	11	27,5
Çoğunlukla katılmıyorum	(2)	12	30,0
Kısmen katılıyorum	(3)	11	27,5
Katılıyorum	(4)	6	15,0
Toplam(N)		40	100,0

Tablodan yapılabilecek çıkarım doğrultusunda, katılımcılardan gelen en fazla yanıt, kısmen katılmıyorum seçeneğine denk düşen ikinci derece seçeneğidir. Sonrasında, katılmıyorum ve kısmen katılıyorum seçeneğini eşit sayıda katılımcı işaretlemiştir. En az yanıt ise %15’lik kesim ile katılıyorum seçeneğine verilmiştir. Buradan hareketle yapılabilecek ilk çıkarım, katılımcıların çoğunluğunun, tüm Görsel Sanatlar öğretmenlerinin aynı düzeyde alan bilgisine sahip olduğuna katılmadıklarıdır, denebilir. Verilen yanıtların çoğunlukla katılmıyorum ve kısmen katılmıyorum seçenekleri etrafında yoğunlaşması, öğretmenlerin genel olarak farklı ana sanatlardan mezun öğretmenlerin eşit niteliklere sahip olmadığı ancak çok kesin yargıya varmak istemedikleri çıkarımını sunabilir. Bu istatistiksel tablonun yanı sıra, öğretmenlerin soruya dair yapmış oldukları açıklamalar, düşünceleri hakkında daha kapsamlı bir bakış açısı sunmaktadır.

Katılımcıların yapmış oldukları açıklamalarda, farklı ana sanatlardan mezun olan öğretmenlerin aynı derecede bilgi birikimine sahip olmadıkları, bu yüzden aynı derecede yeterliliklere sahip olamayacaklarını düşündüklerine dair söylemler bulunmaktadır. Bu yanıtla bağlantılı olarak başka bir katılımcı ise öğretmenlerin farklı bölümlerden farklı bilgiler edindiklerini, dolayısıyla yeterliliklerin ve alan bilgilerinin değişiklik göstereceğini dile getirmektedir. Bir yanıtta, öğretmenlerin aynı düzeyde yeterliliğe sahip oldukları varsayılarak mezun edildikleri ancak aynı beceriye sahip olmadıklarını belirtilmektedir. Aksi görüşteki yanıtlarda ise öğretmenlerin temelde aynı eğitimi aldıkları ve kendilerini geliştirmek zorunda oldukları söylemleri bulunmaktadır. Verilen yanıtlarda, öğretmenin alan bilgisi anlamında yetersiz kalmasının, mezun olduğu ana sanat ile ilgisinin olmadığı belirtilmektedir. Ortaöğretim ders kazanımları bağlamında yeterli temel bilgi ve birikimin sağlandığı ancak kişisel yetenek ve ilgilerin farklılık gösterebileceği bir diğer görüştür.

Verilen tüm bu yanıtlardan ve daha önceki söylemlerden yola çıkılarak farklı ana sanat içeriklerinin öğretmenleri farklı beceri ve uygulamalara yönelttiği çıkarımı yapılabilir. Bu farklılıkların eşit nitelikte öğretmen yetiştirmeye uygun olmayacağı bir gerçektir. Sınıf içi uygulama çalışmalarında, aynı düzeyde alan bilgisine sahip olmayan öğretmenlerin mevcut olması, ortaöğretim öğrencileri perspektifinden, eğitimde fırsat eşitliğine ters düşecek bir durumdur, denebilir.

Öğretmenlerin aynı uygulama becerilerine sahip olmamaları, her öğretmenin, ders kazanımlarını kendi uzmanlaştığı Görsel Sanatlar disiplini doğrultusunda uygulamalarla aktardığı çıkarımını sunmaktadır. 27 numaralı anket sorusunda Görsel Sanatlar öğretmenlerine, Görsel Sanatlar dersinin uygulamalı içeriklerinde kendi ana sanat dalları doğrultusunda uygulamalar yapıp yapmadıkları sorulmuştur. Bu soruyu destekler nitelikte olarak bu defa kendilerinin uygulama yöntemleri değil, genel olarak Görsel Sanatlar öğretmenlerinin uygulama alışkanlıklarına dair fikirleri sorulmuştur. Anket sorusunda öğretmenlerin genelde uygulama çalışmalarını kendi ana sanat dalları doğrultusunda yaptıkları fikri öne sürülerek katılımcıların bu duruma ne derece katıldıkları ölçülmek istenmiştir. Katılmıyorum ve katılıyorum seçenekleri arasında dört derece ile hazırlanan soru aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 22

Anket sorusu 27: (Görsel Sanatlar öğretmenleri, genellikle öğrencilere kendi ana sanat formasyonları doğrultusunda uygulamalar yaptırmaktadır.)

Yanıtlar	f	(Oran)%
Katılmıyorum (1)	10	25,0
Çoğunlukla katılmıyorum (2)	8	20,0
Kısmen katılıyorum (3)	13	32,5
Katılıyorum (4)	9	22,5
Toplam(N)	40	100,0

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere katılımcıların çoğunluğu, kısmen katılıyorum ifadesinin karşılığı olan üçüncü derece seçeneğini işaretlemişlerdir. Ancak diğer tabloların aksine bu tabloda, anlamlı bir çıkarım yapılabilecek dağılım görülmemektedir. Bu noktada katılımcıların açık uçlu açıklama sorusuna verdikleri yanıtlar daha iyi bir çıkarım yapılmasına yardımcı olacaktır.

Katılımcı öğretmenlerden birkaçı, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin uygulama çalışmalarını ana sanatları doğrultusunda değil, kazanımlara göre yaptıklarını

belirtmektedirler. Ayrıca katılımcılar, müfredatın öğretmenlerin istedikleri gibi uygulamalar yaptırmalarına uygun olmadığını belirtmektedirler. Bir katılımcı ise uygulama çalışmalarının çevre ve ekonomik şartlara göre şekillendiğini söyleyerek başka bir noktaya dikkat çekmektedir. Buradan hareketle, öğretmenlerin, okul şartlarına ve öğrencilerin ekonomik durumlarına göre uygulama yapmak zorunda kaldıkları söylenebilir. Örneğin gerekli atölyelerin veya yeterli ekonomik şartların bulunmadığı bir sınıfta, maliyetli ve alan kullanımına mecbur uygulamalar maalesef yapılamamaktadır, denebilir. Böyle bir durumda öğretmenin mezun olduğu ana sanat ne olursa olsun, öğretmenin, kazanımı başka yollardan öğrencilere aktarmak mecburiyetinde kalacağı söylenebilir. Bir katılımcı, yöneltilen soru bağlamında, genellememle beraber bu duruma katıldığını belirtiyor ve çevresindeki birçok görsel sanatlar öğretmenin, kendi ana sanat dalı doğrultusunda ders işlediğini ekliyor. Başka bir katılımcı ise temel ne olursa olsun tüm öğretmenlerin ana sanat yönelimlerinin ağır bastığını belirtiyor. Araştırmaya önemli katkı sağlayabilecek cevaplardan birisini veren katılımcı, Tekstil veya Fotoğraf Ana Sanat Dallarından mezun olan öğretmenlerin, kendi alanlarına dair uygulama yaptırmaya imkânlarının bulunmadıklarını söylüyor. Bu durum, bazı ana sanat dalı içeriklerinin, müfredat kapsamında yeri olmadığı veya çok az yeri olduğu çıkarımını güçlendiriyor. Lisans eğitimlerinde, öğretmenlik mesleğine hazırlanmak amacıyla ana sanat dersleri gören öğrencilerin, öğretmenlik süreçlerinde bu ana sanat bilgilerini kullanamamaları, Görsel Sanatlar dersi bağlamında fırsat eşitliğine ters düşecek bir durum olarak düşünülebilir. Ayrıca bir Görsel Sanatlar öğretmeni verdiği yanıtta, kendi sanat dalına torpil geçtiğini ve resim çalışmaları ile değil, baskı uygulamaları ile çalışmalar yapmanın onu daha mutlu ettiğini belirtiyor. Öğretmenlerin, belirli ortak amaçlar doğrultusunda değil de daha keyifli ders işleme güdüsü ile hareket etmeleri, ortak bir çatı altında toplanmış eğitim sisteminin, eşit fırsatlarla öğrencilere sunulması bağlamında doğru olacağı söylenemez. Araştırmanın anket sorularına verilen yanıtları incelendiğinde, Resim Ana Sanatının, ders kazanımları bağlamında daha kapsamlı bir yeri olduğunu ve kazanımları karşılamada daha verimli olduğu çıkarımına varılmıştır. Buna karşın Görsel Sanatlar öğretmenlerinin, 4 yıl boyunca Temel Tasarım dersi haricinde, Resim alanına dair hiçbir uygulama eğitimi almaması sonucunda, örnekteki katılımcı öğretmende olduğu gibi, ders kazanımının önceliğinden çok, kendi ana sanatına olan ilgisi ve kişisel sebeplerin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durum, öğretmenliğin ideallerini geri planda tutan öğretmenlerin var olmasına bir zemin hazırlar niteliktedir, denebilir.

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin, ana sanatları fark etmeksizin aynı uygulama becerilerine sahip olup olamayacağı sorusu daha önce irdelenmişti. Bu soru ile alakalı olarak

farklı sanat dallarının farklı nitelikte öğretmenlerin yetiştirilmesine sebep olduğu çıkarımına varılmıştır. Bu durumu destekler nitelikte olarak bir Görsel Sanatlar öğretmenin, yeterli düzeyde sahip olmadığı uygulama becerisini, öğrenciye aktarıp aktaramayacağı, katılımcılara yöneltilmiştir. Burada amaç, öğretmenler farklı niteliklerde ve farklı uygulama anlayışlarında yetişseler bile bu durumun, Görsel Sanatlar dersinin kazanımlarını karşılamada bir fark yaratıp yaratmayacağını belirlemek ve çıkarımları güçlendirmektir.

Görsel Sanatlar öğretmenlerine yöneltilmiş son anket sorusu aşağıdaki tabloda gösterilmiş ve yanıtları irdelenmiştir. Katılımcının ölçülmek istenen duruma ilişkin fikri yine dört dereceli bir anket sorusu ile yöneltilmiştir. Sunulan fikre karşılık katılıyorum ve katılmıyorum arasında bulunan dört seviyeli cevap seçeneklerinin, katılımcının bu fikri ne derece savunduğunu sunması beklenmektedir. Katılımcıların açık uçlu soruya verdikleri yanıtlar incelenip, tarafsız bir şekilde soruya ilişkin çıkarımlar yapıldıktan sonra, araştırmamanın bu kısmına kadar verilmiş tüm cevaplar doğrultusunda genel bir çıkarıma varılmaya çalışılmıştır. Anket sorularının ardından, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin yüz yüze görüşme sorularına ilişkin yanıtları tek tek irdelenerek, sözlü cevaplardan nihai bir çıkarıma varılmaya çalışılmıştır.

Tablo 23

Anket sorusu 29: (Bir Görsel Sanatlar öğretmeni, yeterli düzeyde sahip olmadığı bir uygulama becerisini, yine de öğrenciye kazandırabilir.)

Yanıtlar	f	(Oran)%
Katılmıyorum (1)	13	32,5
Çoğunlukla katılmıyorum (2)	10	25,0
Kısmen katılıyorum (3)	12	30,0
Katılıyorum (4)	5	12,5
Toplam(N)	40	100,0

Yukarıdaki tablo istatistiksel olarak incelendiğinde, katılımcıların, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin yeterli olmadıkları uygulama becerilerini öğrenciye kazandıramayacakları görüşüne eğilim gösterdikleri görülmektedir. Yalnızca %12,5'lik bir azınlık, öğretmenlerin sahip olmadıkları becerileri öğrenciye aktarabilecekleri düşüncesindedir. Bu istatistiklerden yola çıkarak bir öğretmenin Görsel Sanatlar dersinin uygulamalı kazanımlarını öğrenciye aktarabilmesi için o uygulama becerisine önce kendisinin sahip olması gerektiği çıkarımı yapılabilir. Ortaöğretim Görsel Sanatlar dersindeki kazanımların çoğunlukla hangi görsel sanatlar disiplini üzerine kurulu olduğunun belirlenmesi, öğretmenlerin de hangi uygulama

alanlarında uzmanlaşması gerektiğini gösterecektir. Bu soruya verilen yanıtların diğer tüm anket sorularından yapılan çıkarımları desteklediği söylenebilir. Bu soruyu destekleyecek şekilde yapılandırılmış olan 30 numaralı açık uçlu anket sorusunda, eğer öğretmenler bu kazanımları mezun oldukları ana sanat dalı fark etmeksizin öğrenciye bir şekilde aktarabiliyorlarsa yapılan uygulama alanına ait ana sanat dalı mezunu öğretmen ile aynı seviyede olup olmayacağı sorulmuştur. Örneğin herhangi bir üç boyutlu uygulama çalışması yapılırken tüm öğretmenler bu uygulama becerisine aynı düzeyde sahip midir? Araştırmanın önceki bölümlerinde de dile getirildiği gibi Görsel Sanatlar öğretmenin alan becerisinin asgari düzeyde yeterli sayılmasının ne derece sağlıklı bir anlayış olacağı tartışmalı olabilir. Öğretmenler kazanımları bir şekilde karşılayabilse de ana sanat farklılıkları uygulama yeterliliklerine yansıyor ise bu öğrenciler açısından istenmedik bir durum olarak sayılabilir. Herhangi bir farklılığın oluşup oluşmadığına dair öğretmenler kısaca anket sorusuna görüşlerini belirtmişlerdir.

Anket sorusu 30: Yukarıdaki soru ile alakalı olarak, öğrenciye verilen bu kazanım, o uygulama alanına ait ana sanat dalından mezun olmuş bir öğretmeninki ile eşit seviyede olur mu? Kısaca açıklayınız.

Soru ile alakalı olarak öğretmenlerin verdikleri bazı kayda değer yanıtlar önermeye katılanlar ve katılmayanlar olarak gruplara ayrılarak aşağıda gösterilmiştir.

Tüm öğretmenlerin kazanımları eşit seviyede karşılayabileceğini savunan öğretmenlerin açıklamaları.

- “Sanat multidisiplinleri içerir. Sanat eğitimi veriyorsa bir öğretmen, kendini seçtiği alanda uzmanlaşırken diğer alanlarda da gelişim için elinden geleni yapmalıdır. Rönesans Dönemi sanatçılarına bakarsak ben sadece heykeltıraşım şiir yazmam, resim yapmam, icat niteliğinde çalışmalar yapmam, dememiştir. Örneğin sanat eğitimi veren kişi ben dijital yaratıcılık eğitimi almadım diye günümüz gelişmelerine duyarsız kalmaz. Bilgilerini güncelleyecek adımlar atmalıdır” (Katılımcı No:4).
- “Eşit seviyeye tabii ki gelebilir. Öğretmenin buna yetecek altyapısı vardır çünkü. Sanat eğitimi veren kurumlardan mezun olduğumuz için her sanat alanına yatkınlığımız vardır” (Katılımcı No:9).
- “Eşit seviyede olması için kendini geliştirmesi gerekiyor” (Katılımcı No:16).
- “Tabii ki olur çünkü temelde o bölümlere yatkınlığımızın olması ve biraz araştırdığımızda eksikliklerimizi giderebileceğimizin bir göstergesi aslında. Çünkü

okuduğumuz üniversitelerde her görsel sanat alanına azda olsa elimiz değmiş oluyor ve buda aslında hiç birine çokta uzak olmadığımızı gösteriyor” (Katılımcı No:20).

- “Görsel Sanatlar öğretmeni anlatma becerisine sahip olarak mezun olur ve yeteneği de vardır çünkü yetenek sınavlarında ölçüyü geçmiştir. Fakat Grafik, Tekstil vs. gibi Ana Sanat Dallarından da mezun olsa bence resim çalışmaları eksiksiz tekrar edilmelidir. Ama her işte olduğu gibi kişisel beceriler ve zaman içerisinde insan isterse kendini geliştirir” (Katılımcı No:26).

Katılımcıların yorumlarında Görsel Sanatlar öğretmenlerinin mezun olduğu ana sanat dalı fark etmeksizin tüm uygulama becerilerine sahip olabilecekleri ifadeleri yer almaktadır. 9, 16, 20 ve 26 numaralı katılımcıların açıklamalarına bakıldığı zaman ortak bir ifade dikkat çekmektedir. Katılımcılar, öğretmenlerin gerekli uygulama alanlarına dair kendilerini sonradan eğitebileceklerini ve kendilerini geliştirmeleri gerektiğini dile getirmişlerdir. Böyle bir durumun tamamen öğretmenin kendi inisiyatifine kaldığını belirtmek gerekmektedir. Lisans eğitiminin amacını, öğretmeni meslek hayatında gerekli bilgi ve beceriler ile donatmak olduğu düşünüldüğü zaman, öğretmenin gerekli becerileri sonradan kendi kendine edinmesini beklemek sağlıklı bir anlayış olmayabilir. Hele ki bu sanat gibi uzun uygulama tecrübelerine dayalı bir alan olduğu zaman yetkin kişilerden alınan sanat derslerinin daha verimli olacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Katılımcıların genellikle öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri sonucunda tüm Görsel Sanatlar öğretmenlerinin eşit düzeyde uygulama becerisine sahip olabileceklerini dile getirmeleri, farklı ana sanat içeriklerinin öğretmenlerin uygulama becerilerini farklı etkileyeceği düşüncesini oldukça güçlendirmektedir, denebilir.

1. Tüm öğretmenlerin kazanımları eşit seviyede karşılayamayacağını savunan öğretmenlerin açıklamaları.

- “O uygulama alanında eğitim almış öğretmenin kazanımı gerçekleştirmeye olan yatkınlığı daha fazla olduğundan farklı alandan mezun öğretmenle eşit seviyede olamaz” (Katılımcı No:3).
- “Resim ve müzik gibi disiplinlerde bilmeden öğretebilmenin mümkün olmadığını düşünüyorum” (Katılımcı No:5).
- “Kazandırabilir belki ama zor. Öğrenci karşısında sadece nasıl resim yapılacağını anlatan değil gösteren öğretmen istiyor. O yüzden resim mezunları bu derste daha başarılı diye düşünüyorum” (Katılımcı No:10)
- “Tabii ki olmaz. Sadece yüzeysel olur. Ama konu eksik bırakılmaz” (Katılımcı No:30).

- “Kendinde olmayan bir yetiyi başka birine aktaramazsın”(Katılımcı No:33)
- “Eşit seviyede olmaz çünkü farklı farklı kazanımlar vardır. Eğer konu ana sanatımızla ilgili ise daha ayrıntılı öğretilbilir” (Katılımcı No:39).

Katılımcılar açıklamalarında, öğretmenlerin farklı disiplinlerdeki kazanımları karşılansalar bile kendi alanları kadar detaylı bir bilgiye sahip olamayacaklarını dile getirmişlerdir. 30 numaralı katılımcının ifade ettiği gibi konu eksik bırakılmamakla beraber yüzeysel bir öğrenme gerçekleşmiş olabilir. Öğretmenlerin sadece görevini yerine getirmiş olmak için konuları ve uygulamaları yüzeysel bir şekilde işlemeleri olumlu bir yaklaşım olarak kabul görmeyecektir. Tüm görsel sanatlar disiplinlerinin uygulama yöntemleri farklılık göstermekle birlikte, kendine has teknik ve teorik bilgilere sahiptir. Bir Görsel Sanatlar öğretmenin tüm görsel sanatlar alanlarında uzmanlaşamayacağı bir gerçektir. Bu noktada Görsel Sanatlar dersinin içeriğinde yoğunlukla bulunan uygulama alanlarının belirlenmesi ve Görsel Sanatlar öğretmenlerinin bu alanlar üzerinde uzmanlaşmasını sağlamak verimli bir yol olarak düşünülebilir. Bu doğrultuda en kapsamlı içerikleri barındıran ana sanat dalının belirlenmesi ve öğretmen adaylarının bu ana sanat atölyesi etrafında şekillenmiş bir programda eğitim almaları, görsel sanatlar dersi kazanımlarını karşılama bakımından verimli bir yol olarak düşünülebilir.

3.1.2 Görüşme Sorularına Verilen Yanıtların İçerik Analizleri.

Yukarıdaki istatistiksel sonuçların yanı sıra, öğretmenler ile yapılan görüşmelerden zengin veriler elde edilmiştir. Görsel Sanatlar öğretmenleri ile yapılan görüşmeler neticesinde öğretmenler, problem durumuna ilişkin görüşlerini daha detaylı ve açıklayıcı bir şekilde aktarabilmişlerdir. Görüşlerini almak üzere Resim, Heykel, Grafik, Seramik, Tekstil, Fotoğraf ve Özgün Baskı Ana Sanat Dallarından ikişer Görsel Sanatlar öğretmeni seçilmiştir. Katılımcılara sorulan sorular araştırmanın sonundaki iki numaralı ekte yer almaktadır. Öğretmenlerin mezun oldukları ana sanat disiplinlerinin mesleki açıdan yetersiz olabileceği düşüncesinin, öğretmenleri verecekleri cevaplarda taraflı olma eğilimine sokabileceği için öğretmenlere görüşme soruları yöneltilmeden önce kimlik bilgilerine dair herhangi bir bilginin araştırmada yer almayacağı bilgisi verilmiştir. Anket sorularını ve açıklamalarını gösteren tablo aşağıda yer almaktadır. Ayrıca araştırmanın devamında öğretmenlerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan yola çıkarak yapılan çıkarımlar yer almaktadır.

Tablo 24*Katılımcılar ile yapılan görüşme soruları ve açıklamaları*

Sorular	Açıklama
Görsel Sanatlar dersi bağlamında kazanımları kapsayan en geniş içerikli ana sanat dalı hangisidir?	Bu soru ile öğretmenlerin ders içerisinde en sık başvurdukları ve kazanımları karşılarken en çok kullanmak zorunda kaldıkları becerilerin hangi ana sanat dalında olduğu araştırılmıştır.
Lisans eğitimi süresince, öğrencilerin farklı ana sanat formasyonları ile eğitim almaları hakkında ne düşünüyorsunuz?	Bu soru ile katılımcıların farklı ana sanat içeriklerine bakış açıları ve bu farklı formasyonların kazanımlar açısından istenmedik bir durum oluşturup oluşturmadığı araştırılmıştır.
Bir Görsel Sanatlar öğretmenin temel alan becerisi ne yönde olmalıdır? Bu beceriler herhangi bir ana sanat formasyonundan mezun olunarak elde edilebilir mi? Açıklayınız.	Bu soru ile Görsel Sanatlar öğretmenlerinin edinmeleri gereken en temel becerilerin ne olduğu ve bu becerileri hangi ana sanat dalı programlarından edinebilecekleri araştırılmıştır.
Tüm ana sanat formasyonlarının eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandırabildiğini düşünüyor musunuz?	Bu soru ile tüm ana sanat dallarının, öğretmenlere gerekli temel becerileri kazandırıp kazandıramadığı araştırılmıştır. Ayrıca bir önceki soruyu destekler niteliktedir.
Farklı ana sanat dallarından mezun olmuş öğretmenler, Görsel Sanatlar dersi kapsamında uygulama çalışması yaptırırken genellikle kendi ana sanat dalları doğrultusunda mı yaptırmaktadır? Öyle ise bu durum doğru mudur?	Bu soru ile öğretmenlerin, ders kapsamında uygulama çalışması yaptırırken mezun olduğu ana sanat dalı fark etmeksizin dersin gerektirdiği becerileri yeterli seviyede kullanıp kullanmadığı araştırılmıştır.

Mevcut ana sanat sistemine alternatif bir sistem düşünür müsünüz? Bu sistem nasıl bir sistem olurdu?

Bu soru ile öğretmenlerin farklı ana sanat dalı içeriklerine bakış açıları ve olası alternatif sistemleri sunmaları beklenmiştir.

İlk olarak öğretmenlere ortaöğretim ders kazanımlarını karşılaması bakımından en geçerli ve en kapsamlı ana sanat disiplininin hangisi olduğu sorulmuştur. Anket sorularında yer alan bu soruya öğretmenlerin tekrar sözlü olarak cevap vermeleri hem yanıtların tutarlılığının sağlanması hem de verilen yanıtların sebeplerinin öğrenilmesi bakımından önem arz etmektedir. Araştırmanın önceki bölümlerinde değinildiği gibi, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersinin kazanımlarını en geniş biçimde kapsayan ana sanat disiplininin belirlenmesi, farklı ana sanat formasyonlarının Görsel Sanatlar dersinin kazanımlarına ne derecede etkilediğini belirlemede yardımcı olacaktır. Katılımcılar ile yapılan görüşmeler kronolojik olarak incelenmiştir ve her katılımcıya yapılan görüşme sırasına göre numara verilmiştir.

Tekstil Ana Sanat Dalından mezun olmuş Görsel Sanatlar öğretmeni ile yapılan görüşmede katılımcı, Resim Ana Sanat Dalının en gerekli ve tüm dalların temelini oluşturan alan olduğu yanıtını vermiştir. Herhangi bir görsel sanatlar disiplinde iş üretirken dahi taslak ve ön çizim aşamalarında resim disiplininin temellerine başvurularının gerektiğini söylemektedir. Katılımcı, resim disiplininin ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kapsamında daha geniş bir yeri olduğunu söylemesine karşılık, öğretmenlerin farklı ana sanat formasyonlarında eğitim almasının yanlış olmadığını belirtmektedir.

Öğretmenlerin ders kazanımlarını karşılamaları mezun oldukları ana sanat dalları ile alakalı değildir. Öğretmenler kendilerini her daim geliştirmelidir. Hangi ana sanat dalından mezun olursa olsun kendisini geliştirmiyor ise uygulamalarda zaten yetersiz kalacaktır. Zaten belirli düzeyde bir resim kabiliyeti olmayan kişiler eğitim fakültelerine girmeye hak kazanamazlar. Öğretmen olmadan önce belirli aşamalardan geçen kişiler hâli hazırda belirli bir yeterliliğe sahiptirler zaten. Yani hangi ana sanat dalında eğitim alırsa alsın temelde çizim kabiliyetleri hep kullanmak zorunda oldukları için bunun çok büyük fark yaratacağını düşünmüyorum (Katılımcı No:1, 20 Ağustos 2021).

Bir numaralı katılımcı bu sözleri ile öğretmenlerin farklı ana sanat formasyonlarında eğitim almalarının yanlış olmadığını dile getirmiştir. Görsel sanatlar öğretmenlerinin yetenek sınavlarından geçerek eğitim almaya hak kazandıkları için belirli bir yetenek düzeylerinde

olduklarını dile getirmiştir. Bu sebep ile mezun oldukları ana sanat formasyonu fark etmeksizin tüm öğretmenlerin alan yetkinliğine sahip oldukları çıkarımına varılabilir.

Bir numaralı katılımcıya yöneltilen bir diğer soru ise, bir Görsel Sanatlar öğretmenin temel alan becerisinin ne yönde olması gerektiğidir. Katılımcı, bir Görsel Sanatlar öğretmenin becerilerinin yaratıcılık ve çizim kabiliyeti yönünde olması gerektiğini savunmaktadır. Bir Görsel Sanatlar öğretmenin yaptığı çizim ile öğrenciyi etkileyebilmesi ve öğrencide de resim yapma isteğini uyandırabilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Sünbül'e (1996) göre öğretmenin deneyimleriyle, davranışlarıyla ve bilgisiyle öğrencilere örnek olması gerekir. Katılımcı şu cümleler ile yöneltilen soruyu açıklığa kavuşturmuştur:

Kazanımları öğrencilerin seveceği ve anlayabileceği şekilde aktarmak, öğretmenin temel sorunlarından birisidir. Öğretmen yaratıcı zekâya sahipse değişik oyun ve yöntemler ile kazanımları öğrencilere daha kalıcı şekilde aktarabilir. Aynı zamanda öğrencisinin hiçbir eksiğini gidermede eksik kalmayacak derece çizim becerisi olmak zorunda ve bu da öğretmenin sürekli kendisini yenilemesiyle doğru orantılı bir durumdur (Katılımcı No:1, 20 Ağustos 2021).

Bir diğer soruda ise, tüm ana sanat formasyonlarının eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandırıp kazandıramadığı ve bu becerilerin ne derecede önem arz ettiği katılımcıya yöneltilmiştir. Katılımcı öğretmen verdiği yanıtta kısaca, Resim Ana Sanat Dalının içeriğinde bu becerilerin çok daha fazla yeri olduğunu ayrıca bu kabiliyetlerin bir Görsel Sanatlar öğretminde olmazsa olmaz nitelikler olduğunu söylemiştir. Katılımcı buna ek olarak, resim disiplininin tüm Görsel Sanatlar alanlarının temelini oluşturduğunu vurgulamıştır. Katılımcı öğretmen, resim disiplininin, Görsel Sanatlar dersinde daha kapsamlı ve önemli bir yeri olduğunu söylese de görüşmenin başında kazanımları karşılamada tüm ana sanat içeriklerinin yeterli olduğu ve öğretmenin mezun olduğu ana sanatının bir fark yaratmayacağını söylemiştir. Bu ikilemden hareketle, tüm ana sanat dallarının asgari düzeydeki alan becerilerini öğretmene katabildiğini ancak bazı ana sanat dallarının bu becerileri daha derin ve geniş bir şekilde barındırdığı söylenebilir. Bu durumun -öğrenci perspektifinden bakıldığında- eğitimde fırsat eşitliğine ters düşecek sonuçlar yaratabileceği çıkarımına varılabilir.

Görüşmenin devamında katılımcı öğretmene, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin sınıf içerisinde uygulama çalışması yaptırırken yoğunlukla kendi ana sanat dallarına yönelik çalışmalar yaptırıp yaptırmadıkları, eğer yaptırıyorsa bunun doğru olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Görüşme yapmış olduğumuz Görsel Sanatlar öğretmeni, kendisinin her zaman ana sanatına yönelik çalışmalar yaptırmadığını, kazanımın gerektirdiği doğrultuda

uygulamalar yaptırdığını belirtmiştir. Ancak kendi dönem arkadaşlarından bir öğretmenin, uygulama çalışmalarını yoğunlukla kendi ana sanat dalı çerçevesinde yürütmeye çalıştığını ve bunun onu uygulamalarda daha rahat ettirdiğini belirtmiştir. Katılımcı ayrıca şu sözleri eklemiştir:

Benim çevremde yalnız bir örnek var bu şekilde. Öğretmenler uygulama çalışmalarını farklı tekniklerle ve yöntemlerle öğrenciye anlatabilir. Öğretmenin sürekli olarak konuları kendi ana sanat perspektifine çekmesi ise öğretmenin yetersizliğinin bir göstergesidir bence. Öğretim planı içerisinde birçok ana sanat dalının uygulamaları yer almaktadır. Öğretmen gereken tekniklerin tümüne birden hakim olmak durumundadır ki kazanımları hakkı ile öğrenciye aktarabilsin. Yani ben şimdi heykel yapmayı bilmiyorum diye öğrenciye 3 boyutlu çalışmaları yaptırmayacak mıyım? Bu bir Görsel Sanatlar öğretmenin sunabileceği bahane değildir. Gerekirse öğretmen baştan öğrenmek zorundadır. Ama dediğim gibi benim tanıdığım bir tane örnek var bu konuda. Öğretmenlerin çoğu gerekli yetkinliklere sahiptir ama istisnalar olabiliyor (Katılımcı No:1, 20 Ağustos 2021).

Öğretmenin ifadelerinden hareketle, bazı Görsel Sanatlar öğretmenlerinin uygulama çalışmalarını kendileri adlarına kolaylaştırmak için kazanımları farklı görsel sanat disiplinleri ile aktardıkları çıkarımı yapılabilmektedir. Öğrenci perspektifinden bakıldığında ise bu durumun ne derece eşit olanaklar sunduğu tartışmalı kabul edilebilir. Örnek vermek gerekirse Tekstil Ana Sanat Dalı mezunu bir öğretmenin üç boyutlu kazanım içeren çalışmalarda iplerden, örgülerden veya kumaşlardan oluşan materyaller ile uygulama çalışması yaptırması, öğrencilerin heykelin temel ve arketip örneklerini anlamasını güçleştirebilecektir, denebilir.

Farklı anlayıştaki bu tutumlar ve farklı bakış açıları göz önüne alındığında, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin farklı ana sanat formasyonlarından mezun oluyor olmalarının, ortaöğretim öğrencisi perspektifinden bakıldığında, adaletsiz bir durum oluşturup oluşturmadığı katılımcı öğretmene sorulmuştur. Katılımcı, her ne kadar kazanımların resim temelli olduğunu belirtse de bu farklılığın adaletsiz bir durum oluşturmadığını belirtmektedir. Tüm Görsel Sanatlar öğretmenlerinin yetenek sınavları ile okullara girdiğini ve Resim-İş öğretmenliğinden mezun olurken az ya da çok resim ile alakalı olduklarını söyleyen katılımcı, öğretmenlerin hâli hazırda ortaokul düzeyindeki kazanımlara yetecek alt yapıda olabileceklerini söylemektedir. Katılımcı öğretmenin, görüşmenin başında vermiş olduğu cevaplar ile bu yanıtı arasında bir ikilem göze çarpmaktadır. Resim disiplininin tüm ana sanat dallarının temelini oluşturduğu ve tüm öğretmenlerin mutlaka Resim Atölye dersi almış

olması gerektiği cevabını veren katılımcının, farklı ana sanat formasyonlarının bir fark yaratmayacağı görüşü, birbirine zıt kabul edilebilir. Eğer bir Görsel Sanatlar öğretmenin Resim Atölye dersi almasının önemli olduğu önermesini doğru kabul edersek, mevcut sistemde Resim Atölye dersi almadan mezun olabilen öğretmenlerin bulunması bir çelişki oluşturmaktadır, denebilir. Bu durumun mesleki alan yeterliliği bakımından birbirinden farklı düzeyde öğretmenler yetişmesine sebep olduğu çıkarımına varılabilir. Katılımcı verdiği yanıtta, herhangi bir ana sanat dalından mezun olmuş Görsel Sanatlar öğretmenin, ortaöğretim düzeyindeki kazanımlara yetecek düzeyde resim bilgisine sahip olduğunu da bildirmiştir. Bu yetkinliği ise yetenek sınavlarında öğretmen adayların çizim yeteneklerine göre elenmesi ile açıklamaktadır. Ancak araştırmanın önceki bölümlerinde, bir yeteneğin veya becerinin düzenli olarak tekrar edilmemesinin, bu becerilerin körelmesine sebep olabileceğine değinilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin asgari düzeyde becerilere sahip olmasının yeterli olacağı fikri ise kaliteli, verimli ve yüksek standartlarda bir eğitim sistemi için kabul edilmemesi gereken bir tutum olacaktır. Hangi alanda olursa olsun, öğretmenlerin alan becerilerinin asgari düzeyde yeterli sayılmaması ve en kapsamlı alan becerilerinin öğretmene kazandırılması gerekmektedir, denebilir.

Son olarak katılımcı öğretmene, mevcut ana sanat sistemine alternatif bir sistem düşünüp düşünmediğini eğer düşünür ise bunun nasıl bir sistem olabileceği sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı, Resim Ana Sanat Dalının mutlaka deneyimlenmesi gerektiğini ve bunun yanında öğrencilerin, bütün ana sanat dallarını tanımış olması gerektiğini söylemiştir.

Resim Ana Sanat Dalı en az bir dönem zorunlu olarak öğrencilere verilmeli. Ayrıca tüm öğrenciler her dönem değiştirmek üzere bütün dallardan ders almalı. Öğrencinin tek bir ana sanatı olmamalı çünkü bu branşlaşma gibi oluyor, ancak Görsel Sanatlar dersi tüm dalları içeriyor. Resim dersinin üzerine her ana sanat dalından farklı şeyler katmak, çok daha zengin öğretmenler yetişmesine sebep olacaktır diye düşünüyorum (Katılımcı No:1, 20 Ağustos 2021).

Katılımcı öğretmenin söylediği sözlerden, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin belirli bir disiplinde ustalaşmak yerine resim temeli alıp sonrasında tüm dalları tanınması gerektiği özeti çıkarılabilir. Katılımcının ifadelerinden, resim disiplinin Görsel Sanatlar öğretmenleri için değişmez ve temel alan olarak görüldüğü çıkarımı yapılabilir. Katılımcı öğretmenin sözlerinden yola çıkarak mevcut sisteme alternatif olarak, Görsel Sanatlar öğretmeni adaylarına lisans süreçlerinin belirli bir bölümünde Resim Atölye dersini zorunlu kılmanın

görsel sanatlar öğretmenlerinin temel resim becerilerini geliştirmek adına önemli bir adım olacağı söylenebilir.

Bir diğer Tekstil Ana Sanat Dalı mezunu Görsel Sanatlar öğretmeni ile yapılan görüşmenin özet ve çıkarımları araştırmanın devamında yer almaktadır. İki numaralı Tekstil Ana Sanat mezunu katılımcı ile yapılan görüşmeye de aynı şekilde ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi içerikleri bakımından en kapsamlı ana sanat disiplininin hangisi olduğu sorusu ile başlanmıştır.

İki numaralı katılımcı verdiği yanıtta, tüm ana sanat dallarının Görsel Sanatlar dersi için önemli olduğunu ancak Resim Ana Sanatının daha geniş bir kazanım yelpazesine hizmet ettiğini dile getirmiştir. “Daha önceden adı Resim-İş Eğitimi olan ders şu anda Görsel Sanatlar olarak adlandırılıyor çünkü içerisinde tüm alanlardan kazanımlar var ama yine de temelde resim eğitimi ağır basıyor” (Katılımcı No:2, 20 Ağustos 2021). Bu sözlerden anlaşılacağı gibi resim disiplininin Görsel Sanatlar dersinin büyük ölçüde temelini oluşturduğu görüşü mevcuttur.

Diğer soruda katılımcıya, öğretmenlerin farklı ana sanat formasyonlarında eğitim almaları hakkında ne düşündüğü sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı, farklı ana sanat dallarının öğrencileri eğilimleri ve becerileri doğrultusunda eğitebilmek için zengin seçenekler ve fırsatlar sunduğunu söylemiştir. Öğretmen adaylarının, görsel sanatlar alanında farklı disiplinlerde ustalaşmak isteyebileceklerini ve farklı alanlara ilgi duyabileceğini belirten katılımcı, bu farklı formasyonların öğrencilerin lehine olduğunu dile getirmiştir. Ancak öğretmen yetiştirmek esas konu olduğunda, kişilerin kendi istek ve yönelimlerinden ziyade, ders verecekleri alandaki gereksinimler ve temel beceriler öncelikli olarak öğretilmesi gereken özelliklerdir, denebilir. Eğitim fakültelerinin ve güzel sanatlar fakültelerinin ayrımı bu noktada belli olmaktadır.

“Bir Görsel Sanatlar öğretmenin temel alan becerisi ne yönde olmalıdır ve bu beceriler her ana sanat formasyonundan mezun olunarak elde edilebilir mi?” sorusuna katılımcı öğretmen şu şekilde yanıt vermiştir:

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin öncelikle yaratıcı ve yetenekli olmaları gerekmektedir. Bu özellikler yetenek sınavlarından geçerek okulu kazanan öğrencilerde zaten mevcuttur. Belirli bir çizim ve yaratıcılık eşiğinin üstünde olan kişiler seçilmiş ve öğretmenlik yapmaya hak kazanmışlardır zaten. Eğitim süreçlerinde de aşağı yukarı tüm alanlarda bu becerileri kullanmaktadırlar. Tüm ana sanat dallarında bu yetkinliklerini kullanabileceklerini düşünüyorum.

Bazı dallarda tabii ki daha fazla olabiliyor ancak bir ortaöğretim öğretmeni için yeterli düzeyde diye düşünüyorum (Katılımcı No:2, 20 Ağustos 2021).

Görsel Sanatlar öğretmenin sözlerinden, tüm ana sanat dallarından mezun olmuş öğretmenlerin asgari düzeyde temel alan becerilerine sahip olabilecekleri çıkarımı yapılabilmektedir. Ancak öğretmenin bu sözlerine karşılık daha önce de değinildiği gibi asgari düzeyde alan becerilerini yeterli saymak verimli bir eğitim sistemi için uygun bir düşünce olmayacaktır. Ayrıca yetenek sınavından geçmiş olmak kişinin belirli bir beceri ve kabiliyet seviyesine sahip olduğu anlamına gelebilir ancak kişinin yeteneğinin daha sonrasında kullanılmamasının yeteneklerde körelmeye sebep olabileceği düşünülebilir. Sanat eğitimcisi yetiştiren kurumlarda, öğretmen adayının belirli bir yetenek düzeyinde okula girmesi önemli bir husustur ancak eğitim süreci içerisinde bu yeteneklerini geliştirmesi ve sıklıkla kullanmasının bir o kadar önemli olduğu savunulabilir.

Bir diğer soruda, tüm ana sanat formasyonlarının, görsel sanatların temelini oluşturan çizim ve desen becerisini eşit derecede öğrenciye kazandırıp kazandıramadığı katılımcı öğretmene sorulmuştur. Verdiği yanıtta tüm ana sanat öğrencilerinin bu becerileri kullanmak zorunda olduğunu ve bu yüzden hemen hemen hepsinin bu kazanımı sağladığını belirten iki numaralı katılımcı, sözlerine şöyle devam etmiştir:

Tüm ana sanat dallarının temelinde resim bilgisi yatmaktadır ve atölyelerin içeriği gereği öğrenci zaten bu becerileri kullanmak zorunda kalacaktır. Resim Atölye dersi bu konuda daha avantajlı sayılabilir. Öğrenciler daha fazla desen ve çizim yapma fırsatı buluyorlar ama diğer bölümlerde en azından taslak hazırlamak için çizimler yapmak gerekiyor. Her ne kadar aynı yoğunlukta olmasa da tüm ana sanat dallarının bir şekilde çizim becerisini öğrenciye kazandırdığını düşünüyorum (Katılımcı No:2, 20 Ağustos 2021)

Katılımcı öğretmenin verdiği yanıtta göre tüm ana sanat dallarının asgari düzeyde çizim ve desen becerisini öğrencilere kazandırdığı çıkarımı yapılabilir. Bir önceki soruyu destekler nitelikteki bu soruya katılımcı, ana sanat dalları arasında alan becerisi kazandırma adına farklılıklar olsa bile asgari düzeyde yeterli oldukları yanıtını vermiştir. Bu noktada, daha önce belirtildiği gibi asgari düzeydeki yeterliliklerin ne derece sağlıklı bir eğitim sistemi oluşturacağı sorusunu akıllara getirmek gerekmektedir.

Katılımcı öğretmenin, ana sanat dallarının alan becerisi kazandırma bağlamındaki düşünceleri alındıktan sonra Görsel Sanatlar öğretmenlerinin, sınıf içi uygulama çalışmalarında, uygulamaları genellikle kendi ana sanat disiplinleri doğrultusunda yaptırıp yaptırmadıkları sorulmuştur. Katılımcı, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin genellikle eğitim

planı ve kazanımın doğrultusunda uygulamalar yaptırdıklarını dile getirmiştir. Özellikle bazı kazanımların değiştirilemez uygulamaları olduğunu dile getirerek bazı durumlarda ise öğretmenin farklı disiplinlerde uygulamalar yapmasının yanlış olmadığını dile getirmiştir.

Tabii ki öğretmenin sadece kendi branşı doğrultusunda uygulama çalışmaları yaptırması yanlıştır. Fakat aynı kazanımın uygulama çalışmasını iki farklı öğretmen, farklı şekillerde öğrenciye uygulatabilir ve burada kendi dallarına başvurabilirler. Bu durum, öğretmenin kazanımı gerçekleştirmesinde ona yardım edecektir. Ama örneğin heykel veya ebru gibi çalışmalarda öğretmenin uygulamayı çok da fazla değiştirebilme olanağı yoktur. Ben, öğretmenlerin kazanımları karşılamada her türlü sanat disiplinini kullanabileceğini düşünüyorum. Öğrenci neden keyif alıyorsa ve nasıl rahat öğreniyorsa öğretmen ona göre dersi şekillendirmeli. Bu bence yanlış bir anlayış değildir ama öğretmen kazanımları ikinci planda tutup kendi keyif aldığı şekilde uygulamaları yönetirse bu yanlıştır (Katılımcı No:2, 20 Ağustos 2021).

İki numaralı katılımcı, sözlerinden de anlaşılacağı gibi, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin uygulama çalışmalarında, farklı yöntemler uygulayabildiğini ve bunun yanlış olmadığını savunmuştur. Ayrıca bazı durumlarda öğretmenlerin kendi ana sanatları doğrultusunda uygulamalar yaptırarak kazanımları bu şekilde aktarmasının öğretmene yardımcı olabileceği çıkarımı yapılabilmektedir. Görsel Sanatlar öğretmenlerinin uygulama çalışmalarını kazanımın gerektirdiği şekilde yapıyor olmaları, öğretmenlerin hangi becerilerde kendilerini geliştirmiş olmaları gerektiği konusunda bize fikir sunacaktır. Kazanımların hangi beceriler üzerinde yoğunlaştığı ve öğretmenlerin ne şekilde bu becerilerle donanabileceğinin belirlenmesi, alan bilgisi bakımından çok daha güçlü öğretmenlerin yetiştirilmesi konusunda aydınlatıcı niteliğe sahip olacaktır, denebilir.

Katılımcı öğretmene yukarıdaki soruları destekleyici nitelikte olarak, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin farklı formasyonlardan mezun oluyor olmalarının, öğrenci perspektifinden bakıldığı zaman kazanımları karşılamada adaletsiz bir durum oluşturup oluşturmadığı sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı öğretmen öncelikle farklı ana sanat dallarından mezun olan öğretmenlerin, farklı anlayışları ve uygulama yetenekleri olabileceğini belirtmiştir. Ancak bu farklılığın bir adaletsizliğe sebep olmayacağını ekleyerek şu sözleri söylemiştir:

Tabii ki farklı dallarda uzmanlaşan öğretmenler farklı anlayışta olabilirler ve bu bir çeşitlilik olarak görülmelidir. Farklı sanat disiplininde ustalaşmış öğretmenler olması bence çok daha olumlu bir durum. Milli Eğitim çatısı altında fotoğraf teknikleri bilen öğretmenler de var, seramik ve heykel

yapabilen Görsel Sanatlar öğretmenleri de var. Tabii her öğrenciye farklı alanlarda uzman öğretmenler denk gelebilir ve bu tamamen şans ama yine de bütün öğretmenler, temel görsel sanatlar disiplinlerini bilir vaziyettedirler diye düşünüyorum. Bu da adaletsiz bir durum olmadığını gösterir bana göre (Katılımcı No:2, 20 Ağustos 2021).

Öğretmenin bu görüşünden yola çıkılarak farklı ana sanat içeriklerinin öğrenciler perspektifinden istenmedik bir durum oluşturmadığı çıkarımı yapılabilir. Ancak katılımcının sözlerine dayanarak, zenginlik olarak kabul edilen bu çeşitliliğin bir noktada farklılıklar yarattığı da söylenebilmektedir. Katılımcı öğretmenin de değindiği gibi her öğrencinin farklı ana sanat dalından mezun olmuş Görsel Sanatlar öğretmeni olmaktadır. Bir Görsel Sanatlar öğretmeni tüm ana sanat dallarına hâkim olamadığı için öğretmenlerin farklı dallarda uzman olması öğrenci perspektifinden zenginlik olarak kabul edilemeyebilir. Bu durum sadece Millî Eğitim çatısı altında çeşitli alanlarda uzman görsel sanatlar öğretmenlerinin olduğunu bize göstermektedir. Katılımcı daha önce de belirttiği gibi, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin asgari düzeyde görsel sanatlar alanlarının temel disiplinlerine hâkim olduklarını belirtmiştir. Bu duruma karşılık olarak asgari düzeyde sahip olunan alan bilgisinin, sağlıklı bir düşünce olmayabileceğine daha önce değinilmiştir.

Son olarak katılımcıya, mevcut ana sanat sistemine alternatif bir sistem düşünüp düşünmediği, düşünür ise bunun nasıl bir sistem olduğu sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı son soruya şu sözler ile yanıt vermiştir:

Mevcut sistemde yanlışlar görmüyorum aslında. Ancak alternatif bir şey düşündüğümde öğrenciler bir dönem veya ilk senelerinde Resim Ana Sanatını zorunlu seçebilir ve kalan senelerinde her dönem farklı ana sanat dalları seçebilirler. Hem sağlam bir resim temeli almış olurlar hem de diğer sanat dallarını tanımış olurlar. Alternatif olabilecek en iyi yöntem bu olabilir diye düşünüyorum (Katılımcı No:2, 20 Ağustos 2021).

Katılımcının ifadeleri temel alındığında, Görsel Sanatlar öğretmeni olacak öğrencilerin Resim Atölye dersi almalarının gerekli olduğu çıkarımına varılabilir. Tekstil Ana Sanat Atölyesinden mezun iki tane Görsel Sanatlar öğretmeni ile yapılan görüşmelerin ardından, Heykel Ana Sanat Atölyesinden mezun olmuş olan öğretmenler ile yapılan görüşmelerin analizleri araştırmanın devamında yer almaktadır.

Heykel Ana Sanat Atölyesinden mezun olmuş olan ilk katılımcıya da diğer katılımcılara olduğu gibi, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi bağlamında en kapsamlı ve içerikte en çok bulunan ana sanat dalının hangisi olduğu sorulmuştur. Üç numaralı katılımcı

verdiği yanıtta ders adının önceleri Resim-İş Eğitimi olarak adlandırıldığını vurgulayarak, Resim Ana Sanatının Görsel Sanatlar dersinin olmazsa olmaz temeli olduğunu söylemiştir. Katılımcının yanıtına göre ders içeriğinin çoğunluğunu resim disiplininin oluşturduğu söylenebilir ancak daha önce Resim-İş Eğitimi olarak adlandırılmış olan dersin daha sonra Görsel Sanatlar adını alması, ders içeriğinin sadece resim disiplininden oluşmadığı gerçeğini değiştirmemektedir. Bu noktada Görsel Sanatlar dersi ile Resim-İş Eğitimi derslerini birbirinden farklı iki formasyon olarak görmenin daha sağlıklı olacağı söylenebilir.

İkinci soruda katılımcıya, lisans eğitimi süresince, öğrencilerin farklı ana sanat formasyonları ile eğitim almaları hakkında ne düşündüğü sorusu yöneltilmiştir. Üç numaralı katılımcı bu soruya verdiği yanıtta, öğrencilerin farklı alanlarda atölye dersleri görmelerinin, farklı anlayışta ve farklı alanlarda bilgi sahibi öğretmenler yetiştirdiğini dile getirmiştir. Daha sonra şu sözler ile görüşmeye devam etmiştir:

Farklı anlayıştaki öğretmenlerin yetişmesi tabii ki kötü bir şey değildir. Ancak öğretmenlerin bazılarının, dersin en temel gereksinimlerini karşılamada zorluk çekebildiklerini görüyorum. Muhtemelen üniversiteden önce resim temeli olmayan kişiler, bir şekilde sınavı geçerek bölüme girmeye hak kazanıyorlar. Ancak üniversitede de pek resim ile uğraşmadan, kolay gördükleri ana sanatları seçerek mezun olmaya çalışıyorlar. Bu durumda resim yapamayan görsel sanatlar öğretmenlerinin yetişmesine sebep oluyor. Tabii ki öğretmenlik tecrübeleri sayesinde kazanımları bir şekilde öğrenciye aktarmayı başarabilirler ama bu durumun çok sağlıklı olduğunu düşünmüyorum. Fizik yasalarını iyi bilmeyen bir fizik öğretmenin olması gibi bir şey bence bu (Katılımcı No:3, 20 Ağustos 2021).

Katılımcı öğretmen farklı ana sanat dallarından, farklı anlayışlarla mezun olunabilmesinin, öğretmen adaylarına Görsel Sanatlar dersinin temel becerilerini edindirmede dezavantaj oluşturduğunu dile getirmiştir. Bu sözlerden, öğretmenlerin farklı ana sanat içeriklerinden beslenmelerinin Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını karşılama bakımından olumsuz bir durum oluşturduğu çıkarımı yapılabilmektedir.

Bir sonraki soruda ise üç numaralı katılımcıya, bir Görsel Sanatlar öğretmenin temel alan becerisinin ne yönde olması gerektiği ve bu becerilerin herhangi bir ana sanat formasyonundan mezun olunarak elde edilip edilemeyeceği sorulmuştur. Katılımcı bu soruya şu şekilde yanıt vermiştir:

Bir Görsel Sanatlar öğretmenin sahip olması gereken beceri tabii ki de çizim yeteneği ve yaratıcılığıdır. Her şeyden önce bu kabiliyet insanın içinde olmalı.

Bu fonksiyonlar, sonradan kişiye öğretilerek ancak belirli bir noktaya kadar getirilebilir diye düşünüyorum. Fazlasıyla yetenekli bir kişinin öğretmen yetiştiren bir kuruma mı yoksa sanatçı yetiştiren bir kuruma mı gitmesi gerekir? O kısım biraz kafa karıştırıcı olabilir. Ancak Resim-İş Eğitimi Bölümlerinde, yetenek sınavlarından geçmeyi başarmış ortalama kabiliyette gençler olduğunu varsaydığımızda, gerisi eğitim fakültelerinin işi oluyor. Bu durumda da ana sanat seçimi tabii ki önem kazanıyor. Gençler normal olarak ileride para kazanabilecekleri bölümleri seçmeye çalışıyorlar. En azından birçoğu böyle. Ama konu Görsel Sanatlar öğretmenin temel alan becerisi olunca -ki bu da çizibilme ve yaratıcılık oluyor- maalesef tüm ana sanat dallarından bu becerileri alabileceklerini düşünmüyorum. Daha doğrusu çizibilme ve resmedebilme kısmını kazanamayacaklarını düşünüyorum. Tüm görsel sanatlar dalları çok önemli ve kıymetli tabii ki ama öğretmen adaylarının bunları seçmeli ya da yan dal olarak görmeleri gerekmektedir diye düşünüyorum (Katılımcı No:3, 20 Ağustos 2021).

Katılımcı öğretmen sözlerinde sanatçı ve resim öğretmeni yetiştiren kurumların farklılığına değinerek, Görsel Sanatlar öğretmeni adaylarının almaları gereken temel eğitimin, tüm ana sanat içeriklerinde mevcut olmadığını belirtmiştir. Katılımcının bu sözlerinden, Resim Ana Sanat formasyonunun Görsel Sanatlar öğretmeni yetiştirmede esas becerileri kazandırabildiği çıkarımı yapılabilmektedir. Bu çıkarım, araştırmanın ilerleyen safhalarında ana sanat formasyonlarının ders kazanımları bakımından herhangi bir farklılık yaratıp yaratmadığına dair fikre ulaşmada yardımcı olacaktır.

Bir sonraki soruda katılımcıya, tüm ana sanat içeriklerinin eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandırıp kazandıramadığı ayrıca bu becerilerin ne derece önemli olduğu sorusu yöneltilmiştir. Üçüncü katılımcı öğretmenin önceki sorulara vermiş olduğu yanıtlara bakılarak bu konu hakkındaki görüşleri az çok tahmin edilebilmektedir.

Tabii ki tüm ana sanatların bu becerileri kazandırabildiğini düşünmüyorum. Daha önce belirttiğim gibi resme dair hiçbir etkinlikte bulunmadan mezun olabilen öğrenciler mevcut. Temel sanat dersini katmıyorum bu sürece tabii ki. Çizim ve desen becerisinden bahsederek bunu sağlayabilen dallar çok az bence. Resim, Grafik bir de Özgün Baskıyı sayabiliriz belki. Diğer alanların içeriklerinde öğrencilerin desenlerini geliştirecek çalışmalar yoktur ya da yok denilecek kadar azdır. Ama şunu tekrar belirtiyim ki bu söylediğim Resim-İş Öğretmenliği Bölümleri için geçerli. Bir güzel sanatlar fakültesini ele

aldığımızda bu içeriklerin herhangi bir bölümde olup olmadığını tartışmak gereksiz olacaktır (Katılımcı No:3, 20 Ağustos 2021).

Bu yanıtından sonra üç numaralı katılımcıya, bu bahsedilen becerilerin ne derece önemli olduğu sorusu tekrar yöneltilmiştir. Katılımcının verdiği yanıt şu şekildedir:

Bir görsel sanatlar öğretmenin temel alan becerisi hakkındaki soruya da bu şekilde yanıt vermiştim. Yani çizim ve desen becerisi Görsel Sanatlar öğretmeninde olmazsa olmazlardandır. Şu şekilde ifade edeyim; resim çizemeyen resim öğretmeni mi olur? Ben bu şekilde düşünüyorum. Bir öğretmen alanındaki bilgisi, becerisi ve tecrübesi kadar iyidir bence. Özet olarak bu beceriler hayati derecede önemlidir demek istiyorum (Katılımcı No:3, 20 Ağustos 2021).

Katılımcı öğretmenin sözlerinden, çizim ve desen becerisinin bir görsel sanatlar öğretmeninde olması gereken en önemli özellikler olduğu çıkarımı yapılabilir. Ayrıca bu beceriler her Görsel Sanatlar öğretmeninde mevcut olması gerekirken eğitim fakültelerinin tüm ana sanat formasyonlarının bu becerileri öğrenciye kazandırmada yeterli olmayabildiği çıkarımı yapılabilmektedir. Bu becerileri öğrencilere kazandırabilen en kapsamlı ana sanat disiplinin belirlenmesi, öğrencilerin eğitim süreçlerine önemli katkı sağlayacaktır, denebilir.

“Sizce, farklı ana sanat dallarından mezun olmuş öğretmenler, Görsel Sanatlar dersi kapsamında uygulama çalışması yaptırırken bu çalışmalarını yoğunlukla kendi ana sanat alanları doğrultusuna mı çekmektedirler? Eğer öyle yapıyorlar ise bu durum doğru mudur?” Yöneltilen bu soruya katılımcının verdiği yanıt şu şekildedir:

Açıkçası böyle bir durumla pek karşılaşmadım. Kazanımlar genellikle uygulama çalışmasını kendiliğinden yönlendiriyor. Zaten çoğunlukla resim, heykel gibi temel disiplinlerin çalışmaları mevcut. Daha kavramsal ve sınırlılığı olmayan uygulamalarda, öğretmen de yaratıcılığını kullanarak disiplinler arası bağ kurmalı diye düşünüyorum. Öğretmenlerin çalışmaları tamamen kendi anlayışlarına göre yönlendirmeleri de pek doğru değildir açıkçası. Ben biraz geleneksel düşünceden yanayım. Öğrenciye görsel sanatların herhangi bir tekniği, yöntemi öğretilcekse ya da en temelinde resim yapmak öğretilcekse bu en geleneksel hali ile yapılmalı diye düşünüyorum. Demek istediğim, öğrenciye bilgisayarda veya herhangi bir dijital ortamda rengi anlatmamalısınız. Öğrenci tablet ile çizim yapmayı öğrenmeden önce kalemle, füzle çizmeyi öğrenmeli. Ben öğretmen olmamın yanı sıra aynı zamanda bir sanatçıyım. Birçok öğretmen arkadaşım bu düşüncelerimi kabul

etmeyecektir ama sanatı öğretmenin yolunun bu geleneksel çizgi olduğuna inanıyorum. Bu yüzden öğrencilere resim temelli bir dersin kazanımlarını aktarırken, çok fazla yan yollara sapmamak gerektiğini düşünüyorum. Umarım ne demek istediğimi anlatabilmişimdir (Katılımcı No:3, 20 Ağustos 2021).

Kırıçoğlu ve Stokrocki'ye (1997) göre, sanat eğitiminin kökeni halk sanatı ve usta çırak öğrenimine dayamaktadır. Bu kökende zanaat söz konusudur. Katılımcı öğretmenin bu sözlerinden, düşünceleri çok net bir şekilde anlaşılabilir. Öğretmenin bu geleneksel tavrı, kendisinin de belirttiği gibi aynı zamanda bir sanatçı olmasından kaynaklıdır, denebilir. Bu durumda, eğitim fakültelerinden mezun olmuş olan Görsel Sanatlar öğretmenlerini, kendi sanatsal çalışmalarına devam edenler ve sadece öğretmenlik alanına yönelmiş olanlar olarak farklı değerlendirmek doğru olacaktır. Sanat çalışmalarına devam eden Görsel Sanatlar öğretmenlerinin derse bakış açılarının farklılığı, bir sanatçı gözü ile görsel sanatlar eğitiminin değerlendirilmesi bakımından çok değerli olduğu söylenebilir.

Sonraki soruda katılımcı öğretmene, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin farklı ana sanat dallarından mezun oluyor olmalarının, Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını gerçekleştirmeleri bakımından adaletsiz bir durum oluşturup oluşturmadığı sorulmuştur. Katılımcı verdiği yanıtta, farklı ana sanat dallarından mezun oluyor olmanın, farklı disiplinlerde uzmanlaşmış öğretmenler olduğu anlamına geldiğini söylemektedir. Bu durumun bir yandan zenginlik sayılabileceğini ancak öğrencilerin farklı anlayıştaki öğretmenlerden almasının öğrenciler arasında fark yaratabileceğini belirtmiştir.

Daha önce belirttiğim gibi, öğretmenlerin temel becerilerinin hangi yönde olması gerektiğini söylemişim. Buradan yola çıkarak farklı ana sanatlardan mezun olmuş öğretmenlerin hepsinin temel becerileri aynı düzeyde kazanamayacağını belirtmişim. Dolayısıyla farklı ana sanat dallarından mezun olan öğretmenlerin öğrencileri aynı düzeyde yönlendirebileceklerini düşünmüyorum. Tabii ki öğretmenler ortaöğretim düzeyindeki kazanımları karşılayabilecek becerileri sağlayabilirler. Akademik düzeydeki öğrencilere ders verecek düzeyde becerilerin olması gerekmiyor bunun için. Ancak sonuç itibari ile farklı formasyonlardan farklı uzmanlıkta öğretmenler çıkıyor ve bu farklılık ister istemez adaletsizlik olarak değerlendirilebilir. Her öğrenciye eşit fırsatların sunulması gerektiğini düşünüyorum (Katılımcı No:3, 20 Ağustos 2021).

Katılımcının sözlerinden, farklı ana sanat formasyonlarının, öğrenciler üzerinde istenmedik durumlar oluşturabildiği çıkarımı rahatlıkla yapılabilir. Her ana sanat

formasyonunun Görsel Sanatlar öğretmenlerine temel becerileri kazandıramayacağı perspektifinden bakıldığı zaman, farklı dallardan mezun olan öğretmenlerin varlığı, öğrenci odaklı düşünüldüğünde eşitlik ilkesine ters düşen bir durum oluşturduğu çıkarımını sağlayabilir.

Son soru olarak katılımcıya, mevcut ana sanat sistemine alternatif bir sistem düşünüp düşünmediği, düşünür ise bunun nasıl bir sistem olduğu sorulmuştur. Katılımcı bu soruya daha önceki sorulara verdiği yanıtları destekleyici nitelikte yanıt vermiştir. Görsel Sanatlar dersinin kazanımlarına yönelik en kapsayıcı ana sanatın resim olduğunu belirten katılımcı, Resim Atölye dersinin mutlaka zorunlu olması gerektiğini savunmaktadır. Öğrencilerin zorunlu Resim Ana Sanatının yanında, istedikleri seçmeli yan sanat dallarını seçmelerinin hem temel becerileri kazanmaları hem de farklı disiplinlerden faydalanmaları anlamında daha verimli olacağını savunmuştur. Katılımcının vermiş olduğu tüm cevaplar göz önüne alındığında, Resim Ana Sanat Dalının öğretmen adaylarına mutlaka zorunlu kılınması gereken bir dal olduğu çıkarımı yapılmaktadır. Ancak katılımcının Heykel Ana Sanat Dalından mezun olmuş olmasına karşılık, Resim haricindeki ana sanat dallarının yetersizliğinden bahsetmesi çelişkili bir durumdur. Bu noktada katılımcının kendisinin resim çalışmalarına devam etmiş olmasının, düşüncelerini etkilemiş olabileceği düşünülebilir.

İkinci Heykel Ana Sanat mezunu öğretmen ile yapılan görüşmede dört numaralı katılımcıya, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kapsamında en geniş kazanım yelpazesine sahip ana sanat dalının hangisi olduğu sorulmuştur. Katılımcı birçok ana sanat içeriğinin görsel sanatlar dersi kapsamında bulunduğunu ancak resim çalışmalarının ön planda olduğunu belirtmiştir.

Bir diğer soru olarak katılımcıya, lisans eğitimi süresince öğrencilerin farklı ana sanat dallarında eğitim almaları hakkında ne düşündüğü sorulmuştur. Katılımcı verdiği yanıtta, öğrencilerin farklı formasyonlarda eğitim almalarının, öğretmenlik hayatlarında olumlu sonuçlar oluşturabilecek bir sistem olduğunu dile getirmiştir. Her öğretmenin kendi becerisi doğrultusunda bir ana sanat dalında uzmanlaşmasının, öğretmenin verimliliği açısından daha uygun olduğunu belirtmiştir. Ayrıca katılımcı, görsel sanatların birçok dalı olduğunu ve bir kişinin bütün bu dallara tam anlamı ile hâkim olamayacağını, bu yüzden de farklı öğretmenlerin farklı dallarda uzmanlaşmasının daha doğru olduğunu savunmuştur. Katılımcının bu sözlerinden, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin tüm görsel sanatlar disiplinlerine iyi derecede hâkim olamayacağı çıkarımı yapılabilmektedir. Bu noktada, öğretmenlerin tüm disiplinlere hâkim olmaya çalışmak yerine en temel disiplinlere odaklanmasının daha verimli olabileceğini savunmak yanlış olmayacaktır.

Sonraki soruda dört numaralı katılımcıya, bir Görsel Sanatlar öğretmenin temel alan becerilerinin ne yönde olmaları gerektiği ve bu becerilerin tüm ana sanat formasyonlarında eşit seviyede mevcut olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcı bu soruya şu şekilde yanıt vermiştir:

Bence bir Görsel Sanatlar öğretmenin sahip olması gereken en temel beceri, öğrencileri ile olan iletişim becerisidir. Öğrencilerinin anlayacağı dilden konuşup onlara sanat sevgisini aşılayabilmek en temel görevidir öğretmenin. Öğretmenlerin öğrenciler ile iletişim farklılıkları, öğrencinin derse olan ilgi ve alakası ile doğrudan bağlantılıdır diye düşünüyorum. Görsel Sanatlar dersinin amacı da ortaöğretim öğrencilerine sanat sevgisini aşılayabilmektir. Bu yüzden öğrencilere sanatı sevdirebilen, ileride sanatçı olabilecek çocukları cesaretlendirebilen bir Görsel Sanatlar öğretmeni, işini yapıyordur diyebilirim. Öğretmen hangi ana sanat dalından mezun olursa olsun bu beceriyi kendi kendisine geliştirebilmelidir. Eğitim fakültelerinin ortak derslerinde çocuğun sanatsal gelişimi ile ilgili dersler zaten okutulmaktadır. Bunu kavrayabilen öğretmenler de mesleklerinin gerektirdikleri donanıma sahip olmuşlardır diyebilirim (Katılımcı No:4, 20 Ağustos 2021).

Katılımcının bu konudaki görüşleri, önceki Görsel Sanatlar öğretmenlerinin görüşlerinden biraz farklıdır. Öğrenciler ile iletişim kurabilme ve sanatı sevdirebilme becerisinin Görsel Sanatlar öğretmenin sahip olması gereken temel beceri olduğunu söyleyen katılımcı, öğretmenin alan becerisini ön planda tutmamaktadır, denebilir. Bir öğretmenin görsel sanatlar disiplinlerine hâkim olmasından ziyade, iletişim gücünün kuvvetli olması, onun herhangi bir alan öğretmeninden ne şekilde ayrılacağı konusunda tartışma yaratabilir. “Konuya çağdaş sanat eğitimcisinin hümanist ve ressamca tavırlı olması gerekliliği açısından bakarsak öğretmenlik formasyonuna ilişkin dersleri ağırlıklı olarak okuyan öğrencilerin, çağdaş sanat eğitimcisi için gerekli olan sanatsal donanımdan mahrum kalacakları açıkça anlaşılmaktadır” (Bulut, 2001, s. 83).

Araştırmanın önceki bölümlerinde de değinildiği gibi, bir kişinin yeterince hâkim olmadığı bir konuyu öğretemeyeceğini söylemek yanlış sayılmayacaktır. Bir öğrencinin, Görsel Sanatlar dersinden edinmesi gereken kazanımın, yalnızca sanata duyarlı ve zihinsel gelişimini tamamlamış bir birey haline gelmek mi yoksa bununla beraber görsel sanat disiplinlerinin gerektirdiği becerilere hakim olabilmek mi olduğunun tartışmalı olabileceği söylenebilir. Her iki görüşün de dersin amacına hizmet ettiği bir gerçektir. Ancak birçok görüşe göre sanat eğitiminde öncelikli hedefinin, kişinin yaratıcılığını ve zihinsel gelişimini

geliştirmek olduğu görülmektedir. Erbay'a (2013) göre insanın kendini yönlendirmesi ve zenginleştirilmesi, sanatsal çabalarla yakalanabilir. Kahraman'a (2007) göre sanat eğitimi bugün bir zevk, duygu ve güzel biçimler yaratmanın yanı sıra özgün, atak, çağdaş fikirler üreten yaratıcı bireyler yetiştiren zihinsel etkinlikler sürecidir. Ateş (2007), sanat eğitiminin amacını, yeniliği yaratıcılığı beslemek ve kişisel yetilerin gelişimi için gerekli ortamları oluşturmak olarak görmektedir. Her ne kadar doğru ifadeler olsalar da sanat eğitimini teknik ve yöntem öğretiminden uzak tutarak, duyarlı toplum oluşturma ve zihinsel etkinlik dersi olarak görmenin eksiklikler doğuracağı düşünülebilir. Söz konusu durumda Görsel Sanatlar öğretmenlerinin sahip olması gereken en temel beceriyi, diğer katılımcıların verdikleri yanıtlardan sonra saptamaya çalışmak daha doğru olacaktır.

Sıradaki soru olarak katılımcıya, tüm ana sanat formasyonlarının eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandırıp kazandıramadığı ve bu becerilerin ne derece önemli olduğu sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı öğretmen, birçok ana sanat dalının çizim ve desen becerisini içeriklerinde barındırdığını ancak eşit seviyede olmadıklarını belirtmiştir. Resim, Grafik ve Özgün Baskı Bölümlerinin çizim ve desen tekniklerine daha çok odaklandıklarını belirten katılımcı diğer bölümlerin bu teknikleri daha geri planda tutabildiklerini söylemiştir. Bu becerilerin ne derece önemli oldukları konusuna gelindiğinde katılımcı şu sözler ile yanıt vermiştir:

Sağlam desen çizebilmek tabii ki bir Görsel Sanatlar öğretmenin sahip olması gereken bir özelliktir. Ancak ortaöğretim Görsel Sanatlar dersini düşündüğümüz zaman, herhangi bir sanat eğitimi almış öğretmenin altından kalkamayacağı derecede desen becerisi gerektirmemektedir. Ortaöğretim öğrencilerinin beklentilerini karşılayabilecek çizim tekniklerini, tüm ana sanat içerikleri öğretmenlere kazandırabilir diye düşünüyorum. Az önce de bahsettiğim gibi, bunlardan ziyade öğretmenin dersi öğrenciye sevdirebilme ve iletişim kurabilme becerisi daha önemlidir diye düşünüyorum. Sonuç olarak bahsettiğiniz beceriler önemlidir ancak ilk sıraya yerleştiğini söyleyemem (Katılımcı No:4, 20 Ağustos 2021).

Katılımcı, daha önce de belirttiği gibi, öğretmenin dersi öğrencilere sevdirebilme ve iletişim becerisini ön plana koyarak soruda bahsi geçen becerilerin daha az önemli olduğunu dile getirmiştir. Diğer katılımcıların aksine, yaratıcılık, çizim ve desen becerisini bir Görsel Sanatlar öğretmenin sahip olması gereken en temel beceri olarak görmemektedir. Buradan hareketle katılımcının, alan becerisinden daha çok pedagojik yeterliliğe önem verdiği sonucu çıkarılabilmektedir.

Farklı ana sanat dallarından mezun olan öğretmenlerin uygulama çalışması yaptırırken, uygulamaları kendi alanları doğrultusunda yaptırıp yaptırmadıkları ve bu durumun doğru olup olmadığı sorusu katılımcıya yöneltilmiştir. Dört numaralı katılımcı verdiği yanıtta, öğretmenlerin uygun gördükleri sanat disiplinlerinin hepsini kullanabileceğini söylemiştir. Kazanımları öğrenciye aktarabildiği sürece, hangi alanın tekniklerini ve yöntemlerini kullandığının önemsiz olduğunu ayrıca belirtmiştir. Katılımcı görüşmesine şu sözler ile devam etmiştir:

Diğer yanıtlarda da belirttiğim gibi, ortaöğretim düzeyinde bir Görsel Sanatlar öğretmeni, hangi ana sanat dalından mezun olursa olsun, kazanımları karşılamada yeterli olacaktır. Bu yüzden öğretmenlerin hangi disiplinde çalışmalar yaptırdığının pek önemi yoktur. Tüm disiplinlerde yeterliliğinin olacağını düşündüğüm için kendi mezun olduğu alan doğrultusunda çalışmalar yapmasının gerekli olduğunu düşünmüyorum. Yani farklı alanların yöntemleri ile uygulama çalışması yaptıran öğretmenlerin olması bence olumsuzluk oluşturacak bir durum değildir. Burada önemli olan kazanımın öğrenciye aktarılması durumudur (Katılımcı No:4, 20 Ağustos 2021).

Katılımcı, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin uygulama çalışmalarını hangi doğrultuda yaptıklarının önemi olmadığını belirterek, önemli olanın kazanımın yerine getirilmiş olması olduğunu dile getirmiştir.

Bir diğer soruda katılımcıya, öğretmenlerin farklı ana sanat formasyonlarından mezun oluyor olmalarının ortaöğretim kazanımlarını gerçekleştirmeleri bakımından adaletsiz bir durum oluşturup oluşturmadığı sorulmuştur. Dördüncü katılımcı, öğretmenlerin farklı formasyonlarda eğitim almalarının adaletsiz değil, aksine avantajlı bir durum olduğunu belirtmiştir. Farklı disiplinlerde uzman öğretmenlerin olmasının, daha önce de belirttiği gibi öğrencilere avantaj sağlayacağını vurgulamıştır. Daha önce verdiği cevabı yineleyerek Görsel Sanatlar öğretmenlerinin asgari düzeyde tüm disiplinlerde yeterliliğinin olabileceğini ancak farklı ana sanatlarda uzmanlaşmalarının daha yararlı olacağını belirtmiştir. Katılımcı ayrıca kazanımları gerçekleştirmenin en önemli yolunun, öğrencilere dersi sevdirmek ve ilgilerini çekebilmek olduğunu yinelemiştir. Özetle, dördüncü katılımcının sözlerinden farklı ana sanat içeriklerinin ders kazanımlarına olumsuz bir etkisi olmadığı çıkarımı yapılabilmektedir.

Son olarak, mevcut ana sanat sistemine alternatif bir sistem düşünüp düşünmediği ve düşünürse bunun nasıl bir sistem olabileceği, Görsel Sanatlar öğretmenine sorulmuştur. Dört numaralı katılımcı, mevcut sistemin yeterli olduğunu belirterek şu şekilde yanıt vermiştir:

Mevcut sistemde öğrenciler istedikleri ana sanat dallarında eğitim alabilmektedirler. Ayrıca yan dal olarak farklı alanlarda kendilerini geliştirebilmektedirler. Tüm öğrencileri tek bir ana sanat dalında kısıtlamanın yanlış olduğunu düşünüyorum. Kendi becerileri doğrultusunda alanlarını kendileri seçmelidirler. Bu yüzden mevcut sisteme alternatif bir sistem düşünmüyorum, diyebilirim (Katılımcı No:4, 20 Ağustos 2021).

Katılımcı, mevcut sistemin Görsel Sanatlar öğretmeni yetiştirme bakımından yeterli olduğunu belirterek görüşmeyi sonlandırmıştır. Katılımcının cevaplarından yola çıkarak Resim-İş Eğitimi Bölümlerinin, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerine alan bilgisi anlamında yeterli düzeyde eğitim verdikleri çıkarımı yapılabilmektedir. Katılımcı, bir Görsel Sanatlar öğretmenin alan bilgisinden ziyade öğrenci ile diyalog kurabilme ve pedagojik becerilerinin daha önemli olduğunu belirtmiştir. Bu noktada katılımcı öğretmen, daha önce görüşme yapılan Görsel Sanatlar öğretmenleri ile farklı bir düşünce ortaya koymuştur.

Resim Ana Sanat Dalından mezun olmuş olan ilk katılımcıya, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi içeriğinde en geniş kapsamlı ve içerikte en çok bulunan ana sanat dalının hangisi olduğu sorusu yöneltilmiştir. Beşinci katılımcı dersin çoğunlukla resim disiplini çevresinde toplandığını belirtmiştir. Her ne kadar Görsel Sanatlar dersi olsa da tüm disiplinlerin temelini resim sanatına dayandığını belirten katılımcı, bu dersin resim dersinin devamı nitelikte olduğunu belirtmiştir.

İkinci soru olarak, lisans eğitimi süresince öğrencilerin farklı ana sanat formasyonları ile eğitim almaları hakkında ne düşündüğü katılımcıya sorulmuştur. Farklı alanlarda eğitim almalarının, öğrencilerin kendi becerilerini ve yeteneklerini keşfetmeleri doğrultusunda olumlu bir süreç olduğunu belirten katılımcı, öğrencilerin istedikleri sanat disiplinlerinde eğitim almalarını desteklediğini eklemiştir. Tüm öğrencilerin aynı dallarda eğitim almasının, öğrencilerin özgünleşmelerini engelleyebileceği katılımcının görüşüşleri arasındadır.

Diğer soruda katılımcıya, bir Görsel Sanatlar öğretmenin temel alan becerisinin ne yönde olması gerektiği ve bu becerinin herhangi bir ana sanat dalından mezun olunarak elde edilip edilemeyeceği sorulmuştur. Beşinci katılımcı verdiği yanıtta, bir Görsel Sanatlar öğretmenin çizim yapabilme yeteneğinin en önemli alan becerisi olarak sayılabileceğini söylemiştir. Ortaöğretim düzeyindeki öğrenciler için bu becerinin çok fazla anlamı olmayabileceğini ekleyen katılımcı, ortaöğretim düzeyindeki kazanımları karşılamak için üst düzey bir çizim kabiliyetine gerek olmadığını fakat yetenekli bir öğretmenin herhangi bir öğrenci üzerinde olumlu etkilerinin olabileceğini eklemiştir. Bu becerilerin tüm ana sanat dallarından eşit derecede elde edilemeyeceğini söyleyen katılımcı, resim ve desen

çalışmalarının yapıldığı alanların bu becerileri karşılamada daha avantajlı olduğunu belirtmiştir. Katılımcının vermiş olduğu bu yanıtta ortaöğretim düzeyindeki kazanımları karşılama bakımından, tüm ana sanat dallarının kazandırdıkları alan becerilerinin yeterli olacağı çıkarımı yapılabilmektedir. Ancak görsel sanatlar öğretmenlerinin alan becerilerinin, öğrenciler üzerinde fazladan olumlu etki gösteriyor olması, öğretmenler arasında farklı yeterlilik düzeyleri oluşturabileceği sonucunu bize sunmaktadır. Buradan hareketle, sanatsal çalışmalarına devam eden ve alan becerilerini geliştirmekte olan öğretmenlerin daha verimli öğretim süreçlerinde bulunabileceği çıkarımına varılabilir.

Tüm ana sanat formasyonlarının eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandırabildiğini düşünüyor musunuz? Bu beceriler sizce ne derece önemlidir? Sorusuna beş numaralı katılımcı şu şekilde yanıt vermiştir:

Bir önceki cevapta da belirttiğim gibi bu becerileri tüm ana sanat içeriklerinin eşit derecede öğrencilere kazandırabileceğini düşünmüyorum. Bazı ana sanat dallarının ders içerikleri el işçiliğini ve becerilerini geliştirmekten ziyade yaratıcılık ve kurgulama üzerine kurulmuş durumda. Bunlar da son derece önemli mezzetler tabii ki ancak söz konusu durum çizim yapabilme becerisi olduğu zaman maalesef farklılıklar olduğunu kabul etmek zorundayız. Bütün bu beceriler bir sanatçıda olması gereken özelliklerdir ancak bu görüşmenin amacı düşünüldüğünde ve saptanmak istenen konunun Görsel Sanatlar öğretmenlerinin sahip olması gereken özellikler olduğunda resim alanının temel olduğu bir derste öğretmenlerin öncelikle temel resim becerilerini edinmeleri gerekmektedir diye düşünüyorum (Katılımcı No:5, 20 Ağustos 2021).

Beş numaralı katılımcının sözlerinden, tüm ana sanat dalı içeriklerinin eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandıramadığı çıkarımı yapılabilmektedir. Ayrıca katılımcının, bir Görsel Sanatlar öğretmenin, temel çizim becerilerine sahip olması gerektiği fikrini savunduğu söylenebilmektedir. Buradan hareketle, farklı ana sanat içeriklerinin farklı beceri düzeyinde öğretmenler yetiştirdiği ve bunun olumsuz bir durum ortaya çıkarabileceği çıkarımı yapılabilmektedir.

Bir sonraki soruda katılımcıya, farklı ana sanat dallarından mezun olmuş öğretmenlerin, Görsel Sanatlar dersi kapsamında uygulama çalışmaları yaptırırken, bu çalışmaları genellikle kendi dalları doğrultusunda yaptırıp yaptırmadıkları, ayrıca bu durumun doğru olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcı, gözlemlediği Görsel Sanatlar öğretmenlerinin, ders içi uygulama çalışmalarını kendi ana sanat anlayışları doğrultusuna çekmediklerini

söylemiştir. Genellikle kazanım neyi amaçlamaktaysa çalışmaların bu yönde şekillendiğini belirten beş numaralı katılımcı, bu gibi olası bir durumun yanlış olacağını belirtmiştir.

Bir öğretmen, ders içi uygulamalı çalışmalar yaparken sürekli kendi eğitim aldığı disiplin çerçevesinde çalışmalar yaptırıyorsa bence bu öğretmenin yetersizliğini göstermektedir. Kendini geliştirmede gösterir. Bir öğretmen kendisini sürekli yenilemek ve geliştirmek zorundadır, hele ki bir Görsel Sanatlar öğretmeni. Öğretmenin, kazanımın amaçladığı beceriyi öğrenciye aktaramaması ve sadece kendi bildiği yoldan gitmeye çalışması, alanı ile ilgili tam donanım sahibi olmadığını gösterir. Ancak söylediğim gibi ben böyle bir öğretmen ile henüz karşılaşmadım. Böyle bir durumun olabileceğini de düşünmüyorum açıkçası (Katılımcı No:5, 20 Ağustos 2021).

Katılımcı, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin, ders içi uygulama çalışmaları sırasında kazanımın gerektirdiği sanat disiplinlerini kullandıklarını ve kendi mezun oldukları ana sanat dallarına yönelme eğiliminde olmadıklarını belirterek çalışmaya katkı sağlamıştır. Bu durumun, bir Görsel Sanatlar öğretmenin yetersizliğini gösterebileceğini belirten katılımcı, böyle bir durum ile henüz karşılaşmadığını dile getirmiştir.

Sonraki soru ise öğretmenlerin farklı ana sanat formasyonlarından mezun oluyor olmalarının, ortaöğretim ders kazanımlarını gerçekleştirmeleri bakımından adaletsiz bir durum oluşturup oluşturmadığıdır. Katılımcı verdiği yanıtta, öğretmenlerin farklı ana sanat dallarından mezun oluyor olmalarının, farklı becerilerde uzmanlaşmış öğretmenler yetiştirdiğini yinelemiştir. Ancak bu durumun adaletsiz bir durum olarak algılanmaması gerektiğini dile getirmiştir. Öğretmenlerin hangi ana sanat dalından olursa olsun ortaöğretim kazanımlarını karşılamada yeterliliklerinin olacağını dile getiren katılımcı, farklı ana sanat dallarının olmasının bir mecburiyet olduğunu söylemiştir.

Bildiğiniz gibi birçok farklı görsel sanatlar disiplini bulunmakta ve bir öğretmen hepsinde uzmanlaşamaz. Öğretmenlerin becerileri doğrultusunda bir dal seçip uzmanlaşmaları daha doğrudur. Tabii ki öncelikle tüm öğretmenlerin resim ve desen altyapısını geliştirmeleri gerekmektedir, diğer disiplinler bunun ardından daha kolay kavranacaktır. Eğitim süreçlerinde tüm sanat dallarını topyekûn özümsemek güç olacağı için öğrencilerin farklı formasyonlardan geçmeleri mecburi sayılabilir. Bu farklı yollar da tabii ki kendi seçtikleri yollar olmak zorunda (Katılımcı No:5, 20 Ağustos 2021).

Katılımcının sözlerinden, farklı ana sanat içeriklerinin ders kazanımlarını karşılamaları bakımından fark yaratmadıkları çıkarımı yapılmaktadır. Ancak daha önce verdiği yanıtlarda,

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin resim ve desen becerilerini geliştirmeleri gerektiğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra, bu becerileri her ana sanat dalının eşit derecede kazandıramayacağını belirterek bir çelişki yaratmaktadır. Bir Görsel Sanatlar öğretmenin temel becerisinin resim disiplini yönünde olması gerektiği ve bu beceriyi her ana sanat dalından mezun olarak edinemeyeceğini dile getirip ders kazanımlarını karşılamada, ana sanat formasyonlarının fark yaratmayacağını dile getirmek bir çelişki yaratmaktadır.

Son soru olarak katılımcıya, mevcut ana sanat sistemine alternatif bir sistem düşünüp düşünmediği ve düşünür ise nasıl bir sistem olabileceği sorusu yöneltilmiştir. Beş numaralı katılımcı verdiği yanıtta, Resim-İş Eğitimi Bölümlerindeki mevcut sistemin gayet yeterli sayılabileceğini belirtmiştir. Ancak desen dersinin eğitim süresince tüm ana sanat dalları yanında öğrencilere zorunlu verilmesinin daha faydalı olabileceğini de eklemiştir.

Altı numaralı ve Resim Ana Sanat mezunu katılımcı ile yapılan görüşmeye, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi bağlamında en kapsayıcı ve içerikte en çok bulunan ana sanat dalının hangisi olduğu sorusu ile başlanmıştır. Katılımcı Görsel Sanatlar dersinde birçok sanat disiplininin yer aldığını ancak resim çalışmalarının ağırlıkta olduğunu belirtmiştir. Şimdiye kadar yanıt vermiş olan Görsel Sanatlar öğretmenlerinin çoğunlukla aynı yanıt veriyor olması, resim disiplininin Görsel Sanatlar dersinin temel taşlarını oluşturduğu çıkarımını güçlendirmektedir, denebilir.

İkinci soru olarak, lisans eğitimi süresince öğrencilerin farklı ana sanat formasyonlarında eğitim almaları hakkında ne düşündüğü beşinci katılımcıya sorulmuştur. Öğrencilerin farklı ana sanat dallarında eğitim almalarının, öğrencilerin ilgi ve becerileri doğrultularında uzmanlaşmaları anlamına geldiğini ve öğrencilerin istedikleri sanat alanında eğitim almalarının daha doğru olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerin farklı ana sanat alanlarında eğitim alıyor olmaları, istedikleri disiplinlerde eğitim alabilme özgürlükleri olduğu anlamına gelir. Sanatın özünde özgürlük olduğu düşünüldüğü zaman, öğrencilerin farklı dallarda eğitim almaları gayet normaldir diye düşünüyorum. Tabii ki öğretmen adaylarının tüm sanat disiplinlerinden haberdar olmaları gereklidir ve tüm sanat dallarının derslerini almaları daha doğru olacaktır. Ancak lisans süresince tüm dalların içeriklerini özümseyecek kadar öğrenmeleri pek mümkün değildir. Düşündüğümüz zaman, tek bir alanda uzmanlaşmak mı yoksa her alandan biraz bilgi sahibi olmak mı iyidir, karar vermek biraz zor gibi. Sonuç olarak öğrencilere tüm dalların atölye dersleri ileri düzeyde verilemeyeceği için öğrencilerin bu dallar içerisinden kendilerine yakın

gelenleri seçmeleri daha mantıklı. Ayrıca yan sanat olarak farklı dallar seçerek bu yelpaze genişletebilmektedir. Bu yüzden farklı dallardan eğitim almaları doğru seçenek olarak görülebilir (Katılımcı No:6, 21 Ağustos 2021).

Katılımcı, öğretmenlerin tüm disiplinlere hâkim olmasının en verimli sonucu sağlayacağını ancak bunun eğitim süresi yüzünden mümkün olmayacağını dile getirmiştir. Bu yüzden farklı ana sanat dallarında eğitim almanın bir gereklilik olduğunu söylemiştir. Bu noktada, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersinin içeriklerinden yola çıkılarak, en kapsamlı ve dersin temelini oluşturan disiplinlerin belirlenmesi öğretmenlerin hangi alanlarda uzmanlaşması gerektiği sonucunu verecektir.

Sonraki soruda katılımcı öğretmene, bir Görsel Sanatlar öğretmenin temel alan becerisinin ne yönde olmaları gerektiği ve bu becerilerin tüm ana sanat içeriklerinde eşit seviyede mevcut olup olmadığı sorulmuştur. Görsel Sanatlar öğretmenlerinin sanatın hem teorik alanına hem de uygulamalı çalışmalarına hâkim olması, katılımcıya göre köşe taşı değeri taşımaktadır. Bu değerlerin yanı sıra, katılımcıya göre yaratıcı bir beyne sahip olmak sanat ile ilgilenen kişilerin sahip olması gereken bir özelliktir ve sanatı öğreten kişilerinde yaratıcı kişiler olması gerekmektedir. Bu meziyetlerin hemen hemen tüm ana sanat içeriklerinden kazanılabileceğini söyleyen katılımcı, bazı ana sanat atölye içeriklerinin, Görsel Sanatlar dersi bakımından daha kapsayıcı olduğunu da belirtmiştir. Katılımcının bu sözlerinden yola çıkarak, tüm ana sanat içeriklerinin öğretmenlere gerekli becerileri asgari düzeyde sağlayabildiğini, ancak bazı ana sanat uygulamalarının Görsel Sanatlar dersi içeriğinde daha yoğun olduğu söylenebilir.

Tüm ana sanat formasyonlarının eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandırabildiğini düşünüyor musunuz ve bu beceriler sizce ne derece önemlidir? Sorusuna katılımcı, ana sanat içeriklerinin birbirlerinden farklı olduğunu ve dolayısıyla hepsinin çizim ve desen çalışmalarına ağırlık vermediklerini belirtmiştir. Her ana sanat atölyesinin farklı amaçlar ile var olduğunu söyleyen katılımcı, desen çalışmalarının en çok Resim, Grafik ve Özgün Baskı Atölyelerinde yapıldığına değinmiştir. Bu becerilerin ne derecede önemli olduğu konusunda ise katılımcı şu sözleri söylemiştir:

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin çizim yapabilmesi tabii ki de önemlidir. Bu tartışılacak bir konu değildir. Ancak bu becerilerin yanında yaratıcılık da son derece önemlidir, bunu da atlamamak gerekir. Çizim becerisini maalesef tüm ana sanat dalları sağlayamıyor. Bu noktada sistemde bir eksiklik var gibi görülebilir ancak öğretmenler kendilerini çizim konusunda geliştirebilmelidirler. Yaratıcılık çizim kadar geliştirilebilir bir olgu değildir

bence ve bu yüzden kişide bu özelliğin olması daha değerlidir. Yaratıcılığın üstüne çalışarak çizme becerisi eklenebilir ve bu sayede ideal bir kombinasyon elde edilmiş olur. Okulların amacı da yaratıcı beyinleri eleyip onlara gerekli teknik bilgileri öğretmek olmalıdır bence (Katılımcı No:6, 21 Ağustos 2021).

Katılımcı, çizim ve desen becerilerini sonradan öğrenilebilir beceriler olarak görmektedir. Yaratıcılığın daha önemli olduğunu ve eğitim fakültelerinin Resim-İş Eğitimi Bölümlerinin yaratıcı öğrencileri seçmeleri gerektiğine değinen katılımcı, okulların, çizim becerisini öğrencilere sonradan aktarabileceğine değinmiştir. Bu noktada, her ana sanat dalının çizim becerisi kazandıramayacağı düşüncesi ile birbirine tezat düşen bir durum oluşmaktadır. Katılımcıya göre ise öğretmen adayları çizim becerilerini kendi kendilerine geliştirebilmelilerdir. Katılımcının çelişkili düşüncelerinden, çizim becerisinin öğretmen adaylarında çok önemli bir özellik olarak görmediği çıkarımı yapılabilir.

Sonraki soruda altıncı katılımcıya, farklı ana sanat dallarından mezun olmuş öğretmenlerin, Görsel Sanatlar dersi kapsamında uygulama çalışmaları yaptırırken, bu çalışmaları genellikle kendi dalları doğrultusunda yaptırıp yaptırmadıkları ve bu durumun olumsuz bir durum olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcı, öğretmenlerin genellikle kazanım ne gerektiriyorsa o yönde uygulamalar yaptırdıklarını belirtmiştir. Kendi çevresindeki öğretmenlerin çalışmaları kendi ana sanat anlayışlarına uyarlamadıklarını ancak bazı öğretmenlerin bunu yapabileceklerini belirtmiştir. Böyle bir durumun yanlış olduğunu belirten katılımcı, uygulamaların öğrenci kazanımları dikkate alınarak yapılması gerektiğini savunmuştur. Altı numaralı katılımcının sözlerinden, uygulama çalışmalarını kazanımın gerektirdiği doğrultuda değil de kendi ana sanatları doğrultusunda yapan öğretmenlerin, öğrenci kazanımlarını dikkate almadıkları çıkarımı yapılabilmektedir.

Diğer soruda, öğretmenlerin farklı ana sanat formasyonlarından mezun oluyor olmalarının, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını karşılamada adaletsiz bir durum oluşturup oluşturmadığı katılımcıya sorulmuştur. Katılımcı, bu soruya önceden adaletsiz bir durum oluşturmadığı yönünde cevap verebileceğini ancak önceki sorulardan kendi kendine edindiği çıkarımlar sonucunda, vereceğin cevabın uyumsuz olabileceğini fark ettiğini belirtmiştir.

Aslında kazanımları karşılama konusunda ana sanat dallarının adaletsiz bir fark oluşturacağını düşünmezdim. Gerçi adaletsiz demek biraz ağır kaçıyor aslında ama önceki sorulara verdiğim yanıtlarda, öğretmenlerin sahip olması gereken becerilerin her daldan kazanılamayacağını belirttiğim için öğretmenler arasında alan bilgisi anlamında farklar olacağını kabul etmek gerekir. Bu

farklılığı daha iyi veya daha kötü olarak algılamayın ama. Ders kapsamında baktığımızda, öğretmenin alan becerilerini ne derecede kullanabildiğinden bahsediyorum. Dersin genel içeriğinin resim çalışmalarından oluştuğundan bahsettiğimiz için bunu söyleme gereği duyuyorum. Alanların birbirleri arasında asla kıyaslama yapmak söz konusu değildir (Katılımcı No:6, 21 Ağustos 2021).

Katılımcı öğretmenin sözlerinden yola çıkarak farklı ana sanat formasyonlarının ders kazanımlarını karşılamada farklılıklar ve dolayısıyla adaletsizlikler oluşturabileceği çıkarımı yapılabilmektedir. Daha önceki öğretmenlerin verdikleri yanıtlarda, ana sanat dallarının asgari düzeyde tüm kazanımları karşılayabildikleri söylemleri yer almaktadır. Kimi öğretmenlerin alan becerilerinin kazanımları asgari düzeyde karşılamasının, kimilerinin ise bu becerilere daha çok sahip olmasının, öğrencilere eşit fırsatların sunulması noktasında farklılıklar oluşturabileceği söylenebilir.

Son olarak katılımcıya, Resim-İş Eğitimi Bölümlerindeki ana sanat sistemine bir alternatif düşünürler ise bunun nasıl bir sistem olabileceği sorulmuştur. Katılımcı öğretmen verdiği yanıtların sonucunda, tüm öğrencilerin eğitim süreleri içerisinde desen atölye dersini almalarının daha verimli olabileceğini belirtmiştir. Farklı ana sanat atölyelerinden çeşitli disiplinleri öğrenirken bir yandan desen dersleri almanın, öğretmen adaylarını olumlu yönde geliştireceğini dile getirmiştir.

Resim Ana Sanat Dalından mezun olmuş Görsel Sanatlar öğretmenlerinden sonra, seramik formasyonu almış katılımcılar ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara, görüşme soruları aynı sıra ile sorulmuş ve cevapları analiz edilmiştir. İlk olarak Görsel Sanatlar dersi bağlamında en kapsamlı ve içerikte en çok yer alan ana sanatın hangisi olduğu sorulmuştur. Yedi numaralı katılımcı verdiği yanıtta, tüm ana sanat dallarının içerikte yer aldığını ve herhangi birini ön plana koymasının zor olduğunu belirtmiştir. Ayrıca herhangi bir ana sanat dalının Görsel Sanatlar dersi bağlamında daha önemli ve ön planda olmasının, ana sanat dallarının Görsel Sanatlar dersi içeriklerini tam karşılayamadığı anlamına gelebileceğini belirtmiştir. Tüm ana sanat dallarının ders içeriklerini karşılayabildiğini düşünen katılımcı, yöneltilen soru bağlamında sanat disiplinleri arasında seçim yapamadığı belirtmiştir.

İkinci olarak lisans eğitimleri süresince öğrencilerin farklı formasyonlarda eğitim almaları hakkında ne düşündüğü yedinci katılımcı öğretmene sorulmuştur. Öğrencilerin farklı ana sanat dallarında eğitim almalarının, öğrencilerin uzmanlaşmak istedikleri sanat disiplinlerini seçebilmeleri anlamına geldiğini söyleyen katılımcı, bu durumun son derece doğru ve olumlu sonuçlar veren bir sistem olduğunu belirtmiştir. Ayrıca verdiği yanıtta,

bunun aksi düşünülduğünde ve her öğrencinin aynı ana sanat dalından mezun olması durumunda, hangi ana sanat dalının temel alınması gerektiğinin tam anlamıyla bir karmaşa olacağını belirtmiştir. Katılımcı, her ana sanat dalını Görsel Sanatlar dersi içeriğinde eşit ölçüde görerek ana sanat dalları arasından en kapsamlı ve temel becerileri barındıran atölye dersinin belirlenmesi konusunda farklı bir görüş belirtmiştir.

Diğer soruda, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin temel alan becerilerinin ne yönde olması gerektiği ve bu becerilerin her ana sanat dalından mezun olarak elde edilip edilemeyeceği sorulmuştur. Katılımcı bu soruya şu şekilde yanıt vermiştir:

Görsel Sanatlar öğretmenin alan becerisi, sanatsal yeteneklerinden meydana gelmektedir, diyebilirim. Çizmeyi, boyamayı, şekil vermeyi, kompozisyon kurmayı ve bunun gibi uygulamaları karşılayabilen ve aynı zamanda öğrenciye aktarabilen öğretmen yeterlilik sahibidir, diyebilirim. Bu yetenekler insanda doğuştan var olduğu gibi daha sonradan eğitim ile geliştirilebilir kabiliyetlerdir. Bu yüzden eğitim fakültelerinin ana sanat dallarının, bu farklı yetenekleri öğrenciye kazandırmada rolleri ayrı ayrı çok önemlidir. Öğrenciler sistematik bir sanat eğitimi süreçlerinden geçtikleri için, mezun oldukları ana sanat dalları fark etmeksizin sanat eğitmenliğine elverişli bir biçimde mezun olmaktadır diye düşünüyorum. Sonuç olarak her ana sanat içeriğinin bu yetenekleri karşılamada farklı ve bir o kadar da önemli rolleri vardır (Katılımcı No:7, 22 Ağustos 2021).

Öğretmenin vermiş olduğu yanıtta bir Görsel Sanatlar öğretmenin sahip olması gereken alan becerilerini, tüm ana sanat formasyonlarından alabileceğini belirtmiştir. Ayrıca farklı ana sanat formasyonlarının olmasının, öğretmenlerin ihtiyacı olan becerileri edinebilmesi adına daha avantajlı bir durum olacağı çıkarımı yapılabilmektedir.

Yedinci katılımcıya sonraki soruda, tüm ana sanat içeriklerinin eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandırıp kazandıramayacağı ve bu becerilerin ne derece önemli olduğu sorulmuştur. Katılımcı verdiği yanıtta, bahsi geçen becerilerin çoğunlukla Resim ve Grafik Ana Sanat Dallarının içeriklerinde bulunduğunu belirtmiştir. Ana sanat dallarının genellikle farklı beceriler üzerine eğildiğini belirterek, tüm ana sanat formasyonlarının eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandıramadığı çıkarımına varmıştır. Bu becerilerin ne derece önemli olduğu sorusuna ise çizim ve desen becerisinin bir sanat eğitimcisinde olması gereken önemli özellikler olduğunu ancak bunların yanı sıra yaratıcılığın ve çocukların sanatsal gelişimi hakkında bilgisinin olmasının da son derece önemli olduğunu dile getirmiştir. Bu becerilerin bir Görsel Sanatlar öğretmeninde mutlaka olması gerektiği görüşü ve bahsi geçen

becerilerin tüm ana sanat içeriklerinde aynı düzeyde olmayışı bilgisi, araştırmada cevaplanmak istenen problem duruma ilişkin veriler sunmaktadır.

Sıradaki görüşme sorusu şu şekildedir: “Farklı ana sanat dallarından mezun olmuş öğretmenler, Görsel Sanatlar dersi kapsamında uygulama çalışması yaptırırken bu çalışmalarını genellikle kendi ana sanat dalları doğrultusunda mı yaptırmaktadırlar? Öyle ise bu durum doğru mudur? Katılımcı verdiği yanıtta, öğretmenlerin uygulama çalışmalarını programlarında belirtildiği gibi kazanım neyi amaçlamaktaysa o doğrultuda yaptıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin uygulama yöntemlerinde farklılıklar olabileceğini ancak bunun sorun teşkil edecek bir durum olmadığını dile getiren katılımcı, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin tüm uygulama alanlarında yeterli becerilere sahip olabileceklerini belirtmiştir.

Sıradaki soruda, öğretmenlerin farklı ana sanat formasyonlarından mezun oluyor olmalarının, ortaöğretim kazanımlarını gerçekleştirmeleri bakımından adaletsiz bir durum oluşturup oluşturmadığı yedi numaralı katılımcıya yöneltilmiştir. Katılımcı, farklı disiplinlerde uzmanlaşan öğretmenlerin ders kazanımlarını karşılama bakımından farklılıklar yaratabileceklerini düşünmediğini belirtmiştir. Ancak öğretmenlerin farklı ana sanat dallarında, en gerekli temel becerileri aynı düzeyde edinemediklerini tekrar ederek bu durumun istenmedik bir sonuç olabileceği fikrini öne sürmüştür. Burada katılımcının düşüncelerinde bir tutarsızlık olduğu çıkarımı rahatlıkla yapılabilir. Katılımcının şu sözleri bu çıkarımı destekler niteliktedir:

Öğretmenlerin farklı anlayışları ve uygulamaları ortaöğretim kazanımları düzeyinde adaletsiz bir durum oluşturur gibi görünmüyor aslında. Ancak daha önce bahsettiğimiz temel alan becerilerinin bazı ana sanat içeriklerinde daha yoğun bulunduğunu da söylemişim. Bu durum sanki bazı öğretmenlerin, görsel sanatlar dersi için daha yeterli sonuçlar verebileceği fikrini de çağırıştırıyor. Evet, farklı becerilerde uzmanlaşan Görsel Sanatlar öğretmenleri var ancak ben bu duruma adaletsizdir diyemeyeceğim sanırım (Katılımcı No:7, 22 Ağustos 2021).

Öğretmen her ne kadar çekimsiz bir tavır sergilese de verdiği yanıtta, farklı alanlarda uzmanlaşan sanat eğitimcilerinin dersin ortak paydasında aynı derecede buluşmadıkları çıkarımı yapılabilmektedir. Öğretmenlerin alan becerilerindeki farklılıkların ve yeterliliklerin, öğrencilerin sanata ilgilerini ve isteklerini etkileyebildiğini daha önceki örneklerde görmüştük.

Son olarak katılımcıya, mevcut ana sanat sistemine alternatif bir sistem düşünüp düşünmediği ve düşünürse bunun nasıl olabileceği sorusu yöneltilmiştir. Ana sanat sisteminin olması gerektiği halinde olduğunu belirten katılımcı, öğrencilerin Temel Tasarım eğitimlerinden sonra görsel sanatların farklı alanlarında eğitim almalarının yanlış olmadığını savunmuştur. Herhangi bir ana sanat dalından, Görsel Sanatlar öğretmenliği için gerekli temel becerilerin kazanılabileceğini belirten katılımcı, her disiplinin ayrı ayrı değerleri olduğunu yinelemiştir.

Sekiz numaralı Seramik Ana Sanat Dalı mezunu katılımcı ile yapılan görüşmede, diğer katılımcılarda olduğu gibi ilk olarak ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi bağlamında en kapsamlı ve içeriklerde en çok bulunan görsel sanatlar disiplininin hangisi olduğu sorulmuştur. Katılımcı, birçok diğer katılımcı gibi tüm ana sanat dallarının içerikte bir şekilde kendilerine yer bulduğunu belirtse de Resim Ana Sanat Dalının gözle görülür biçimde ders içeriğinin çoğunluğunu oluşturduğunu belirtmiştir. Bu noktaya kadar katılımcıların hemen hemen hiçbiri Resim haricinde bir ana sanat dalının içerikteki en kapsamlı ana sanat dalı olduğunu dile getirmemiştir.

İkinci soru olarak, lisans eğitimi süresince öğrencilerin farklı ana sanat formasyonlarında eğitim almaları hakkında ne düşündüğü katılımcı öğretmene yöneltilmiştir. Öğretmen adaylarının mümkün olduğunca tüm ana sanat dallarını tecrübe edebilmesinin en doğru yöntem olabileceğini belirten katılımcı, öğrencilerin farklı ana sanat dallarına ayrılmasından yana olduğunu belirtmiştir. Ayrıca mezun olduğu ana sanat dalından memnun olduğunu ve öğretmenlik yaşamına olumlu şeyler kattığını dile getirerek öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerinin en önemli nokta olduğunu belirtmiştir. Bu noktada sekiz numaralı katılımcının, öğrencilerin farklı ana sanat formasyonlarında eğitim almalarına ilişkin olumlu görüşleri olduğu çıkarımı yapılabilmektedir.

Bir diğer soru olarak, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin temel alan becerisinin ne yönde olması gerektiği ve bu becerilerin tüm ana sanat formasyonlarından kazanılıp kazanılmayacağı katılımcıya yöneltilmiştir. Katılımcı, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin yaratıcılıklarının önemli bir özellik olduğunu dile getirmiştir. Kendi sanatsal becerilerinin yanı sıra, bunları öğrenciye başarılı bir şekilde aktarabilmek için yeni, farklı ve öğrencilerin ilgilerini çekebilecek etkinlikler yaratabilmesi gerektiğini savunmuştur. Katılımcı, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin sanatçı kişiliklerinden ziyade öğretmen kişiliklerini ön planda tutarak ders kazanımlarını aktarma becerilerini ön planda tutmuştur, denebilir.

Katılımcı öğretmene yöneltilen sıradaki soru şu şekildedir: “Tüm ana sanat formasyonlarının eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandırabildiğini düşünüyor

musunuz? Bu beceriler sizce ne derece önemlidir?” Sekiz numaralı katılımcı, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin bir şekilde kendilerini çizim alanında geliştirebilmiş kişiler olduğunu ve belirli yetenek sınavlarından geçerek üniversitelere yerleştiklerini belirtmiştir. Bu durumun hâli hazırda becerikli kişilerin öğretmenlik eğitimi aldıkları anlamına geldiğini dile getirmiştir ve şunları eklemiştir:

Çevremdeki öğretmen arkadaşlarıma baktığım zaman hepsinin Görsel Sanatlar dersini verebilecek yetkinlikte olduğunu görüyorum. Farklı ana sanat dallarından mezun arkadaşlarımla birlikte çalıştım ve bunun öğretmenlik anlamında veya beceri anlamında bir eksiklik yarattığını fark etmedim. Bu yüzden çizim ve desen anlamında eşit seviyede olmasa da tüm ana sanat dallarından yeterli kabiliyetleri kazanabildiklerini söyleyebilirim (Katılımcı No:8, 22 Ağustos 2021).

Sekizinci katılımcı tüm ana sanat içeriklerinin öğretmenlere yeterli becerileri sağladığını belirtmiştir. Ancak çizim ve desen becerisi bağlamında farklılıklar olduğunu da ayrıca dile getirmiştir. Araştırmanın problem durumunda da değinildiği gibi çizim becerisinin bir Görsel Sanatlar öğretmenin en temel yapı taşı olduğu kabul edersek öğretmen adayları bu beceriyi her ana sanat dalından eşit düzeyde edinemez ise ana sanat dalı içeriklerinin Görsel Sanatlar öğretmeni yetiştirme sürecinde farklılıklara sebep olabileceği çıkarımına varılabilir. Öte yandan katılımcı, farklı seviyede çizim becerisine sahip öğretmenlerin yine de ders kazanımlarını karşılamada yeterlilik sağlayabildiklerine değinmiştir. Bu sözlere dayanarak Görsel Sanatlar dersi kazanımları için gerekli becerilerin, her ana sanat formasyonundan asgari seviyede elde edilebileceği sonucuna ulaşılabilir.

Katılımcıya yöneltilen diğer soru şu şekildedir: “Farklı ana sanat dalından mezun olmuş öğretmenler, Görsel Sanatlar dersi kapsamında uygulama çalışmaları yaptırırken, öğrencilere kendi ana sanat dalları doğrultusunda mı çalışmalar yaptırmaktadırlar? Öyle ise bu durum sizce doğru mudur?” Katılımcı bu soruya şu şekilde yanıt vermiştir:

Bu soruya çok net bir şekilde siyah ya da beyaz gibi bir yanıt veremem. Ucu açık bir konu aslında ama örneğin ben öğrencilere sürekli kendi dalım doğrultusunda çalışmalar yaptıramam. Dediğim gibi resim çalışmaları ister istemez baskın geliyor ve bu doğrultuda gereken ne varsa öğretmenin bunu önceden hazırlayıp çalışmış olması gerekiyor zaten. Yıllık planlarımızı hazırlarken kazanımlara baktığımız zaman çok keskin sınırlarımız olmuyor ve bir konuyu çok farklı şekillerde öğrenciye aktarabiliyoruz. Bazı kazanımlar var ki belirli bir dalın disiplinlerini kullanmak zorunda kalabiliyoruz çünkü

kazanımın beklentisi bu yönde oluyor. Ama olması gereken, kazanım neyi amaçlıyorsa o doğrultuda çalışmalar yapmaktır. Benim çevremdeki öğretmen arkadaşlarım da genellikle çalışmalarını bu şekilde yürütmektedirler (Katılımcı No:8, 22 Ağustos 2021).

Sözlerinden anlaşılacağı gibi sekiz numaralı katılımcı, öğretmenlerin uygulama çalışmalarını kendi sanat disiplinleri doğrultusunda yönlendirmelerinin doğru olmadığını savunmaktadır. Ucu açık kazanımlarda çalışma farklılıklarının olabileceği ancak kazanım neyi amaçlıyorsa o doğrultuda çalışmalar yapılması gerektiği çıkarımı rahatlıkla yapılabilir. Bu noktada ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımlarının çoğunlukla ne doğrultuda olduğunun belirlenmesi, öğretmenlerin kendilerini ne yönde geliştirmeleri gerektiği konusunda faydalı veriler sunacaktır.

Beşinci soruda katılımcıya, öğretmenlerin farklı ana sanat formasyonlarından mezun olmalarının, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını gerçekleştirmeleri bakımından adaletsiz bir durum oluşturup oluşturmadığı sorulmuştur. Katılımcı soruyu tam olarak anlamadığını belirterek, sorunun biraz daha açıklanmasını talep etmiştir. Katılımcıya örnek olarak Türkiye çapında her öğrencinin farklı ana sanat dalından mezun olmuş öğretmenler ile Görsel Sanatlar dersi işlediği ve bu durumda öğrencilerin farklı becerilerde uzman öğretmenler tarafından yetiştirildikleri anlamına geldiği açıklanmıştır. Farklı disiplinlerde uzmanlaşan öğretmenlerin eğitim sisteminde hem zenginlik hem de farklı standartlara sahip eğitimcilerin olabileceği fikri öne sürülmüştür. Öğrenciler perspektifinden bakıldığı zaman, öğretmenin mezun olduğu ana sanatı bağlamında şans faktörünün devreye girebileceğini ve bunun istenmedik bir durum olup olmadığı araştırılmaktadır. Katılımcı, öğretmenler arasında böyle bir ayrışma gidilmemesi gerektiğini dile getirmiştir ve şunları eklemiştir:

Bu durumda iki Resim mezunu öğretmenin de birbirinden farklı olabileceğini düşünebiliriz. Örneğin iki Resim Ana Sanat Dalı mezunu öğretmenden birisi alanına daha hâkim ve yatkınken diğeri kazanımları karşılamada daha yetersiz kalabilir. Bu diğer bölümler için de geçerlidir. Seramik veya Heykel bölümünü bitirip Resim Ana Sanat Dalından gelen bir öğretmenden daha yetkin Görsel Sanatlar öğretmenleri olabilir. Bu tamamen kişiden kişiye göre değişebilen bir durumdur. Ana sanatı farklı olduğu için bir öğretmenin resim konusunda yetersiz olduğunu düşünmüyorum (Katılımcı no:8, 22 Ağustos 2021).

Sekiz numaralı katılımcının sözlerinden, farklı ana sanat mezunu öğretmenlerin, öğrenci perspektifinden bakıldığında ders kazanımları bağlamında bir fark oluşturmadığı çıkarımı yapılmaktadır. Katılımcı, açıklamasında kişisel becerilerin de önemli bir faktör

olduğuna değinmektedir. Kişinin yeteneği onu diğer öğretmenlerden alan becerisi anlamında ön plana çıkarabilmektedir. Ancak bahsedilen konunun fazlası ile istisnai bir durum olduğu söylenebilir. Kişinin, sanata olan yatkınlığı ve becerisinden dolayı hangi dalda eğitim alırsa alsın kazanımları karşılamada başarı sağlayabileceği söylenebilir. Ancak bu durum referans alınarak öğretmenlerin ana sanat dallarının kazanım açısından bir fark yaratmayacağını söylemek çok doğru olmayacaktır. Üstün becerilere sahip veya dâhi diye nitelendirilebilecek eğitimcilerin var olması, tüm eğitimcilerin belirli standartlarda eğitim alması fikrini çürütmemelidir. Türkiye genelindeki öğretmen adaylarını düşündüğümüzde her öğrencinin kişisel becerilerinin belirlenmesi ve ona göre ayrı bir yol çizilmesi pek olası bir yöntem sayılmayabilir. Bunun yerine, daha önce değinildiği üzere tüm sanat disiplinlerinin ortak paydasını oluşturan ve en temel becerileri kapsayan ana sanat dalının eğitiminden geçilmesinin daha kapsayıcı ve verimli olacağı söylenebilir. Bu noktada katılımcının diğer yanıtlarından yola çıkarak Resim Ana Sanat Dalının içerikte daha çok bulunduğunu ve öğretmenlerin bu disiplinde daha yetkin olmalarının avantaj sağlayacağı çıkarımını tekrarlamak gerekmektedir. Araştırmanın önceki bölümlerinde değinildiği gibi, bir beceride ustalaşmak için becerinin düzenli olarak tekrarlanması gerektiği bir gerçektir. Bu noktadan hareketle, öğretmenlerin sahip olması gereken en temel becerilerde çalışmalarını sürdürmeleri, öğretmenlik anlamında onlara avantaj sağlayacağı söylenebilir. Ayrıca bir becerinin öğretmede asgari düzeyde bulunması, sağlıklı bir sistemde düşünülmemesi gereken bir durumdur. Bunun aksine en verimli sonuçları verecek durumların araştırılıp bu yönde çalışmalar yapılması gerekmektedir diyebiliriz.

Son olarak katılımcıya, mevcut ana sanat sistemine alternatif bir sistem düşünüp düşünmediği, düşünür ise bunun nasıl bir sistem olabileceği sorusu yöneltilmiştir. Sekiz numaralı katılımcı verdiği örnekte, öğrencilerin her sene farklı ana sanat dalı seçebilmesinin iyi bir örnek olabileceğini dile getirmiştir. Her sene yeniden bir ana sanat dalı seçmenin, öğretmenleri daha fazla disiplin ile tanıştıracacağı için daha geniş beceri yelpazesine sahip öğretmenler yetişmesini sağlayacağını belirtilmiştir.

Seramik Ana Sanat Dalından mezun olan Görsel Sanatlar öğretmenlerinin ardından, Fotoğraf Ana Sanat mezunu öğretmenler ile görüşmeler yapılmıştır. Tüm katılımcılarda olduğu gibi sorular aynı sırada katılımcılara yöneltilmiştir ve ilk olarak Görsel Sanatlar dersi bağlamında en kapsamlı ana sanat dalının hangisi olduğu sorusu dokuz numaralı katılımcıya yöneltilmiştir. Fotoğraf Ana Sanat mezunu katılımcı, Görsel Sanatlar dersinin tüm disiplinlerden beslendiğini ancak baskın olarak Resim dalının daha çok kullanıldığını dile

getirmiştir. Neredeyse tüm katılımcıların bu soru bağlamında aynı yanıtı veriyor olması, araştırmanın sonlarına doğru güçlü bir veri sunmaktadır, denebilir.

İkinci olarak lisans eğitimleri süresince öğrencilerin farklı ana sanat formasyonlarında eğitim almaları hakkında ne düşündüğü dokuzuncu katılımcıya sorulmuştur. Katılımcı, öğrencilerin farklı ana sanat dallarında eğitim almalarının normal bir durum olduğunu ve öğrencilerin kendi sanatsal becerilerine göre bir yol seçmelerinin onların hakkı olduğunu söylemiştir. Fakat öğrencilerin ana sanat seçimlerinde, birinci sınıf sonundaki not ortalamalarının ana sanat seçimlerinde etkili olmasının yanlış olduğunu dile getirmiştir. Öğrencilerin düşük not ortalamaları yüzünden istedikleri ana sanat dallarına gidemediklerini ve ikinci tercihleri olan dallarda eğitim almak zorunda olduklarını belirten katılımcı, atölyelere eşit sayıda öğrenci dağılması için yapılan ve öğrenci odaklı olmayan bu sistemi eleştirmiştir.

Sıradaki soruda Görsel Sanatlar öğretmenlerinin temel alan becerisinin ne yönde olması gerektiği ve bu becerilerin herhangi bir ana sanat formasyonlarından mezun olunarak elde edilip edilemeyeceği katılımcıya sorulmuştur. Dokuz numaralı katılımcı şu sözler ile yanıt vermiştir:

Cizme, boyama, kompozisyon kurabilme ve anatomi gibi temel resim bilgilerinin bir sanat eğitimcisinde olması gerekiyor. Zaten öğretmen kendinde olanı eleyerek öğrenciye verebiliyor. Kendinde mevcut olan becerinin tamamını aktarabilmesi pek mümkün değildir. Yani öğretmen alanında fazlasıyla birikimli olmak zorundadır. Hemen şu eleştiriyi de yapmak istiyorum: Bir dönem yan branş denilen bir atama seçeneği çıktı. Sınıf öğretmenlerinin bir kısmı Resim, Müzik, Beden Eğitimi gibi yan dallara yöneldiler. Öğrencilerin bu öğretmenlerden yetenek anlamında hiçbir şey alamadıklarını gördük. Teknik olarak bir şeyler öğretebilirler belki ancak böyle bir durumda çalışmalara müdahale edemezsiniz. Bu uzaktan eğitim ile resim dersi vermeye benziyor. Öğrenciye işin doğrusunu gösteremiyorsanız, öğrencinin çalışmasına el atamıyorsanız bir şeyler öğretmek pek mümkün olmuyor (Katılımcı No:9, 23 Ağustos 2021).

Bu yanıtın ardından katılımcı öğretmene, bu bahsedilen becerilerin herhangi bir ana sanat formasyonundan mezun olunarak elde edilip edilemeyeceği sorulmuştur. Katılımcı, tüm ana sanat atölye içeriklerinin bunları karşılayamayabileceği fikrini çekimser olarak dile getirmiştir. Öğretmenlerin kendilerini sürekli geliştirmeleri gerektiğini ve bu sayede çizim becerilerini aktif tutabileceklerini söylemiştir. Öğretmenlik mesleğinde, öğretirken

öğrenmenin de mümkün olduğu fikrini dile getiren katılımcı, her alanda olduğu gibi Görsel Sanatlar öğretmenliğinde de üstün yetenekli ve orta düzey bireyler olabileceğini ancak kişinin kendisini geliştirmesinin bu farklılıkları ortadan kaldırdığını dile getirmiştir.

Sıradaki soruda tüm ana sanat formasyonlarının eşit düzeyde çizim ve desen becerisini lisans öğrencilerine kazandırıp kazandıramadığı ve bu becerilerin ne derece önemli olduğu katılımcıya sorulmuştur. Dokuz numaralı katılımcı, öğrencilerin ana sanat dallarına ayrıldıktan sonra izledikleri yolların değiştiğini ve bu becerilere aynı oranda eğilemediklerini dile getirmiştir. Katılımcının bu kısa yanıtından, tüm ana sanat dallarının eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandıramadığı çıkarımı rahatlıkla yapılabilmektedir. Bir önceki soruya verilen yanıt ile bir araya getirildiği zaman, bir Görsel Sanatlar öğretmenin sahip olması gereken çizim, desen ve boyama gibi temel resimsel becerilerini tüm ana sanat içeriklerinden elde edemeyeceği çıkarımına rahatlıkla varılabilmektedir.

Diğer soruda, farklı ana sanat dallarından mezun olan öğretmenlerin sınıf içi uygulama çalışmaları sırasında, uygulamaları çoğunlukla kendi mezun oldukları disiplinler doğrultusunda yaptırıp yaptırmadıkları sorulmuştur. Dokuz numaralı katılımcı, kazanımların öğrenciye aktarılırken kazanımın gerektirdiği temel disiplinlerin kullanılması gerektiğini, ancak öğretmenlerin bunların yanı sıra farklı uygulama anlayışlarını da destekleyici nitelikte kullanabileceğini belirtmiştir ve şu örneği vermiştir:

Örneğin renk karışımı gibi bir konu öğrenciye anlatılırken ben bunu fotoğraf yolu ile de anlatabilirim ya da başka medyumlar da kullanabilirim ama tüm bunlardan önce öğrenciye boya ile renk karışımı anlatılmalıdır tabii. Öğretmen daha sonra bu konuyu pekiştirmek adına uygulama alanlarını farklılaştırabilir. Bu öğretmenin tercihi kalmıştır tamamen. Bahsettiğimiz temel uygulamaları da tüm öğretmenlerin rahatlıkla karşılayabileceğini düşünüyorum. Öğretmenler temel resim becerilerine sahip oldukları için, bu noktada mezun oldukları ana sanat dalları öğretmenlerin daha zengin uygulama içerikleri çıkarabilmelerine olanak sağlayacaktır diye düşünüyorum (Katılımcı No:9, 23 Ağustos 2021).

Dokuz numaralı katılımcının sözlerinden, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin kendi anlayışlarında uygulamalar yaptırabildiklerini, ancak bunun temel uygulama çalışmalarını destekleyici nitelikte olmaları gerektiği çıkarımı yapılmaktadır. Katılımcı, uygulamaların öncelikle kazanımın gerektirdiği doğrultuda yapılmasının uygun olduğu dile getirmiştir.

Bir diğer soru olarak, öğretmenlerin farklı ana sanat formasyonlarından mezun olmalarının ortaöğretim ders kazanımları bakımından adaletsiz bir durum oluşturup

oluşturmadığı katılımcıya yöneltilmiştir. Katılımcı, eğitim süresi boyunca farklı yan sanatlardan dersler alındığını ancak program içerisinde hepsinin kullanılmadığını belirtmiştir. Ancak bu durumun öğrenci perspektifinden adaletsiz olarak nitelendirilmemesi gerektiğini ve bilginin fazlalığından söz edilemeyeceğini dile getirmiştir. Edinilen bu bilgilerin bir noktada öğretmenlerin mutlaka işine yaracağına değinen katılımcı her ne kadar farklılıklar ortaya çıksa da öğretmenlerin temel resim eğitimi aldıklarını söylemiştir. Öğretmenlerin eğitim fakültelerinde aldıkları farklı ana sanat eğitimlerinin, ortaöğretim öğrencilerini resim konusunda yoksun bırakacak düzeyde olmadığı katılımcı tarafından ayrıca dile getirilmiştir.

Son soru olarak dokuzuncu katılımcıya, mevcut ana sanat sistemine alternatif bir sistem düşünüp düşünmediği, düşünürse bunun nasıl olabileceği sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı son soruyu şu şekilde yanıtlamıştır:

Bu konudaki tek eleştirim resim eğitiminin son sınıfa kadar devam etmesi gerektiği olabilir. Bir şekilde öğrenciler mezun olana kadar Resim Atölye dersi almayı sürdürmeliler. Yani Resim Atölyesi zorunlu tutulup bunun yanında öğrenciler kendi istedikleri dalları bir yandan görmeye devam edebilirler. Ben kendi eğitim aldığım sürede de farklı yan sanat dallarını seçtim ve çok faydalı da oldu. Ancak farklı atölye dersleri aldığım zamanlarda da resim eğitimim bir yandan devam etsin isterdim açıkçası (Katılımcı No:9, 23 Ağustos 2021).

Katılımcının vermiş olduğu yanıtlardan yola çıkarak Resim Ana Sanat formasyonunun bir Görsel Sanatlar öğretmeni için en verimli ve gerekli temel becerileri sağlayan ana sanat dalı olduğu çıkarımına rahatlıkla varılabilmektedir. Bu noktada katılımcının da bahsettiği gibi farklı yan sanat dallarından beslenmenin Görsel Sanatlar öğretmenleri için önemli olduğu söylenebilir. Sanat bütünsel olarak ele alındığında tüm sanat disiplinlerinin birbirleri ile ilişkili olduğu inkâr edilemez. Dans, tiyatro, drama, müzik gibi sanatın farklı dallarının birbirlerine olan bağlılıkları bilinmektedir. Görsel sanatlar özeline inildiği zaman ise bu alanın gerektirdiği temel kabiliyetleri öğrenip sonrasında diğer alanlarla ilişki kurulmasının daha doğru olabileceği söylenebilir.

10 numaralı ve Fotoğraf Ana Sanat Dalından mezun olmuş katılımcıya da Görsel Sanatlar dersi içerikleri bağlamında en kapsamlı ve kazanımları en çok karşılayan ana sanat dalının hangisi olduğu sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı bu soruya doğrudan Resim Ana Sanatı yanıtını vermiştir.

Bu sorunun ardından katılımcıya, lisans eğitimleri süresince her öğrencinin farklı ana sanat formasyonundan ders alması hakkında ne düşündüğü sorulmuştur. Katılımcı, öğrencilerin farklı ana sanat dallarında eğitim almalarının doğru bir yöntem olduğunu

belirtmiştir. Her ana sanat dalının farklı özellikleri ve içerikleri olduğunu ve öğrencilerin farklı uygulama disiplinlerinde yetişmelerinin, onların faydasına olacağı kanaatindedir. Ayrıca yan sanat dallarını da farklı disiplinlerde seçerek beceri yelpazelerini daha da genişletebileceklerini dile getirmiştir. Kısacası onuncu katılımcının her öğrencinin farklı ana sanat dalından ders almalarının doğru bir uygulama biçimi olduğuna değindiği söylenebilir.

Bir diğer soruda Görsel Sanatlar öğretmenlerinin sahip olması gereken temel alan becerilerinin ne yönde olması gerektiği ve bu becerilerin herhangi bir ana sanat dalından mezun olunarak elde edilip edilemeyeceği katılımcıya sorulmuştur. On numaralı katılımcı soruya şu şekilde yanıt vermiştir: “Bence yüzey düzenleme, kompozisyon, figür mekân ilişkisi ve gördüklerini yüzeye aktarabilme gibi özellikler, Görsel Sanatlar öğretmen adaylarında olması gereken yeteneklerdir. Bunlar sanata dair en temel bilgi ve becerilerdir” (Katılımcı No:10, 23 Ağustos 2021).

Katılımcı vermiş olduğu örnekteki becerilerin birçok ana sanat dalı içeriğinde bulunduğunu, ancak Resim ve Grafik gibi Atölye derslerinin, el becerilerine içeriklerinde daha çok yer verdiğini söylemiştir. Kimi ana sanat dallarının kavramsal ve zihinsel yaratıcılığa, kimilerinin ise el becerilerine daha çok yöneldiği katılımcı tarafından ayrıca dile getirilmiştir. Bununla alakalı olarak öğrencilerin mümkün olduğunca çok ana sanat dalından ders almalarının daha verimli olacağı çıkarımı da yapılmıştır.

Sıradaki soruda tüm ana sanat içeriklerinin eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandırıp kazandıramadığı ve bu becerilerin ne derecede önemli olduğu on numaralı katılımcı öğretmene yöneltilmiştir. Katılımcı, bir önceki soruda bununla ilintili bir cevap verdiğini belirterek özellikle Resim, Grafik ve Özgün Baskı Atölye içeriklerinin bu kazanımları öğretmen adaylarına sağladığını belirtmiştir. Diğer ana sanat içeriklerinde desen ve çizim uygulamalarının çok az bulunduğunu ya da hiç bulunmadığını dile getirmiştir. Bu becerilerin ise son derece önemli ve gerekli olduğunu söylemiş ve bir önceki soruda verdiği yanıtta buna benzer becerilerden bahsettiğini açıklamıştır. Katılımcının sözlerinden çizim ve desen kabiliyetlerinin son derece önemli özellikler olduğunu ancak tüm ana sanat formasyonlarından eşit derecede elde edilemeyeceği çıkarımı yapılmaktadır. Bu noktada tüm ana sanat içeriklerinin Görsel Sanatlar öğretmenleri için gerekli temel kabiliyetleri kazandıramadığı çıkarımı rahatlıkla yapılabilmektedir.

10 numaralı katılımcıya yöneltilen sıradaki soru şu şekildedir: Farklı ana sanat dallarından mezun olmuş olan öğretmenler, Görsel Sanatlar dersi kapsamında uygulama çalışmaları yaptırırken bu çalışmalarını genellikle kendi ana sanat dalları doğrultusunda mı yaptırılmaktadırlar? Öyle ise bu durum doğru mudur? Bu soru ile alakalı olarak katılımcı,

öğretmenlerin kazanımları farklı yöntemler ile aktarmasının yanlış bir durum olmadığını dile getirmiştir. Ayrıca her öğretmenin kendince yöntemleri olabileceğini ve bunun değiştirilmeye çalışılmaması gerektiğini söylemiştir. Bu farklılıkların ötesinde tüm öğretmenlerin programın amaçları doğrultusunda çalışmalar yaptırdığına ve bazı çerçevelerin dışına istese de çıkamayacaklarına dikkat çekmiştir. Kendi çevresindeki meslektaşlarının kazanımlar neyi gerektiriyorsa o yönde çalışmalar yaptığını belirten katılımcı, öğretmenlerin farklı anlayışlarda çalışmalar yaptırmasının ise bazı durumlarda öğrenciye olumlu kazanımları olacağı ayrıca dile getirilmiştir.

Öğretmenlerin farklı ana sanat formasyonlarından mezun olmalarının, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını karşılaması bakımından adaletsiz bir durum oluşturur mu sorusuna katılımcı şu şekilde yanıt vermiştir:

Öğretmenlerin farklı dallardan mezun olmaları öğretmenlerin kazanımları karşılamaları bakımından önemli bir etken değildir. Ortaöğretim düzeyindeki kazanımları karşılamak için tüm Görsel Sanatlar öğretmenleri yeterli donanıma sahiptirler. Bu durum mezun oldukları ana sanat ile alakalı değildir. Bu farklı eğitim süreçlerinin, öğretmenlerin kendi becerilerini bulmaları yolunda bir fırsat olduğuna inanıyorum. Bir öğretmen kendisini yenilediği ve geliştirdiği sürece hangi ana sanat dalından mezun olduğunun bir önemi yoktur (Katılımcı No:10, 23 Ağustos 2021).

10 numaralı katılımcı net bir şekilde ana sanat farklılıklarının, öğretmenlerin kazanımları karşılaması bakımından değişkenlik yaratmadığı fikrini savunmuştur. Ayrıca farklı dallardan mezun olmanın öğretmenlerin kendi becerilerini bulmaları bakımından olumlu bir durum olduğunu dile getirmiştir.

Son soru olarak ise katılımcıya mevcut ana sanat sistemine alternatif bir sistem düşünüp düşünmediği, düşünür ise nasıl olacağı sorusu yöneltilmiştir. On numaralı katılımcı, mevcut sistemin öğrencilerin istedikleri ve ilgi duydukları alanda eğitim almalarına olanak sağladığı için gayet uygun olduğunu dile getirmiştir. Eğitim sürelerinin ilk yılında ortak olarak aldıkları temel sanat eğitiminin, öğrencileri tüm ana sanat formasyonlarına hazırladığını dile getiren katılımcı, gerekli sanatsal altyapıyı aldıktan sonra farklı alanlarda uzmanlaşmanın öğretmen adaylarının avantajına olacağı düşüncesini bize sunmuştur. Katılımcının vermiş olduğu cevaplardan yola çıktığımızda, Resim Ana Sanatının Görsel Sanatlar dersi kapsamında en geniş kazanım yelpazesine sahip ana sanat dalı olduğu çıkarımı yapılmaktadır. Öğretmenlerin çizim, desen, kompozisyon, yüzey düzenleme ve gördüklerini yüzeye aktarabilme becerilerinin en temel mezzetler olduğu katılımcının sözlerinden

anlaşılmaktadır. Ayrıca bu becerilerin tüm ana sanat dalı içeriklerinden eşit seviyede kazanılamayacağı bilgisi araştırmaya ışık tutar niteliktedir, denebilir.

Özgün Baskı Ana Sanat Dalından mezun olmuş Görsel Sanatlar öğretmenleri ile yapılan görüşmeler araştırmanın devamında yer almaktadır. 11 numaralı katılımcı ile yapılan görüşme teknik aksaklıklar nedeni ile kayıt altına alınamamış ve daha sonrasında görüşme tekrar edilmiştir. Bu görüşmede on bir numaralı katılımcı vermiş olduğu yanıtları değiştirmeden yine aynı düşünce doğrultusunda cevaplar vermiştir.

İlk olarak ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kapsamında en çok kullanılan ve içerikte en çok yer alan ana sanat dalının hangisi olduğu sorusu katılımcıya yöneltilmiştir. Katılımcı görsel sanatlar dersinin çoğunlukla Resim Ana Sanat Dalının içerikleri doğrultusunda şekillendiğini dile getirmiştir. Katılımcının bu yanıtı, neredeyse diğer tüm katılımcılar ile aynı doğrultudadır. Bu durumum araştırmada da gerekli olan veriyi sağladığı söylenebilir.

İkinci soruda katılımcıya lisans eğitimleri süresince öğrencilerin farklı ana sanat dallarında eğitim almaları hakkında ne düşündüğü sorusu yöneltilmiştir. On bir numaralı katılımcı bu soruya şu şekilde yanıt vermiştir:

Eğitim sürecimde ben Seramik yan sanatını almayı çok istemişim ancak bunun yerine Heykel seçebildim ve daha sonrasında Fotoğraf dersini alabildim. Mesela ben diğer tüm ana sanat atölyelerinden de dersler almak isterdim. Merak ettiğim uygulamalar ve çalışmalar oldu. Bunların yanı sıra benim bölümüm Özgün Baskı olduğu için uygulama ve çizim kısmına çok uzak değilim ama yine de Resim atölye dersini daha fazla görmek isterdim (Katılımcı No:11, 27 Ağustos 2021).

Bu noktada katılımcıya, öğretmenlerin hiç Resim veya Özgün Baskı gibi Atölye derslerini almadan da mezun olabildikleri ve bazılarının çizim ve desen becerilerini hiç kullanmak zorunda olmadıkları dile getirilmiştir ve bu konu ile alakalı görüşü sorulmuştur. Bu noktada katılımcı şu şekilde yanıt vermiştir:

Ben de şimdi bundan bahsedecektim. Örneğin sadece Heykel ve Seramik gibi Ana Sanat Dallarını seçerek mezun olmuş olsaydım belki sıkıntı yaşayabilirdim çünkü Görsel Sanatlar dersi genel olarak iki boyutlu çalışmalar üzerine kurulu bir ders. Ben kendi adıma bu sorunu yaşamadım ama bunu yaşayabilecek öğretmenler olabilir. Kısaca tüm sanat dallarının öğrenciler tarafından deneyimlenmesini isterim ama ağırlık olarak ana sanat derslerinin resim disiplini etrafında toplanılması gerektiğini düşünüyorum. Bir de öğretim programının kazanımlarında Geleneksel Türk Sanatlarına ait uygulamalar da

mevcut ancak üniversitede ben hat, ebru gibi uygulamaları deneyimlemediğim için kendim tekrar bunların üzerine çalışmalar yapmam gerekiyor. Demek istediğim ben programdaki kazanımlara yönelik eğitim verilmesinden yanayım. Sonuçta bizler güzel sanatlar fakültesinde okumuyoruz. Öğretim programında kazanılacak becerilere ağırlık verilmesi daha doğru olur diye düşünüyorum (Katılımcı No:11, 27 Ağustos 2021).

On bir numaralı katılımcı verdiği yanıtta öğretmen adaylarının meslek süreçlerinde kullanacağı becerileri edinmelerinin daha doğru olacağını savunmuştur. Öğretim programlarında yer alan kazanımlar ve bu kazanımlara yönelik uygulamalar, öğretmenlerin eğitim süreçlerinde edinmeleri gereken temel becerilerdir, denebilir. Bu noktada ana sanat seçimleri ve uygulamaları da öğretmenlerin meslek süreçlerine hizmet eder yönde şekillenmesi gerektiği söylenebilir.

Katılımcıya sıradaki, bir Görsel Sanatlar öğretmenin temel alan becerisinin ne yönde olması gerektiği ve bu becerilerin her ana sanat formasyonundan elde edilip edilemeyeceği sorusu sorulmuştur. Katılımcı, öğretmenlerin etkinlikleri ne şekilde hazırladıklarının ve öğrenciye ne şekilde aktarabildiklerinin önemli olduğunu savunmuştur ve şu sözleri eklemiştir:

Önemli olan bildiğin şeyi öğrenciye aktarabilmektir. Çok iyi bir ressam veya sanatçı olunabilir ama bu bilgiyi öğrencinin kavrayabileceği şekilde aktaramıyorsanız öğretmenliğin bir önemi kalmıyor. Bu noktada öğretmenin yaratıcılığı devreye giriyor. Öğrencinin ilgisini çekebilecek güzel etkinlikler ve uygulamalar tasarlamak yaratıcılık işidir bir yerde. Zaten öğrencinin hayal gücünü etkilememek adına çizimlerine müdahale etmemeye çalışıyoruz. Öğretmenlerin sahip olduğu çizim becerileri ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin ihtiyacı olandan daha fazladır zaten. Lise veya üniversitede tabii ki farklı. Yani yüzdeye vurmak gerekirse öğretmenin etkinlik tasarlayabilmesi ve kazanım aktarma becerisi yüzde 95 önemlidir diyebilirim. Kalan yüzde beş de sanatsal becerileridir. Bununla bağlantılı olarak bu becerinin ana sanat dalı ile alakası da yoktur diye düşünüyorum. Yaratıcılık her ana sanat dalından edinilebilecek bir olgudur çünkü (Katılımcı No:11, 27 Ağustos 2021).

11 numaralı katılımcı, öğretmenlerin sahip oldukları becerileri öğrenciye aktarabilme ve bu amaç doğrultusunda yaratıcı etkinlikler oluşturmanın önemli olduğunu savunmaktadır. Bir öğretmenin bilmediği şeyi öğretemeyeceği düşüncesi ile paralel ancak bir noktada iki düşüncenin de ne derece önemli olduğunu vurgulayan bu yanıt araştırma için son derece

önemli veriler sunmuştur. Bir Görsel Sanatlar öğretmenin hem profesyonel anlamda sanatsal becerilere sahip olması gerektiği hem de bu becerileri öğrencilere kavrayabilecekleri şekilde aktarabilecek becerilerinin olması gerektiği çıkarımı rahatlıkla yapılabilmektedir.

Sıradaki soruda katılımcıya tüm ana sanat dallarının eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandırıp kazandıramayacağı ayrıca bu becerilerin ne derece önemli olduğu sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı temelde her öğrencinin temel desen becerisinin olduğunu ancak ana sanatların farklı uzmanlık alanlarına yöneldiğini belirtmiştir ve sözlerine şu şekilde devam etmiştir:

Örneğin ben bir Heykel Ana Sanat mezunu öğretmen kadar üç boyutlu çalışmalara hâkim olamıyorum. Kazanımlarda üç boyutlu çalışmalar yer alıyor ancak ben bu noktada bir miktar eksik kalabiliyorum. Mesela Geleneksel Türk Sanatlarında kilim motifleri diye bir konumuz var ve öğrencilere dokuma yaptırmam lazım ancak ben hiç dokuma yapmadım. Bu noktada ister istemez konuyu kendi bildiğim alana çekmek zorunda kalıyorum ve farklı uygulamalar yaptırabiliyorum. Yani ana sanat dallarında farklı şekillerde su yüzüne çıkan beceriler mevcut. Örneğin Fotoğraf Bölümünde kurgulama ve kadraj yeteneği ön plana çıkıyor, Resim Bölümünde çizim, desen ve boyama teknikleri; Seramik ve Heykelde üç boyutlu çalışmalar. Ancak hangisi daha çok kullanılıyor ve ön plana çıkıyor diye soracak olursan desen ve çizim becerisi Görsel Sanatlar dersinde daha yoğun biçimde yer alıyor diyebilirim. Görsel Sanatlar öğretmenlerinin de kesinlikle bu becerilerde kendilerini geliştirip daha sonra farklı alanlarda zenginleşmek adına diğer sanat dallarından dersler almaları gerektiğini düşünüyorum (Katılımcı No:11, 27 Ağustos 2021).

Katılımcının sözlerinden tüm ana sanat dallarının çizim ve desen becerisini öğrencilere kazandıramadığı çıkarımı rahatlıkla yapılabilmektedir. Ayrıca bu becerilerin görsel sanatlar öğretmeninde olması gereken önemli beceriler olduğu da katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Katılımcının örneğinde olduğu gibi öğretmenlerin sahip olmadıkları bazı uygulama yöntemleri program içerisinde yer alabiliyor. Görsel Sanatlar öğretmenlerinin tüm teknik bilgilere sahip olamayacağı düşünüldüğü zaman, öğretim programı içerisinde en çok yer kaplayan sanat disiplini bilgisine sahip olmanın, öğretmenler için en verimli sonucu vereceği söylenebilir. Araştırmanın bu kısmına kadar edinilmiş verilerden yola çıkarak en kapsamlı ve öğretmenlerin en çok kullanmaları gereken becerilerin Resim Ana Sanat Dalında mevcut olduğu çıkarımı rahatlıkla yapılabilmektedir.

Diğer soruda katılımcıya, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin sınıf içi uygulama çalışması yaptırırken uygulamaları kendi ana sanat dalları doğrultusunda yaptırıp yaptırmadıkları ve bu durumun doğru bir uygulama olup olmadığı sorusu yöneltmiştir. Katılımcı hazırlanması gereken etkinliğin belirli standartlarda olması gerektiğini, öğretmenin gerekirse oturup tekrar ders çalışarak gerekli yöntemler ile bunu öğrenciye kazandırması gerektiğini dile getirmiştir. Etkinlikleri tasarlama kısmında öğretmenlerin kazanımları belirleyip yorumlayarak kendi bilgi birikimi doğrultusunda uyarlamalar yapabileceğini katılımcı tarafından dile getirmiştir. Önceki sorulara verdiği yanıtları hatırlatarak örnek olarak Türk sanatları ile ilgili çalışmalarda daha önce deneyimlemediği çalışmaların programda yer alması nedeni ile bunları farklı şekillerde öğrencilere aktarmak durumunda kaldığını söylemiştir. Ayrıca öğrencilerin ilgilerine ve sevmedikleri çalışmalara dikkat ederek uygulamaların şekil değiştirebileceğine dikkat çeken katılımcı, bu soruya net bir şekilde doğru ya da yanlış cevabı veremeyeceğini ve bazı durumlarda uygulama çalışmalarının öğretmenin seçimleri doğrultusunda değişiklik göstermesi gerektiğini dile getirmiştir. Tüm bunların haricinde malzeme temini ve fiziksel şartların elverişliliği gibi durumların da uygulamalara yön verebildiğini eklemiştir.

Öğretmenlerin farklı ana sanat formasyonlarından mezun olmalarının Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını gerçekleştirmeleri bakımından adaletsiz bir durum oluşturup oluşturmadığı katılımcıya sorulmuştur. Katılımcı bu noktada öğretmenlerin pedagojik eğitim anlamında farklılık oluşturmayacaklarını ancak uygulama esnasında farklı anlayışların olabileceğini söylemiştir. Katılımcı, bazı öğretmenlerin öğretim programlarına uymadıklarını ayrıca kendi eğilimleri ve gerçekleştirmek istedikleri projeler doğrultusunda eğitim verdiklerini söylemiştir. Bu durumun öğrencilerin eğitim süreçlerinde farklılıklar oluşturduğu dile getirilmiştir. Bu durumun istenmedik sonuçları olabileceğini söyleyen katılımcı son olarak şu sözleri söylemiştir:

Görsel Sanatlar dersinde sanatçılar ve sanat kavramları bölümü mevcut. Bu noktada Resim Bölümünden mezun olan öğretmenler sanat tarihine ve sanatçılara biraz daha hâkim olabiliyorlar. Ben kendi adıma sanatçıları tanıma konusunda biraz eksik hissediyorum ve derslerden önce sanatçılar hakkında sıfırdan bilgi edinmem gerekebiliyor. Bu noktada ana sanat formasyonlarının farklılık oluşturduğunu söyleyebilirim. Bazı öğretmenler lisans süreçlerinde hiç görmedikleri konuları öğrenci gibi sıfırdan öğrenmek zorunda kalabiliyor. Bu noktada eğitim fakültelerinin eğitimlerinin yetersiz kaldığını söyleyebiliriz. Kısacası düzgün eğitim vermek isteyen öğretmenler, ana sanatlarının bazı

noktalarda eksik kaldığı eğitimi kendi kendilerine tamamlamak durumunda kalabiliyorlar (Katılımcı No:11, 27 Ağustos 2021).

Katılımcı verdiği yanıtta bazı ana sanat formasyonlarının öğretmenlerin ihtiyacı olan donanımı sağlamada eksik kalabildiğini, bazılarının ise öğretmenlere avantaj sağlayabildiğini dile getirmiştir. Bu durumun dengesiz bir eğitim sistemi oluşturabileceğini ve bunun öğrenci perspektifinden adaletsiz kabul edilebileceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Son olarak 11 numaralı katılımcıya, mevcut ana sanat sistemine alternatif bir sistem düşünüp düşünmediği ve düşünür ise nasıl olacağı sorulmuştur. Katılımcı, öğretmen adaylarının Resim Atölye dersini mutlaka zorunlu almaları gerektiğini ve yan sanat dalı seçimlerini kendi becerilerini zenginleştirmek adına yapmaları gerektiğini savunmuştur. Ayrıca eğitim fakültesi öğrencilerinin, sanat uygulamalarının yanı sıra bu sanat dallarını yaş gruplarına göre nasıl öğretmeleri gerektiği hakkında eğitim almalarının çok önemli olduğunu dile getirmiştir. Yan sanat dallarının çoğaltılabileceğini dile getiren katılımcı çini, vitray, minyatür ve ebru gibi geleneksel sanatların da eğitim fakültelerinde yan sanat olarak okutulması gerektiğini vurgulamıştır. Yeni sanat disiplinlerinin eğitim fakültelerinin programlarına eklenmesi fikri katılımcılar arasında ilk kez dile getirilmiştir.

12 numaralı Özgün Baskı Ana Sanat mezunu katılımcı ile yapılan görüşmede katılımcıya, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kapsamında ders içeriğinde en çok bulunan ana sanat dalının hangisi olduğu sorulmuştur. Katılımcı Görsel Sanatlar dersinin çoğunluk olarak iki boyutlu çalışmalardan oluştuğunu dile getirerek Resim ve Grafik Ana Sanat Dallarının daha ön planda olduğunu söylemiştir.

Sonraki soruda ise lisans eğitimi sürelerince, öğretmen adaylarının farklı ana sanat formasyonları ile eğitim almaları hakkında ne düşündüğü katılımcıya sorulmuştur. 12'nci katılımcı, lisans eğitimi sırasında istediği ana sanat dalından eğitim alamadığını dile getirerek öğrencilerin birinci yılın sonunda not ortalamalarına göre ana sanat dallarını seçebildiklerini söylemiştir. Öğrencilerin not ortalamaları fark etmeksizin istedikleri sanat disiplininde eğitim almaları gerektiği katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Kişisel becerilerinin ve ilgilerinin daha verimli geliştirilebilmesi adına öğrencilerin ana sanat seçimlerini yaparken ders içeriklerini önceden öğrenmeleri gerektiği katılımcının bir diğer görüşüdür. 12 numaralı katılımcının sözlerinden, öğretmen adaylarının lisans sürelerince farklı ana sanat dallarında eğitim almalarının, onların kişisel yönelimlerini ve becerilerini geliştirmeleri bakımından önemli olduğu çıkarımı yapılabilmektedir.

Bir diğer görüşme sorusu olarak, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin temel alan becerilerinin ne yönde olması gerektiği ve bu becerilerin her ana sanat formasyonundan aynı

düzyeyde kazanılıp kazanılamayacağı 12'nci katılımcıya yöneltılmıştir. Katılımcı, bir Görsel Sanatlar öğretmeninin sanatsal becerilerinin olması gerektiğini dile getirmiştir. Bu yanıt ile alakalı olarak sanatsal becerilerin neleri içerdiği katılımcı öğretmene tekrar sorulmuştur.

Katılımcı şu şekilde yanıt vermiştir:

Sanatsal becerilerden kastım öncelikle iyi görebilme ve gördüğünü kâğıda veya üç boyutlu bir malzemeye aktarabilmesidir. Sezgisel olarak sanatsal yaratım sürecine hâkim olmalıdır ki zaten bu yüzden sanat eğitimi bölümlerine sınav ile öğrenci alınmaktadır. Sanatsal olarak kendini ifade edemeyen ve düşündüklerini üretemeyen bir sanat eğitimcisi söz konusu olamaz bence. Bu üretim ve ifade süreçleri Resim, Heykel, Tekstil vesaire gibi ölümlerde daha özel alanlara ayrılmaktadır. Bu bölümlerin hepsinde yaratım süreçleri farklı işlemektedir ancak hepsi yine de sanatsal yaratım süreçleridir. Öğrenciler zaten yeteneklerinin ölçüldüğü bir sınavdan geçerek okullara yerleşmektedirler ve bunun ardından herhangi bir ana sanat dalından mezun olarak bu becerilerini daha ileri düzyeye taşıyabilmektedirler. Yani öğrenciler mezun olduktan sonra sanatsal becerileri ve pedagojik eğitimleri olan sanat eğitimcilerine dönüşmektedirler (Katılımcı No:12, 28 Ağustos 2021).

Çizme, şekil verebilme, kurgulayabilme gibi sanatsal becerilerin Görsel Sanatlar öğretmenlerinde olması gereken temel özellikler olduğu katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Ana sanat dallarının farklı beceri ve uygulama yöntemlerine yöneldiği dile getirildiği için tüm dalların aynı becerileri kazandıramadığı rahatlıkla söylenebilmektedir. Bu temel becerilerin en fazla hangi ana sanat dalının içeriğinde bulunduğunun belirlenmesi araştırmanın başlıca amaçlarından, denebilir.

Sonraki görüşme sorusunda tüm ana sanat dallarının eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandırıp kazandıramadığı ayrıca bu becerilerin ne derece önemli olduğu katılımcıya sorulmuştur. On iki numaralı katılımcı, desen ve çizim yapabilme kabiliyetlerinin yoğunlukla Resim Ana Sanat Dalının gereksinimleri olduğunu dile getirmiştir. Tüm ana sanat dallarında az veya çok çizim yeteneğinin kullanıldığını ancak temel nitelik olarak sadece resim disiplninde vazgeçilmez olduğu dile getirilmiştir. Tüm sanat disiplinlerinin başını resim çekmektedir diyen katılımcı, çizim kabiliyetinin bir sanatçı veya sanat eğitimcisi için vazgeçilmez olduğunu vurgulamıştır. Katılımcının sözlerinden çizim ve desen becerisinin en verimli şekilde kazanılacağı ana sanat dalının resim olduğu çıkarımı yapılabilmektedir.

Sıradaki soruda katılımcıya, öğretmenlerin Görsel Sanatlar dersi kapsamında uygulama çalışmaları yaptırırken bu çalışmaları kendi ana sanat yöntemleri doğrultusunda

yaptırıp yaptırmadıkları ve eğer yaptırıyorsa bunun doğru bir uygulama olup olmadığı sorulmuştur. Katılımcı bu soruya şu şekilde yanıt vermiştir:

Öncelikle elimizde bir öğretim programı var ve buna uymak durumundayız. Bu programın içindeki kazanımları öğrenciye aktarırken bazı etkinlik ve çalışmalar yaratıyoruz. Bu çalışmalar öğretmenden öğretmene tabii ki değişiklik gösterecektir. Her öğretmenin çalışma yönteminin aynı olmasını bekleyemeyiz tabii. Ama zaten kazanımlar bize ne yönde çalışmalar yapmamız gerektiğini söylüyorlar. Örneğin bir heykel çalışmasını öğrenciye başka yollarla nasıl uygulatabiliriz ki. Mesela öğrenciye renkleri anlatırken kimi öğretmen suluboyalara kullanırken bir diğeri akrilik kullanabilir. Ayrıca çalışmaların ne şekilde uygulanacağını belirleyen çok fazla faktör var. Öğrencilerin ortalama maddi durumu mesela bu konuda çok belirleyici olabiliyor. Bu yüzden öğretmenlerin uygulamaları farklılık gösterebilir ve bu durum da yanlış değildir. Bence önemli olan, kazanımın öğrenciye uygun bir biçimde aktarılmış olmasıdır. Öğretmen pratik ve becerikli olursa kazanımı her türlü yolla öğrenciye aktarabilir bence (Katılımcı No:12, 28 Ağustos 2021).

12 numaralı katılımcı, öğretmenlerin genellikle kazanımın gereksinimleri doğrultusunda uygulamalar tasarladıklarını ancak bu uygulamaların farklı yöntemler ile aktarılmasının önem arz etmediğini dile getirmiştir. Bu durumda fiziksel durum ve koşulların uygulama yöntemlerine yön verebildikleri söylenebilir. Farklı yöntemler ile de kazanımların öğrencilere aktarılacağı ve kullanılan sanat disiplinin bu durumda çok etkin bir rol oynamadığı katılımcının sözlerinden yapılabilecek bir çıkarımdır.

Sıradaki soruda öğretmenlerin farklı ana sanat dallarından mezun olmalarının ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını gerçekleştirmeleri bakımından adaletsiz bir durum oluşturup oluşturmadığı sorulmuştur. Katılımcı, öğretmenlerin ders kazanımlarını öğrenciye aktarma süreçlerinde mezun olduğu ana sanat dallarının bir fark oluşturmayacağını dile getirmiştir. Öğretmenlerin ortaöğretim düzeyindeki kazanımları karşılayabilecek bilgi ve beceriye sahip olarak mezun olduklarını belirtmiştir. Görsel Sanatlar öğretmenlerinin her ana sanat dalından öğrenecekleri farklı teknikler ve yöntemler olabileceğini ve bunun bir çeşitlilik göstergesi olduğu katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Buradan hareketle, ana sanat dallarının Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını asgari düzeyde karşılayabilecek olduğu çıkarımı yapılabilmektedir.

Son soruda ise mevcut ana sanat sistemine alternatif bir sistem düşünüp düşünmediği ve düşünür ise bunun nasıl bir sistem olacağı 12 numaralı katılımcıya sorulmuştur. Katılımcı genel olarak mevcut sistemin gayet yeterli olduğunu ancak öğrencilere ilk senelerinde Resim Ana Sanat Dalının zorunlu kılınmasının alternatif olarak düşünülebileceğini belirtmiştir. İlk senelerinde Resim dersinin alınmasının ardından farklı dallarda daha verimli şekilde uzmanlaşabilecekleri katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Bu ifadeden hareket ile resim sanatının diğer disiplinlerin temelini oluşturduğu ve tüm öğretmenlerin Resim Atölye dersi almalarının sanatsal kabiliyetlerini geliştirmeleri açısından önemli olduğu çıkarımı yapılabilir.

13 numaralı Grafik Ana Sanat mezunu olan katılımcı öğretmene de diğer katılımcılara yöneltildiği gibi ilk olarak, Görsel Sanatlar dersi bağlamında kapsamı en geniş olan ve ders içeriğinde yoğunluğu en fazla olan ana sanat disiplininin ne olduğu sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı, verdiği yanıtta Görsel Sanatlar dersi için tüm ana sanat disiplinlerinin önem arz ettiğini lakin Resim Ana Sanatının bünyesinde bulunduklarıyla çok daha geniş bir kazanım yelpazesine hizmet ettiğini belirtmiştir. Katılımcı aşağıdaki cümleler ile de yöneltilen soruya açıklık getirmiştir:

Dersin adı her ne kadar Görsel Sanatlar olarak değiştirilmiş olsa da bu ders temelde Resim dersidir diye düşünüyorum. Herhangi bir Görsel Sanatlar disiplininde iş üretirken dahi ön çizim ve taslak çıkarma gibi temel becerilerin vazgeçilmez olduğunu göz önünde bulundurursak soruya en uygun cevap olarak Resim Ana Sanatını söyleyebilirim (Katılımcı No:13, 30 Ağustos 2021).

İkinci soru olarak katılımcıya lisans eğitimleri süresince öğrencilerin farklı ana sanat formasyonları ile eğitim almaları hakkında ne düşündüğü sorusu yöneltilmiştir. On üçüncü katılımcı, yöneltilen bu soruya verdiği cevapta Resim-İş Eğitimi öğrencilerinin farklı alanlarda atölye dersi görmelerini olumsuz bir durum olarak değerlendirmedeğini, mevcut sistemle farklı anlayışta öğretmenlerin yetiştiğini belirtmiştir. Sonrasında ise şu sözler ile görüşmeye devam etmiştir:

Görsel sanatların birçok farklı dalı bünyesinde bulundurduğu göz önünde bulundurursak bir kişinin tüm bu dallara bütünüyle hakim olamayacağı düşünüyorum. Bu nedenle öğretmenlerin birbirlerinden farklı alanlarda, kendi becerileri doğrultusunda eğitim alarak mezun olmasının daha mantıklı olduğunu düşünüyorum. Ayrıca bu durumun öğretmenlerin kariyerleri boyunca verimliliklerinde doğrudan pay sahibi olacağı gerçeğinden yola çıkarsak öğretmenlik hayatları boyunca önem arz edecek bu ders seçimlerinin

kişilerin kendi inisiyatiflerine bırakılması çok yerinde bir karar bence (Katılımcı No:13, 30 Ağustos 2021).

13 numaralı katılımcının sözlerinden, öğretmen adaylarının farklı ana sanat formasyonlarından mezun olmalarının verimli bir uygulama olduğu çıkarımı yapılabilmektedir. Öğretmenlerin tüm görsel sanatlar disiplinlerine hâkim olamayacağı için öğretmen adaylarının belirli disiplinlerde ustalaşmasının daha doğru olacağı ayrıca düşünülebilir.

Bir sonraki soruda 13 numaralı öğretmene, bir Görsel Sanatlar öğretmenin temel alan becerilerinin ne yönde olması gerektiği ve bu becerilerin her ana sanat formasyonundan mezun olunarak elde edilip edilemeyeceği sorusu yöneltilmiştir. 13'üncü katılımcı öğretmen yöneltilen soruya şu şekilde yanıt vermiştir:

Bir Görsel Sanatlar öğretmeninde bulunması gereken temel özellikler elbette ki çizim konusundaki yeteneği ve özgün bir üretim perspektifine sahip oluşudur. Bu iki madde her ne kadar –geliştirilebilir özellikler olduğundandır belki de emin değilim- sonradan kazandırılacak meziyetler gibi algılansa da ben, bu özelliklere bireyin belirli bir düzeyde hali hazırda sahip olması gerektiğine inanıyorum; en azından Resim-İş Eğitimi Bölümüne giren Görsel Sanatlar dersi öğretmen adayları için. Eğitim fakülteleri bu meziyetlerin oluşacağı ilk yer değil, aksine sahip oldukları bu yeteneklerinin üzerine bir şeyler koyabilecekleri yerlerdir. Söz konusu bu gelişimi ise çoğu ana sanat formasyonundaki öğretmen adayının gösterdiğini söyleyebilirim. Burada belirleyici olan ana sanat değil kişinin kendisini geliştirme isteğidir diye düşünüyorum (Katılımcı No:13, 30 Ağustos 2021).

Katılımcı, iletilen sorunun ikinci bölümü hakkında ise ana sanat formasyonlarının öğrencilerin yaratıcılıklarına ve özgün düşünebilme yeteneklerine çok fazla etkisinin olamayabileceğini belirtmiştir. Öte yandan çizim ve desen becerileri ise tüm ana sanat dallarında temel olarak kullanıldıkları için, bu becerilerin bütün atölye dersleri içeriklerinde asgari düzeyde bulunabileceğini belirtmiştir. Ancak Resim Ana Sanat Dalının bu noktada ayırt edici bir fark yarattığı de katılımcının görüşleri arasındadır. Bu noktadan hareketle, tüm ana sanat içeriklerinin bu becerileri kazandırmada asgari düzeyde yetkin olduğu, ancak Resim Dalının diğer ana sanat dallarına göre ön plana çıkabileceği çıkarımına varılabilir.

Bir diğer soruda ise, tüm ana sanat formasyonlarının eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandırıp kazandıramadığı ve bu becerilerin ne derecede önem arz ettiği 13'üncü katılımcıya yöneltilmiştir. Katılımcı öğretmen verdiği yanıtta özetle, bir Görsel Sanatlar

öğretmeninde olmazsa olmaz olarak nitelendirdiği bu becerilerin, Resim Ana Sanat formasyonunda çok daha fazla yere sahibi olduğunu ve önceki soruda da belirttiği üzere, Resim ana sanat dalını diğer ana sanat dallarının temeli olmasından kaynaklı, bu becerileri kazandırmada diğer ana sanat dallarından öncelikli gördüğünü belirtmiştir. Tüm ana sanat içeriklerinde çizim yöntemlerinin bir şekilde bulunduğunu ancak eşit seviyede olamayacağını dile getirmiştir. Buradan hareketle, bir Görsel Sanatlar öğretmeninde bulunması gereken en önemli alan kabiliyetlerinin Resim Ana Sanat Dalından daha verimli bir şekilde kazanılacağı çıkarımı yapılabilmektedir.

Görüşmenin devamında 13 numaralı katılımcı öğretmene, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin ders bağlamında uygulama çalışması yaptırırken, çoğunlukla kendi ana sanat dallarına yönelik çalışmalar yaptırıp yaptırmadıkları, eğer yaptırıyorsa bunun doğru olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Görüşme yapılan Görsel Sanatlar öğretmeni, sınıf içerisinde yaptırdığı çalışma ve uygulamaların her zaman kendi ana sanat dalına yönelik olmadığını, çalışmaları, kazanımlarının yönlendirdiği doğrultuda çeşitlendirerek zengin içerikli uygulamalar oluşturmaya çalıştığını belirtmiştir. Ancak katılımcı öğretmen sorunun devamında, çevresinde dersleri kendi ana sanat dalları çerçevesinde şekillendiren görsel sanatlar öğretmenlerinin de bulunduğunu söylemiştir. On üç numaralı katılımcı sözlerine şu şekilde devam etmiştir:

Öğretmenlerin çalışmaları ne yönde şekillendirdikleri aslında çok önemli olmamakla birlikte asıl olanın kazanımı aktarabilmek olduğunu düşünüyorum. Her öğretmen tabii ki farklı yöntemler kullanacaktır, buna asla söyleyecek bir şey yoktur. Ama bazı öğretmen arkadaşlarda görüyorum ki kendi yetersiz kaldıkları alanlarda dersleri sürekli kendi yaptığı çalışmalar etrafında düzenliyorlar. Gördüğüm bir örneği söylemek istiyorum. Bir öğretmen arkadaş kendisi yağlıboya çalışmaları yapıyor ve kendisini bu yönde geliştirmiş. Tabii ki olabilir buraya kadar yanlış bir şey yok ancak öğrencilere ebru çalışmaları yaptırılacağı dönemde ebrunun gerektirdiği malzeme ve teknikler ile değil akrilik boyalar ile ebru çalışması yaptırıyor. Burada mesele, öğrencinin geleneksel tekniği kullanması ve öğrenmesidir. Öğretmen belki kendisine zor geldiği ya da bu uygulamayı kendisi hiç yapmadığı için öğrenciye bambaşka şekilde uygulama yaptırmış oluyor. Öğretmenin her uygulamayı gerektiği şekilde ve gerekli teknikleri kullanarak yapması gerektiğini düşünüyorum. Verdiğim örnekte öğrencilerin ebru çalışmasının aslında ne olduğunu anladıklarını düşünmüyorum ve bu büyük bir eksiklik aslında. Öğretmen bu

gibi çalışmalarını üniversite sürecinde deneyimlememiş olabilir ancak bizler de her şeyi bilemeyebiliriz. Bu yüzden öğretmen de dersine çalışarak gelmeli, bilmiyorsa bunu kendisi öğrenmeli. Her öğretmenin tüm disiplinlere hâkim olması zaten mümkün olmayabilir ancak her kazanım kendi gerektirdiği yöntem ve teknik üzerinden ilerlemeli. Bu, öğrencilere sadece karakalem örnekleri göstererek çizim yapmayı öğretmeye çalışmak gibi bir şey olur (Katılımcı No:13, 30 Ağustos 2021).

Bu sözlerden hareketle öğretmenlerin görsel sanatlar dersinde bulunan bütün uygulama disiplinlerine hâkim olamayabileceği çıkarımı yapılabilmektedir. Bu durumda ya ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi içeriklerinin hazırlanmasında ya da eğitim fakültelerinin öğretmen adaylarına kazandırmaları gereken becerileri belirlemede bazı düzenlemelere gidilmesi gerektiği çıkarımına varılabilir. Bir Görsel Sanatlar öğretmenin tüm bu uygulama alanlarına tamamen hâkim olamayacağı düşüncesi temel alındığında, Görsel Sanatlar dersi bağlamında en geniş kapsama sahip sanat disiplininin becerilerine sahip olmak, Görsel Sanatlar öğretmenleri için en verimli sonucu vereceği söylenebilir.

13 numaralı katılımcı öğretmene, yukarıdaki soruları destekleyici nitelikte olarak, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin farklı formasyonlardan mezun oluyor olmalarının, öğrenci perspektifinden değerlendirildiği zaman, ders kazanımlarını karşılamada adaletsiz bir durum oluşturup oluşturmadığı sorusu yöneltilmiştir. Öğretmen ilk olarak, farklı ana sanat dallarından mezun olan görsel sanatlar öğretmenlerin, farklı sanat anlayışlarına ve uygulama biçimlerine sahip olabileceğini belirtmiştir. Ancak bu farklılığın bir adaletsizliğe sebep olmayacağını ekleyerek şu sözleri söylemiştir:

Az önce de belirttiğim üzere, çizim ve desen becerileri gibi becerilerin, tüm ana sanat dallarında temel olarak kullanıldıkları, ayrıca bu becerilerin bütün atölye dersleri içeriklerinde belirli bir düzeyde buldukları için günün sonunda ders kazanımlarını karşılamada “adaletsizlik” olarak değerlendirilebilecek derecede bir durumun oluştuğunu düşünmüyorum. Yine önceki sorulardan birinde de dediğim gibi bir öğretmenin görsel sanatların tüm dallarına bütünüyle hâkim olması çok zor. Bu nedenle farklı dallarda uzmanlaşan öğretmenler farklı anlayışta olabilirler tabii ki. Bunu olumsuz bir durum olarak değil de bir nevi çeşitlilik olarak görebiliriz (Katılımcı No:13, 30 Ağustos 2021).

Bu noktada katılımcının bir önceki soruya vermiş olduğu yanıt ile bir çelişki bulunduğu söylenebilir. Öğretmenlerin, Görsel Sanatlar dersi kapsamında bulunan tüm sanat

disiplinlerine hâkim olamayacağını ve bunun adaletsiz olmadığını belirten on üçüncü katılımcı, önceki soruda öğretmenlerin bazı uygulama alanlarında eksik kaldığını ve bunun öğrenciyi olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Görsel Sanatlar öğretmenleri, dersin gerektirdiği uygulama yöntemlerine tümüyle hâkim değilse, bu öğretmen yetiştirme sisteminde bir zaaf olabileceği çıkarımını gösterebilir. Daha önce de belirtildiği üzere, öğretmen adaylarının tüm uygulama alanlarına hâkim olamayacağı düşünüldüğünde ortaöğretim Görsel Sanatlar dersinin içeriğindeki en kapsamlı ana sanat içeriklerinin öğretmen adaylarına kazandırılması, uygulama anlamında daha verimli öğretmenlerin yetişmesi sağlayabileceği düşünülebilir. Ya da ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımları, tüm Görsel Sanatlar öğretmenlerinin sahip oldukları yetkinliklere düzenlenmelidir, denebilir.

Son olarak 13 numaralı katılımcıya, mevcut ana sanat sistemine alternatif bir sistem düşünüp düşünmediği, düşünür ise bunun nasıl bir sistem olduğu sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı son soruya şu sözler ile yanıt vermiştir.

Mevcut sistemi tamamen kusursuz olarak değerlendiremem tabii ki. Elbette ki düzeltililebilecek, iyileştirilebilecek noktaları vardır ama “alternatif bir sistem önerisi” gibi sağlam bir önerim yok. Sadece daha sağlam bir temel oluşturmak adına Resim Ana Sanatı belirli dönemlerde zorunlu ders haline getirilebilir. Ayrıca öğretmenlerin daha çok ana sanat içeriği ile tanışmaları daha verimli olacaktır. Olabildiğince çok sanat disiplini ile tanışmak öğretmenlerin işlerini kolaylaştıracaktır diye düşünüyorum. Daha çok farklı bilgi daha verimli öğretmenler anlamına gelir (Katılımcı No:13, 30 Ağustos 2021).

13'üncü katılımcının belirttiği üzere resim disiplininin tüm ana sanat formasyonları üzerinde temel oluşturabilme niteliğinden dolayı öğretmen adaylarının bu ana sanat formasyonunu görmeleri doğru olacaktır diyebiliriz. 13 numaralı katılımcı, diğer birçok katılımcı gibi Resim Ana Sanat Dalını öğretmen adaylarının mutlaka deneyimlemiş olmaları gerektiğini dile getirmiştir.

Son olarak görüşme yapılmış olan 14 numaralı Grafik Ana Sanat mezunu katılımcının vermiş olduğu yanıtlar araştırmanın devamında yer almaktadır. Son katılımcının görüşme sorularına vermiş olduğu yanıtların ardından, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin cevaplarından yola çıkarak öğretmenlerin problem duruma ilişkin görüşleri değerlendirilecektir. 14'üncü katılımcıya, Görsel Sanatlar dersinin içeriğinde bulunan en geniş kapsama sahip ana sanat formasyonunun hangisi olduğu sorulmuştur. Katılımcı, kısa ve net bir cevapla ders içeriğinde en çok Resim ve Grafik Ana Sanatlarının bulunduğunu dile getirmiştir. Son katılımcının verdiği cevapla beraber neredeyse tüm Görsel Sanatlar öğretmenleri, Görsel Sanatlar dersinin

içeriğinde en çok Resim, daha sonrasında Grafik Ana Sanatının bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu durum, araştırmanın değinmek istediği noktalarda yardımcı olacak niteliktedir.

Sıradaki soruda, lisans eğitimleri süresince, öğrencilerin farklı ana sanat formasyonlarında eğitim almaları hakkında ne düşündüğü 14 numaralı katılımcıya sorulmuştur. Katılımcı, öğrencilerin ilgi ve yönelimlerine müdahale etmemek gerektiğini ancak öğretmen adaylarına uygulanmakta olan bu sistemde önceliğin, öğretmenlik yaşantılarında kullanacakları sanat becerilerini kazandırmaya yönelik olması gerektiği vurgulamıştır. Örnek olarak bazı meslek liselerinin Grafik veya tasarım bölümlerinde Grafik Ana Sanat dersi almadan bu dersi veren öğretmenin mevcut olduğunu dile getirmiştir. Yine lisans eğitimi sürecinde vitray ve bazı geleneksel Türk sanatları uygulamalarını tecrübe etmeden bu dersi vermekte olan öğretmenlerin varlığı katılımcının problem olarak gördüğü bir durumdur. Katılımcı, bu duruma şu an pratik bir çözüm dile getiremeyeceğini ancak sanat eğitimcilerinin en azından uzmanlaştıkları ana sanat dalında eğitim vermeleri gerektiğini dile getirmiştir. Resim-İş Eğitimi Bölümlerinden sadece ortaöğretim öğretmeni değil lise ve meslek lisesi gibi kademelere de sanat eğitimcisi yetiştiğini belirten katılımcı, öğretmenlerin seçtikleri ana sanat dallarının onların profesyonel becerilerinde belirleyici olduğunu ve buna yönelik çalışmalarda yer almalarının daha doğru olacağını dile getirmiştir.

Diğer soruda bir Görsel Sanatlar öğretmenin temel alan becerisinin ne yönde olması gerektiği ve bu becerilerin tüm ana sanat içeriklerinde eşit derecede mevcut olup olmadığı katılımcıya sorulmuştur. Sanat eğitimcisinin öncelikle çizebilme yetisinin olması gerektiğini söyleyen katılımcı, bu yeteneğin tartışmaya açık bile olamayacağını vurgulamıştır. Daha sonrasında sanat tarihi ve sanat felsefesi alanlarında bilgi sahibi olmanın da bir sanat eğitimcisi için ayırt edici özellikler olduğunu söylemiştir. “Öğrenciler, Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalında aldıkları eğitim öğretim sürecinde araştırma, uygulama, tasarım ve teorik bilgilendirmenin birlikte olmasını olumlu kazanımlar olarak görmektedirler. Zaten uygulanan programda nitelikli bir Görsel Sanatlar eğitimcisinin uygulama yöne kadar sanat tarihi, estetik ve eleştiri boyutlarında da iyi yetişmiş olması hedeflenmiştir.” (Buyurgan, 2007, s. 665). 14’üncü katılımcı, öncelikle bu becerilerin kişilerin kendilerini geliştirmek istemeleri ile doğrudan alakalı olduğunu ancak Resim ve Grafik alanlarının içerikleri bakımından öğrencilere daha çok yardımcı olabildiğini söylemiştir. Diğer ana sanat dallarından mezun olan öğrencilerin, bu becerileri diri tutabilmek adına kendi uygulamaları dışında fazladan çaba göstermeleri gerektiğini dile getirmiştir. Katılımcının yanıtından hareketle, bir Görsel Sanatlar öğretmenin çizim yeteneğinin mutlaka olması gerektiği ve Resim, Grafik gibi sanat dallarının da bu beceriyi karşılamada daha verimli sonuçlar sağladığı çıkarımına varılabilir.

Katılımcının vermiş olduğu bu yanıtı destekler nitelikte olan bir diğer soru da, tüm ana sanat formasyonlarının eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandırıp kazandıramadığı ve bu becerilerin ne derece önemli olduğu sorulmuştur. 14 numaralı katılımcı bir önceki soruda vermiş olduğu yanıtı referans göstererek aslında bunun yanıtını vermiş olduğunu belirtmiştir ve şu sözleri söylemiştir:

Yine de tekrar etmek gerekirse Resim ve Grafik Ana Sanat Dallarının bu becerileri kazandırmada daha avantajlı olduğu görüşümdedir. Öğrenciler bu yetenekleri ister istemez daha fazla kullanmak durumunda kalıyorlar. Söylediğim gibi diğer ana sanat dallarında öğrencilerin ekstra çaba göstermeleri gerekebiliyor. Kendi uygulamaları dışında elleri gerilemesin diye desen çizmeye zaman ayırmaları gerekiyor. Ayrıca çizim yeteneğinin bir sanat eğitimcisi için son derece önemli olduğunu yinelemek isterim (Katılımcı No:14, 30 Ağustos 2021).

Katılımcının vermiş olduğu yanıtın, bir önceki soruda yapmış olduğumuz çıkarımı daha da güçlendirir nitelikte olduğunu söyleyebiliriz. Hangi alan becerilerinin Görsel Sanatlar öğretmenlerinde mutlak surette bulunması gerektiği ve bu becerilerin hangi ana sanat içeriklerinde bulunduğu katılımcılar tarafından dile getirilmesi araştırma için önemli veriler sunmaktadır.

Bir diğer soruda ise farklı ana sanat dallarından mezun olmuş Görsel Sanatlar öğretmenlerinin ders kapsamında uygulama çalışması yaptırırken, bu çalışmalarını kendi ana sanat dalları doğrultusunda yaptırıp yaptırmadıkları ve yaptırıyorsa bunun doğru olup olmadığı katılımcıya sorulmuştur. 14 numaralı katılımcı, bazı öğretmenlerin ister istemez kendi eğitim aldıkları dalları ön planda tutma eğiliminde olabileceklerini söylemiştir. Bu durumun her zaman doğru olmayabileceğini dile getirerek şu sözler ile devam etmiştir:

Öğrencilere uygulama etkinlikleri tasarlarırken öncelikle yaratıcı olmak gerektiğini düşünüyorum. Bizler belirli kazanımlara göre etkinlikler hazırlıyoruz. Bu uygulamalarda da kazanımları en doğru ve verimli şekilde nasıl aktarabilirsek o yöntem ve teknikleri kullanmamız gereklidir. Yani öğrenciye üç boyutlu bir çalışmanın kazanımını çizim yaparak kazandıramazsınız. Her kazanımın gerektirdiği uygulama teknikleri vardır ve bunlar üç aşağı beş yukarı yakın şeylerdir. Örneğin renk üzerine çalışmalar yapılacaksa bunun hangi boya ile yapılacağı öğretmenden öğretmene hatta okuldaki öğrencilerin durumuna göre bile değişiklik gösterebilir. Öğrencilerin keyif alacağı zorlanmayacağı boyaları seçmek öğretmene kalmıştır. Ayrıca

öğrencilerin maddi olanakları bile uygulamalara yön verebilir. O yüzden bu konuda çok katı davranmadan, kazanımları sağlayacak en verimli yöntemin öğretmenlerin kararları ile şekillenmesi en doğrusudur. Bu noktada öğretmenin uygulamaları sürekli belirli bir teknik çevresinde toplaması tabii ki yanlış olacaktır (Katılımcı No:14, 30 Ağustos 2021).

On dördüncü katılımcı, öğretmenlerin uygulama çalışmalarını kazanımların gerektirdiği doğrultuda tasarladığını ve küçük farklılıklar haricinde planın dışına çıkmalarının pek de mümkün olmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin sürekli kendi ana sanat anlayışları çevresinde uygulama çalışmaları yapmalarının yanlış olduğunu dile getiren katılımcı ayrıca, demografik farklılıkların da uygulama yöntemlerini etkileyebileceğine değinen bir diğer katılımcı olmuştur.

Öğretmenlerin farklı ana sanat formasyonlarından mezun oluyor olmalarının, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını gerçekleştirmeleri bakımından adaletsiz bir durum oluşturup oluşturmadığı katılımcıya yöneltilen bir diğer sorudur. Katılımcı, daha önceki sorulara verdiği yanıtlardan yola çıkarak bazı ana sanat dallarının öğretmenlere temel beceriler kazandırmada avantaj sağlayabildiğini yinelemiştir. Bu noktada kimi öğretmenlerin çizim, desen ve boyama gibi kabiliyetlerinin geliştiğini, kimi öğretmenlerin ise üç boyutlu çalışmalarda uzmanlaştığını bazılarının ise dijital ortamlarda işler ürettiğini belirterek farklı kabiliyetlerde öğretmenler yetiştiğini dile getirmiştir. Farklı nitelikleri olan öğretmenlerin aynı kazanımları aktarmada eşit seviyede tecrübeleri olmayabileceğini dile getiren katılımcı, ortaöğretim düzeyi ele alındığı zaman bu durumun çok büyük farklar yaratmayabileceğini söylemiştir. Bu durumu büyük bir “adaletsizlik” olarak düşünmese de öğretmenin becerilerinin öğrencileri yönlendirmede büyük rol oynayabileceğini dile getirmiştir. Buradan hareketle, öğretmenlerin sahip olduğu yetkinliklerin öğrenciyi yönlendirme bakımından önem arz ettiği söylenebilir. Daha önceki bir katılımcının örneğinde olduğu gibi, öğretmenin resme olan yeteneği, öğrencide hayranlığa sebep olup onun bu alana olan ilgisini tetiklemede etkili rol oynayabilmektedir. Öğrenci hangi görsel sanatlar disiplinine yönelmek isterse istesin öncelikle resim eğitimi almasının gerekliliği bilinmektedir. Buradan hareketle, öğretmenin resim disiplininde iyi bir alt yapıya sahip olmasının, öğrenciyi istediği görsel sanatlar alanına yönlendirmede etkin bir role sahip olacağı söylenebilir.

Son soru olarak 14’üncü katılımcıya, mevcut ana sanat sistemine alternatif bir sistem düşünüp düşünmeyeceği, düşünür ise bunun nasıl bir sistem olacağı sorulmuştur. Katılımcı soruya şu şekilde yanıt vermiştir:

Mevcut sistem mantıklı görünen bir şekilde işliyor aslında. Ama yanıtlarda belirttiğim gibi öğrencilerin sağlam bir çizim altyapısına sahip olmaları gerekiyor bence. Yani öğrencileri istemedikleri ana sanat dallarına zorlamak yanlış bir fikir gibi geliyor ama seçtikleri sanat dallarının yanı sıra dört yıl boyunca desen ve yağlıboya dersleri görebilirler. Birinci sınıfta Temel Tasarım dersinin yanı sıra Desen dersi zorunlu olarak vardı. Bunun yanına renkli çalışmaların yapıldığı İki Boyutlu Sanat Atölye gibi bir dersin zorunlu verilmesi halinde öğrencilerin resimsel temelleri daha sağlam olacaktır diye düşünüyorum. Hem farklı alanlarda ilgileri doğrultusunda eğitim alırken hem de gerekli resim temelini de sağlamış olurlar. Bu bana gayet makul bir fikir gibi geliyor (Katılımcı No:14, 30 Ağustos 2021).

14 numaralı katılımcı diğer birçok Görsel Sanatlar öğretmeni gibi, öğretmen adaylarının eğitim süreleri boyunca Resim Atölye dersi görmeye devam etmelerinin daha verimli bir uygulama olacağı fikrini öne sürmüştür. Neredeyse tüm katılımcıların hem fikir olduğu bu durum, resim disiplininin Görsel Sanatlar öğretmenleri için köşe taşı niteliği taşıyan bir alan olduğu fikrini oldukça güçlendirmektedir. Katılımcıların yorumlarından, öğretmenlerin mevcut sistem düzeninde yeterli olabildiklerini, ancak öne sürdükleri sistem dâhilinde daha verimli Görsel Sanatlar öğretmenlerinin yetişebileceği fikrinin ortaya çıktığı söylenebilir

Katılımcıların görüşme sorularına verdikleri yanıtlar, katılımcıların sözlerinden doğrudan alıntı yapılarak araştırma sorularını yanıtlayacak şekilde çıkarımlarda bulunulmuştur. Katılımcıların soru çerçevesi dışında ifade etmiş oldukları ilave düşünceler, araştırmanın veri çeşitliliğini güçlendirmiştir. Son olarak katılımcıların vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen verilerin ve çıkarımların güçlendirilmesi adına görüşme sorularına verilen cevaplar kodlanarak tablo şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 25’de bir numaralı görüşme sorusuna verilen cevaplarında geçen ana sanat dalı adları kodlanarak, yanıtı veren katılımcı numaraları ile birlikte gösterilmiştir. Görüşme sorusu bağlamında hangi ana sanat dalının Görsel Sanatlar dersi içeriğinde en kapsamlı içeriğe sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 25

Görsel sanatlar dersi bağlamında kazanımları kapsayan en geniş içerikli ana sanat dalının hangisi olduğuna ilişkin görüşler.

Katılımcılar	Ana Sanat Dalı
K1	Resim
K2	Resim
K3	Resim
K4	Resim
K5	Resim
K6	Resim
K7	Tümü
K8	Resim
K9	Resim
K10	Resim
K11	Resim
K12	Resim ve Grafik
K13	Resim
K14	Resim ve Grafik
(Oran)%	Resim: %78.5 Tümü:%7.2 Resim ve Grafik:%14.3

Tablo 25’de görüldüğü gibi katılımcılar görüşme sorusuna verdikleri yanıtlarda Görsel Sanatlar dersi içeriğinde Resim Ana Sanat Dalını daha kapsayıcı olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 26

Lisans eğitimi süresince, öğrencilerin farklı ana sanat formasyonları ile eğitim almaları hakkındaki görüşler.

Temalar	Kategoriler	Kodlar (Katılımcı ifadeleri)	f
Olumlu	Bireysel tercihler	<ul style="list-style-type: none"> • Kişisel beceriler (K13, K14) • Özgürlük (K5, K6, K7, K9, K12) 	11
	Sistem için faydalı	<ul style="list-style-type: none"> • Çeşitlilik (K8,K10) • Verimlilik (K2,K4) 	
Olumsuz	Sistem için zararlı	<ul style="list-style-type: none"> • Sağlıksız sistem (K3) 	1

Nötr	Eğitim sürecini etkilemez	<ul style="list-style-type: none"> • Fark yaratmaz (K1) • Hepsi tecrübe edilebilir (K11) 	2
------	---------------------------	--	---

Tablo 26’da görüldüğü üzere katılımcılar çoğunlukla, öğretmenlerin farklı ana sanat dallarından mezun oluyor olmaları hakkında olumlu görüşlere sahiptirler. Ancak bir önceki görüşme sorusu ile kıyasladığımızda yanıtlar arasında bir uyumsuzluk gözlemlenebilir. Görsel Sanatlar dersi bağlamında en kapsayıcı ana sanat dalının çoğunlukla Resim olduğu düşünüldüğü halde katılımcılar, öğretmenlerin farklı ana sanat dallarından eğitim almalarının doğru olduğu görüşündedirler. Bu yanıtlardan yola çıkarak Görsel Sanatlar dersinin içeriklerinin, Resim-İş Eğitimi Bölümleri programları ile uyummadığı çıkarımına varılabilir. Öğretmenler daha zengin ve çeşitli sanat alanlarına yönelmek isterken, Görsel Sanatlar dersinin isim değişikliğine rağmen hala resim temelli bir ders olduğu düşünülebilir.

Tablo 27

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin alan becerilerinin ne yönde olması gerektiğine dair görüşler.

Temalar	Kategoriler	Kodlar (Katılımcı ifadeleri)	f
Alan bilgisine yönelik beceriler	Yaratıcılık	<ul style="list-style-type: none"> • Kazanımlar için yaratıcı yöntemler (K1, K2, K3, K8) • Yaratıcı zekâya sahip olmak (K6) 	5
	Çizim, boyama ve kompozisyon	<ul style="list-style-type: none"> • Çizim becerisi (K1, K2, K3, K5, K13, K14) • Çizme, boyama ve kompozisyon becerileri (K7, K9, K10) 	9
	Teorik yeterlilik ve genel uygulama becerisi	<ul style="list-style-type: none"> • Teorik ve uygulama çalışmalarına hâkim olmak (K6) • Sanatsal yaratım sürecine hâkim olmak (K12) • Sanat tarihi ve sanat felsefeye hâkim olmak (K14) 	3
Pedagojik beceriler	İletişim ve bilgi aktarımı	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrenciler ile olan iletişim becerisi (K4) • Bildiğini öğrenciye aktarabilmek (K11) 	2

Tablo 27’de görüldüğü üzere katılımcılar çoğunlukla Görsel Sanatlar öğretmenlerinin çizim, boyama ve kompozisyon becerilerinin olması gerektiğini düşünmektedirler. Bazı katılımcılar (K1, K2, K3) çizim ve yaratıcılık becerilerinin bir arada olması gerektiğini dile

getirirken, altı numaralı katılımcı (K6) teorik yeterlilik ve uygulama becerisi ile yaratıcılık becerilerinin bir arada olması gerektiğini söylemiştir.

Tablo 28

Tüm ana sanat dallarının eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandırıp kazandıramadığına dair görüşler.

Temalar	Kategoriler	Kodlar (Katılımcı ifadeleri)	f
Kazandıramaz	Yalnızca Resim A.S.D. yeterli olması	• Resim A.S.D. içeriğinde bulunur (K1, K3, K10, K12, K13, K14)	6
	Yetersiz içeriklerin bulunması	• Birçok ana sanat dalında bulunur ancak eşit seviyede değil (K4, K5, K6, K8) • Ana sanat dalları farklı amaçlara sahiptir (K7, K9, K11)	7
Kazandırabilir	Tüm dallarda bulunması	• Tüm ana sanat dallarında bu beceriler yatmaktadır (K2)	1

Tablo 28’de görüldüğü gibi katılımcıların neredeyse tamamı çizim ve desen becerisinin tüm ana sanat dallarında aynı seviyede bulunmadığını belirtmektedir. Bu soru, bir önceki görüşme sorusuna verilen yanıtları tamamlar niteliktedir. Katılımcılar, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin çoğunlukla çizim ve boyama ve kompozisyon gibi becerilere sahip olmaları gerektiğini savunurken, bu becerileri tüm ana sanat dallarından kazanamayacaklarını dile getirmişlerdir. Bu noktada katılımcı görüşlerine dayanarak her bir ana sanat dalının, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin sahip olması gereken becerileri sağlayamayacağı düşünülebilir. Bu çıkarım ile farklı ana sanat dalı eğitimlerinin, Görsel Sanatlar dersi kazanımlarına olumsuz etki edebileceği düşünülebilir.

Tablo 29

Katılımcıların, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin, uygulama çalışmalarını kendi ana sanat dalları doğrultusunda yaptırıp yaptırmadıklarına dair görüşleri.

Temalar	Kategoriler	Kodlar (Katılımcı ifadeleri)	f
Kendi ana sanat dalı doğrultusunda	Bireysel tercihlerin çalışmaları belirlemesi	• Uygulamalarda rahatlık sağlaması (K1)	1

Kazanım doğrultusunda	Kazanımların çalışmaları belirlemesi	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretim planı ve kazanım doğrultusunda uygulamalar yaptırılıyor (K2, K5) • Kazanımlar uygulama çalışmalarını yönlendiriyor (K3, K6, K7, K9, K12) 	7
	Standart sağlamak	<ul style="list-style-type: none"> • Hazırlanan etkinlikler belirli standartlarda olmalı (K11) • Her kazanımın gerektirdiği uygulama yöntemi vardır (K14) 	2
Önemi yoktur	Herhangi bir yolla kazanımı sağlayabilmek	<ul style="list-style-type: none"> • Hangi disiplinde uygulama yapıldığının önemi yoktur (K4, K13) • Kazanımların keskin sınırları yoktur (K8) • Farklı yollar kullanılabilir (K10) 	4

Tablo 29 'da görüldüğü gibi katılımcılar, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin sınıf içi uygulama çalışmalarını çoğunlukla kazanımın gerektirdiği ana sanat disiplini doğrultusunda yaptıklarını dile getirmişlerdir. Dört katılımcı (K4, K8, K10, K13) yapılan uygulama çalışmalarının hangi sanat disiplini uygulamaları ile yaptığının önemi olmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin, uygulama çalışmalarını kendi sanat disiplinlerine uygun şekilde yürütme eğiliminde bulunmamaları, kazanımları karşılamada kendilerini yeterli gördükleri sonucunu verebilir.

Tablo 30

Farklı ana sanat dallarından mezun olmanın Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını karşılama bakımından adaletsiz bir durum oluşturup oluşturmadığına dair görüşler.

Temalar	Kategoriler	Kodlar (Katılımcı ifadeleri)	f
Oluşturmaz	Öğretmenler yeterlidir	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretmenler yeterli altyapıya sahiptirler (K1, K4, K5, K10, K12) 	6
		<ul style="list-style-type: none"> • Öğretmenler temel resim bilgisine sahiptirler (K9) 	

	Farklılıklar vardır ancak sorun değildir	<ul style="list-style-type: none"> • Çeşitlilik ve zenginlik (K2, K3, K8) • Farklılıklar olsa da adaletsiz değildir (K13, K14) 	5
Oluşturur	Farklılıklar sorun oluşturabilir	<ul style="list-style-type: none"> • Uygulamalarda farklı anlayışlar olabilir (K11) • Adaletsiz sayılmasa da farklılıklar oluşabilir (K6, K7) 	3

Tablodan elde edilen veriler dâhilinde katılımcıların, farklı ana sanat dallarından eğitim almanın öğrenci kazanımlarına olumsuz bir etki etmeyeceğini düşündükleri görülmektedir. Öğretmenlerin farklı niteliklerde yetişebileceğini ancak bunun adaletsiz bir durum olarak sayılmayacağı dile getirilmiştir.

Tablo 31

Katılımcıların mevcut sisteme alternatif düşünceleri.

Temalar	Kategoriler	Kodlar (Katılımcı ifadeleri)	f
	Sabit ana sanat olmamalı	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencinin tek bir ana sanatı olmamalı (K1) • Her sene ana sanat değişebilir (K8) • Öğrenciler istedikleri ana sanatı seçmeli (K4, K10) 	4
Sistem geliştirilebilir	Resim A.S.D zorunluluğu	<ul style="list-style-type: none"> • En az bir dönem veya bir sene zorunlu Resim Atölye (K2, K12, K13) • Sabit Resim A.S.D. yanında farklı yan sanat seçenekleri (K3, K9, K11) 	6
	Zorunlu desen dersi	<ul style="list-style-type: none"> • Eğitim süresince desen dersi verilmeli (K5, K6, K14) 	3
Sistem yeterlidir	Alternatif yok	<ul style="list-style-type: none"> • Sistem yeterlidir (K7) 	1

Tablodan elde edilen veriler doğrultusunda öğretmenlerin çoğunluk olarak Resim Atölye dersinin eğitim süresince okutulmaya devam edilmesi fikrini öne sürdükleri görülmektedir. Resim Atölye dersinin yanı sıra Desen dersinin de öğrencilerin görmeleri gereken bir ders

olduğu sonucuna da varılabilir. Araştırmanın devamında katılımcıların anket ve görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen verilerin sonuçlarına ilişkin görüşler yer almaktadır.

4. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, katılımcıların anket ve görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan yola çıkarak farklı ana sanat formasyonlarının ortaöğretim Görsel Sanatlar dersine ne gibi etkilerinin olduğuna dair sonuçlar ve çıkarımlar yapılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin verdikleri yanıtlarla bağlantılı olarak ana sanat seçimleri ve içerikleri ile ilgili bazı öneriler yapılmıştır.

4.1. Sonuç

Katılımcı olan Görsel Sanatlar öğretmenlerine yöneltilen anket ve görüşme sorularında, Görsel Sanatlar dersine ilişkin en temel beceriler ve bunları öğretmen adaylarına sağlayan en kapsamlı ana sanat dalı saptanmaya çalışılmıştır. Bu sayede daha nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi yolunda öğretmen adaylarının almaları gereken atölye dersleri öneri olarak sunulabilecektir. Öğretmen adaylarının, öğrenci kazanımlarına odaklı yetiştirilmesinin verimli bir eğitim sistemi için gerekli olduğu söylenebilir. “Eğitim fakültelerinin sanat eğitimi veren bölümlerinin amaçları gereği, ilk ve orta dereceli okulların sanat eğitimi programları ile bütünlük içerisinde olmaları zorunludur” (Dikici, 1997, s. 30). Farklı ana sanat dallarından mezun olmanın, öğretmenlerin alan becerilerine olan etkilerinin belirlenmeye çalışıldığı araştırmada, öğretmenlerin kazanımları en üst düzeyde nasıl aktarabileceği sorusuna dair yanıtlar aranmıştır. Bu bölümde, öğretmenlerden elde edilen verilerin araştırma sorularına verdikleri yanıtlar. Bu çalışmanın, yanıtlarına ulaşmak istediği araştırma soruları tekrar şu şekilde sıralanabilir:

1. Ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi bağlamında, ders içeriğinde en çok kullanılan ve en temel beceriler hangi ana sanat dalı formasyonundan kazanılabilir?
2. Farklı ana sanat atölye içeriklerinin, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımlarının gerçekleştirilmesindeki etkileri nelerdir?
3. Görsel Sanatlar öğretmenlerinin mezun oldukları ana sanat dalları, Görsel Sanatlar dersinin uygulama süreçlerini nasıl etkilemektedir?

Katılımcı Görsel Sanatlar öğretmenlerinin, anket ve görüşme sorularına verdikleri yanıtlar doğrultusunda yukarıdaki araştırma sorularına dair bir takım çıkarımlarda bulunulmuştur. Araştırmanın devamında katılımcılara yöneltilmiş olan sorular sistemik bir şekilde gösterilmiş ve araştırma sorularına yanıt verip vermedikleri tartışılmıştır.

4.1.1. Anket Sorularına Verilen Yanıtların Çıkarımları.

Anket sorusu 4 (Tablo 4): “Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programı kapsamında, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımları açısından, hangi ana sanat disiplininin daha kapsamlı bir yeri olduğunu düşünüyorsunuz?” Bu soru ile katılımcı öğretmenlerin, Görsel Sanatlar dersi kapsamında hangi ana sanat dalının daha verimli bir uygulama yelpazesi sunabileceğine dair fikirleri ölçülmek istenmiştir. %70 gibi büyük bir çoğunlukla katılımcılar, Resim Ana Sanat Dalının ders içeriğinde daha kapsamlı olduğunu belirterek araştırma sorularının yanıt aradığı konuya büyük ölçüde cevap vermişlerdir. Öğretmenlerin yanıtları doğrultusunda varılan çıkarım ile Resim Atölye dersi alan Görsel Sanatlar öğretmenlerinin ders içi uygulama çalışmalarında daha verimli olabileceği çıkarımı yapılabilir.

Anket sorusu 6 (Tablo 5): “Mezun olduğunuz ana sanat dalının, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersinin uygulama temelli kazanımlarını karşılama konusunda yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?” Bu soru ile Görsel Sanatlar öğretmenlerinin kendi tecrübelerinden yola çıkarak ders içi uygulamalarında ana sanat dallarının yeterli olup olmadığı hakkındaki düşünceleri ölçülmüştür. 40 tane Görsel Sanatlar öğretmenin 19 tanesi (%47,5) kendi ana sanat dalını yetersiz görürken 21 tanesi (%52,5) yeterli görmüştür. Öğretmenlerin neredeyse yarısının, kendi ana sanat dallarını uygulama anlamında yetersiz bulması oldukça yüksek bir oran olarak görülebilir. Soruya hayır cevabı veren öğretmenlerin ana sanat dallarına göre dağılımı incelendiği zaman (Tablo 6) 12 tane Grafik Ana Sanat Dalı mezunu öğretmenin 11 tanesi kendi ana sanatını yetersiz bulmuştur. Ana sanat dalları içerisinde kendi ana sanatını yetersiz bulan en yüksek orana Grafik Ana Sanat Dalı sahiptir. Diğer yandan 19 Resim Ana Sanat Dalı mezunu öğretmenden 6 tanesi ana sanat dalını yetersiz bulmuştur ve bu kendi ana sanat dalını, Görsel Sanatlar dersi bağlamında yetersiz bulan en az orana sahip ana sanat dalıdır. Bu soru, araştırma sorularına doğrudan yanıt vermese de bir önceki soruyu destekler nitelikte olup yapılan çıkarımı destekler niteliktedir.

Anket sorusu 8 (Tablo 7): “Yeniden seçme şansınız olsaydı, farklı bir ana sanat dalını seçer miydiniz?”

Anket sorusu 9 (Tablo 9): “Yukarıdaki soruya cevabınız evet ise bunun hangi ana sanat dalı olduğunu belirtiniz.”

Yukarıdaki iki anket sorusu birbiri ile ilişkili olup, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin meslekte edindikleri tecrübelerin ardından ana sanat dallarını değiştirip değiştirmek istemedikleri sorulmuştur ve eğer değişiklik yapmak isterlerse bunun hangi yönde olmasını istedikleri sorulmuştur. Bu sayede katılımcıların en çok tercih ettiği ana sanat dalının, Görsel

Sanatlar öğretmenleri için mesleki açıdan daha olumlu sonuçlar doğurabildiği çıkarımına varılmıştır. Öğretmenlerin %58,3'lük kısmı (Tablo 9) ana sanat seçimlerini Resim Ana Sanat Dalından yana kullanacaklarını belirterek araştırma sorularına aranan yanıtlara katkı sağlamışlardır.

Anket sorusu 11 (Tablo 10): “Tüm Görsel Sanatlar öğretmenleri için tek bir ana sanat seçeneği olsa bu ana sanat dalı hangisi olmalıdır?” Bu soru ile öğretmenlerin en gerekli ve temel becerileri kazanabileceği ayrıca tüm öğretmenlerde bulunması gereken nitelikleri hangi ana sanat dalından kazanabileceği ölçülmüştür. Araştırma sorularına doğrudan cevap arayan bu anket sorusuna katılımcılar, %87,5 gibi çok yüksek bir oran ile Resim Ana Sanat Dalı cevabını vermişlerdir. Ortaöğretim Görsel sanatlar dersi bağlamında ders içeriğinde en çok bulunan ve temel becerileri kapsayan ana sanat dalının Resim olduğu çıkarımını güçlendirebilir.

Anket sorusu 13 (Tablo 11): “Öğretmenlerin farklı ana sanat dallarından mezun olmaları, ortaöğretim ders kazanımlarını öğrenciye aktarırken genel eğitim sistemi bakımından adaletsiz bir durum oluşturmakta mıdır?” İki numaralı araştırma sorusuna yanıt arayan bu anket sorusunda katılımcıların, farklı ana sanat dallarından mezun olmanın öğrenci perspektifinden bakıldığında adaletsiz bir durum oluşturup oluşturmadığı ölçülmüştür. Katılımcıların %50'si evet %50'si hayır cevabını vermiştir. Bu anket sorusu anlamlı bir sonuç vermemiş olsa da Görsel Sanatlar öğretmenlerinin farklı ana sanat dallarından mezun olmanın öğrenciler için adaletsiz bir durum oluşturduğu görüşü azımsanmayacak kadar fazladır, denebilir.

Anket sorusu 15 (Tablo 12): “Ana sanat seçiminizi öğretmenlik mesleğindeki gerekliliği için mi yoksa alternatif çalışma seçeneklerine sahip olabilmek için mi seçtiniz?” Bu soru ile öğretmen adaylarının sanatsal becerilerini ne yönde ve ne için geliştirmek istedikleri ölçülmüştür. Katılımcıların öğretmenlik mesleğine bakış açıları, derse olan tutumları ve yeterlilikleri ile ilgili fikir sunması beklenmektedir. Katılımcıların %52,5'i alternatif çalışma seçeneklerine sahip olabilmek amacıyla ana sanat seçimlerini gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Bu oran, öğretmen yetiştiren bir kurumdaki öğrencilerin önceliğinin, Görsel Sanatlar öğretmenliğine dair kaygılar olmadığını göstermektedir. Bu durumun ortaöğretim ders kazanımlarının karşılanmasında olumsuz bir etki yaratabileceği düşünülebilir. Öğretmen adaylarının çoğunlukla yeterli bilgisi olmadan ana sanat seçimlerini yapmaları, öğretmenlik süreçlerinde kendilerine yeterli ve gerekli becerileri her zaman sağlayamayabilir, denebilir. Bu durumun ise dersin işleyiş sürecine etkilerinin olacağı düşünülebilir ve araştırma sorularına yanıt verir niteliktedir.

Anket sorusu 17 (Tablo 13): “Farklı ana sanat dallarından mezun Görsel Sanatlar öğretmenleri, Görsel Sanatlar dersinin gerektirdiği sağlam bir desen, boyama ve renk bilgisi gibi temel uygulama becerilerine aynı düzeyde sahip midir?” Öğretmenlerin aynı düzeyde yeterliliklerinin olup olmadığının ölçüldüğü bu anket sorusuna %65 katılımcı hayır yanıtını vermişlerdir. Farklı ana sanat dalı içeriklerinin öğretmenlere temel becerileri aynı düzeyde kazandıramadığı sonucuna varılabilir ve bu farklılıkların ders süreçlerini ve kazanımlarını olumsuz etkileyebileceği sonucuna varılabilir.

Anket sorusu 18 (Tablo 15): “Öğrencilere renk, kompozisyon veya doku gibi kesin uygulama sınırlılıklarına sahip olmayan kazanımlara yönelik uygulama yaptırırken mezun olduğunuz ana sanat dalı doğrultusunda mı uygulamalar yaptırıyorsunuz?” Bu soruda farklı ana sanat dallarının uygulama süreçlerini nasıl etkilediği ölçülmüştür. Katılımcıların %42.5’i sadece kazanım gerektirdiği takdirde mezun oldukları ana sanat dalı uygulamalarına başvurduklarını dile getirirken %40’ı uygulamaları kendi ana sanat dalları doğrultusunda yaptırdıklarını belirtmişlerdir. Görsel Sanatlar öğretmenlerinin uygulama çalışmalarını kendi sanat disiplinleri doğrultusunda öğrencilere uygulatması, Türkiye geneline bakıldığında öğrencilerin farklı uygulamalar ve sanat disiplinleri ile eğitim aldıkları sonucunu vermektedir. Bu durumun tüm öğrencilerin farklı uygulama süreçlerinden geçtiği sonucunu verebilir.

Anket sorusu 21 (Tablo 18): “Görsel sanatların yüzey uygulamalarını oluşturan en temel unsurlar; çizme, boyama, gördüğünü veya hayal ettiğini herhangi bir yüzeye iyi bir şekilde aktarabilme becerisidir.”

Anket sorusu 23 (Tablo 19): “Bir önceki soru ile alakalı olarak bu temel beceriler bütün ana sanat alanlarının içeriklerinde eşit derecede mevcuttur.” Birbirleri ile bağlantılı olarak katılıyorum ve katılmıyorum seçenekleri arasında dört derece ile derecelendirilmiş bu sorularda öğretmenlerin görsel sanatlar disiplinlerinin temel becerileri hakkındaki görüşleri toplanmıştır. Bu temel beceriler bağlamında Görsel Sanatlar öğretmenlerinin sahip olması gereken beceriler ve bu becerileri edinebilecekleri ana sanat dalları tespit edilmiş amaçlanmıştır. Katılımcılar %62,5’lik çoğunlukla 21 numaralı anket sorusuna katıldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar görsel sanatlar uygulamalarının çizme, boyama ve düşüncelerini bir yüzeye aktarabilme becerilerinden oluştuğunu belirtmişlerdir. 22 numaralı soruda ise katılımcıların %55’i bu becerilerin tüm ana sanat dallarının içeriklerinde olmadıklarını belirtmişlerdir. 22 ve 17 numaralı anket sorularının birbirini destekler nitelikteki yanıtlarından yola çıkarak her ana sanat formasyonunun öğretmen adaylarına eşit derece temel uygulama

becerilerini kazandıramadığı çıkarımına ulaşılabilir. Bu durumun, Görsel Sanatlar dersi kazanımlarının gerçekleştirilmesi bakımından olumsuz etkileri olduğu sonucuna varılabilir.

Anket sorusu 25 (Tablo 20): “Ana sanat dalı fark etmeksizin, tüm Görsel Sanatlar öğretmenleri, sınıf içi uygulama çalışmalarında gerekli yeterlilik ve alan bilgisine aynı düzeyde sahiptirler.” Katılıyorum ve katılmıyorum arasında dört dereceden oluşan bu soru ile Görsel Sanatlar öğretmenlerinin ana sanat dalı fark etmeksizin yeterli uygulama becerilerine ve alan bilgisine sahip olup olamayacakları araştırılmıştır. 11, 13 ve 17 numaralı anket sorularını destekler nitelikte olan bu soru üç numaralı araştırma sorusuna yanıt arar niteliktedir. Bu soruya verilen yanıtlar diğer anket soruları kadar anlamlı veriler sunmamıştır. Yine de en çok yanıt %30 oran ile kısmen katılmıyorum seçeneğinden yana kullanılmıştır (Tablo 20).

Anket sorusu 27 (Tablo 21): “Görsel Sanatlar öğretmenleri, genellikle öğrencilere kendi ana sanat formasyonları doğrultusunda uygulamalar yaptırmaktadır.” 19 numaralı anket sorusu ile birbirini destekler nitelikte sorulmuş bu soru ile katılımcıların genel olarak Görsel Sanatlar öğretmenleri hakkındaki görüşleri ölçülmek istenmiştir. Farklı formasyonların ders işleyişine etkilerinin araştırıldığı bu soruda anlamlı verilere ulaşılamamıştır. Yine de en çok yanıt %32,5 oran ile kısmen katılıyorum seçeneğinden yana kullanılmıştır. (Tablo 21).

Anket sorusu 29 (Tablo 22): “Bir Görsel Sanatlar öğretmeni, yeterli düzeyde sahip olmadığı bir uygulama becerisini, yine de öğrenciye kazandırabilir.” Öğretmenin alan ve uygulama bilgisinin kazanımlara olan etkisinin araştırıldığı bu soruda yine çok anlamlı bir farklılık olmamakla birlikte katılımcıların çoğunluğu %32,5 oran ile katılmıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Katılımcılar genel olarak çekimser bir tavır ile kısmen katılıyorum ve kısmen katılmıyorum seçeneklerini seçmişlerdir. Katılımcıların sadece %5’i katılıyorum seçeneğini seçmesi ise bir takım anlamlı veriler sunabilmektedir.

4.1.2. Görüşme Sorularına Verilen Yanıtların Çıkarımları.

Bu bölümde anket sorularının ardından katılımcılar ile yapılmış görüşmelerin çıkarımlarına yer verilecektir. Ardından görüşmelerin ve anket yanıtlarından elde edilen verilerin araştırma sorularına ne şekilde yanıt verdikleri tablo üzerinden gösterilecektir. Bu sayede katılımcıların problem durum hakkındaki görüşleri derlenmiş ve araştırma örnekleme bağlamında anlamlı bir çıkarıma varılmaya çalışılmıştır. Katılımcılar görüşme sorularına uzun ve açıklayıcı yanıtlar vermişlerdir. Bu yanıtlar araştırmanın “Bulgular” kısmında açıklanmıştır. Araştırmanın bu kısmında sadece sorular hatırlatılmış ve elde edilen yanıtlar kısaca araştırma soruları bağlamında ele alınmıştır.

Görüşme sorusu 1: “Görsel Sanatlar dersi bağlamında kazanımları kapsayan en geniş içerikli ana sanat dalı hangisidir?”

Bu soruya, 14 katılımcı Görsel Sanatlar öğretmeninin 11’i Resim Ana Sanat Dalı, 2’si tanesi Resim ve Grafik Ana Sanat Dalları ve yalnızca 1 tanesi tüm ana sanat dallarının Görsel Sanatlar dersi bağlamında en kapsamlı ana sanat dalı olduğunu belirtmiştir. Araştırma sorularından ilkinde doğrudan yanıt veren bu görüşme sorunda katılımcılar, Resim Ana Sanat Dalının Görsel Sanatlar dersinin içeriğinde en çok bulunan ana sanat dalı olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşme sorusu 2: “Lisans eğitimi süresince, öğrencilerin farklı ana sanat formasyonları ile eğitim almaları hakkında ne düşünüyorsunuz?”

Katılımcıların 11 tanesi öğrencilerin eğitim sürecinde ana sanat dallarına ayrılmasını olumlu olarak değerlendirirken iki katılımcı bu durumu olumsuz değerlendirmiştir. Bir katılımcı ise tamamen olumsuz olarak görmemekle birlikte bazı dezavantajların olabileceğine değinmiştir. Bu yanıtlardan hareket ile katılımcı öğretmenlerin, Görsel Sanatlar öğretmeni adaylarının farklı ana sanat dallarında eğitim almalarını doğru buldukları çıkarımına varılabilir. Araştırma sorularına yanıt olarak katılımcılar, farklı ana sanat formasyonlarının dersin kazanımlarını olumsuz etkilemediğini düşünmektedirler.

Görüşme sorusu 3: “Bir Görsel Sanatlar öğretmenin temel alan becerisi ne yönde olmalıdır? Bu beceriler herhangi bir ana sanat formasyonundan mezun olunarak elde edilebilir mi? Açıklayınız.” Bu soruya dört farklı tema altında yanıtlar gelmiştir. (Tablo 27) Katılımcıların çoğunlukla çizim, boyama ve kompozisyon gibi becerileri önemli görmüşlerdir. Bir sonraki soruda ise bu becerileri Görsel Sanatlar öğretmenleri için gerekli nitelikler olarak görmüş ve her ana sanat dalının bu becerileri sağlamada yeterli olamayabileceklerini dile getirmişlerdir. Bu sonuç, farklı ana sanat dallarının nitelikli öğretmen yetiştirme sürecinde aynı başarıyı sağlayamayacağı fikrini sunabilir.

Görüşme sorusu 4: “Tüm ana sanat formasyonlarının eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandırabildiğini düşünüyor musunuz? Ayrıca bu beceriler sizin için ne derece önemlidir?”

Üç numaralı görüşme sorusunu destekler nitelikte hazırlanan bu soruda katılımcıların yalnızca iki tanesi tüm ana sanat dallarının bu becerileri aynı düzeyde kazandırabileceğini dile getirmiştir. Yedi adet katılımcı bu becerilerin sadece Resim Ana Sanat Dalından kazanılabileceğini savunurken beş katılımcı Resim, Grafik ve Özgün Baskı Ana Sanat Dallarının bu konuda ön planda olduğunu söylemiştir. Üç numaralı soru ile kıyaslandığı zaman katılımcılar çoğunlukla yaratıcılık ve çizim becerisini gerekli görmüş ve çizim

becerisinin de çoğunlukla Resim Ana Sanat Dalı içeriklerinden kazanılabileceği yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtları temel alarak Resim Ana Sanat Dalının Görsel Sanatlar öğretmenleri için gerekli temel becerileri sağlamada daha verimli olabileceği çıkarımı yapılabilmektedir. Bu çıkarımın ardından bir numaralı araştırma sorusuna doğrudan yanıt alınmıştır.

Görüşme sorusu 5: “Farklı ana sanat dallarından mezun olmuş öğretmenler, Görsel Sanatlar dersi kapsamında uygulama çalışması yaptırırken genellikle kendi ana sanat dalları doğrultusunda mı yaptırmaktadır? Öyle ise bu durum doğru mudur?”

Bu soru, öğretmenlerin ana sanat formasyonlarının Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını nasıl etkilediğine dair veriler sunmaktadır. Dokuz katılımcı, öğretmenlerin uygulama çalışmaları sırasında kazanımın gerektirdiği doğrultuda sanat disiplinlerini kullandıklarını belirtmiştir. Bir katılımcı, öğretmenlerin, kolaylık sağlama sebebi ile kendi ana sanat dalları doğrultusunda uygulama çalışması yapmayı tercih ettiğini belirtmiştir. Bu yanıtların yanı sıra dört katılımcı bu durumun önem arz etmediğini ve önemli olanın kazanımın bir şekilde iletilebilmesi olduğunu dile getirmiştir. Buradan hareketle Görsel Sanatlar öğretmenlerinin kazanımları karşılarken gerekli olan becerilere asgari düzeyde sahip olabileceği sonucuna varılabilir.

Görüşme sorusu 6: “Öğretmenlerin, farklı ana sanat formasyonlarından mezun olmaları, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını bakımından adaletsiz bir durum oluşturur mu? Görüşünüzü belirtiniz.”

Bu soruda 11 katılımcı böyle bir durumun adaletsiz bir ortam oluşturmayacağını belirtirken, 1 katılımcı ise farklı anlayışta ve niteliklerde öğretmenler olmasının çok doğru olmadığını dile getirmiştir. İki katılımcı ise farklı anlayışların olabileceğini ancak bunun sorun olmayacağını dile getirerek tarafsız bir tavır sergilemiştir. Bu soruya bağlı olarak katılımcılar, farklı ana sanat formasyonlarının ders kazanımlarına olumsuz etkilerinin olmadığını dile getirmişlerdir.

Görüşme sorusu 7: “Mevcut ana sanat sistemine alternatif bir sistem düşünür müsünüz? Bu sistem nasıl bir sistem olurdu?”

Üç katılımcı mevcut ana sanat sisteminin başarılı olduğunu dile getirirken iki katılımcı, öğrencilerin her sene farklı bir ana sanat dalı seçerek tüm alanlarda eğitim almaları gerektiğini söylemiştir. Bunun yanı sıra altı katılımcı Resim Atölye derslerinin belirli bir dönem veya lisans eğitimi süresince zorunlu olması gerektiğini söylerken üç katılımcı da Desen derslerinin dört yıl boyunca devam etmesi gerektiğini söylemiştir. Yükseköğretim Kurumunun Resim-İş Öğretmenliği Lisans Programında da bahsedildiği gibi yeni düzenlemelerle artık ana sanat dalını Resim seçmeyen öğrenciler Seçmeli Sanat Atölye

dersinde bir dönem olmak üzere Resim Atölye olarak seçmek zorundadırlar. Katılımcı öğretmenlerin bu düzenlemelerden önce mezun oldukları göz önünde bulundurulduğunda öne sürdükleri fikirlerin aslında Yükseköğretim Kurulu tarafından hayata geçirildiği söylenebilir. Bu yanıtlar temel alındığında, Görsel Sanatlar öğretmeni adaylarının Resim Atölye ve Desen derslerinin etrafında şekillenmiş bir eğitim almalarının verimli olacağı çıkarımı yapılabilir.

Katılımcıların anket ve görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan yola çıkarak araştırma sorularına dair anlamlı çıkarımlar yapılabilmektedir. Araştırmanın devamında araştırma soruları yeniden hatırlatılıp ne tür yanıtlar alındığına dair sonuçlar gösterilmiştir.

1. Ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi bağlamında, ders içeriğinde en çok kullanılan ve en temel beceriler hangi ana sanat dalı formasyonundan kazanılabilir?

Katılımcı öğretmenlerin verdikleri yanıtlar esas alındığında, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin sahip olmaları gereken en temel uygulama becerilerini Resim Ana Sanat Dalı içeriklerinden kazanabileceği çıkarımı rahatlıkla yapılabilmektedir. Baltacıoğlu'na (1934) göre tüm uygulamalı sanatlar resim ile beslenir. Resim tüm sanatların dili ve yazısıdır. Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin lisans sürelerinde Resim Ana Sanat Atölyesinin tamamen veya en azından belirli bir dönem zorunlu olması gerektiği söylemi, neredeyse tüm katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Katılımcıların Resim Ana Sanat Dalını Görsel Sanatlar dersi bağlamında daha kapsayıcı bir alan olarak görmeleri, Görsel Sanatlar öğretmeni adaylarının resim temelli bir eğitim almaları gerektiğine dair anlamlı sonuçlar sunmaktadır. “Pestalozzi’ye göre (1746-1872) sanat dersleri diğer alanlar ile ilişki içerisindedir. Sanatın eğitsel işlevine vurgu yaparak, eğitiminin temelinde resim ve çizim derslerinin olduğunu söyler” (Ertan, 2019, s. 5). Ancak yaratıcılığın ve zengin bir sanat anlayışının oluşabilmesi için diğer sanat disiplinlerinden beslenmeleri gerektiği de tüm katılımcılar tarafından belirtilmiştir. San’a (1999) göre sanat eğitmeni, en az bir sanat alanında ustalıkla ama diğer sanat alanlarında da temel bilgilere ve terminolojiye sahip olan ve bu alan ürünleriyle de iletişim kurabilecek, yargılayıp değerlendirebilecek kadar güçlü kültürlenmiş kişi demektir.

Katılımcıların yanıtlarından yola çıkarak farklı ana sanat dalı mezunu Görsel Sanatlar öğretmenlerinin çeşitlilik bakımından bir avantaj sağlayabileceği çıkarımı yapılabildiği gibi her bir öğretmenin farklı bir disiplinde ustalaşarak mezun olmasının, aynı standartlarda eğitimcilerin yetiştirilmesi ilkesine ters düşecek bir durum olduğu hatırlatılabilir.

2. Farklı ana sanat atölye içeriklerinin, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımlarının gerçekleştirilmesindeki etkileri nelerdir?

Öğretmenlerin, kendilerinin yeterli düzeyde hâkim olmadıkları becerileri öğrencilere kazandırma konusunda başarılı olamayacakları, katılımcıların çoğunlukla görüş birliğine

vardığı başka bir durumdur. Öğretmenlerin sahip olamadığı çizme, boyama, kompozisyon kurabilme gibi becerilerini öğrencilere verimli bir şekilde aktarabilmeleri beklenemez. Öncelikle öğretmenlerin bu temel becerilere yeterli düzeyde sahip olmaları beklenmelidir. Araştırmanın giriş kısmında da bahsedildiği gibi Görsel Sanatlar dersi içeriğine baktığımız zaman kazanımların çoğunluğunu resim disiplinli uygulamalar olduğu görülmektedir. Resim disiplinine dayalı bir dersin, resim uygulama becerilerine hâkim bir öğretmen tarafından verilmesinin daha verimli sonuçlar doğuracağı düşünülebilir. Farklı ana sanat dallarından mezun oluyor olmanın, aynı uygulama becerilerine sahip olmayan öğretmenlerin yetişmesine sebep olacağı söylenebilir. “Yeniden yapılanma sürecine giren eğitim fakültelerinde yapılan değişiklik ile alan derslerinin sayısı azaltılmıştır. Bu fakültelerde okutulan derslerin içeriği müfredata uygun işlenmemektedir. İşlenen dersin adı her fakültede aynı olmasına rağmen içerikleri ve uygulama yöntemleri okuldan okula farklılık göstermektedir. İşlenen dersler öğretim elemanının bilgi, beceri ve düşüncelerine göre şekillenmektedir. Buna bağlı olarak mezun olan öğrenciler arasında bir standart oluşmamaktadır” (Ayaydın, 2009, s. 36). Bu verilerden ve katılımcıların görüşlerinden yola çıkılarak, farklı ana sanat dalı içeriklerinin, farklı niteliklerde öğretmenler yaratarak ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımlarını etkilediği çıkarımına varılabilir.

3. Görsel Sanatlar öğretmenlerinin mezun oldukları ana sanat dalları, Görsel Sanatlar dersinin uygulama süreçlerine nasıl etki etmektedir?

Katılımcılar, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin uygulama süreçlerinde kazanımlar neyi hedefliyorsa o doğrultuda uygulama çalışmaları yaptıklarını belirtmişlerdir. Görüşme yapılan katılımcıların neredeyse tamamı Görsel Sanatlar öğretmenlerinin farklı uygulama becerilerine ve niteliklerine sahip olabileceklerini ancak hepsinin ortaöğretim Görsel Sanatlar dersinin gereksinimlerini karşılayabilecek düzeyde olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar yorumlarında, bu farklı anlayış ve niteliklerin ders kazanımlarına olumsuz etki yaratmayacağı görüşünde hem fikir sayılabilirler. Katılımcılar, mezun olunan ana sanat dalı fark etmeksizin Görsel Sanatlar öğretmenlerinin asgari düzeyde yeterlilik sahibi olduğu çıkarımını sunmuşlardır. Katılımcıların görüşleri temel alındığında, öğretmenlerin mezun oldukları ana sanat dalları Görsel Sanatlar dersinin uygulama süreçlerini olumsuz etkilemediği çıkarımı yapılabilmektedir. Konu ile alakalı olarak görüşme sorularına yanıt veren 11 numaralı katılımcı, YÖK’ün lisans programında yer almasına rağmen, Geleneksel Türk Sanatları alanında eğitim almadığını ve Görsel Sanatlar dersi bağlamında konu ile alakalı olarak eksiklik yaşadığını belirtmiştir. Bu örnekte olduğu gibi bazı ana sanat dalı içeriklerinin Görsel Sanatlar dersi kazanımlarında yer alması ancak ana sanat veya Seçmeli Sanat Atölye dersi

olarak öğrencilerin tecrübe edememeleri, farklı ana sanat dallarının kazanımları karşılama eksiklikler oluşturabileceği fikrini güçlendirebilir. “Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı’ndan mezun edilen öğretmen adayları aslında hiç olmayan bir öğretmenlik alanına hazırlanmış ve eğitim fakültelerinde bir departmanı bulunmayan Görsel Sanatlar derslerini vermekle yükümlü olmuşlardır” (Ulus, 2019, s. 66).

Her ne kadar Görsel Sanatlar öğretmenlerinin, öğrencilerin yaratıcı süreçlerini engellememeleri adına onlara müdahale etmemeleri gerektiği yönünde görüşler olsa da sanat eğitiminde bir ustadan ya da tecrübeli kişilerden yararlanmanın ne kadar önemli olduğunu da unutmamak gerekir. Storr (1992) sanat becerisine sahip olan kişilerin, içindeki yaratma tutkusuna karşı yardım görmezlerse değerleri bir şey üretemeyeceklerini belirtir.

4.2. Öneriler

Elde edilen veriler ve çıkarımlar sonucunda farklı ana sanat dallarının, ortaöğretim Görsel Sanatlar dersi kazanımlarına olan etkileri yukarıda belirtilmiştir. Bu farklılıklardan doğan etkilere ve daha verimli bir öğretmen yetiştirme sistemine dair öneriler yapılabilir. “Mesleklerin farklı değerleri ve eğitim biçimleri vardır. Nitelikli bireyler yetiştirmek için önce yetenekli donanımlı öğretmenler yetiştirmek gerekir” (Öztürk, 2018, s. 9).

Öncelikle Resim-İş Eğitimi Bölümlerinin programları ve Görsel Sanatlar dersinin kazanımlarının birbirlerini karşılayacak şekilde yeniden oluşturulması fikri öne sürülebilir. Katılımcılardan elde edilen veriler ışığında, mevcut düzen dâhilinde tüm ana sanat dallarının Görsel Sanatlar dersinin gerektirdiği temel uygulama becerilerini karşılayamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda ya Görsel Sanatlar dersinin içeriği yeniden oluşturulmalı ya da Resim-İş Eğitimi Bölümlerinin ana sanat dalı formasyonları yeniden yapılandırılmalıdır, diyebiliriz. “Resim-İş ve Müzik Eğitimi Anabilim Dallarının ayrılarak tekrardan bölüm statüsüne dönüştürülmeleri ve Resim-İş Eğitimi Bölümü’nün isminin Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümü olarak değiştirilmesinin okullarda verilecek olan eğitimin kalite standartlarını arttıracığı düşünülebilir” (Ulus, 2019, s. 66). Müfredat doğrultusunda Görsel Sanatlar öğretmenleri yetiştirilmesinin, ders kazanımlarını karşılama bakımından daha verimli sonuçlar doğuracağı söylenebilir. Bu konu ile alakalı olarak Özsoy’a (2005) göre Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümü adı altında kendi içinde anabilim dallarının oluşturulması ve bunların MEB’e bağlı eğitim kurumlarındaki sınıf kademeleri ile uyumlu olması bir diğer gerekliliktir. Yeniden yapılandırılarak Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümü olarak adlandırılabilir olan alanın ana bilim dalları şu şekilde düzenlenebilir. İlkokul Görsel Sanatlar Ana Bilim Dalı, Ortaokul Görsel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı ve yaygın eğitim

kurumlarında görev alacak eğitimciler yetiştirmek için; Yaygın Görsel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı (Özsoy, 2005, s. 221).

Araştırmanın sonucunda, Resim Ana Sanat Atölye dersinin tüm Görsel Sanatlar öğretmenlerinin sahip olması gereken temel becerileri içeriğinde bulundurduğu sonucuna varılmıştır. Buradan hareketle ve öğretmenlerin verdikleri sözlü ifadelerden yola çıkarak, Resim-İş Eğitimi Bölümlerindeki tüm öğrencilerin ana sanat dallarının altı yarıyıl boyunca Resim olup, kendi istedikleri yan sanat dallarını seçebilmeleri ayrıca bir öneri olarak sunulabilir. Bunun yanı sıra her eğitim yılının en az bir dönemi zorunlu olarak Resim Atölye dersi olarak üç yıl boyunca toplam üç dönem Resim Atölye dersi görebilmesi bir başka seçenek olabilir.

Katılımcıların birçoğu, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin eğitim süresinde Desen dersi görmelerinin önemli olduğunu dile getirmişlerdir. Çizim ve desen becerilerinin gerilememesi adına, öğretmen adaylarının her dönem Desen dersi görmeye devam etmeleri öğretmenlerin daha nitelikli olmasını sağlayacaktır. Serap Buyurgan'ın (2007) bu bağlamda yapmış olduğu bir çalışmada Desen dersi ile alakalı şu sonuca vardığı görülmektedir. “Eğitim öğretim süreci içerisinde öğrencilerin beklentileri atölye ve desen ders saatlerinin arttırılması yönündedir. Derslerin kredileri ve saatleri Y.Ö.K. tarafından belirlenmiş, atölye ders saatlerinin yeterli olmadığı akademik kurullarda, sempozyum ve kongrelerde sıklıkla dile getirilmiştir. Programdaki eksikliklerin giderilmesine yönelik uzman öğretim elemanlarının görüşleri alınmıştır” (Buyurgan, 2007, s. 665).

Ortaöğretim müfredatında bulunan Geleneksel Türk sanatlarına dair uygulama çalışmaları, Resim-İş Öğretmenliği Lisans Programı'nda olmasına rağmen bazı öğretmenlerin lisans eğitimi süresince deneyimleyemediği uygulamalardır. Öğretmen adaylarının meslek hayatlarında kullanacakları ve öğrencilere öğretmeleri gereken uygulama çalışmalarının belirlenip bu yönde atölye eğitimlerinin verilmesi veya öğretmenlerin eğitim gördükleri sanat disiplinleri doğrultusunda öğretim programlarının hazırlanması, öğretmenlerin kazanımları karşılaması bakımından daha verimli olacaktır. Öğretmenlerin Görsel Sanatlar dersi bağlamında hangi uygulama becerilerini kullanmaları gerekiyorsa bu doğrultuda bir sanat disiplininde eğitim görmeleri daha sağlıklı olacaktır.

Bazı öğretmenlerin görüşmelere verdikleri yanıtlarda, okulların fiziksel koşullarının ve öğrencilerin olanaklarının uygulama çalışmalarını etkileyebildiği dile getirilmiştir. Okulların Görsel Sanatlar dersi için uygun alanlar yaratabilmesi ve öğrencilerin belirli uygulama alanlarına yönelik malzemelerinin dikkate alınması, ders kazanımlarını karşılamadaki verimi arttırmada önemli bir faktör olarak sayılabilir. Sosyal şartlardan dolayı bu gibi istenmeyen

durumlar ortaya çıksa da bu koşullar nitelikli ve alanında becerikli bir öğretmenin varlığı ile bir nebze de olsa telafi edilebilir. “ Ne çok iyi hazırlanmış bir ortam, program, araç-gereç, yeterli süre ne de uygun koşullar, hiçbiri iyi yetişmiş, donanımlı, alanında uzman ve yeterliliğe sahip bir sanat eğitimcisinin yerini tutamaz.” (Kırıçoğlu, 2005, s. 55).

Ayrıca 17’nci anket sorusuna verilen yanıtlardan yola çıkılarak öğretmen adaylarının geleceğe dair mesleki kaygılar taşıdığı sonucu çıkarılmıştır. Öğretmenlerin atanamama ihtimaline karşılık piyasada iş bulabilecekleri sanat disiplinlerini tercih etmeleri, onları Görsel Sanatlar dersinin gerektirdiği ideallerden uzaklaştırabileceği sonucunu verebilir. Öğretmenlerin atanamama korkusunun ortadan kaldırılması, onların öğretmenlik mesleğine daha idealist bir bakış açısı ile yaklaşabilmesini sağlayacak bir yol olabilir. Gereğinden fazla açılmış olan bölümler, alternatif iş arayışları içinde olan Görsel Sanatlar öğretmenlerinin artmasına sebep olacaktır. Daha az sayıda üniversitede, kontenjanları azaltılmış bir şekilde sanat eğitimcisi yetiştirilmesinin, daha kaliteli, nitelikli ve gelecek kaygısı taşımayan ideal öğretmenlerin yetişmesini sağlayacağı düşünülebilir.

Ana sanat farklılıklarının Görsel Sanatlar dersi üzerine etkisinin olup olmadığının araştırıldığı bu çalışmada ortaöğretim Görsel Sanatlar öğretmenleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu katılımcıların yanı sıra Resim-İş Eğitimi Bölümlerinde görev yapmakta olan öğretim elemanları ile yapılan görüşmeler, konu hakkında daha farklı ve kapsamlı sonuçlar sunabilir. Daha geniş ölçekli katılımcı grubu ve Resim-İş Eğitimi Bölümlerindeki akademisyenler ile yapılacak yeni çalışmalar bu konuda daha detaylı ve güçlü veriler sunabilir.

KAYNAKÇA

- Akhanlı, E. S. (2019). *Bilişsel çelişki kuramı kapsamında replikasyon çalışması*. (Tez No. 575706) [Yüksek lisans tezi, Başken Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Alakuş, A. O. (2002). *İlköğretim okulları 6. sınıf Resim-İş dersi öğretim programındaki Grafik Tasarım konularının çok alanlı sanat eğitimi yöntemiyle ve yönteme uygun düzenlenmiş ortamda uygulanması* (Tez No. 120595) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Altinkurt, L. (2015). Türkiye'de Sanat Eğitiminin Gelişimi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (12), <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dpusbe/issue/4754/65308> adresinden alınmıştır.
- Arslan, E. (2017). *Azerbaycan ve Rusya'da lisans düzeyinde sanat eğitimi modelleri* (Tez No. 488579) [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Artut, K. (2002). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Ataman, A. (1998). Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılanmasının Düşündürdükleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15 (15), 263-270.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/kuey/issue/10381/127025> adresinden alınmıştır.
- Ateş, R. (2007). *İlköğretim 7-11 yaş grubu için görsel sanatlar dersinin önemi*. (Tez No. 210319) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Ayaydın, A. (2009). Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Öğretmenliği Ana Bilim Dallarının Sorunları ve Çözüm Önerileri. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 30 (30), 31-45. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruaebd/issue/372/2150> adresinden alınmıştır.
- Aydoğan, K. E. (2010). *Sanat eğitimi ve sanat eleştirisi: Türkiye'de görsel sanatlar öğretmeni yetiştiren kurumlar örneği*. (Tez No. 258124) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Aytaçlı, B. (2012). Durum Çalışmalarına Ayrı Bir Bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 3 (1), 1-9 <http://dergi.edu.tr/egitimbilimleri/> adresinden alınmıştır.
- Balamir, B. (2010). *Anılarda düşünceler*. Mutluson Yayıncılık.

- Balat, Ş., Kayalı, B., Gündüz, A., & Göktaş, Y. (2019). Doktora Tezlerinde Alınan Geçerlilik ve Güvenilirlik Önelemleri. 28. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi* kitabı içinde (ss.51-67) Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Balcı, Y. B., & Özsoy, V. (1996). *Resim-İş eğitimi bölümlerinde yeniden yapılanma ve isim değişikliği*. Milli Eğitim Basımevi.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Devran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (1), 1-15. <https://dergipark.org.tr/en/pub/aeusbed/issue/30008/290583> adresinden alınmıştır.
- Baltacı, A. (2019). Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Devran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 368-388. <https://orcid.org/0000-0003-2550-8698>
- Baltacıoğlu, İ. H. (1934). *Sanat*. Semih Lütfi Matbaası.
- Başak, R. (2016). Darwinci Güzellik Kuramı. *Ulakbilge*, 4(7), 1-18. <http://doi.org/10.7816/ulakbilge-04-07-01>
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlilik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9 (1), 23-28 <http://acikerisim.pau.edu.tr:8080/xmlui/handle/11499/27221> adresinden alınmıştır.
- Baştürk, S. ve Taştepe, M. (2013). Evren ve örneklem. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Vize Yayıncılık, 129-159.
- Bayav, D. (2003). *İlköğretim sanat eğitiminde desen "16.yy. Osmanlı resmi ile İtalyan Rönesansı'nın karşılaştırılması"*. (Tez No. 130669) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Bengtsson, M. (2016). How to plan and perform a qualitative study using content analysis. *NursingPlus Open*, 2, 8-14.
- Beyoğlu, A., & Akyürek, M. (2017). Resim anasanat atölye dersi öğrencilerinin resimde mekan konusuna ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 139-158. <https://doi.org/10.14686/buefad.269454>
- Bilgin, B. A. (2021). *Sanat eğitimi derslerinde dijital sanat ve teknoloji kullanımına ilişkin öğretim elemanları ve öğrenci görüşleri*. (Tez No. 682243) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Bogdan, R. C. ve Biklen, S. K. (1998). *Qualitative Research for Education: An Introduction to Theory and Methods*. Boston: Allyn and Bacon.

- Bulut, Ü. (2001). Resim-İş öğretmenliği programlarında atölye çalışmalarının işlevi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 13 (13), 79-86.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruaebd/issue/366/2510> adresinden alınmıştır.
- Buyurgan, S. (2007). Eğitim fakülteleri Resim-İş eğitimi ana bilim dalı öğrencilerinin aldıkları eğitim öğretime yönelik görüş ve beklentileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (4), 657-677.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. California: Sage Publications
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches*, USA: SAGE Publications.
- Denzin, N. K. ve Lincoln, Y. S. (1994). *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oas, CA: Sage Publications.
- Dikici, A. (1997). *Resim-İş öğretmenlerinin Resim-İş programına ilişkin görüşleri (Elazığ, Malatya ve Samsun örneği)*. (Tez No. 63939) [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Dilmaç, O. (2010). Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 0 (24), 49-65.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunigsed/issue/2578/33191> adresinden alınmıştır.
- Dilmaç, O., ve Topla, H. (2011). Paris ulusal güzel sanatlar yüksek okulu (École Des Beaux Art's) ve sanat eğitimi tarihimizdeki yeri. *Güzel Esanatlar Enstitüsü Dergisi*, 0 (24) 67-89. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunigsed/issue/2578/33192> adresinden alınmıştır.
- Dökme, S. ve Yağar, F. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: Araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlilik ve güvenilirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi* 3 (3) 1-9
- Dutton, D. (2013). "Authenticity in Art" in J. Levinson (ed.) *The Oxford Handbook for Aesthetics*. New York: Oxford University Press.
- Erbay, M. (2013). *Sanat eğitimi üzerine*. Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Erden, M. (2006). *Gelişim ve öğrenme*. Arkadaş Yayınları.
- Ersoy, A. (2002). *Sanat kavramlarına giriş*. Yorum Sanat Yayıncılık.
- Ertan, E. M. (2019). *Resim-İş öğretmenliği programının mevcut varlığı üzerine öğretim elemanlarının görüşleri*. (Tez No. 580903) [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.

- Ertem, B. (1997). *İlköğretim okulları Resim-İş öğretim programının değerlendirilmesi*. (Tez No. 61235) [Yüksel lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Ertürk, S. (1993). *Eğitimde program geliştirme*. Meteksan Yayınları.
- Finnegan, R. (1996). *Data Collection and Analysis*. London: Sage içinde 138-151.
- Forrester, M. A. ve Sullivan, C. (2018). *Doing qualitative research in psychology: A practical guide*. New York: Sage.
- Freedman, K. (2003). *Teaching visual culture: curriculum, aesthetics and the social life of art*. Teachers Collage Press.
- Given, L.M. (2008). *The Sage encyclopedia of qualitative research methods*: Sage Publications.
- Hancock, R.D. & Algozzine, B. (2006). *Doing case study research*. New York: Teachers College Press.
- Heritage, J. (1984). *Garfinkel and Ethnomethodology*. Cambridge: Polity Press.
- İnanç, C., & Dilmaç, O. (2015). Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterlilik düzeyleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 382-400. <https://doi.org/10.14686/buefad.v4i2.1082000254>
- İpşiroğlu, N., & İpşiroğlu, M. (2017). *Oluşum süreci içinde sanatın tarihi*. Hayalperest Yayınevi.
- Işık, M. (2019). *Platon ve Aristoteles'te sanat eğitimi*. (Tez No. 603065) [Yüksek lisans tezi, Hacı Bayram Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Kahraman, A. D. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri*. (Tez No. 210092) [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Karaca, A. (2006). *İlköğretim okullarında uygulanan resim derslerinin sanat eğitimi açısından incelenmesi, görülen temel sorunlara uygun yöntem önerisi*. (Tez No. 190653) [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 62-80.
- Karayağmurlar, B. (2002). Günümüz Türkiye'sinde sanat eğitimi ve eğitimde yeniden yapılanma. *Anadolu Sanat* 13 (20), <https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/handle/11421/999> adresinden alındı.

- Kavuran, T. (2002). *Türkiye'de eğitim fakülteleri Resim-İş öğretmenliği programlarının uygulanmasında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. (Tez No. 117312) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Kaya, G. S. (2019). Sultan Abdülaziz ve Dönemin Resim Sanatı. *Milli Saraylar Sanat Tarih Mimarlık Dergisi*(17), 77-101.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/msdergisi/issue/47792/605540> adresinden alındı.
- Kayabaş, G. (2021). *Resim-İş ve müzik eğitimi ana bilim dalı öğrencilerinin sanat eğitimine yönelik tutumlarının incelenmesi: Erzincan ili örneği*. (Tez No. 666576) [Yüksek lisans tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Keller, U. (1995). *Qualitative Data Analysis: Theory, Methods and Practice for Researchers*. London:Sage.
- Keskinkılıç, A. (2021). *Lisans düzeyi sanat eğitiminde teknoloji kullanımı ve etkilerine yönelik öğrenci görüşleri*. (Tez No. 663075) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Kıratlı, A. D. (2005). *Eğitim fakülteleri Resim-İş öğretmenliği programındaki anasanat atölye derslerine ilişkin öğretim elemanı ve öğrenci görüşleri*. (Tez No. 163136) [Sanatta yeterlilik tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Kırıçoğlu, O. T. (2005). *Sanatta eğitim, görmek, öğrenmek yaratmak*. Pegema Yayıncılık.
- Klose, E. K. (2014). *Görsel sanatlar öğretmeni yetiştirmede görsel kültür eğitimine yönelik bir eylem araştırması*. (Tez No. 361703) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Koçkar, M. T. (2001). *Türkiye ve Rusya'da federasyonu'nda sanatçı yetiştiren okulların yönetsel yapılarının karşılaştırılması*. (Tez No. 101656) [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Kurbanov, B. (2010). Sanat Eğitimi ve Problemleri Üzerine Düşünceler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (2), 63-72.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunisobil/issue/2826/38207> adresinden alındı.
- Kurtuluş, Y. (2000). *Türkiye'de sanat eğitimi tarihi (1950-1999)*. (Tez No. 99885) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Kurtuluş, Y. (2002a). "Sanat eğitimi hareketi" ve tonguç. *Eğitim ve Bilim*, 27 (123), 31-34.
- Kurtuluş, Y. (2002b). İlköğretim Resim-İş derslerinin haftalık ders dağıtımındaki yeri. *Milli Eğitim Dergisi* (153), 119-123.
- Lincoln, Y. ve Guba, E. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Thousand Oaks, CA: Sage.

- Mays, N. ve Pope, C. (2000). Qualitative research in health care, assessing quality in qualitative research. *BMJ*, 320, 50-52.
- Marshall, M. N. (1996). Sampling for qualitative research. *Family practice*, 13(6), 522-526.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı*. Kasım 4, 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı: <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018121111026326-GORSEL%20SANATLAR.pdf> adresinden alındı
- Olçay , K., & Stokrocki, M. (1997). *İlköğretim sabat öğretimi*. Ankara: YÖK/DÜNYA BANKASI/MEGP. Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
- Osma, K. (2003). *Cumhuriyet dönemi anıt heykelleri (1923-1946)*. Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Özer, Ö. (2001). *İlköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin Resim-İş dersine ilişkin eğitim gereksinimleri*. (Tez No. 101639) [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Özsoy, V. (2005). Eğitim fakültelerinde yeniden yapılanmanın ve uygulama sonuçlarının Resim-İş öğretmeni yetiştirme açısından bir değerlendirmesi. *Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırılmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu*. kitabı içinde Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Özsoy, V. (2007). *Resim-İş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Özsoy, V. (2016). *Görsel sanatlar eğitimi makaleler*. Pegem Akademi.
- Öztürk, D. (2018). *Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının görsel sanatlar dersi öğretimine yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Tez No. 512644) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Read, H. (2018). *Sanat ve toplum*. (E. Köksal, Çev.) Hayalperest Yayınevi.
- San, İ. (1979a). *Sanat eğitimi kuramları*. Tan Yayınları.
- San, İ. (1979b). *Sanatsal yaratma, çocukta yaratıcılık*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- San, İ. (1999). Sanatla eğitim üzerine düşünceler. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri* 3 kitabının içinde (s. 304-313). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Sharts-Hopko, N. C. (2002). Assessing rigor in qualitative research. *Journal of the Association of Nurses In Aids Care*, 13 (4), 84-86.

- Storr, A. (1992). *Yaratma dürtüsü*. (İ. Babacan, Çev.) Yayınevi Yayıncılık.
- Streubert, H. J. ve Carpenter, D. R. (2011). *Qualitative research in nursing*. Philadelphia: Lippincott Williams ve Wilkins
- Sünbül, A. M. (1996). Öğretmen niteliği ve öğretimdeki rolleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi*, 8 (8), 597-608.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/kuey/issue/10387/127085> adresinden alınmıştır.
- Tansuğ, S. (1988). *Sanatın görsel dili*. Remzi Kitabevi.
- Tansuğ, S. (2008). *Çağdaş Türk sanatı*. Remzi Kitabevi.
- Turani, A. (1984). *Batı anlayışına dönük Türk resim sanatı*. Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Tuzlak, B. (2004). *Sanat eğitimi ve çevre ilişkisi (İlköğretim öğretmenlerinin sanat eğitimi ve sanat eğitiminin çevredeki sanatsal objelere ilişkin görüşleri)*. (Tez No. 190386) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilir nitel araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 24(24), 543-559.
- Uçan, A. (2004). *Türkiye'de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme: Sanat Eğitimi Sempozyumu*. kitabının içinden Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Uğurlu, S. (2013). *Türkiye'de sanat eğitiminde öğretmen yetiştirmeye genel bakış*. (Tez No. 333895) [Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Ulus, H. (2019). Türkiye'de Görsel sanatlar Dersi ve Görsel Sanatlar Öğretmeni Yetiştirme Üzerine. *Uluslararası Eğitimde Yenilikçi Yaklaşımlar Dergisi*, 3 (3), 55-69.
<https://doi.org/10.29329/ijiape.2019.225.2>
- Ünver, E. (2002). *Sanat eğitimi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yeşilyaprak, B. (2006). *21. yüzyılda eğitimde rehberlik hizmetleri*. Nobel Yayınları.
- Yetişken, H. (1991). *Estetiğin ABC'si*. Simavi Yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (2003). *Case study research: design and methods*. California: Sage Publications.
- YÖK. (1998). *Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*. Ankara: Yüksek Öğretim Khistorurulu Başkanlığı.
<https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari-mart-1998.pdf> adresinden alındı

YÖK. (2018). *Resim-İş Öğretmenliği Lisans Programı*.

https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Resim_Is_Ogretmenligi_Lisans_Programi09042019.pdf. adresinden alındı

YÖK. (1998). *Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları*. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı.

<http://en.rah.ru/> (Erişim tarihi: 15.04.2022).

EK 1

Görsel sanatlar öğretmenlerine uygulanan anket soruları aşağıda yer almaktadır. Kimlik bilgileriniz hiçbir şekilde ankette yer almayacaktır, lütfen gerçek düşüncelerinizi belirtiniz.

Aşağıdaki sorulardan size uygun olanını işaretleyiniz.

- 1 Cinsiyetiniz.
kadın erkek
- 2 Kaç yıldır öğretmenlik mesleğini icra ediyordunuz?
0-5 5-10 10-15 15+
- 3 Hangi ana sanat dalından mezun oldunuz?
resim heykel seramik tekstil grafik
özgün baskı fotoğraf Diğer
- 4 Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programı kapsamında, ortaöğretim görsel sanatlar dersi kazanımları açısından, hangi ana sanat disiplininin daha kapsamlı bir yeri olduğunu düşünüyorsunuz?
resim heykel seramik tekstil grafik
özgün baskı fotoğraf eşit
- 5 Bir önceki soruya verdiğiniz yanıtın sebebini kısaca açıklayınız.
- 6 Mezun olduğunuz ana sanat dalının, ortaöğretim görsel sanatlar dersinin uygulama temelli kazanımlarını karşılama durumunun yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
evet hayır
- 7 Cevabınız evet ise, açılardan eksiklikler görüyorsunuz kısaca açıklayınız.
- 8 Yeniden seçme şansınız olsaydı, farklı bir ana sanat dalını seçer miydiniz?
evet hayır
- 9 Yukarıdaki soruya cevabınız evet ise bunun hangi ana sanat dalı olduğunu belirtiniz.
resim heykel seramik tekstil grafik özgün baskı
fotoğraf
- 10 Farklı bir ana sanat seçtiyseniz, neden bu ana sanatı seçtiğinizi açıklayınız ya da neden farklı bir ana sanat seçmediğinizi açıklayınız.
- 11 Tüm görsel sanatlar öğretmenleri için tek bir ana sanat seçeneği olsa, bu ana sanat dalı hangisi olmalıdır?

Fotoğraf Grafik Heykel Özgün baskı Resim
Seramik Tekstil
- 12 Bir önceki sorudaki seçiminizin nedenini kısaca açıklayınız.

- 13 Tüm görsel sanatlar öğretmenlerinin aynı ana sanat dalından mezun olup, farklı yan sanatlar seçmesi fikrini doğru buluyor musunuz?
 Evet Hayır
- 14 Bir önceki soruya verdiğiniz cevabın nedenini kısaca açıklayınız.
- 15 Öğretmenlerin farklı ana sanat dallarından mezun olmaları, ortaöğretim ders kazanımlarını öğrenciye aktarırken, genel eğitim sistemi bakımından adaletsiz bir durum oluşturmakta mıdır?
 evet hayır
- 16 Bir önceki soruya verdiğiniz yanıtı kısaca açıklayınız.
- 17 Ana sanat seçiminizi, öğretmenlik mesleğindeki gerekliliği için mi, yoksa alternatif çalışma seçeneklerine sahip olabilmek için mi seçtiniz?
 Öğretmenliğime alan bilgisi anlamında avantaj sağlaması için.
 Alternatif çalışabilme seçeneklerine sahip olabilmek için.
- 18 Farklı ana sanat dallarından mezun görsel sanatlar öğretmenleri, görsel sanatlar dersinin gerektirdiği sağlam bir desen, boyama ve renk bilgisi gibi temel uygulama becerilerine aynı düzeyde sahip midir?
 evet hayır
- 19 Bir önceki soruya verdiğiniz yanıtı kısaca açıklayınız.
- 20 Öğrencilere renk, kompozisyon veya doku gibi kesin uygulama sınırlılıklarına sahip olmayan kazanımlara yönelik uygulama yaptırırken, mezun olduğunuz ana sanat dalı doğrultusunda mı uygulamalar yaptırıyorsunuz?
 Evet Hayır Kazanım açısından gerektiğinde
- 21 Görsel sanatların yüzey uygulamalarını oluşturan en temel unsurlar; çizme, boyama, gördüğünü veya hayal ettiğini herhangi bir yüzeye iyi bir şekilde aktarabilme becerisidir.
1 2 3 4
Katılmıyorum Katılıyorum
- 22 Bir önceki soruya verdiğiniz yanıtın nedenini kısaca açıklayınız.
- 23 Bir önceki soru ile alakalı olarak, bu temel beceriler bütün ana sanat alanlarının içeriklerinde eşit derecede mevcuttur.
Katılmıyorum Katılıyorum
- 24 Bir önceki soruya verdiğiniz yanıtın nedenini kısaca açıklayınız.
- 25 Ana sanat dalı fark etmeksizin, tüm görsel sanatlar öğretmenleri, sınıf içi uygulama çalışmalarında gerekli yeterlilik ve alan bilgisine aynı düzeyde sahiptirler.
1 2 3 4
Katılmıyorum Katılıyorum

26 Bir önceki soruya verdiğiniz yanıtı kısaca açıklayınız.

27 Görsel sanatlar öğretmenleri, genellikle öğrencilere kendi ana sanat formasyonları doğrultusunda uygulamalar yaptırmaktadır.

1 2 3 4
Katılmıyorum () () () () Katılıyorum

28 Bir önceki soru ile alakalı olarak düşüncelerinizi kısaca açıklayınız.

29 Bir görsel sanatlar öğretmeni, yeterli düzeyde sahip olmadığı bir uygulama becerisini, yine de öğrenciye kazandırabilir.

1 2 3 4
Katılmıyorum () () () () Katılıyorum

30 Yukarıdaki soru ile alakalı olarak, öğrenciye verilen bu kazanım, o uygulama alanına ait ana sanat dalından mezun olmuş bir öğretmeninki ile eşit seviyede olur mu? Kısaca açıklayınız.

EK 2

Görsel sanatlar öğretmenleri ile yapılan yüz yüze görüşme sorular aşağıda yer almaktadır.

- 1 Görsel sanatlar dersi bağlamında kazanımları kapsayan en geniş içerikli ana sanat dalı hangisidir?
- 2 Lisans eğitimi süresince, öğrencilerin farklı ana sanat formasyonları ile eğitim almaları hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 3 Bir görsel sanatlar öğretmenin temel alan becerisi ne yönde olmalıdır? Bu beceriler herhangi bir ana sanat formasyonundan mezun olunarak elde edilebilir mi? Açıklayınız.
- 4 Tüm ana sanat formasyonlarının eşit derecede çizim ve desen becerisi kazandırabildiğini düşünüyor musunuz? Ayrıca bu beceriler sizin için ne derece önemlidir?
- 5 Farklı ana sanat dallarından mezun olmuş öğretmenler, görsel sanatlar dersi kapsamında uygulama çalışması yaptırırken, genellikle kendi ana sanat dalları doğrultusunda mı yaptırmaktadır? Öyle ise bu durum doğru mudur?
- 6 Öğretmenlerin, farklı ana sanat formasyonlarından mezun olmuş olmaları, ortaöğretim görsel sanatlar dersi kazanımlarını bakımından adaletsiz bir durum oluşturur mu? Görüşünüzü belirtiniz.
- 7 Mevcut ana sanat sistemine alternatif bir sistem düşünür müsünüz? Bu sistem nasıl bir sistem olurdu?

ÖZ GEÇMİŞ			
Adı-Soyadı	Nejat Erdi Korkmaz		
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Eğitim Durumu	Başlama - Bitirme		Kurum Adı
Lise	2007	2011	Zeki Müren Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi
Lisans	2013	2018	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Yüksek Lisans	2018	2022	Bursa Uludağ Üniversitesi
Doktora			
Çalıştığı Kurum	Başlama - Ayrılma		Çalışılan Kurumun Adı
1.			
2.			
3.			
Üye Olduğu Bilimsel ve Meslekî Kuruluşlar			
Katıldığı Proje ve Toplantılar			
Yayımlar:			
Diğer:			
	Tarih	24/06/2022	
	İmza		
	Adı-Soyadı	Nejat Erdi Korkmaz	